

V I Lenin:

Ett steg framåt, två steg tillbaka

(Krisen i vårt parti)

Innehållsförteckning

Förord	1
a) Kongressförberedelserna	2
b) Kongressgrupperingarnas betydelse	3
c) Kongressens början. Intermezzot med organisationskommittén	5
d) Gruppen Juzjnyj Rabotjij's upplösning	10
e) Intermezzot med språkens likaberättigande	11
f) Agrarprogrammet	15
g) Partistadgarna. Kamrat Martovs förslag	19
h) Debatterna om centralismen <i>före</i> splittringen av iskraiterna	24
i) Stadgarnas första paragraf	26
j) Oskyldiga offer för en beskyllning för opportunism	38
k) De fortsatta stadgedebatterna. Rådets sammansättning	43
l) Stadgedebatternas avslutning. Kooptationen i centralinstanserna. Rabotjeje Delo-ombudens avtåg	46
m) Valen. Kongressens avslutning	53
n) Den allmänna bilden av kampen på kongressen. Partiets revolutionära och opportunistiska flyglar	68
o) Efter kongressen. Två kampmetoder	75
p) Små obehag får inte hindra ett stort nöje	86
q) Den nya Iskra. Opportunismen i de organisatoriska frågorna	92
r) Något om dialektik. Två omvälvningar	108
Bilaga. Intermezzot mellan kamraterna Gusev och Deutsch	111

Förord

När det pågår en långvarig, hårdnackad och häftig kamp, börjar vanligen efter någon tid de centrala, huvudsakliga stridsfrågorna framträda, av vilkas lösning kampanjens slutgiltiga utgång är beroende och i jämförelse med vilka alla små och bagatellartade episoder i kampen allt mer och mer träder i bakgrunden.

Så förhåller det sig också med vår inre partikamp, som redan under ett halvt år fängslat alla partimedlemmars uppmärksamhet. Och just emedan jag i den översikt av hela kampen, som här föreläggs läsaren, varit tvungen att beröra många småsaker som egentligen har obetydligt intresse, mycket käbbel som i själva verket inte har något intresse alls, just därför vill jag redan från början fästa läsarens uppmärksamhet på två verkligt centrala huvudpunkter, vilka har ett kolossalt intresse, vilka otvivelaktigt har historisk betydelse och utgör de aktuella politiska frågorna på dagordningen i vårt parti.

Den första av dessa frågor gäller den politiska betydelsen av vårt partis uppdelning i en "majoritet" och en "minoritet", som utformades på partiets andra kongress och som skjutit alla tidigare uppdelningar av de ryska socialdemokraterna långt i bakgrunden.

Den andra frågan gäller den principiella betydelsen av nya Iskras ståndpunkt i de organisatoriska frågorna, försåvitt denna ståndpunkt verkligen är principiell.

Den första frågan är frågan om utgångspunkten för vår partikamp, dess källa, dess orsaker, dess grundläggande politiska karaktär. Den andra frågan är frågan om denna kamps slutresultat, dess final, den principiella summa som erhålls, om man lägger ihop allt som hör till principernas område och drar ifrån allt som hör till käbblets område. Den första frågan löses genom en analys av kampen på partikongressen, den andra genom en analys av det nya principiella innehållet i nya Iskra. Både den förra och den senare analysen, som utgör innehållet i nio tiondelar av min broschyr, leder till den slutsatsen att "majoriteten" är den revolutionära och "minoriteten" den opportunistiska flygeln i vårt parti. De meningsskiljaktigheter, som för närvarande skiljer de båda flyglarna, hänför sig i huvudsak inte till programtiska och inte till taktiska, utan bara till organisatoriska frågor. Det nya system av åsikter, som framträder allt klarare i nya Iskra ju mer den försöker fördjupa sin ståndpunkt och ju mer denna ståndpunkt frigörs från käbblet om kooptationen, är opportunism i de organisatoriska frågorna.

Huvudbristen i den litteratur som finns om vår partikris är, såvitt det gäller studiet och belysningen av fakta, den nästan fullständiga frånvaron av en analys av partikongressens protokoll, och såvitt det gäller klargörandet av grundprinciperna i organisationsfrågan frånvaron av en analys av det sammanhang, som otvivelaktigt existerar mellan kamraterna Martovs och Axelrods huvudfel i formuleringen av stadgarnas första paragraf och i försvaret av denna formulering å ena sidan och hela "systemet" (försåvitt det här kan vara fråga om ett system) av Iskras nuvarande principiella uppfattningar i organisationsfrågan å andra sidan. Iskras nuvarande redaktion lägger tydligen inte ens märke till detta sammanhang, ehuru betydelsen av striderna om första paragrafen redan många gånger konstaterats i "majoritetens" litteratur. Egentligen fördjupar, utvecklar och vidgar kamraterna Axelrod och Martov nu endast sitt ursprungliga fel i fråga om första paragrafen. I själva verket började opportunisternas hela ståndpunkt i organisationsfrågan framträda redan i striderna om paragraf 1: deras försvar för en flytande, inte fast sammansvetsad partiorganisation; deras fiendskap mot iden (den "byråkratiska" iden) om partiets uppbyggande uppifrån och nedåt med utgångspunkt i partikongressen och de institutioner den skapat; deras strävan efter att gå nedifrån och uppåt och att ge varje professor, varje gymnasist och "varje strejkande" rätt att räkna sig som partimedlem; deras fiendskap mot "formalismen", som kräver av en partimedlem att han skall

tillhöra en av de organisationer partiet erkänt; deras fallenhet för mentaliteten hos den borgerlige intellektuelle, som endast är beredd att ”platoniskt erkänna de organisatoriska förhållandena”; deras eftergivenhet för opportunistiska djupsinnigheter och anarkistiska fraser och deras tendens till autonomismen mot centralismen – kort sagt, allt det som nu blomstrar så yppigt i nya Iskra och som mer och mer bidrar till att fullständigt och påtagligt klargöra det fel som ursprungligen begicks.

Vad partikongressens protokoll beträffar, så kan den verkliga oförtjänta bristen på uppmärksamhet gentemot dem endast förklaras med att våra meningsskiljaktigheter belamrats med tråtor, ja dessutom innehåller de måhända alltför mycken bitter sanning. Partikongressens protokoll ger en i sitt slag enastående och – i fråga om exakthet, fullständighet, allsidighet, rikedom och autenticitet – oersättlig bild av det verkliga tillståndet i vårt parti, en bild av åsikter, stämningar och planer, som tecknats av deltagarna i rörelsen själva, en bild av de politiska schatteringarna inom partiet, vilken visar deras relativa styrka, deras inbördes förhållande och deras kamp. Just partikongressens protokoll och endast de visar oss i vilken mån vi faktiskt lyckats sopa bort alla rester av de gamla, rent cirkelmässiga förbindelserna och ersätta dem med ett enhetligt och omfattande partiband. Varje partimedlem är, om han målmedvetet vill delta i sitt partis arbete, förpliktad att grundligt studera vår partikongress – ja just studera, ty enbart läsning av den mängd råmaterial, som protokollen består av, ger ännu ingen bild av kongressen. Endast genom ett grundligt och självständigt studium kan man uppnå (och måste man uppnå) att de korta sammandragen av talen, de torra utdragen ur diskussionerna, de små fäktningarna i små (skenbart små) frågor smälter samman till ett helt, så att varje framstående talares gestalt träder fram för partimedlemmarna som om den vore levande, att hela den politiska fysionomin hos varje grupp av ombud på partikongressen blir klar. Den som skriver dessa rader kommer inte att betrakta sitt arbete som bortkastat, om han lyckas ge åtminstone en impuls till ett omfattande och självständigt studium av partikongressens protokoll.

Ännu ett ord med adress till socialdemokratins motståndare. De är fyllda av skadeglädje och flinar hånfullt åt våra strider; de kommer självfallet att för sina syften försöka rycka ut ur sammanhanget enskilda ställen i min broschyr, som handlar om vårt partis brister och fel. De ryska socialdemokraterna har redan blivit tillräckligt härdade i striderna för att inte låta sig förvirras av dessa nålsting, för att trots dem fortsätta sitt arbete för självkritik och skoningslöst avslöjande av sina egna brister, vilka ovillkorligen och oundvikligen kommer att övervinnas genom arbetarrörelsens tillväxt. Men må herrar motståndare försöka ge oss en bild av det verkliga läget i deras ”partier”, som bara i ringaste mån skulle kunna nå upp till den bild som protokollen från vår andra kongress ger!

N Lenin

Maj 1904

a) Kongressförberedelserna

Det finns ett uttryck, som säger att var och en har rätt att förbanna sina domare i 24 timmar. Vår partikongress, liksom varje kongress i varje parti, var också domare över några personer, som gjorde anspråk på ledarställningen och som led skeppsbrott. Dessa ”minoritetens” representanter ”förbannar nu sina domare” med en naivitet, som är rent av rörande, och försöker på allt sätt att diskreditera kongressen och förringa dess betydelse och auktoritet. Tydligast har väl denna strävan kommit till uttryck i en artikel av Praktiker i nr 57 av Iskra, som är upprörd över iden om kongressens suveräna ”gudomlighet”. Detta är ett så karakteristiskt drag hos nya Iskra, att man inte kan förbigå det med tystnad. Redaktionen, som till sin majoritet består av personer, vilka blivit *underkända* av kongressen, fortsätter å ena

sidan att kalla sig ”parti”-redaktion, medan den å andra sidan öppnar famnen för folk, som hävdar att kongressen inte är någon gudomlighet. Trevligt – inte sant? Ja, mina herrar, kongressen är naturligtvis ingen gudomlighet, men vad skall man tro om folk, som börjar ”skälla ut” kongressen, *sedan* de lidit nederlag där?

Erinra er i själva verket de viktigaste fakta från kongressförberedelsernas historia.

Iskra förklarade från första början, i sin anmälan år 1900, som föregick tidningens utgivning, att vi måste avgränsa oss från varandra innan vi sammansluter oss. Iskra försökte att förvandla konferensen 1902 till en privat överläggning och inte till en partikongress.* Sommaren och hösten 1902 gick Iskra ytterst försiktigt tillväga, då den förnyade organisationskommittén, som valts på denna konferens. Till sist slutfördes avgränsningen, vilket vi alla erkänt. Organisationskommittén konstituerades i slutet av 1902. Iskra välkomnar dess konsolidering och förklarar – i den *redaktionella* artikeln i nr 32 – att inkallandet av en partikongress är en *ytterst angelägen* sak, som ej får uppskjutas. Således kan man minst av allt klandra oss för att vi förhastade oss med inkallandet av andra kongressen. Vi handlade just enligt regeln: mät sju gånger, klipp en gång; vi hade fullständig moralisk rätt att lita på kamraterna och anta att de inte skulle ge sig till att gråta och mäta om igen, då man en gång klippt.

Organisationskommittén utarbetade ytterst noggranna (formalistiska och byråkratiska skulle de personer säga, som nu med dylika slagord söker skylta över sin politiska karaktärlöshet) stadgar för andra kongressen, fick dessa godkända av alla kommittéer och stadfäste dem slutligen, varvid den bl a fastslog i paragraf 18: ”Alla kongressens beslut och alla val, som den företar, gäller som partibeslut, vilka är bindande för samtliga partiorganisationer. Ingen kan under någon som helst förevändning bestrida deras giltighet, och de kan endast upphävas eller ändras av nästa partikongress.”† Hur oskyldiga verkade inte i och för sig dessa ord, då de på sin tid stillatigande antogs såsom någonting självklart, och hur besynnerliga låter de inte nu, alldeles som en dom vilken avkunnas över ”minoriteten”! I vilket syfte avfattades en sådan paragraf? Endast för formalitetens skull? Naturligtvis inte. Denna bestämmelse föreföll nödvändig och var verkligen nödvändig, ty partiet bestod av en hel rad splittrade och självständiga grupper, av vilka man kunde vänta att de inte skulle erkänna kongressen. Denna bestämmelse var just ett uttryck för alla revolutionärers *goda vilja* (som man nu talar om så ofta och så olämpligt genom att med förskönande omskrivning kalla det bra, som hellre borde kallas nyckfullt). Den var liktydigt med ett ömsesidigt *hedersord*, som avgetts av alla ryska socialdemokrater. Den skulle garantera att de väldiga ansträngningarna, riskerna och utgifterna, som var förbundna med kongressen, inte skulle vara förgäves och att kongressen inte skulle urarta till en komedi. Den betecknade på förhand varje vägran att erkänna kongressens beslut och *val* som en *kränkning av förtroendet*.

Vem är det då nya Iskra gör sig lustig över, sedan den gjort den nya upptäckten att kongressen inte är någon gudomlighet och att dess beslut inte är någonting heligt? Innehåller dess upptäckt ”nya organisatoriska” åsikter eller endast nya försök att sopa igen gamla spår?

b) Kongressgrupperingarnas betydelse

Kongressen inkallades således efter de mest omsorgsfulla förberedelser, på grundval av en i högsta grad fullständig representation. Det allmänna erkännandet av att kongressens sammansättning var riktig och dess beslut *absolut* bindande kom också till uttryck i ordförandens uttalande (s 54 i protokollen) efter att kongressen konstituerats.

* Se Andra kongressens protokoll, s 20.

† Se Andra kongressens protokoll, s 22f och 389.

Vad var då kongressens huvuduppgift? Att bilda ett *verkligt* parti på basis av de principiella och organisatoriska grundsatser, som lanserats och utarbetats av Iskra. Att kongressen måste arbeta just i denna riktning var redan på förhand bestämt genom Iskras treåriga verksamhet och genom att den erkänts av de flesta kommittéerna. Iskras program och kurs måste bli partiets program och kurs, Iskras organisationsplaner måste slås fast i partiets organisationsstadgar. Men det är ju självklart, att ett sådant resultat inte kunde uppnås utan kamp: den fullständiga representationen på kongressen säkerställde att på den var representerade också sådana organisationer, som hade fört en beslutsam kamp mot Iskra (Bund och Rabotjeje Delo), och sådana, som visserligen i ord erkände Iskra som ledande organ men i handling fullföljde sina speciella planer och utmärkte sig för sitt vankelmod i principiellt avseende (gruppen Juzjnyj Rabotjij och ombuden från några kommittéer, som anslöt sig till den). Under sådana förhållanden kunde kongressen inte annat än förvandlas till en *kamparena för Iskrariktingens seger*. Att kongressen också i själva verket var en sådan arena blir genast klart för var och en, som någorlunda uppmärksamt läser igenom dess protokoll. Men det är nu vår uppgift att ingående undersöka de viktigaste grupperingarna, som framträdde i de olika frågorna på kongressen, och att på grundval av protokollens exakta uppgifter rekonstruera den politiska fysionomin hos varje huvudgrupp på kongressen. Vad representerade då de grupper, riktningar och schatteringar, som på kongressen under Iskras ledning skulle sammansmältas till ett enhetligt parti? Det är vad vi måste visa genom en analys av debatterna och omröstningarna. Klargörandet av denna omständighet har också avgörande betydelse både för studiet av vad våra socialdemokrater egentligen är och för att förstå orsakerna till meningsskiljaktigheterna. Därför har jag i mitt tal på ligans kongress och i mitt brev till den nya Iskras redaktion just skjutit analysen av de olika grupperingarna i förgrunden. Mina opponenter bland "minoritetens" representanter (och Martov i spetsen för dem) förstod inte alls det väsentliga i frågan. På ligans kongress begränsade de sig till partiella beriktiganden, "rättfärdigade sig" mot den anklagelse för en vändning till opportunisten, som framförts mot dem, och försökte inte ens teckna *någon som helst annan* bild av grupperingarna på kongressen än den jag gjorde. Nu försöker Martov i Iskra (nr 56) att framställa alla försök att exakt fastställa de olika politiska grupperna på kongressen som rena rama "cirkelmässiga kannstöperiet". Starka ord, kamrat Martov! Men nya Iskras starka ord har en originell egenskap: man behöver bara exakt reproducera alla omkastningar i meningsskiljaktigheterna från och med kongressen, och alla dessa starka ord vänder sig *helt och framför allt* mot den nuvarande redaktionen. Se på er själva, herrar så kallade partiredaktörer, som reser frågan om cirkelmässigt kannstöperi!

Fakta om vår kamp på kongressen är nu till den grad obehagliga för Martov, att han försöker att helt skylta över dem. "En iskrait", säger han, "är den som på partikongressen och före den gav uttryck åt sin fulla solidaritet med Iskra, som förfäktade dess program och åsikter i organisationsfrågan och stödde dess organisationspolitik. På kongressen fanns det över fyrtio sådana iskraiter – så många röster avgavs för Iskras program och för resolutionen om att erkänna Iskra som partiets centralorgan." Slå upp kongressens protokoll och ni skall få se, att programmet antogs av *alla* (s 233), med undantag av Akimov, som lade ned sin röst. Kamrat Martov vill således övertyga oss om att såväl bundisterna som Brouckère och Martynov har *bevisat* sin "fulla solidaritet" med Iskra och *försvarat* dess åsikter i organisationsfrågan! Det är löjligt. Förvandlingen av *alla* kongressdeltagare till likaberättigade partimedlemmar *efter* kongressen (ja inte ens alla, ty bundisterna lämnade kongressen) förväxlas här med den gruppering, som framkallade kampen *på* kongressen. Studiet av frågan om *av vilka element* "majoriteten" och "minoriteten" utformades efter kongressen, ersätts här med den officiella frasen: de erkände programmet!

Ta omröstningen om Iskras erkännande som centralorgan. Ni skall få se, att just Martynov, som kamrat Martov nu med en djärighet, vilken vore värd en bättre sak, tillskriver försvar av Iskras åsikter i organisationsfrågan och dess organisationspolitik, yrkar på att resolutionens två delar skall åtskiljas: det blotta erkännandet av Iskra som centralorgan och erkännandet av dess förtjänster. Vid omröstningen om resolutionens första del (erkännande av Iskras förtjänster och *solidarisering* med den) avgavs *endast 35 röster* för och två emot (Akimov och Brouckère) medan elva lade ned rösterna (Martynov, fem bundister och redaktionens fem röster: Martov och jag hade två röster var och Plechanov en). Antiiskraiternas grupp (fem bundister och tre från Rabotjeje Delo) framträder följaktligen med full klarhet också här, i detta exempel, som är mest fördelaktigt för Martovs nuvarande åsikter och som han själv valt. Ta omröstningen om resolutionens andra del – erkännande av Iskra som centralorgan utan någon motivering och utan solidarisering (s 147 i protokollen): *för* avgavs 44 röster, som den nuvarande Martov också räknar till iskraiterna. Sammanlagt avgavs 51 röster; räknar man bort redaktörernas fem röster, som nedlades, återstår 46; två röstade *mot* (Akimov och Brouckère); bland de återstående 44 rösterna finns följaktligen *alla fem bundisternas röster*. Således gav bundisterna på kongressen ”uttryck för sin fulla solidaritet med Iskra” – så skrivs den officiella historien av den officiella Iskra! Vi skall gå något i förväg och förklara för läsaren de verkliga motiven till denna officiella sanning: Iskras nuvarande redaktion kunde och skulle ha varit en verklig partiredaktion (och inte en kvasipartiredaktion, som nu), *om bundisterna och Rabotjeje Delo-anhängarna inte hade lämnat kongressen*; därför måste dessa de mest trofasta väktarna av den nuvarande så kallade partiredaktionen upphöjas till ”iskraiter”. Men härom mera ingående sedan.

Vidare frågar man sig: om kongressen var en kamp mellan de iskraitiska och antiiskraitiska elementen, fanns det då inga mellanstående, osäkra element, som vacklade mellan de förra och de senare? Var och en som i någon mån känner vårt parti och de olika kongressernas vanliga fysiologi, kommer redan a priori att vara böjd för att besvara denna fråga jakande. Kamrat Martov har nu ingen lust att erinra sig dessa osäkra element, och han framställer gruppen Juzjnyj Rabotjij och de delegater, som drogs till den, såsom typiska iskraiter och våra meningsskiljaktigheter med dem som obetydliga och oviktiga. Lyckligtvis har vi nu protokollens fullständiga text framför oss, och vi kan lösa denna fråga – frågan om fakta, naturligtvis – på grundval av dokumentariska uppgifter. Det som vi sagt ovan om den allmänna grupperingen på kongressen gör naturligtvis inte anspråk på att lösa denna fråga utan endast på att ställa den riktigt.

Utan en analys av de politiska grupperingarna, utan en bild av kongressen som en kamp mellan bestämda schatteringar, är det omöjligt att förstå något av vår oenighet. Martovs försök att suddas ut skillnaden mellan schatteringarna genom att räkna t o m bundisterna som iskraiter innebär helt enkelt att undvika frågan. Redan a priori, på grundval av den ryska socialdemokratins historia före kongressen, kan man (för en fortsatt kontroll och ett ingående studium) ange tre huvudgrupper: iskraiterna, antiiskraiterna och de osäkra, vacklande, vankelmodiga elementen.

c) Kongressens början. Intermezzot med organisationskommittén

Vid en analys av debatterna och omröstningarna på kongressen är det lämpligast att ta dem i dagordningsföljd, så att man följdriktigt kan notera de allt klarare framträdande politiska schatteringarna. Endast när det är obetingat nödvändigt, kommer vi att avvika från den kronologiska ordningen för att underkasta intimt sammanhängande frågor eller likartade grupperingar en gemensam granskning. I opartiskhetens intresse skall vi söka notera alla de viktigaste omröstningarna, med bortseende naturligtvis från den mängd voteringar om

struntsaker, som på vår kongress upptog orimligt mycken tid (beroende dels på vår oerfarenhet och oskicklighet i att fördela materialet mellan kommissionernas sammanträden och plenarsammanträdena, dels på ett till obstruktion gränsande söl).

Den första fråga, som framkallade debatter vilka började blotta skillnaden i schatteringarna, var frågan om att som första punkt (på kongressens ”dagordning”) ta upp ”Bunds ställning inom partiet” (s 29-33 i protokollen). Enligt iskraiternas ståndpunkt, som förfäktades av Plechanov, Martov, Trotskij och mig, kunde det inte råda några som helst tvivel i denna sak. Bunds utträde ur partiet har klart visat att våra överväganden var riktiga: om Bund inte ville gå tillsammans med oss och godta de organisatoriska principer, som partiets majoritet delade med Iskra, så var det gagnslöst och meningslöst att ”ge sken” av ett samgående, då man därmed skulle fördröja kongressen (vilket bundisterna också gjorde). Frågan var redan till fullo klarlagd i litteraturen, och för varje något så när reflekterande partimedlem var det uppenbart, att det bara återstod att öppet ställa frågan och att direkt och ärligt göra sitt val: autonomi (vi går tillsammans) eller federation (vi går åt var sitt håll).

Slingrande i hela sin politik ville bundisterna även här göra en undanmanöver och dra ut på frågan. Med dem förenade sig kamrat Akimov som, tydligen å samtliga Rabotjeje Delo-anhängares vägnar, direkt drog fram de organisatoriska meningsskiljaktigheterna med Iskra (s 31 i protokollen). På Bunds och Rabotjeje Delos sida ställde sig kamrat Machov (med två röster för Nikolajevkommittén, som kort förut betygat sin solidaritet med Iskra!). För kamrat Machov var frågan alldeles oklar, men som en ”ömtålig punkt” betecknade han ”spörsmålet om en demokratisk organisation eller tvärtom [observera detta!] centralism” – precis som majoriteten i vår nuvarande ”parti”-redaktion, som på kongressen ännu inte hade märkt denna ”ömtåliga punkt”!

Mot iskraiterna uppträdde således Bund, Rabotjeje Delo och kamrat Machov, vilka tillsammans förfogade över precis de tio röster, som också avgavs mot oss (s 33). *För* avgavs 30 röster, en siffra kring vilken, som vi skall se nedan, iskraiternas röstetal ofta pendlade. Elva avstod och tog tydligen inte ställning för vare sig det ena eller andra av de stridande ”partierna”. Det är intressant att notera, att när vi röstade om paragraf 2 i Bunds stadgar (avvisandet av denna paragraf 2 framkallade Bunds utträde ur partiet) så visade det sig även att tio röstade för paragraf 2 eller avstod (s 289 i protokollen), varvid de som avstod just var de tre från Rabotjeje Delo (Brouckère, Martynov och Akimov) samt kamrat Machov. Det är uppenbart att röstningen om Bundfrågans *plats* på dagordningen *inte* visade en *tillfällig* gruppering. Det är uppenbart, att det var inte bara i den rent tekniska frågan om platsen på dagordningen utan *också i själva saken* som alla dessa kamrater skilde sig från Iskra. Vad beträffar Rabotjeje Delo var denna oenighet i själva saken klar för alla, och kamrat Machov gav en oförliknelig karakteristik av sitt ställningstagande i ett tal, som han höll med anledning av Bunds utträde (s 289f i protokollen). Det kan vara lönt att dröja vid detta tal. Kamrat Machov sade, att efter den resolution som förkastade federationen ”hade för honom frågan om Bunds ställning i RSDAP från att ha varit en principfråga blivit en fråga om realpolitiken gentemot en historiskt framsprungna nationell organisation; här har jag”, fortsatte talaren, ”inte kunnat annat än räkna med alla konsekvenser, som kan bli ett resultat av vår votering, och därför skulle jag ha röstat för paragraf 2 i sin helhet”. Kamrat Machov har på ett utmärkt sätt lagt sig till med ”realpolitikens” anda: principiellt hade han *redan* förkastat federationen och i praktiken *skulle* han *därför ha röstat* för en sådan paragraf i stadgarna, som betydde federation! Och denne ”praktiske” kamrat klargör sin djupt principiella ståndpunkt med följande ord: ”Men [Sjtjedrins berömda ”men”!] eftersom min röstning bara hade principiell karaktär [!!] och inte kunde ha varit av praktisk karaktär i betraktande av alla övriga kongressdeltagares nästan enhälliga röstning, så föredrog jag att avstå för att principiellt [herren bevara oss för slik principfasthet!] markera skillnaden mellan min ståndpunkt i detta

fall och den som förfäktas av Bunddelegaterna, vilka röstade för paragrafen. Däremot skulle jag ha röstat för denna paragraf, om Bunddelegaterna hade avstått från omröstningen, som de förut yrkade på." Begrip detta, den som kan! Den principfaste mannen avstår från att högt säga ja, emedan det praktiskt inte är till någon nytta, när alla andra säger nej.

Strax efter röstningen om Bundfrågans plats på dagordningen framkastades på kongressen frågan om gruppen Borba, som också ledde till en utomordentligt intressant gruppering och stod i nära samband med kongressens "ömtåligaste" fråga, frågan om de centrala instansernas personliga sammansättning. Kongressens mandatkommission uttalade sig emot inbjudan till Borbagruppen i enlighet med organisationskommitténs *två gånger* fattade beslut (se s 383 och 375 i protokollen) och *dess representanters* redogörelse i kommissionen (s 35).

Kamrat Jegorov, *medlem av OK*, förklarade att "frågan om Borba [observera: om Borba och inte om någon av dess medlemmar] var ny för honom" och föreslog en paus. På vilket sätt en fråga, som två gånger avgjorts av OK, kunde vara ny för en OK-ledamot, det förblir höljt i ovetenhetens dunkel. Under pausen hölls ett sammanträde med OK (s 40 i protokollen) med den sammansättning den råkade ha på kongressen (några i OK ingående gamla medlemmar av Iskraorganisationen var inte närvarande på kongressen).^{*} Man började diskutera Borba. Rabotjeje Delo-anhängarna (Martynov, Akimov och Brouckère) uttalade sig till dess förmån (s 36-38). Iskraiterna (Pavlovitj, Sorokin, Lange, Trotskij, Martov m fl) var emot. Kongressen delade sig åter i de av oss redan kända grupperingarna. Striden om Borba blev hård, och kamrat Martov höll ett synnerligen utförligt (s 38) och "kampglatt" tal, vari han med rätta framhöll "olikheten i representationen" för den ryska och den utländska gruppen, att det knappast skulle vara "bra" att ge utlandsgruppen något "privilegium" (gyllene ord, särskilt lärrika nu med tanke på vad som hände efter kongressen!), och att man inte borde uppmuntra "organisatoriskt kaos inom partiet, vilket karakteriserades av en söndring, som inte framkallas av några principiella ståndpunktstaganden" (mycket träffande ... gentemot "minoriteten" på vår partikongress!). Innan talarlistan var genomgången var det förutom Rabotjeje Delos anhängare *ingen* som öppet och motiverat argumenterade för Borbas sak (s 40); kamrat Akimov och hans vänner måste få det erkännandet att de åtminstone inte gick krokvägar och inte maskerade sig, utan öppet följde sin linje och rent ut sade hur de ville ha det.

Efter talarlistans genomgång, när ingenting längre fick framföras i *sakfrågan*, uppträdde kamrat Jegorov och "krävde uttryckligen att man åhörde det beslut, som OK nyss fattat". Inte underligt att kongressdeltagarna blev upprörda över ett sådant knep, och kamrat Plechanov sade såsom ordförande att han "inte kan fatta hur kamrat Jegorov kan stå fast vid sitt krav". Man måste ju antingen yttra sig öppet och klart i sakfrågan inför hela kongressen eller också inte yttra sig alls. Men att vänta tills talarlistan förklarats genomgången och sedan komma liksom med ett "slutord" och servera kongressen ett *nytt* OK-beslut – just i en slutbehandlad fråga – detta var ju rena bakhållsangreppet!

Sammanträdet återupptogs efter middagen och presidiet, som fortfarande var villrådigt, beslöt avvika från "formalitetserna" och låta inskjuta något, som annars endast i yttersta nödfall tillämpas på kongresser, nämligen en "kamratlig förklaring". OK-representanten Popov meddelade därvid det beslut, som OK fattat med alla röster mot en, Pavlovitjs (s 43), och som föreslog kongressen att inbjuda Rjazanov.

Pavlovitj förklarade, att han förnekat och alltjämt förneka de det stadgeenliga i OK:s sammanträde, att dess nya beslut "*stred mot det föregående*". Förklaringen utlöste en storm. Kamrat Jegorov, även OK-medlem och medlem av gruppen Juzjnyj Rabotjij, undvek att svara

^{*} Om detta sammanträde se *Brev* av Pavlovitj, OK-medlem och före kongressen *enhälligt* vald till redaktionens befullmäktigade, dess sjunde medlem (ligans protokoll, s 44).

i sak och ville föra debattens tyngdpunkt över på frågan om disciplinen. Kamrat Pavlovitj skulle ha brutit mot partidisciplinen (!), eftersom OK efter att ha diskuterat hans protest beslutade att ”inte låta Pavlovitjs personliga åsikt komma till kongressens kännedom”. Debatten gled över till frågan om partidisciplinen, och under kongressens stormande applåder upplyste Plechanov till kamrat Jegorovs uppbyggelse att ”*det inte finns några imperativa mandat hos oss*” (s 42, jämför s 379, kongresstadgarnas paragraf 7: ”Ombuden får i sina fullmakter inte vara bundna av några imperativa mandat. I utövandet av sina fullmakter åtnjuter de full frihet och självständighet.”). ”Kongressen är partiets högsta instans” och den som bryter mot partidisciplinen och kongresstadgarna är följaktligen just den, som på något sätt söker hindra ett ombud, vem det vara må, att yttra sig *direkt* till kongressen i *varje*, undantagslöst varje fråga som rör partilivet. Stridsfrågan gällde således dilemmat: cirkelväsen eller partimässighet? Antingen inskränkning av kongressombudens rättigheter i kraft av inbillade rättigheter och stadgar hos olika kollegier och cirklar eller också *fullständig* – inte bara i ord utan också i handling – upplösning av *alla* lägre instanser och gamla grupper inför kongressen ända tills det skapats verkliga officiella partiinstitutioner. Redan härav ser läsaren den väldiga principiella betydelsen av denna tvist alldeles i början av kongressen (tredje sammanträdet), vars syfte ju var att faktiskt återupprätta partiet. I denna tvist koncentrerades så att säga konflikten mellan gamla cirklar och grupper (av typen Juzjnyj Robotjij) och det återuppstående partiet. Och de iskrafiertliga grupperna blottar sig genast: bundisten Abramson, kamrat Martynov, som är ivrig anhängare av Iskras nuvarande redaktion, vår bekant kamrat Machov – alla tar de ställning för Jegorov och gruppen Juzjnyj Robotjij emot Pavlovitj. Kamrat Martynov, som nu i kapp med Martov och Axelrod briljerar med en organisatorisk ”demokratism”, påminner t o m om – armén, där man får appellera till de högre instanserna endast genom förmedling av de lägre!! Den verkliga innebörden i denna ”kompakta” antiiskraitiska opposition stod fullt klar för envar, som var närvarande på kongressen eller som noggrant följt vårt partis inre historia före kongressen. Oppositionens uppgift var (kanske inte ens alltid medvetet för alla dess representanter, och ibland av gammal vana) att hävda smågruppernas självständighet, särställning och lokala intressen mot att de sögs upp av ett brett parti, uppbyggt på iskraitiska grunder.

Just denna inställning till frågan hade även kamrat Martov, som då ännu ej hunnit förena sig med Martynov. Kamrat Martov vände sig bestämt, och det med rätta, mot dem ”vilkas begrepp om partidisciplin inte sträcker sig längre än till revolutionärens förpliktelser gentemot den grupp av lägre ordning, som han tillhör”. ”Ingen *tvångsavgränsad* [Martovs kursiv] gruppering kan tolereras inom ett enat parti”, förklarade han gentemot cirkelväsens försvarare utan att kunna ana, att han med dessa ord gisslade sitt eget politiska beteende mot slutet av och efter kongressen ... Tvångsavgränsad gruppering kunde inte tolereras ifråga om OK, men kunde helt tolereras beträffande redaktionen. En tvångsavgränsad gruppering fördömdes av Martov, när han betraktade den ur centrums synvinkel, men försvarades av honom från den stund, då han inte var nöjd med centrums sammansättning ...

Det är intressant att notera det faktum, att kamrat Martov i sitt tal särskilt poängterade inte bara kamrat Jegorovs ”oerhörda fel”, utan även den av OK ådagalagda politiska vacklan. ”Ä OK:s vägnar”, klandrade Martov med rätta, ”har här framförts ett förslag, som *går stick i stäv* mot kommissionens rapport [vilken, vill vi tillägga, är grundad på rapporten från OK:s medlemmar, se s 43, Koltsovs ord] och *mot OK:s föregående förslag*” (min kursiv). Som synes insåg Martov klart *då*, före sin ”omvändelse”, att Borbas ersättande med Rjazanov ingalunda gjorde slut på det ytterst motsägelsefulla och vingliga i OK:s handlande (av ligans kongressprotokoll, s 57, kan partimedlemmarna få veta hur saken tedde sig för Martov efter hans omvändelse). Då inskränkte han sig inte till att analysera frågan om disciplinen, utan han frågade även direkt OK: ”Vad har det hänt för nytt, som föranleder denna *omsvängning*?”

(Min kursiv) När OK framförde sitt förslag hade den faktiskt inte ens tillräckligt mod att öppet försvara sin ståndpunkt, så som Akimov m fl försvarade den. Detta förnekas av Martov (ligans protokoll, s 56), men varje läsare av kongressprotokollen kan ju se att han misstar sig. Popov, som å OK:s vägnar framlade förslaget, hade *inte ett ord* att säga om motiven (s 41 i partikongressens protokoll). Jegorov vred frågan till att gälla disciplinen och yttrade i själva saken endast: ”Inom OK kan ha uppkommit nya synpunkter ... [men har de uppkommit och vilka? – det vet ingen] ... den kunde ha glömt att sätta upp någon osv. [Detta ”osv” var talarens enda tillflykt, ty OK kunde ändå inte ha *glömt* frågan om Borba, som den diskuterat två gånger före kongressen och en gång i kommissionen.] OK har fattat detta beslut inte därför att den ändrat sin inställning till Borbagruppen, utan därför att den vill avlägsna onödiga stenar från vägen för partiets blivande centralorganisation, när denna tar de första stegen i sin verksamhet.” Detta innebär ingen motivering, utan just att undvika en motivering. Varje uppriktig socialdemokrat (och vi tillåter ju inget tvivel om uppriktigheten hos vem det vara må av kongressdeltagarna) vinnlägger sig om att undanröja vad han anser vara undervattensskär och att göra detta *med de metoder som han finner* vara ändamålsenliga. Att motivera innebär att förklara och exakt framlägga sin syn på saken och inte att svänga sig undan med en truism. Och utan att ”ändra sin inställning till Borbagruppen” *kunde det omöjliga finnas* någon motivering, därför att OK:s föregående, rakt motsatta beslut också vinnlade sig om att undanröja undervattensskär, fast man då med ”skär” avsåg något helt annat. Kamrat Martov angrep detta argument synnerligen skarpt och grundligt, kallade det ”*futtigt*” och inspirerat av önskan att ”*göra undanflykter*” samt rådde OK att ”*inte vara rädd för vad folk kan komma att säga*”. Med dessa ord gav kamrat Martov en utmärkt karakteristik av kärnan och innebörden i den politiska schattering, som spelade så stor roll på kongressen och som utmärkte sig just genom sin osjälvständighet, futtighet, brist på egen linje, sin rädsla för vad folk skulle säga, ett evinnerligt vinglande mellan de båda bestämda parterna och sin ängslan för att öppet redogöra för sitt *credo* – kort sagt ”försumpningen”.*

Denna politiska karaktärlöshet hos den vacklande gruppen medförde bland annat att *ingen* utom bundisten Judin (s 53) på kongressen lade fram ett resolutionsförslag om att inbjuda en medlem av Borbagruppen. Vid voteringen avgavs fem röster för Judins förslag, uppenbarligen samtliga bundister – de vacklande elementen löpte ånyo över! Hur stort mellangruppens ungefärliga röstetal var framgick av voteringen om Koltsovs och Judins resolutioner beträffande denna fråga – för iskraiten avgavs 32 röster (s 47) och för bundisten 16, dvs utom de åtta antiiskraitiska rösterna, kamrat Machovs två röster (jfr s 46), fyra röster från gruppen Juzjnyj Rabotjij och ytterligare två röster. Vi skall nu visa, att denna fördelning inte alls kan anses vara en tillfällighet, men vi skall först i korthet notera Martovs *nuvarande* uppfattning om detta intermezzo med OK. Martov har i ligan påstått, att ”Pavlovitj och de andra blåste upp lidelserna”. Det räcker med en titt i kongressprotokollen för att se, att de utförligaste, häftigaste och skarpaste talen mot Borba och OK hölls av Martov själv. När han nu söker skjuta ”skulden” på Pavlovitj, avslöjar han därmed bara sitt eget vingleri: före kongressen föreslog han just Pavlovitj till sjunde medlem av redaktionen, på kongressen anslöt han sig helt till denne (s 44) mot Jegorov, men nu, sedan han lidit nederlag mot Pavlovitj, börjar han beskylla honom för att ha ”blåst upp lidelserna”. Det är enbart löjligt.

* Vi har nu inom partiet folk som förfasar sig, när de hör detta ord, och skriker om okamratlig polemik. En underlig förvrängning av känsligheten under inflytande av konvensansen – som inte används på sin plats! Knappast något politiskt parti, där inre stridigheter förekommer, har undgått denna term, varmed man alltid betecknar vacklande element, vilka vinglar hit och dit mellan de stridande. Bland tyskarna, som vet att hålla de inre stridigheterna inom lämpliga gränser, är det ingen som hänger upp sig på ett sådant ord som ”versumpft”, ingen som förfasar sig och ingen som visar något löjligt officiellt pruderie.

I Iskra (nr 56) ironiserar Martov över den stora betydelse man tillmätt frågan om att inbjuda den eller den. Denna ironi vänder sig återigen mot honom själv, ty just intermezzot med OK gav upphov till tvisterna om en sådan ”betydelsefull” fråga som att inbjuda den eller den till CK och till CO. Det är inte bra detta att mäta med två olika mått, allt efter som det gäller den *egna* ”gruppen av lägre ordning” (i förhållande till partiet) eller en *främmande*. Det innebär just kälkborgerlighet och cirkelväsen och inte något partimässigt ställningstagande till saken. En enkel jämförelse mellan Martovs tal i ligan (s 57) och hans tal på kongressen (s 44) bevisar detta tillräckligt. ”Det är mig obegripligt”, yttrade Martov bland annat i ligan, ”hur folk kan förmå sig att samtidigt obligatoriskt kalla sig för iskraiter och på samma gång skämmas för att vara det.” En sällsam oförmåga att skilja mellan att ”kalla sig” och att ”vara”, mellan ord och handling. Martov själv *kallade sig* på kongressen för motståndare till tvångsavgränsade grupperingar och efter kongressen blev han anhängare av dem ...

d) Gruppen Juzjnyj Rabotjijs upplösning

Ombudens uppdelning i frågan om OK kan kanske tyckas tillfällig. Men en sådan uppfattning skulle vara felaktig, och för att undanröja den avviker vi från den kronologiska ordningen och behandlar nu ett intermezzo, som inträffade i slutet av kongressen, men som dock hade det intimaste samband med det förutnämnda. Detta intermezzo var gruppen Juzjnyj Rabotjijs upplösning. Mot de iskraitiska organisationstendenserna – fullständig sammansvetsning av partikrafterna och undanröjande av kaoset som splittrar krafterna – reste sig här intressena hos en av de grupper, som utförde en nyttig verksamhet då det inte fanns ett verkligt parti, men blev överflödigt i och med den centralistiska uppläggnings av arbetet. Sett ur cirkelintressena kunde gruppen Juzjnyj Rabotjij med lika stor rätt som Iskras gamla redaktion göra anspråk på att få bevara sin ”kontinuitet” och på att förbli oantastlig. Ur partiintressenas synvinkel var denna grupp skyldig att ställa sina krafter till ”respektive partiorganisationers” förfogande (s 313, slutet av den antagna kongressresolutionen). Ur cirkelintressenas och ”kälkborger”-intressenas synvinkel kunde det inte annat än förefalla ”kinkigt” (kamraterna Rusovs och Deutschs uttryck) att upplösa en nyttig grupp, som i lika hög grad var emot detta som Iskras gamla redaktion. Ur partiintressenas synpunkt var det nödvändigt att upplösa den och ”införliva” (Gusevs uttryck) den med partiet. Gruppen Juzjnyj Rabotjij sade direkt, att den ”inte fann det nödvändigt” att förklara sig upplöst och krävde att ”kongressen bestämt sade ifrån hur den ville ha det” och det ”på stående fot: ja eller nej”. Gruppen åberopade sig direkt på den ”kontinuitet”, som även Iskras gamla redaktion börjat appellera till – sedan den upplösts! ”Trots att vi alla som individer bildar ett parti”, yttrade kamrat Jegorov, ”består det i alla fall av en hel rad organisationer, vilka man måste räkna med *som med historiska enheter...* Om en dylik organisation *inte är till skada för partiet, så är det ingen mening med att upplösa den.*”

På så sätt blev en viktig *principiell* fråga fullt klart ställd, och samtliga iskraiter tog – innan deras egna cirkelintressen hade kommit i förgrunden – avgjort ställning mot de vacklande elementen (bundisterna och två personer från Rabotjeje Delo fanns då inte längre kvar på kongressen, och dessa skulle alldeles säkert ha yrkat på nödvändigheten att ”räkna med historiska enheter”). Voteringen gav *31 röster för*, fem emot och fem nedlagda (fyra röster från medlemmarna i gruppen Juzjnyj Rabotjij och en till, antagligen Belov, av hans föregående uttalanden att döma, s 308). En grupp på *tio röster*, som intog en starkt negativ hållning mot Iskras konsekventa organisationsplan och förfäktade cirkelväsendet gentemot partiet, avtecknade sig alldeles bestämt. I debatterna ställde iskraiterna denna fråga just principiellt (se Langes tal, s 315), uttalade sig mot amatörmässighet och virrvarr, avstod från att räkna med ”sympatierna” från vissa enskilda organisationer och sade rent ut att ”om kamraterna från Juzjnyj Rabotjij intagit en mera principiell ståndpunkt tidigare, för ett eller ett

par år sedan, så skulle partiets enande och segern för de programmatiska grundsatsen, som vi nu sanktionerat, ha uppnåtts tidigare”. I denna anda uttalade sig Orlov, Gusev, Ljadov, Muravjov, Rusov, Pavlovitj, Glebov och Gorin. Iskraiterna från ”minoriteten” inte bara underlät att opponera sig mot de på kongressen flera gånger framförda konkreta påpekandena om den föga principfasta politiken och ”linjen” hos Juzjnyj Rabotjij, Machov m fl, inte bara underlät att i detta hänseende reservera sig däremot, utan solidariserade sig tvärtom genom Deutsch klart därmed, fördömde ”virrvarret” och välkomnade den ”klara framställning av frågan” (s 315), som gjordes av samme kamrat Rusov, vilken dock *på samma sammanträde* hade fräckheten att – o fasa! – likaså ”klart framställa” frågan om den gamla redaktionen på rent partimässig grundval (s 325).

Från gruppen Juzjnyj Rabotjijs sida framkallade frågan om dess upplösning en våldsam indignation, som satte sina spår även i protokollen (varvid man inte får glömma, att protokollen endast ger en blek bild av debatterna, ty i stället för fullständigt återgivna tal ger de bara mycket komprimerade resuméer och utdrag). Kamrat Jegorov betecknade blotta omnämmandet av gruppen Rabotjaja Mysl jämsides med Juzjnyj Rabotjij som en ”lögn” – ett betecknande exempel på vilken inställning till den konsekventa ekonomismen som rådde på kongressen. Jegorov talade även långt senare, på 37:e sammanträdet, med största upphetsning om Juzjnyj Rabotjijs upplösning (s 356) och bad att få fört till protokollet, att man vid behandlingen av frågan om Juzjnyj Rabotjij inte hade frågat gruppens medlemmar om vare sig medlen för utgivning eller kontroll från CO och CK. Under debatterna om gruppen anspelade kamrat Popov på den kompakta majoritet, som i förväg skulle ha avgjort frågan om den. ”Nu, efter kamraterna Gusevs och Orlovs tal, står allting klart”, yttrade han (s 316). Meningen med dessa ord gick inte att ta miste på: nu, när iskraiterna hållit sina tal och framlagt sin resolution, står allting klart, dvs det står klart att Juzjnyj Rabotjij kommer att upplösas mot sin vilja. Juzjnyj Rabotjijs representant drog här själv skiljelinjen mellan iskraiterna (därtill sådana som Gusev och Orlov) och sina anhängare, som företrädde olika ”linjer” i organisationspolitiken. Och när den nuvarande Iskra framställer gruppen Juzjnyj Rabotjij (och sannolikt även Machov?) som ”typiska iskraiter”, så visar detta endast åskådligt, att den glömt de (från denna grupps ståndpunkt) största händelserna på kongressen och att den nya redaktionen önskar sopa igen de spår, som visar vilka element den s k minoriteten skapades av.

Tyvärr togs frågan om ett populärt organ aldrig upp på kongressen. Alla iskraiter diskuterade denna fråga ytterst livligt både före kongressen och under kongressen vid sidan om förhandlingarna, varvid de kom överens om att det under rådande förhållanden inom partiet skulle vara i högsta grad orationellt att börja ge ut ett sådant organ eller att förvandla något av de existerande till ett sådant. Antiiskraiterna uttalade sig på kongressen i motsatt riktning, gruppen Juzjnyj Rabotjij också när den avgav sin rapport, och endast slumpen eller olust att ta upp en ”hopplös” fråga kan förklara att en resolution härom inte framlades med tio underskrifter.

e) Intermezzot med språkens likaberättigande

Låt oss återvända till kongressens dagordning.

Vi har nu övertygande sett att det redan före övergången till den egentliga diskussionen av frågorna hade på kongressen klart utformats inte bara en absolut bestämd antiiskraitisk grupp (8 röster), utan också en mellangrupp av vacklande element, som var redo att stödja dessa åtta och öka deras röstetal till ungefär 16-18.

Frågan om Bunds ställning i partiet, som på kongressen behandlades utomordentligt, övermåttan ingående, inskränkte sig till att avgöra en principiell tes, medan den praktiska

lösningen uppskötts till diskussionen om organisationsförhållandena. Eftersom det i publikationerna före kongressen ägnats rätt stort utrymme åt att klarlägga hithörande ämnen gav diskussionen på kongressen relativt få nyheter. Det måste dock nämnas, att när Rabotjeje Delos anhängare (Martynov, Akimov och Brouckère) tillstyrkte Martovs resolutionsförslag, så gjorde de reservationen, att de ansåg det vara otillräckligt och inte instämde i de slutledningar som dragits av det (s 69, 73, 83 och 86).

Från frågan om Bunds ställning övergick kongressen till programmet. Debatten kom här att till stor del röra sig om partiella ändringsförslag, som erbjuder föga intresse. Antiiskraiternas opposition i principfrågor kom endast till uttryck i kamrat Martynovs angrepp mot den mycket omtalade formuleringen av frågan om spontaniteten och medvetenheten. På Martynovs sida ställde sig naturligtvis samtliga bundister och Rabotjeje Delo-män. Grundlösheten i hans invändningar påvisades bl a av Martov och Plechanov. Som ett kuriosum bör nämnas, att Iskras redaktion numera (tydligt efter moget övervägande) gått över på Martynovs sida och talar tvärtemot vad den gjorde på kongressen! Detta lär väl vara i enlighet med den berömda "kontinuitets"-principen ... Vi får väl vänta tills redaktionen helt blivit på det klara med detta och kan ge oss besked om i vilken utsträckning, i vilka saker och från vilken tidpunkt den blivit ense med Martynov. I väntan därpå frågar vi bara om det någon annanstans finns ett *partiorgan*, vars redaktion efter en kongress börjat tala rakt tvärtemot vad den sade på kongressen.

Vi förbigår tvisterna om Iskras erkännande som centralorgan (vi har redan tidigare berört dem) och inledningen av stadgedebatterna (vilka det är lämpligare att undersöka i samband med hela stadgediskussionen) och går över till de principiella schatteringar, som trädde i dagen vid diskussionen om programmet. Låt oss då först och främst notera en utomordentligt karakteristisk detalj: debatten om den proportionella representationen. Kamrat Jegorov från Juzjnyj Rabotjij yrkade på att denna skulle tas in i programmet och gjorde detta på ett sätt som föranledde Posadovskij (iskraitminoriteten) att med fullt fog tala om "en allvarlig meningsskiljaktighet". "Det är ställt utom tvivel", yttrade kamrat Posadovskij, "att vi inte kan samsas i följande huvudfråga: *måste vår kommande politik underställas den ena eller andra demokratiska grundprincipen och dessa tillmätas ett absolut värde*, eller måste alla demokratiska principer undantagslöst underställas vårt partis bästa? Jag uttalar mig avgjort för det senare." Plechanov "instämde till fullo" med Posadovskij och uttalade sig ännu mera bestämt och avgjort emot att "de demokratiska principerna ges ett absolut värde", emot att de betraktas "abstrakt". "Det kan hypotetiskt tänkas ett fall", sade han, "då vi socialdemokrater skulle uttala oss mot allmän rösträtt. Bourgeoisin i de italienska republikerna frantog en gång i tiden alla till adeln hörande personer deras politiska rättigheter. Det revolutionära proletariatet skulle kunna begränsa de politiska rättigheterna för de högre klasserna liksom dessa på sin tid begränsat proletariatets politiska rättigheter." Plechanovs tal möttes med applåder och *hyssjanden*, och när han protesterade mot ett Zwischenruf [=Inpass – Red] – "låt bli att hyssja" – och bad kamraterna att inte känna sig besvärade, reste sig kamrat Jegorov och sade: "När det applåderas åt sådant prat, är det min plikt att hyssja." Tillsammans med kamrat Goldblatt (ombud för Bund) uttalade sig kamrat Jegorov mot Posadovskijs och Plechanovs åsikter. Beklagligtvis avbröts debatterna och den fråga de framkallat försvann genast från scenen. Men förgäves söker nu kamrat Martov förringa eller rentav helt förneka dess betydelse genom att på ligans kongress säga: "Dessa ord [Plechanovs] framkallade bland en del av ombuden en indignation, som lätt kunnat undvikas om kamrat Plechanov tillagt, att man givetvis inte kunde föreställa sig en sådan tragisk situation, då proletariatet för att säkra sin seger skulle nödgas åsidosätta sådana politiska rättigheter som tryckfriheten ... (Plechanov: 'Merci.')." (Ligans protokoll, s 58) Denna tolkning strider *direkt* mot kamrat Posadovskijs helt kategoriska uttalande *på kongressen* om "en allvarlig meningsskiljaktighet"

och oenighet i ”en huvudfråga”. I denna huvudfråga uttalade sig samtliga iskraiter på kongressen *mot* företrädarna för den antiiskraitiska ”högern” (Goldblatt) och kongressens ”centrum” (Jegorov). Detta är faktum, och vi kan med säkerhet garantera att om ”centrum” (jag hoppas detta ord chockerar mildhetens ”officiella” anhängare mindre än något annat ...) hade haft tillfälle att uttala sig ”*otvunget*” (genom kamraterna Jegorov och Machov) i denna eller en liknande fråga, så skulle den allvarliga meningsskiljaktigheten genast ha trätt i dagen.

Ännu tydligare trädde den i dagen i frågan om ”språkens lika berättigande” (protokollen, s 171ff). Det på denna punkt mest talande är inte så mycket debatterna som omröstningarna, vilkas sammanlagda antal uppgick till den otroliga summan av – *sexton!* Varför det? Jo, man tvistade om huruvida det var tillräckligt att i programmet fastställa samtliga medborgares likaberättigande oavsett deras kön osv *och språk*, eller det här måste sägas ”språkens frihet” eller ”språkens likaberättigande”. Kamrat Martov har på ligans kongress gett en nog så riktig karakteristik av denna episod, när han yttrade att ”en struntdiskussion om redigeringen av en enda programpunkt blev av principiell betydelse, emedan halva kongressen var beredd att stjälp programkommissionen”. Just så var det.* Anledningen till striden var en ren struntsak, men likväl antog striden en verkligt *principiell* karaktär, och därför fördes den också under så oerhört förbittrade former, som även omfattade försök att ”*stjälpa*” programkommissionen, misstankar mot varandra för att vilja ”*lura kongressen*” (den misstanken riktade Jegorov mot Martov!) och utbyte av de skymfligaste personliga tillvitelser (s 178). T o m kamrat Popov ”uttryckte sitt beklagande av att det genom struntsaker skapats *en sådan atmosfär*” (s 182, min kursiv), som fortsatte att råda under tre sammanträden (det 16:e, 17:e och 18:e).

Alla dessa uttryck visar högst bestämt och kategoriskt på det mycket viktiga faktum, att atmosfären av ”misstankar” och de mest förbittrade stridsformer (”stjälningen”) – som man senare, på ligans kongress, beskyllde iskraitmajoriteten för att ha skapat! – i själva verket hade skapats *långt innan vi splittrades i majoritet och minoritet*. Jag upprepar, att detta är ett ytterst viktigt och fundamentalt faktum och oförståelse för det har föranlett många till de mest lättsinniga uppfattningar om att majoriteten vid slutet av kongressen var artificiell. För kamrat Martov, som påstår att nio tiondelar på kongressen var iskraiter, förefaller det numera absolut oförklarligt och absurt, att ”struntsaker” och ”obetydliga” anledningar kunde leda till en sammandrabbning, som antog ”principiell karaktär” och nära nog störtade kongresskommissionen. Det vore löjligt att söka komma ifrån detta *faktum* med klagomål och lamentationer över ”skadliga” gliringar. Stridigheten kunde inte få sin *principiella* betydelse till följd av några fräna spydigheter, utan endast till följd av arten av de politiska grupperingarna på kongressen. Det var inte fränheter och spydigheter som skapade konflikten, utan de var endast *symptom* på att det i själva den politiska grupperingen av kongressen fanns en ”motsättning”, fanns alla förutsättningar för konflikten, fanns en inre olikmässighet som med immanent kraft bröt sig fram vid varje, *även den obetydligaste* anledning.

Med den syn, som jag har på kongressen och som jag anser det vara min skyldighet att förfäktas såsom en bestämd politisk uppfattning av händelserna, även om denna uppfattning stöter en del för pannan, framstår däremot den av en ”obetydlig” anledning framsprungna

* Martov tillade: ”I detta fall vållades vi stor skada av Plechanov gliring om åsnorna.” (När språkens frihet diskuterades var det, såvitt jag minns, en av bundisterna, som på tal om institutioner även nämnde hästaveln, varvid Plechanov sade för sig själv: ”Hästar talar inte, men det händer att åsnor pratar.”) I denna gliring kan jag visserligen inte finna någon särskild mildhet, eftergivenhet, varsamhet och smidighet. Men det tycks mig ändå märkligt att Martov, som erkänt dispytens *principiella betydelse*, inte gjorde det minsta försök att analysera vad som här var principiellt och vilka schatteringar som här kom till uttryck, utan nöjde sig med att påtala ”skadan” av gliringar. Detta vittnar sannerligen om en byråkratisk och formalistisk syn på saken! ”Stor skada på kongressen” vållades verkligen av de spydigheter som slängdes inte bara åt bundisterna, utan även åt dem som bundisterna ibland stödde och t o m räddade från nederlag. Den som en gång erkänt intermezzots principiella betydelse kan dock inte komma ifrån det med fraser om ”det otillåtliga” i vissa gliringar. (Ligans protokoll, s 58)

förbittrade konflikten av *principiell* karaktär såsom fullt begriplig och ofrånkomlig. Emedan det hos oss på kongressen *hela tiden* pågick en kamp mellan iskraiter och antiiskraiter och emedan det mellan dem fanns vacklande element, emedan dessa sistnämnda tillsammans med antiiskraiterna utgjorde en tredjedel av rösterna (8+ 10 = 18 av 51 enligt min, självfallet, ungefärliga beräkning), så är det fullkomligt begripligt och naturligt att *varje avfall från iskraiterna, även av ett ringa fåtal*, skapade möjlighet till seger för den antiiskraitiska riktningen och därför ledde till en ”ursinnig” kamp. Detta inte som resultat av några olämpligt fräna anmärkningar och angrepp utan som en följd av politiska kombinationer. Det var inte fränheter, som skapade den politiska konflikten, utan det var förekomsten av en politisk konflikt i själva grupperingen av kongressen som skapade fränheterna och angreppen, och i denna motsatsställning ligger vår fundamentala principiella oenighet med Martov i bedömningen av kongressens politiska betydelse och resultat.

Under hela kongressen förekom tre viktigare fall, då ett litet antal iskraiter avföll från sin majoritet – språkens likaberättigande, paragraf 1 i stadgarna och valen – och i alla dessa tre fall utspann sig en våldsamt strid, som sist och slutligen ledde till den nuvarande svåra krisen i partiet. För att politiskt förstå denna kris och denna strid får man inte begränsa sig till fraser om otillåtliga elakheter utan måste granska de politiska grupperingar av schatteringar som drabbade samman på kongressen. Intermezzot med ”språkens likaberättigande” har därför dubbelt intresse när det gäller att klargöra orsakerna till oenigheten, ty då var Martov ännu (var ännu!) iskrait och kämpade nästan mer än någon annan mot antiiskraiterna och ”centrum”.

Bataljen började med en dispyt mellan kamrat Martov och bundisternas ledare, kamrat Lieber (s 171f). Martov sökte bevisa att det räckte med att kräva ”medborgarnas likaberättigande”. ”Språkets frihet” avvisades, men då körde man i stället genast fram med ”språkens likaberättigande”, och tillsammans med Lieber gick även kamrat Jegorov till strids därför. Martov förklarade att det var *fetischism*, ”när talarna yrkade på nationaliteternas likaberättigande och överförde frågan om rättsolikheten till språkets område. Man måste emellertid betrakta frågan ur en helt annan synvinkel: det råder rättsolikhet nationaliteterna emellan, och detta yttrar sig bl a i att människor som tillhör vissa nationer är berövade rätten att använda sitt modersmål.” (S 172) Den gången hade Martov fullkomligt rätt. Liebers och Jegorovs absolut ohållbara försök att rättfärdiga sin formulering och pådyvla oss ovilja eller oförmåga att hävda principen om nationaliteternas likaberättigande var verkligen ett slags fetischism. Som ”fetischister” red de i själva verket bara på ord utan att hävda några principer, handlade inte av fruktan för att begå ett principiellt fel utan av fruktan för vad folk kommer att säga. Just denna vacklande sinnesstämning (tänk om ”de andra” skulle beskylla oss för detta?), som vi påpekade vid intermezzot med organisationskommittén, ådagalades nu fullt klart även av hela vårt ”centrum”. En annan av dess företrädare, det Juzjnyj Rabotjij närstående gruvindustriombudet Lvov, ”ansåg frågan om språkens undertryckande, sådan den framförts från ytterområdena, vara mycket allvarlig. Det är viktigt att vi genom att införa en punkt om språket i vårt program undanröjer alla möjligheter att misstänka socialdemokraterna för russifieringsavsikter. ”Ett märkvärdigt sätt att motivera frågans ”allvar”. Frågan skulle vara mycket allvarlig *därför* att det var nödvändigt att undanröja ytterområdenas eventuella misstankar! Talaren yttrade platt ingenting i sak, han svarade inte på anklagelserna för fetischism, men bekräftade dem helt genom att avslöja sin fullständiga brist på saksakal och svänga sig med hänsyftningar till vad som kunde pratas i ytterområdena. Allt vad som där kunde sägas var oriktigt, sade man till honom. I stället för att undersöka om det var riktigt eller oriktigt svarade han: ”*De kan misstänka oss.*”

Detta sätt att ställa frågan, som gör anspråk på att den skall uppfattas som allvarlig och viktig, får verkligen en principiell karaktär, fast inte alls en sådan som en Lieber, en Jegorov, en

Lvov ville finna här. Principiell blir frågan: bör vi överlämna åt partiets organisationer och medlemmar att tillämpa programmets allmänna och fundamentala satser, att tillämpa dem på de konkreta betingelserna och att utveckla dem vid denna tillämpning eller bör vi av ren rädsla för misstankar fylla programmet med smådetaljer, delanvisningar, upprepningar och kasuistik? Principiell blir frågan om hur socialdemokrater i kampen mot kasuistiken kan finna ("misstänka") försök att inskränka de elementära demokratiska fri- och rättigheterna. Ja, när skall vi då äntligen vänja oss av med detta fetischistiska knäfall för kasuistik? – det var den tanke som dök upp hos oss, när vi såg denna strid om "språken".

Ombudens gruppering i denna strid blev särskilt klar genom överflödet av voteringar med namnupprop. Sådana förekom hela tre gånger. Mot den iskraitiska kärnan stod hela tiden som en man alla antiiskraiter (8 röster) och med högst obetydliga vacklanden hela centrum (Machov, Lvov, Jegorov, Popov, Medvedev, Ivanov, Tsarjov och Belov – endast de två sistnämnda vacklade i början, lade antingen ned sin röst eller röstade med oss, och först vid tredje voteringen bestämde de sig definitivt). Från iskraiterna avföll en del – främst kaukasierna (tre med sex röster) och genom detta fick den "fetischistiska" riktningen sist och slutligen övervikt. Vid den tredje omröstningen, när de båda riktningarnas anhängare mest utförligt hade klargjort sitt ställningstagande, avföll från iskraitmajoriteten de tre kaukasierna med sina sex röster till motparten och från iskraitminoriteten två med två röster, Posadovskij och Kostitj; vid de två första voteringarna övergick Lenskij, Stepanov och Gorskij från iskraitmajoriteten och Deutsch från minoriteten till motparten eller avstod. *De åtta iskraitrösternas (av totala 33) avfall gav övervikt åt antiiskraiternas och de vacklande elementens koalition.* Detta är just *det fundamentala faktum* om kongressens gruppering, som upprepades (det var endast *andra* iskraiter som avföll) också vid voteringen om paragraf 1 i stadgarna och vid valen. Det är inte förvånande, att de vid valen besegrade nu ihärdigt blundar för de *politiska orsakerna* till detta nederlag och *utgångspunkterna* för den kamp mellan schatteringarna, som alltmer blottat och inför partiet alltmer skoningslöst avslöjat de vacklande och politiskt karaktärlösa elementen. Intermezzot med språkens likaberättigande ger oss en så mycket skarp bild av denna kamp, som inte ens kamrat Martov då ännu lyckats tillvinna sig Akimovs och Machovs beröm och bifall.

f) Agrarprogrammet

Antiiskraiternas och "centrums" obeständighet i principiella ting kom även skarpt till uttryck i debatterna om agrarprogrammet, vilka upptog mycket av kongressens tid (se s 190-226 i protokollen) och varvid en hel del utomordentligt intressanta frågor ställdes. Som man kunde vänta inleddes kampanjen mot programmet av kamrat Martynov (efter små framstötter av kamraterna Lieber och Jegorov). Han framförde det gamla argumentet om korrigerande av "den särskilda historiska orättvisa", varmed vi enligt honom indirekt "helgar andra historiska orättvisor" osv. På hans sida ställde sig också kamrat Jegorov, som t o m fann det "oklart vilken betydelse detta program har. Är det ett program för oss, dvs bestämmer det de krav vi framför eller vill vi göra det populärt [!?!?]." Kamrat Lieber "ville göra samma påpekanden som kamrat Jegorov". Kamrat Machov uppträdde med den för honom utmärkande tvärsäkerheten och förklarade att "flertalet [?] talare bestämt inte begripit vad det framlagda programmet föreställer och vilka syften det har". Det föreslagna programmet kunde "knappast anses som ett socialdemokratiskt agrarprogram", det "... doftar något av en lek med att rätta till historiska orättvisor" och över det låg "ett drag av demagogi och äventyrlighet". Den teoretiska bekräftelsen av denna djupsinnighet var vulgärmarxismens vanliga överdrifter och förenklingar: iskraiterna skulle "vilja handskas med bönderna som med en enhetlig massa; men eftersom bönderna sedan länge [?] varit splittrade i klasser, så skulle uppställande av ett enhetligt program oundvikligen leda till att programmet i sin helhet blir demagogiskt och att

dess tillämpning i verkliga livet blir en äventyrlighet” (202). Kamrat Machov ”yppade” här den verkliga orsaken till den negativa inställningen till vårt agrarprogram hos många socialdemokrater, vilka är redo att ”erkänna” Iskra (såsom Machov själv erkänt den), men utan att alls ha gjort klart för sig dess inriktning, dess teoretiska och taktiska ståndpunkt. Just vulgariseringen av marxismen vid dess tillämpning på en så komplicerad och mångsidig företeelse som den ryska bondehushållningens nuvarande struktur har medfört och medför fortfarande att man inte förstår detta program, men alls inte oenighet om enskilda punkter. Och kring en sådan vulgärmarxistisk ståndpunkt slöt ledarna för de antiiskraitiska elementen (Lieber och Martynov) och för ”centrum” – Jegorov och Machov – snabbt upp. Kamrat Jegorov uttryckte också öppet ett av de karakteristiska dragen hos Juzjnyj Rabotjij och de grupper och cirklar, som dras till denna, nämligen oförståelsen för bonderörelsens betydelse, oförståelsen för att det inte var överskattning, utan tvärtom snarare underskattning av denna betydelse (och brist på kraft att utnyttja rörelsen) som var den svaga sidan hos våra socialdemokrater under de första berömda bondeupproren. ”Jag delar ingalunda *redaktionens* hänförelse över bonderörelsen”, yttrade kamrat Jegorov, ”den hänförelse som grep många socialdemokrater efter bondeoroligheterna.” Beklagligt nog gjorde sig kamrat Jegorov inte besvär med att närmare informera kongressen om vilka uttryck denna redaktionens hänförelse tagit sig och gjorde sig inte besvär med att framföra konkreta hänvisningar till de bidrag som publicerats av Iskra. Han glömde dessutom, att *alla* huvudpunkter i vårt agrarprogram hade utvecklats av Iskra redan i dess tredje nummer, dvs *långt före* bondeoroligheterna. Den som ”erkänt” Iskra inte bara i ord skulle det inte skada att ägna lite större uppmärksamhet åt dess teoretiska och taktiska principer!

”Nej, bland bönderna kan vi inte göra mycket!”, utbrast kamrat Jegorov och klagade i fortsättningen att denna hans suck inte fick fattas som en protest mot den ena eller den andra enskilda ”hänförelsen”, utan som ett förnekande av hela vårt ställningstagande: ”Detta innebär just att vår paroll inte kan konkurrera med den äventyrliga parollen.” En synnerligen betecknande formulering av den principiösa inställning till saken, som reducerar allt till ”konkurrens” mellan olika partiets paroller! Och detta yttrades sedan talaren förklarar sig ”tillfredsställd” med de teoretiska klarlägganden, som påpekade att vi strävar efter varaktig framgång i vår agitation, inte förvirras av temporära misslyckanden och att en varaktig framgång (i strid med ”konkurrenternas” högljudda skrik – för ögonblicket) är omöjlig utan fast teoretisk bas för programmet (s 196). Vilken förvirring avslöjar inte denna försäkran om ”tillfredsställelse” och den omedelbart följande upprepningen av de vulgärteser, som övertagits från den gamla ekonomismen, för vilken ”konkurrens mellan parollerna” löste alla frågor inte bara på jordbrukets område utan för den ekonomiska och politiska kampens hela program och hela taktik. ”Ni kan inte tvinga lantarbetarna”, sade kamrat Jegorov, ”att kämpa tillsammans med de rika bönderna om de avsöndrade jordstyckena, som redan till icke ringa del befinner sig i dessa rika bönders händer.”

Återigen samma förenkling, vilken otvivelaktigt är besläktad med vår opportunistiska ekonomism, som hävdade att det inte gick att ”tvinga” proletärerna att kämpa för det som till icke ringa del befann sig i händerna på bourgeoisin och till ännu större del skulle tillfalla den i framtiden. Återigen samma vulgarisering, som glömmer de ryska särdragen i det allmänna kapitalistiska förhållandet mellan lantarbetare och rika bönder. De avsöndrade jordstyckena innebär numera ett tvång, som i själva verket verkar förkvävande *även* på lantarbetarna, vilka ingalunda behöver ”tvingas” att kämpa för befrielse ur sin fullständiga beroendeställning. ”Tvingas” måste däremot en del intellektuella – tvingas att se mera vidsynt på sina uppgifter, att avstå från schabloner vid behandlingen av konkreta frågor, att räkna med den historiska konjunkturen, som komplicerar och modifierar våra syften. Endast en sådan fördom som att bonden är dum – en fördom som, vilket kamrat Martov alldeles riktigt påpekade (s 202), kom

fram i de tal som hölls av kamrat Machov och andra motståndare till agrarprogrammet – förklarar varför dessa motståndare glömmer våra lantarbetares reella levnadsförhållanden.

Efter att ha förenklat frågan till ett rent motsatsförhållande mellan arbetarna och kapitalisterna försökte representanterna för vårt ”centrum” som vanligt pådyvla bönderna sin egen inskränkthet. ”Just därför att jag anser att bonden är förständig inom ramen för sin snäva klasståndpunkt, antar jag att han kommer att hävda det småborgerliga idealet om tillägnande och fördelning”, sade kamrat Machov. Här rörs två saker tydligt ihop: karaktäristiken av böndernas klasståndpunkt som småborgerlig och *hopträngningen* av denna ståndpunkt, *dess* reducering till en ”snäv ram”. Denna reducering utgör just jegerovarnas och machovarnas fel (precis som martyovarnas och akimovarnas fel bestod i att de reducerade proletärernas ståndpunkt till en ”snäv ram”). Emellertid lär oss både logiken och historien att en småborgerlig klasståndpunkt kan vara mer eller mindre snäv, mer eller mindre progressiv, just på grund av småborgarens dualistiska ställning. Och det kan ingalunda vara vår uppgift att ge tappt inför bondens inskränkthet (”dumhet”) eller de ”fördomar” han behärskas av, utan vår uppgift är tvärtom att oförtröttligt vidga hans ståndpunkt och medverka till att hans sunda förnuft segrar över hans fördomar.

Den vulgärt ”marxistiska” synen på den ryska agrarfrågan kulminerade i de avslutande orden i det principanförande, som hölls av kamrat Machov, den trogne försvararen av den gamla Iskraredaktionen. Det var ingen tillfällighet att hans ord mottogs med applåder – låt vara ironiska. ”Jag vet naturligtvis inte vad man skall kalla för olycka”, yttrade kamrat Machov, uppretad över Plechanovs påpekande, att vi inte har något att frukta av en rörelse till förmån för tjornyj peredel och att vi inte skall hålla tillbaka denna progressiva (borgerlig-progressiva) rörelse. ”Men denna revolution, om man så får kalla den, kommer inte att bli revolutionär. Eller rättare sagt: den kommer inte alls att bli någon revolution, utan reaktion (*skratt*), en revolution som mera liknar ett upplopp ... En sådan revolution slungar oss tillbaka, och det kommer sedan att krävas åtskillig tid för oss att återvinna den ställning vi har idag. Men vi ligger numera mycket bättre till än under franska revolutionen (*ironiska applåder*), vi har ett socialdemokratiskt parti (*skratt*) ...” Ja, ett socialdemokratiskt parti, som resonerade på Machovs vis eller hade på mathovarna baserade centrala institutioner, skulle verkligen inte förtjäna annat än skratt ...

Vi ser alltså, att även i rent principiella frågor, som ställts av agrarprogrammet, framträdde genast den för oss redan kända grupperingen. Antiiskraiterna (8 röster) gick till anfall i vulgärmarxismens namn, till dem slöt sig ”centrums” ledare, jegerovar och mathovar, vilka hela tiden snodde och cirklade inom samma snäva synvinkel. Det är därför helt naturligt, att voteringarna om vissa punkter i agrarprogrammet gav 30 och 35 röster för (s 225f), dvs just den ungefärliga siffra vi sett vid striden om Bundfrågans plats på dagordningen, vid intermezzot med OK och i frågan om Juzjnyj Rabotjijs upplösning. Så fort det kom upp en fråga som på minsta sätt gick utöver ramen för en vanlig och redan etablerad schablon och som krävde en i någon mån självständig tillämpning av Marx’ teori på egenartade och (ur tysk synpunkt) nya socialekonomiska förhållanden, så utgjorde genast de iskraiterna, som rätt kunde fatta uppgifternas vidd, endast tre femtedelar av rösterna och genast vände sig hela ”centrum” till sådana som Lieber och Martynov. Men kamrat Martov bemödar sig alltjämt om att skyla över detta uppenbara faktum och söker ängsligt kringgå de voteringar, där schatteringarna klart trädde i dagen!

Det framgår klart av debatterna om agrarprogrammet att iskraiterna fick kämpa mot drygt två femtedelar av kongressen. I denna fråga intog de kaukasiska ombuden en fullständigt riktig ståndpunkt – sannolikt till stor del tack vare att deras intima kännedom om de många livegenskapskvarlevornas lokala yttringar varnade dem för de abstrakt skolastiska och rena kontraster, som machovarna nöjde sig med. Mot Martynov och Lieber, Machov och Jegorov

opponerade sig även Plechanov, Gusev (som yttrade att ”en sådan pessimistisk syn på vårt arbete på landsbygden” ... som kamrat Jegorovs ... hade han ”rätt ofta träffat på bland de i Ryssland verksamma kamraterna”), Kostrov, Karskij och Trotskij. Den sistnämnde påpekade med rätta att ”de välvilliga råd”, som agrarprogrammets kritiker gav, ”har alltför stor anstrykning av *kälkborgerlighet*”. Eftersom vi undersöker de politiska grupperingarna på kongressen må anmärkas, att han knappast hade rätt när han i detta avsnitt av sitt tal (s 208) jämställde kamrat Lange med Jegorov och Machov. Den som noggrant läser igenom protokollen ser där att Lange och Gorin intog en helt annan ståndpunkt än Jegorov och Machov. Lange och Gorin gillade inte formuleringen av punkten om de avsöndrade jordstyckena, de förstod tillfullo idén med vårt agrarprogram, men försökte tillämpa den *på ett annat sätt*, bemödade sig positivt om att finna en ur deras synvinkel mer tillfredsställande formulering och framlade resolutionsförslag därom så att de skulle kunna övertyga programmets författare eller ställa sig på deras sida mot alla icke-iskraiter. Man behöver bara jämföra exempelvis Mathovs förslag om förkastande av hela agrarprogrammet (s 212, nio röster avgavs för och 38 mot) eller av enskilda punkter i det (s 216 o a) med den ståndpunkt som intogs av Lange, vilken *framlade* en egen skrivning av punkten om de avsöndrade jordstyckena (s 225), för att man skall bli på det klara med den grundläggande skillnaden dem emellan.*

När kamrat Trotskij i fortsättningen talade om argument med anstrykning av ”kälkborgerlighet”, påpekade han att ”vi i den inbrytande revolutionära perioden måste träda i förbindelse med bönderna ...” ”I betraktande av denna uppgift är Machovs och Jegorovs skepticism och politiska ’framsynthet’ skadligare än all kortsynthet.” En annan minoritetsiskrait, kamrat Kostitj, pekade mycket träffande på kamrat Machovs ”osäkerhet på sig själv och sin principfasthet”, en karakteristik som på pricken passade in på vårt ”centrum”. ”Kamrat Machov är lika pessimistisk som kamrat Jegorov, fast det annars finns nyanser dem emellan”, fortsatte kamrat Kostitj. ”Han glömmer att socialdemokraterna redan nu arbetar bland bönderna och redan leder deras rörelse i den mån det är möjligt. Men med denna sin pessimism minskar de omfattningen av vårt arbete.” (S 210)

Innan vi avslutar frågan om programdebatterna på kongressen återstår att nämna de korta diskussionerna om stödet åt oppositionella strömningar. I vårt program har klart utsagts, att socialdemokratiska partiet stöder ”varje *oppositionell* och revolutionär rörelse, *som riktar sig mot det i Ryssland rådande samhällsliga och politiska systemet*”. Det kan tyckas som om detta sista förbehåll tillräckligt klart visar *just vilka* oppositionella strömningar vi stöder. Likväl framträdde de nyansskillnader, som sedan länge förekommit i vårt parti, omedelbart *även härvidlag*, hur svårt det än var att anta att ”villrådighet och missförstånd” ännu kunde vara möjliga i en fråga som är så omtuggad som denna! Det var alltså uppenbarligen inte fråga om missförstånd, utan om *schatteringar*. Machov, Lieber och Martynov slog genast larm och var åter i så ”kompakt” minoritet, att kamrat Martov också här helst skulle ha velat förklara detta med intrigspel, mullvadsarbete, diplomati och andra älskliga saker (se hans tal på ligans kongress), vilka folk tillgriper när de är ur stånd att sätta sig in i de politiska orsakerna till att både minoritet och majoritet bildar ”kompakta” grupper.

Machov började återigen med sin vulgära förenkling av marxismen. ”Vi har en enda revolutionär klass, proletariatet”, förklarade han, och av detta riktiga konstaterande drog han genast en oriktig slutsats: ”De övriga är inget att bry sig om, de är bara påhäng (*allmänt skrott*) – ja, påhäng och de vill bara snylta. Jag är motståndare till att de skall stödjas.” (S 226) Kamrat Machovs oförlikneliga formulering av sin ståndpunkt gjorde många (av hans anhängare) generade, men i själva saken fick han medhåll av både Lieber och Martynov, när

* Jfr Gorins tal, s 213.

de föreslog att man skulle stryka ordet ”oppositionell” eller ersätta det med det snävare ordet ”demokratisk-oppositionell”. Mot denna Martynovs korrigerings opponerade sig Plechanov med rätta. ”Vi måste kritisera liberalerna”, yttrade han, ”och avslöja deras halvheter. Det är riktigt ... Men när vi avslöjar inskränktheten och begränsningen hos alla andra rörelser än den socialdemokratiska är vi skyldiga att klargöra för proletariatet, att i jämförelse med absolutismen är även en författning, som inte ger allmän rösträtt, ett steg framåt, och att det därför inte får föredra den nu rådande ordningen framför en sådan författning.” Kamraterna Martynov, Lieber och Machov var inte överens härom utan vidhöll sin ståndpunkt, som angreps av Axelrod, Starover, Trotskij och än en gång av Plechanov. Kamrat Machov lyckades vid detta tillfälle överträffa sig själv. Först hade han sagt att de övriga klasserna (utom proletariatet) var ”inget att bry sig om” och att han var ”motståndare till att de skall stödjas”. Sedan gav han i nåder med sig och erkände att ”även om bourgeoisin till sitt väsen är reaktionär, så kan den ofta bli revolutionär, exempelvis när det blir tal om kamp mot feodalismen och dess kvarlevor”. ”Men det finns grupper”, fortsatte han och gjorde därmed ytterligare en gång ont värre, ”som alltid [?] är reaktionära, exempelvis hantverkarna.” Sådana pärlor av principfasthet presenterades av de ledare för vårt ”centrum”, som senare med fradga om munnen försvarade den gamla redaktionen! Även i Västeuropa, där skråväsendet varit så starkt, visade sig just hantverkarna liksom andra småborgare i städerna vara särskilt revolutionära under den epok, då absolutismen föll. Just av en rysk socialdemokrat är det särskilt absurt att utan eftertanke upprepa det som kamraterna i väst säger om de nuvarande hantverkarna under en epok, som ligger ett helt eller ett halvt sekel från absolutismens fall. Att säga att hantverkarna i Ryssland är politiskt reaktionära jämfört med bourgeoisin innebär inget annat än att upprepa en fras man schablonmässigt lärt sig utantill.

I protokollen har tyvärr inte bevarats några antydningar om det antal röster, som Martynovs, Machovs och Liebers avvisade ändringsförslag i denna fråga fick. Vi kan endast säga, att de antiiskraitiska elementens ledare och en av ledarna för ”centrum”^{*} även här slöt sig samman i den mot iskraiterna riktade gruppering, som vi redan känner till. När man sammanfattar samtliga debatter *om programmet*, måste man dra slutsatsen, att det *inte en enda gång* förekom något så när livaktiga debatter som väckte allmänt intresse, där inte den skillnad i schatteringarna blottades, som nu förtigs av kamrat Machov och Iskras nya redaktion.

g) Partistadgarna. Kamrat Martovs förslag

Från programmet övergick kongressen till partistadgarna (vi förbigår den förut berörda frågan om CO samt ombudsrapporterna, som flertalet delegater tyvärr inte kunde framlägga i tillfredsställande skick). Här behöver inte ordas om att frågan om stadgarna hade enorm betydelse för oss alla. Iskra hade ju i själva verket redan från första början framträtt inte bara som pressorgan utan även som *organisatorisk* cell. I en redaktionell artikel i fjärde numret (Vad skall man börja med?) framlade Iskra en hel organisationsplan[†] och genomförde den

^{*} En annan ledare för samma gruppering, ”centrum”, nämligen kamrat Jegorov, uttalade sig i frågan om stöd åt oppositionella strömningar i ett annat sammanhang, i anslutning till Axelrods förslag om socialistrevolutionärerna (s 359). Kamrat Jegorov såg en ”motsättning” mellan programmets krav om *stöd* åt varje oppositionell och revolutionär rörelse och den *negativa* inställningen till socialistrevolutionärerna och liberalerna. I annan form och ur en något annan inställning till frågan avslöjade kamrat Jegorov här samma snäva syn på marxismen och samma vacklande, halvt fiendliga inställning till *Iskras* (av honom ”godkända”) ståndpunkt som kamraterna Machov, Lieber och Martynov.

[†] I sitt tal om *Iskras* erkännande som centralorgan sade kamrat Popov bland annat: ”Jag erinrar om artikeln *Vad skall man börja med?* i nummer 3 eller 4 av *Iskra*. Många av de i Ryssland verksamma kamraterna har funnit den taktlös; andra har denna plan förefallit fantastisk och de flesta [? – troligtvis de flesta i kamrat Popovs omgivning] har förklarat denna vara enbart ett utslag av ärelystnad.” (S 140) Som läsaren ser, har jag redan fått

sedan systematiskt och ihärdigt i *tre års* tid. När partiets andra kongress erkände Iskra som centralorgan, ägnades två av de tre motiveringspunkterna i resolutionen härom (s 147) *just åt denna organisationsplan och åt Iskras organisationsidéer*: tidningens roll vid ledningen av det *praktiska* partiarbetet och dess ledande roll i arbetet på att nå enhet. Det var därför helt naturligt, att Iskras arbete och hela upporganiseringen av partiet, hela arbetet med att *faktiskt* återupprätta partiet *inte kunde* anses som slutfört utan att bestämda organisationsidéer erkänts av hela partiet och formellt fastslagits. Denna uppgift borde just fullgöras genom partiets organisatoriska stadgar.

De fundamentala idéer, som Iskra strävade efter att lägga till grund för partiets organisation, inskränkte sig egentligen till följande två. Den första, centralismens idé, bestämde principiellt sättet att lösa hela mängden av speciella och partiella organisationsfrågor. Den andra gällde den särskilda rollen hos ett ideologiskt ledande organ, en tidning, och tog hänsyn till just den ryska socialdemokratiska arbetarrörelsens temporära och speciella behov under det rådande politiska slaveriet, som gör det nödvändigt att utomlands skapa en *primär* operationsbas för den revolutionära anstormningen. Den första idén måste, såsom den enda principiella, genomgå hela stadgarna; den andra, en delidé, framspringande ur platsens och verksamhetsformens temporära omständigheter, har tagit sig uttryck i en *skenbar* avvikelse från centralismen, i skapandet av *två centra*: *ett centralorgan och en centralkommitté*. Dessa båda grundidéer för att organisera partiet på iskraitiskt vis har utvecklats av mig såväl i Iskras redaktionella artikel Vad skall man börja med? (nr 4) som i Vad bör göras? och har slutligen utförligt klarlagts nästan i form av stadgar i Brev till en kamrat. Sedan återstod egentligen endast det redaktionella arbetet att formulera stadgeparagraferna, som borde förverkliga just dessa idéer, såvida inte erkännandet av Iskra skulle stanna på papperet och inte vara annat än en artighetsfras. I förordet till den av mig på nytt utgivna skriften Brev till en kamrat har jag redan påvisat, att man bara behöver göra en enkel jämförelse mellan partistadgarna och denna broschyr för att konstatera att organisationsidéerna är identiska i båda fallen.

Med anledning av det redaktionella arbetet på de iskraitiska organisationsidéernas formulering i stadgarna måste jag beröra ett intermezzo, som tagits upp av kamrat Martov. ”... En framställning av fakta kommer att visa er”, sade Martov på ligans kongress (s 58), ”hur pass oväntat för Lenin mitt hemfallande åt opportunisten var i fråga om denna paragraf [dvs den första]. En och en halv eller två månader före kongressen visade jag Lenin mitt förslag, där paragraf 1 var utformad precis så som jag sedan lade fram den på kongressen. Lenin uttalade sig mot mitt förslag såsom alltför detaljerat och sade till mig, att han endast gillade idén i paragraf 1 – definitionen på medlemskapet – som han kommer att ta upp i sina stadgar men i förändrad form, då han fann min formulering misslyckad. Lenin kände sålunda till min formulering redan sedan länge och visste mina åsikter i denna fråga. Ni ser alltså, att jag kom till kongressen med öppet visir och utan att dölja mina åsikter. Jag talade på förhand om att jag skulle bekämpa den ömsesidiga kooptationen, principen om enhällighet vid kooptationen till centralkommittén, centralorganet och så vidare.”

Beträffande varningen om kamp mot den ömsesidiga kooptationen, så kommer vi att i sitt sammanhang få se hur saken låg till. Nu skall vi dröja vid ”det öppna visiret” i Martovs stadgar. När Martov hos ligan ur minnet halade fram episoden med sitt misslyckade förslag (som han på kongressen själv tog tillbaka såsom misslyckat, men efter kongressen med den för honom utmärkande konsekvensen åter drog fram i dagsljuset), glömde Martov som så ofta bort en hel del och trasslade därför återigen till saker och ting. Man kunde tycka att det redan fanns tillräckligt med fakta, som varnade för att åberopa sig på privatsamtal och på minnet

vänja mig vid att mina politiska åsikter förklaras med ärelystnad, en förklaring som nu värmts upp av kamraterna Axelrod och Martov.

(människor vill ju helst bara minnas det som är till deras fördel!), men i brist på annat material använder sig kamrat Martov ändå av det dåliga. Och nu har även kamrat Plechanov börjat efterapa honom: dåliga exempel är tydligen smittsamma.

”Idén” i första paragrafen i Martovs förslag har jag inte kunnat ”gilla”, ty i hans förslag fanns *ingen idé*, som kommit fram på kongressen. Hans minne har svikit honom. Jag har lyckligtvis i mina papper funnit Martovs förslag, där *”första paragrafen alls inte var framställd så som han sedan framlade den på kongressen”!* Så var det med hans ”öppna visir”!

Paragraf 1 i Martovs förslag löd: ”Som tillhörande Rysslands socialdemokratiska arbetarparti anses envar, som godkänner dess program och aktivt arbetar på att genomföra dess uppgifter under kontroll och ledning av partiets organ [sic!] .”

Paragraf 1 i mitt förslag löd: ”Som partimedlem anses envar, som godkänner dess program och stöder partiet såväl med materiella medel som med personlig medverkan i en av partiorganisationerna.”

Paragraf 1 i den formulering, som Martov föreslog på kongressen och som antogs av denna, lyder: ”Som medlem av Rysslands socialdemokratiska arbetarparti anses envar, som godkänner dess program, stöder partiet med materiella medel och personligen regelbundet bistår det under ledning av en av dess organisationer.”

Av denna jämförelse framgår klart, att det i Martovs förslag inte fanns någon som helst *idé* utan bara en *tom fras*. Att partimedlemmarna arbetar under kontroll och ledning av partiets *organ*, det är självklart, det kan inte vara *annorlunda*, och därom pratar endast människor, som älskar att prata för att slippa säga något, älskar att fylla ”stadgarna” med ymniga ordflöden och byråkratiska (dvs i sak onyttiga och endast till parad dugande) formler. Första paragrafens idé framträder endast genom att ställa frågan: *kan partiets organ i praktiken genomföra sin ledning av partimedlemmar, som inte tillhör någon av partiorganisationerna?* Av denna idé fanns inte ens ett spår i kamrat Martovs förslag. Följaktligen *kunde jag inte känna till* kamrat Martovs ”åsikter i denna fråga”, då det *inte fanns några åsikter i denna fråga* i kamrat Martovs förslag. Kamrat Martovs framställning av fakta visade sig vara ett *virrvarr*.

Däremot måste jag just om kamrat Martov säga, att han från mitt förslag ”kände till mina synpunkter i denna fråga” och inte protesterade mot dem, inte bestred dem vare sig i redaktionskollegiet, trots att mitt förslag visats alla 2 à 3 veckor före kongressen, eller inför ombuden, som kände till *endast* mitt förslag. Än mer. T o m *på kongressen*, när jag lade fram mitt stadgeförslag* och försvarade det *fram till valet av stadgekommisionen*, så förklarade kamrat Martov rent ut: ”Jag ansluter mig till kamrat Lenins slutsatser. *Endast i två frågor går våra åsikter isär*” (min kursiv) – i fråga om sättet att utse rådet och om den enhälliga kooptationen (s 157). Om *oenighet* i fråga om paragraf 1 sägs det här ännu *inte ett ord*.

I sin broschyr om belägringstillståndet har kamrat Martov funnit det nödvändigt att än en gång och med särskild utförlighet erinra om sina stadgar. Han försäkras där, att hans stadgar, som han även nu (i februari 1904 – ovisst är hur det blir om tre månader) är redo att skriva

* Apropå. Protokollkommissionen tryckte i bilaga XI det stadgeförslag ”*som Lenin framlade på kongressen*” (s 393). Protokollkommissionen har här även trasslat till det lite. Den förväxlade mitt *på kongressen framlagda förslag* med mitt ursprungliga, som var känt av samtliga delegater (och av många redan före kongressen) och *lät trycka det sistnämnda* under föregivande att det var det förra. Jag hade naturligtvis ingenting emot att få mina förslag publicerade *på vilket stadium av sitt utarbetande de än befann sig*, men man behövde i alla fall inte ställa till oreda. Men oreda har skapats, ty Popov och Martov (s 154 och 157) kritiserade en del formuleringar i mitt på kongressen verkligen framlagda förslag *vilka inte fanns med i det förslag* som protokollkommissionen lät trycka (jfr s 394, paragraferna 7 och 11). Om man ägnat saken större uppmärksamhet, hade man lätt upptäckt felet vid en enkel jämförelse mellan de av mig nämnda sidorna.

under, med undantag för några detaljer av underordnad betydelse, ”tillräckligt klart gav uttryck åt hans negativa inställning till centralismens hypertrofi” (s IV). Att kamrat Martov inte framlade detta förslag på kongressen förklarar han nu med, för det första, att ”den iskraitiska fostran gett honom en nonchalant inställning till stadgar”. (När det passar kamrat Martov, innebär ordet iskraitisk för honom inte längre ett snävt cirkelväsen utan den mest konsekventa riktningen! Skada bara att den iskraitiska fostran under tre år inte ingett kamrat Martov ringaktning för de anarkistiska fraser, varmed det intellektuella vingelmakeriet anser sig kunna rättfärdiga sina överträdelser av de enhälligt antagna stadgarna.) För det andra, ser ni, undvek han, kamrat Martov, att ”införa någon som helst dissonans i taktiken hos den organisatoriska grundkärna, som Iskra bildade”. Ett anmärkningsvärt slag av konsekvens! I den *principiella* frågan om den opportunistiska formuleringen av paragraf 1 eller om centralismens hypertrofi var kamrat Martov så rädd för dissonans (som är förfärlig endast ur den snävaste cirkelsynpunkt), att han inte framförde sina avvikande meningar ens inför en sådan kärna som redaktionen! I den *praktiska* frågan om centras sammansättning värdjade kamrat Martov om Bunds och Rabotjeje Delo-anhängarnas hjälp mot de röster som avgavs av Iskra-organisationens medlemsflertal (denna verkliga *organisatoriska grundkärna*). ”Dissonansen” i hans egna fraser, som smugglar in cirkelväsendet till försvar av kvasiredaktionen för att förneka ”cirkelväsendet” i frågans bedömning av dem, som är mest kompetenta därtill, den dissonansen märker inte kamrat Martov. Honom till straff återger vi här *in extenso* hans stadgeförslag med en del påpekanden från vår sida om vilka åsikter och vilken *hypertrofi* han ådagalägger* :

”Förslag till partistadgar. – I. Partitillhörighet. – 1) Som tillhörande Rysslands socialdemokratiska arbetarparti anses envar, som godkänner dess program och aktivt arbetar på att genomföra dess uppgifter under kontroll och ledning av partiets organ. – 2) Medlems uteslutning ur partiet för handlingar, som är oförenliga med partiets intressen, beslutas av centralkommittén. (Den motiverade uteslutningsdomen förvaras i partiets arkiv och meddelas, ifall man kräver detta, till varje partikommitté. CK:s beslut om uteslutning underställs kongressen för prövning, om två eller flera kommittéer så kräver.)” – Jag kommer att inom parentes utmärka de *uppenbart* innehållslösa satser i Martovs förslag, vilka inte innehåller vare sig någon ”idé” eller några bestämda villkor eller krav – sådana som ”stadgarnas” oförlikneliga anvisning om just var domarna måste förvaras eller hänvisningen till att CK:s beslut om uteslutning (men inte alla dess beslut överhuvudtaget?) skall underställas kongressens prövning. Detta är just en frasernas hypertrofi eller en sant byråkratisk formalism som går ut på att producera överflödiga, avsiktligt onyttiga eller byråkratiska punkter och paragrafer. ”... II. Lokalkommittéerna. – 3) Partiets representanter i dess lokala arbete är partikommittéerna [Både nytt och snillrikt!] 4) (Som partikommittéer erkänns de vid tidpunkten för andra kongressen existerande kommittéer, som är representerade på kongressen.) – 5) Nya partikommittéer, utöver de i paragraf 4 nämnda, tillsätts av centralkommittén (vilken antingen erkänner en redan förefintlig lokal organisation som kommitté eller skapar en lokalkommitté, genom ombildning av den senare). – 6) Kommittéerna kompletterar sitt medlemsbestånd genom kooptation. – 7) CK äger rätt att komplettera lokalkommittéernas medlemsbestånd genom att tillsätta ett antal (av densamma kända) kamrater utgörande högst 1/3 av ifrågavarande medlemsbestånd ...” Ett perfekt prov på byråkrati: Varför inte mer än 1/3? Vad är syftet därmed? Vad är meningen med denna inskränkning, som inte inskränker någonting, ty *kompletteringen* kan upprepas många gånger? ”8) (Om en lokalkommitté upplösts eller krossats genom förföljelser [betyder det att den inte arresterats i sin helhet?], återupprättas den av CK.) ... [Gäller inte längre paragraf 7? Och finner inte kamrat Martov en likhet mellan sin paragraf 8 och de ryska lagar om god ordning som föreskriver att man skall arbeta på vardagarna och vila på helgerna?] 9) (Ordinarie partikongress kan uppdraga åt CK att ombilda vilken som helst lokalkommitté, om dess verksamhet befinns oförenlig med partiets intressen. I så fall förklaras kommittén i sin

* Jag vill här anmärka, att jag tyvärr inte lyckats finna den första varianten av Martovs förslag, som bestod av, om jag minns rätt, 48 paragrafer och i ännu högre grad led av den värdelösa formalismens ”hypertrofi”.

dittillsvarande sammansättning vara upplöst och kamraterna på dess verksamhetsort inte längre underkastade* densamma.)”

... Den regel, som ryms i denna paragraf, har alltså samma stora nytta som den i ryska lagar än idag kvarstående bestämmelsen, som säger att dryckenskap är förbjuden för alla och envar.”10) (Partiets lokal-kommittéer leder partiets hela lokala propaganda-, agitations- och organisationsverksamhet och bistår efter måttet av sina krafter partiets CK och CO vid genomförandet av de allmänna partiuppgifter som åligger dessa.) [Usch! Varför i herrans namn behövs detta?] 11) (Den inre ordningen i de lokala organisationerna, de ömsesidiga relationerna mellan kommittéerna och de dessa underställda [hör, hör, kamrat Axelrod?] grupperna samt gränserna för dessa gruppers kompetens och autonomi [är då gränserna för kompetensen inte detsamma som gränserna för autonomi?] fastställs av kommittéerna själva och meddelas till CK och CO-redaktionen.) [Här finns en lucka, ty här sägs ju ingenting om var dessa meddelanden skall förvaras.] 12) (Alla kommittéerna underställda grupper och enskilda partimedlemmar har rätt att kräva, att deras åsikter och önskemål i vilken som helst fråga meddelas partiets CK och centralorgan.) – 13) De lokala partikommittéerna är skyldiga att av sina inkomster inbetala till CK:s kassa den andel, som faller på dem enligt av CK verkställd beräkning. – III. Organisationer för att bedriva agitation på andra språk (än ryska). – 14) (För att bedriva agitation på något av de icke-ryska språken och för att organisera arbetare, bland vilka sådan agitation bedrivs, kan det bildas separata organisationer på platser, där det visar sig nödvändigt att specialisera sådan agitation och bilda dylika organisationer.) – 15) Beslut i frågan om i vad mån dylikt behov föreligger underställs partiets CK och i tvistiga fall partikongressen.” ... Första delen av paragrafen är onödig, om man tar de följande stadgebestämmelserna i betraktande, och den andra delen om de tvistiga fallen är enbart skrattretande ...”16) (De lokala organisationer, som nämns i paragraf 14, är i fråga om sina specialuppgifter autonoma men verkar under kontroll av lokalkommittén och är underställda denna, varvid formerna för denna kontroll och normerna för de organisatoriska relationerna mellan den ifrågasvarande kommittén och den ifrågavarande speciella organisationen fastställs av lokalkommittén ... [Gudskelov! Nu är det alldeles klart att hela denna frodiga vegetation av tomma ord var överflödig.] Beträffande de gemensamma partiangelägenheterna arbetar sådana organisationer som en del av kommittéorganisationen.) – 17) (De lokala organisationer, som omnämns i paragraf 14, kan bilda autonoma sammanslutningar för att framgångsrikt genomföra sina speciella uppgifter. En sådan sammanslutning kan ha sina speciella publicistiska och administrativa organ, vilka står under omedelbar kontroll av partiets CK. Stadgar för sådana sammanslutningar utarbetas av dem själva, men stadfästs av partiets CK.) – 18) (I sådana autonoma sammanslutningar, som nämns i paragraf 17, kan även lokala partikommittéer ingå, om de på grund av de lokala förhållandena i huvudsak ägnar sig åt agitation på ifrågavarande språk. *Anmärkning.* Även som del av en autonom sammanslutning upphör en sådan kommitté inte att vara partikommitté.) [Hela denna paragraf är utomordentligt nyttig och underbart snillrik, men anmärkningen är det i ännu högre grad.] 19) (De i autonoma sammanslutningar ingående lokalorganisationerna står i förbindelserna med dessa sammanslutningars centralorgan under lokalkommittéernas kontroll.) – 20) (De centrala press- och administrationsorganen i de autonoma sammanslutningarna intar samma ställning till partiets CK som de lokala partikommittéerna.) – IV. Partiets centralkommitté och partiets publicistiska organ. – 21) (Partiet i dess helhet företräds av sin CK och sina publicistiska organ – ett politiskt och ett vetenskapligt.) – 22) CK svarar för den allmänna ledningen av partiets hela praktiska verksamhet, det riktiga utnyttjandet och fördelningen av dess samtliga krafter, kontrollen av samtliga parti-enheters verksamhet, de lokala organisationernas förseende med litteratur, organiseringen av partiets tekniska apparat och inkallandet av partikongresserna. – 23) Partiets publicistiska organ svarar för den ideologiska ledningen av partilivet, propagerandet av partiprogrammet och den vetenskapliga och publicistiska utvecklingen av socialdemokratins världsåskådning. – 24) Alla partiets lokal-kommittéer och autonoma sammanslutningar står i direkt kontakt med såväl partiets CK som partiorganens redaktioner och underrättar med jämna mellanrum dessa om rörelsens gång och det organisatoriska arbetet på orten. – 25) Redaktionen för partiets publicistiska organ utses av partikongressen och fungerar till nästa kongress. – 26) (Redaktionen är autonom i fråga om sina

* Vi vill fästa kamrat Axelrods uppmärksamhet på detta lilla ord. Nog är detta förskräckligt! Här finns rötterna till en ”jakobinism”, som kan utsträckas till – ja, ända till en förändring av en redaktions sammansättning ...

inre angelägenheter) och kan under perioden mellan två kongresser komplettera och förändra sin sammansättning, varom CK varje gång underrättas. – 27) Alla uttalanden, som görs av CK eller sanktionerats av den, publiceras, när CK så kräver, i partiorganet. – 28) CK bildar efter överenskommelse med partiorganens redaktioner speciella publicistiska grupper för det ena eller andra slaget av publicistiskt arbete. – 29) CK utses på partikongressen och fungerar till nästa kongress. CK kompletterar sin sammansättning genom kooptation av ett obegränsat antal, varom den varje gång underrättar redaktionen för partiets centralorgan. – V. Partiets organisation i utlandet. – 30) Partiets organisation i utlandet bedriver propaganda bland utomlands bosatta ryssar och organiserar de socialistiska elementen bland dessa. I spetsen för denna organisation står en vald administration. – 31) De autonoma sammanslutningar, som ingår i partiet, kan ha sina avdelningar i utlandet för medverkan i dessa sammanslutningars speciella uppgifter. Dessa avdelningar ingår som autonoma grupper i den allmänna organisationen utomlands. – VI. Partikongresserna. – 32) Partiets högsta instans är dess kongress. – 33) (Partiets kongress fastställer dess program, dess stadgar och de ledande principerna för dess verksamhet; den kontrollerar samtliga partiorgans arbete och bilägger konflikter mellan dem.) – 34) Berättigade till representation på kongressen är: a) partiets samtliga lokalkommittéer; b) de centrala administrativa organen för samtliga i partiet ingående autonoma sammanslutningar; c) partiets CK och redaktionen för dess centralorgan samt d) partiets organisation i utlandet. – 35) överlåtelse av mandat tillåts, dock får ett ombud ej förfoga över mer än tre verkliga mandat. Ett mandats uppdelning på två ombud är tillåten. Imperativa mandat är ej tillåtna. – 36) CK har befogenhet att inbjuda kamrater, vilkas närvaro kan vara till gagn, att med rådgivande röst övervara kongressen. – 37) I frågor som rör ändringar i partiets program eller stadgar fordras en majoritet på 2/3 av de förefintliga rösterna; övriga frågor avgörs med enkel majoritet. – 38) Kongressen är beslutsmässig, om mer än hälften av de vid kongresstillfället existerande partikommittéerna är företrädna vid den. – 39) Kongressen inkallas – i den mån det är möjligt – en gång vartannat år. (Om det oberoende av CK:s vilja skulle uppstå hinder för kongressens inkallande inom nämnda tidrymd, äger den att på eget ansvar uppskjuta den.”

Den läsare, som till äventyrs har haft tålamod nog att läsa igenom dessa s k stadgar, kommer förvisso inte att avkräva oss en särskild behandling av de följande slutsatserna. Den första slutsatsen: stadgarna lider av svårsläkt vattusot. Den andra slutsatsen: en särskild organisatorisk meningsriktning med negativ inställning till centralismens hypertrofi står inte att upptäcka i dem. Den tredje slutsatsen: kamrat Martov har handlat i hög grad vist, när han undanhöll dagsljusen (och kongressdiskussionen) drygt 38/39 av sina stadgar. En smula originellt var endast att han tog detta undanhållande som anledning att tala om öppet visir.

h) Debatterna om centralismen före splittringen av iskraiterna

Innan vi övergår till att behandla frågan om formuleringen av paragraf 1 i stadgarna, vilken är verkligt intressant och otvivelaktigt avslöjar de olika meningsschatteringarna, vill vi dröja ytterligare en smula vid de korta allmänna stadgedebatter, som upptog kongressens 14:e och en del av dess 15:e sammanträde. Dessa debatter hade en viss betydelse därför att de föregick Iskraorganisationens fullständiga divergens i frågan om centras sammansättning. De senare debatterna om stadgarna i allmänhet och kooptationen i synnerhet ägde däremot rum *efter* vår divergens i Iskraorganisationen. Givetvis var vi *före* divergensen i stånd att framlägga våra synpunkter mer opartiskt, då vi kunde göra detta mer oberoende av den alla så engagerande frågan om CK:s personliga sammansättning. Kamrat Martov förklarade sig, som jag redan nämnt, *överens* (s 157) med mina åsikter om organisationen och anförde avvikande mening endast i två *detaljfrågor*. Antiiskraiterna och ”centrum” däremot gick genast till angrepp mot de båda *grundläggande* idéerna i Iskras hela organisationsplan (och följaktligen mot hela stadgarna), såväl mot centralismen som mot de ”två centra”. Kamrat Lieber kallade mina stadgar för ”organiserad misstro” och såg en *decentralism* i de två centra (liksom kamraterna Popov och Jegorov). Kamrat Akimov uttryckte en önskan att vidga området för lokalkommittéernas befogenheter och ville bl a tillerkänna dem ”rätten att själva ändra sin sammansättning”. ”Det är nödvändigt att ge dem större handlingsfrihet ... Lokalkommittéerna

bör väljas av de aktiva medarbetarna på den givna orten liksom CK väljs av representanter för alla aktiva organisationer i Ryssland. Om inte heller detta går för sig, så låt oss åtminstone inskränka det antal ledamöter, som CK tillsätter i lokalkommittéerna ..." (158) Kamrat Akimov bjöd här som synes på en motivering emot "centralismens hypertrofi", men kamrat Martov slog dövörat till för dessa auktoritativa påpekanden innan nederlaget i frågan om centras sammansättning föranledde honom att följa Akimov. Han slog dövörat till även när kamrat Akimov bjöd honom på "*idén*" i hans egna stadgar (paragraf 7 – begränsningen av CK:s rättigheter att tillsätta ledamöter i kommittéerna)! Kamrat Martov ville då ännu inte ha någon "dissonans" med oss och tolererade därför dissonans både med kamrat Akimov och med sig själv ... Mot den "monstruösa centralismen" arbetade då ännu endast de, för vilka Iskras centralism var klart *ofördelaktig*, sådana som Akimov, Lieber och Goldblatt, och efter dem *följde* tveksamt, försiktigt (så att de ständigt kunde dra sig tillbaka) Jegorov (se s 156 och 276) m fl. För partiets stora flertal stod det då fortfarande klart att det var just de småskurna cirkelintressena hos Bund, Juzjnyj Rabotjij in fl, som framkallade protesten mot centralismen. För övrigt har partimajoriteten även nu klart för sig att det just är cirkelintressena hos Iskras gamla redaktion, som framkallar dess protest mot centralismen...

Låt oss t ex ta kamrat Goldblatts tal (160f). Han gick till storms mot min "monstruösa" centralism, som påstods leda till "förintelse" av grundorganisationerna, vara "helt genomsyrad av strävan att ge centrum oinskränkt makt och obegränsad rätt att blanda sig i allting" och ge organisationerna "bara en enda rätt – att undergivet foga sig i allt som befalls ovanifrån" osv. "Det centrum, som skapas enligt förslaget, kommer att hamna i ett lufttomt rum och kring sig kommer det inte att ha någon periferi utan bara en formlös massa, inom vilken dess exekutiva kontaktmän kommer att röra sig." Detta är ju precis samma slags *falska frasmakeri*, som sådana som Martov och Axelrod började traktera oss med efter sitt nederlag på kongressen. Det skrattades åt Bund när det slogs mot *vår* centralism men samtidigt gav sin egen centralledning *ännu bestämdare* fastslagna obegränsade rättigheter (exempelvis att ta in och utesluta medlemmar och t o m avstänga kongressombud). Likaså kommer man, efter att ha gjort saken klar för sig, att skratta åt jeremiaderna från *minoriteten*, som skriker mot centralismen och mot stadgarna, när den är i minoritet, och genast stöder sig på stadgarna så fort den lyckats komma i majoritet.

Även i frågan om de två centra framträdde grupperingen klart: mot *alla* iskraiter stod såväl Lieber och Akimov (den förre stämde upp den nuvarande axelrodska-martovska älsklingssången om CO:s dominans över CK inom rådet) som Popov och Jegorov. Ur de organisationsidéer, som alltid utvecklades av den *gamla* Iskra (och som *i ord* godkändes av kamraterna Popov och Jegorov och deras gelikar!) framsprang planen på de två centra av sig själv. Mot Juzjnyj Rabotjij's planer, mot planerna på att skapa ett parallellt populärt organ och förvandla detta till det faktiskt dominerande organet, gick den gamla Iskras politik stick i stäv. Härefter ligger roten till den vid första anblicken egendomliga motsägelsen, att samtliga antiiskraiter och hela träsket gick in för ett enda centrum, dvs *föregivet större centralism*. Naturligtvis fanns det (särskilt inom träsket) också sådana ombud, som knappast hade något klart begrepp om varhän Juzjnyj Rabotjij's organisatoriska planer ledde och på grund av sakernas gång måste leda, men redan deras så obeslutsamma och i sig själv labila natur drev dem över på antiiskraiternas sida.

Av iskraiternas tal under *dessa* stadgedebatter (de som föregick iskraiternas splittring) var talen av kamrat Martov (som "anslöt sig" till mina organisationsidéer) och av kamrat Trotskij särskilt anmärkningsvärda. Den senare svarade kamraterna Akimov och Lieber så, att vartenda ord i detta svar avslöjar hela falskheten i "minoritetens" uppträdande och teorier efter kongressen. "Stadgarna, sade han [kamrat Akimov], markerar inte CK:s befogenhetsområde tillräckligt exakt. Det kan jag inte hålla med honom om. Tvärtom, denna definition är

exakt och innebär att partiet, eftersom det är en helhet, måste tillförsäkras kontroll över de lokala kommittéerna. Kamrat Lieber sade, i det han lånade mitt uttryck, att stadgarna var en 'organiserad misstro'. Det är riktigt. Men jag använde detta uttryck mot de av Bunds representanter föreslagna stadgarna, som innebär en av en partidel organiserad misstro mot partiet i dess helhet. Men våra stadgar [stadgarna var då ännu "våra", före nederlaget i frågan om centras sammansättning!] innebär en organiserad misstro från partiets sida gentemot alla dess delar, dvs kontroll över alla lokala organisationer, distriktsorganisationer, nationella och övriga organisationer." (158) Ja, *våra* stadgar har *här* karakteriserats riktigt, och vi skulle vilja ge rådet att oftare erinra sig denna karakteristik till de personer, som nu med lugnt samvete gör gällande att den illasinnade majoriteten tänkt ut och infört ett system av "organiserad misstro" eller, vilket är detsamma, "belägringstillstånd". Man behöver bara jämföra det citerade talet med de tal, som hölls på utlandsligans kongress, för att få exempel på politisk karaktärslöshet, exempel på hur Martov & Co:s åsikter skiftat allt efter som det gällt deras egen grupp eller någon annan grupp av lägre ordning.

i) Stadgarnas första paragraf

Vi har redan anfört de olika formuleringar, kring vilka intressanta debatter flammade upp på kongressen. Dessa debatter upptog nästan två sammanträden och avslutades med *två* omröstningar genom *namnupprop* (under hela kongressen förekom, om jag inte tar fel, endast åtta omröstningar genom namnupprop, och de företogs endast i särskilt viktiga fall på grund av den mycket stora tidsförlust de förorsakade). Den behandlade frågan var otvivelaktigt principiell. Kongressens intresse för debatterna var mycket stort. I voteringen deltog *samtliga* ombud – en sällsynt företeelse på vår kongress (liksom på varje stor kongress), som likaså vittnade om de tvistande parternas intresse.

Vad var då, frågar man sig, tvistefrågans kärna? Jag sade redan på kongressen och har sedan flera gånger upprepat, att jag "ingalunda anser vår meningsskiljaktighet [om paragraf 1] vara så väsentlig att partiets liv eller död skall vara beroende därav. Vi kommer säkerligen inte att förgås av en dålig paragraf i stadgarna!" (250) Även om denna meningsskiljaktighet blottade principiella schatteringar, kunde den aldrig i och för sig framkalla denna meningsskiljaktighet (faktiskt, för att tala utan omsvep, denna splittring) som ägde rum efter kongressen. Men varje liten meningsskiljaktighet kan bli *stor*, om man framhärdat i den, om man skjuter den i förgrunden, om man *ägnar sig åt* att snoka efter alla dess rottrådar och förgreningar. Varje *liten* meningsskiljaktighet kan få *enorm* betydelse, om den kommer att tjäna som utgångspunkt för en *vändning* till vissa felaktiga åsikter och om dessa felaktiga åsikter genom nya och vidgade meningsskiljaktigheter paras ihop med *anarkistiska* handlingar, som driver partiet till splittring.

Just så låg saken till även i föreliggande fall. Den relativt obetydliga meningsskiljaktigheten om paragraf 1 fick nu en väldig betydelse, ty just den tjänade som en vändpunkt till minoritetens opportunistiska spetsfundighet och anarkistiska fraseologi (särskilt på ligans kongress och sedan även i den nya Iskras spalter). Just den *bildade inledningen* till iskraminoritetens koalition med antiiskraiterna och träsket, vilken definitivt hade antagit sina bestämda former vid tidpunkten för valen, och utan att förstå den är det också *omöjligt att förstå* den huvudsakliga, grundläggande meningsskiljaktigheten i frågan om centras sammansättning. Martovs och Axelrods lilla fel beträffande paragraf 1 innebar en liten läcka i vårt kärl (som jag uttryckte det på ligans kongress). Det var möjligt att täta kärlet genom att slå ett fastare *band* om det (inte en strypsnara som det uppfattades av Martov, vilken under ligans kongress befann sig i ett till hysteri gränsande tillstånd). Men det var också möjligt att sätta in *all* kraft på att göra läckan större och spräcka sönder hela kärlet. Och det blev just detta senare som inträffade på grund av de nitiska martovarnas bojkott och liknande anarkistiska åtgärder.

Meningsskiljaktigheten om paragraf 1 spelade inte ringa roll för frågan om valen till centra, men Martovs nederlag i denna fråga drev honom till ”principiell kamp” med grovt mekaniska och rent skandalösa medel (sådana som hans tal på Ryska revolutionära socialdemokratins utlandsligas kongress).

Nu, efter alla dessa händelser, har frågan om första paragrafen således fått *enorm betydelse*, och vi måste exakt göra klart för oss såväl karaktären hos grupperingarna på kongressen vid voteringen om denna paragraf som – vilket är ojämförligt mycket viktigare – den verkliga karaktären hos de *åsiktschatteringar*, som avtecknat sig eller börjat avteckna sig beträffande paragraf 1. Nu, efter de av läsaren kända händelserna, har frågan redan *ställt* så här: Återspeglades i Martovs formulering, som försvarades av Axelrod, hans (eller deras) obeständighet, vankelmod och politiska löslighet, såsom jag uttryckte det på partikongressen (333), och hans (eller deras) avvikelser till jaurèsism och anarkism, såsom Plechanov menade på ligans kongress (102 o a i ligans protokoll)? Eller återspeglades i min formulering, som försvarades av Plechanov, en oriktig, byråkratisk, formalistisk, pompadourisk, icke-socialdemokratisk uppfattning om centralismen? *Opportunism och anarkism eller byråkratism och formalism* – så är frågan *ställd nu*, när den lilla meningsskiljaktigheten blivit stor. Och vi måste *hålla i minnet* just *denna* historiskt givna – skulle jag vilja säga om det inte låter alltför starkt – frågeställning, som händelserna påtvingat oss alla, när vi för den *egentliga* diskussionen om argumenten för och emot min formulering.

Låt oss börja undersökningen av dessa argument med en analys av kongressdebatterna. Första talet, som hölls av kamrat Jegorov, var intressant endast såtillvida att hans hållning (non liquet, jag är ännu inte klar över, jag vet ännu inte vad som är sanning) var mycket karaktäristisk för hållningen hos många ombud, vilka hade svårt att komma tillrätta med denna verkligt nya, ganska komplicerade och detaljerade fråga. I nästa tal, som hölls av kamrat Axelrod, ställdes redan med en gång frågan principiellt. Detta var Axelrods första principiella, och t o m rättare sagt hans överhuvudtaget första tal på kongressen, men det är svårt att finna hans debut med den beryktade ”professorn” särskilt lyckad. ”Jag tror”, sade kamrat Axelrod, ”att vi måste dra en gräns mellan begreppen parti och organisation. Men här blandas dessa båda begrepp ihop. Denna hopblandning är farlig.” Detta var det första argumentet emot min formulering. Låt oss se lite närmare på det. När jag säger att partiet måste utgöra *summan* (och inte en enkel aritmetisk summa utan ett komplex) av *organisationer**, innebär då detta att jag ”blandar ihop” begreppen parti och organisation? Naturligtvis inte. Jag uttrycker därmed fullt klart och exakt min önskan, mitt krav att partiet såsom klassens förtrupp skall bli något såvitt möjligt mera *organiserat*, att partiet i sig skall uppta endast sådana element, som *tillåter åtminstone ett minimum av organisation*. Min opponent däremot vill i partiet *blanda ihop* organiserade och icke organiserade element, sådana som underställer sig och sådana som inte underställer sig en ledning, avancerade och oförbättringsbara efterblivna, eftersom de efterblivna, som kan förbättras, kan tillhöra organisationen. Och just *denna hopblandning* är verkligen *farlig*. Kamrat Axelrod åberopade sig i fortsättningen på de ”föregående strängt konspirativa

* Ordet organisation används vanligen i två betydelser, en vidsträckt och en inskränkt. I inskränkt betydelse betecknar det en enskild cell av ett människokollektiv, även ett högst lösligt sammanfogat. I vidsträckt betydelse betecknar det en summa av dylika celler, sammanslutna i en helhet. Exempelvis flottan, armén, staten betecknar på en och samma gång en summa av organisationer (i ordets inskränkta betydelse) och ett slags samhällelig organisation (i ordets vidsträckta betydelse). Undervisningsdepartementet är en organisation (i ordets vidsträckta betydelse), ett undervisningsdepartement består av en rad organisationer (i ordets inskränkta betydelse). På precis samma sätt är också partiet en organisation, *måste vara* en organisation (i ordets vidsträckta betydelse); samtidigt måste partiet bestå av en hel rad olikartade organisationer (i ordets inskränkta betydelse). När kamrat Axelrod talar om gränsdragning mellan begreppen parti och organisation, har han därför för det första inte beaktat denna skillnad mellan den vidsträckta och inskränkta betydelsen av ordet organisation och för det andra inte märkt att han själv *blandat ihop* organiserade och oorganiserade element i en enda röra.

och centralistiska organisationerna” (Zemlja i volja och Narodnaja Volja), kring vilka ”grupperade sig en hel rad personer, som inte tillhörde organisationen, men som på ett eller annat sätt hjälpte den och räknades som partimedlemmar ... Denna princip måste tillämpas ännu striktare i den socialdemokratiska organisationen”. Och just här har vi kommit fram till en av *kärnpunkterna* i frågan: är ”denna princip” verkligen socialdemokratisk, en princip som tillåter dem, som inte tillhör någon av partiets organisationer utan bara ”på ett eller annat sätt hjälper det”, att kalla sig partimedlemmar? Och Plechanov gav det enda möjliga svaret på denna fråga: ”Axelrod hade orätt i sin hänvisning till 70-talet. Då existerade ett välorganiserat och utmärkt disciplinerat centrum, kring det existerade organisationer av olika slag som det hade skapat, men vad som fanns utanför dessa organisationer var kaos och anarki. Beståndsdelarna i detta kaos kallade sig partimedlemmar, men saken vann inte utan förlorade på detta. Vi bör inte imitera 70-talets anarki utan undvika den.” ”Denna princip”, som kamrat Axelrod ville utge för att vara socialdemokratisk, är alltså i själva verket en *anarkistisk princip*. För att vederlägga detta måste man påvisa *möjligheten* till kontroll, ledning och disciplin utanför organisationen, måste man påvisa *nödvändigheten* av att ”kaoselementen” får kalla sig partimedlemmar. Försvaren av kamrat Martovs formulering har inte påvisat och har inte kunnat påvisa *vare sig det ena eller det andra*. Kamrat Axelrod tog som exempel ”en professor, som räknar sig som socialdemokrat och förklarar sig vara det”. För att slutföra den tankegång, som ryms i detta exempel, borde kamrat Axelrod vidare säga: godkänner de organiserade socialdemokraterna själva denne professor som socialdemokrat? Eftersom kamrat Axelrod inte ställde denna fråga blev han stående halvvägs med sin argumentering. I själva verket: det ena eller det andra. Antingen godkänner de organiserade socialdemokraterna den ifrågavarande professorn som socialdemokrat – och varför skulle de då inte ansluta honom till den ena eller andra socialdemokratiska organisationen? Endast i så fall kommer professorns ”förklaringar” att motsvara hans handlingar och kommer inte att bli tomma fraser (vilket professorers förklaringar alltför ofta är). Eller också godkänner de organiserade socialdemokraterna *inte* professorn som socialdemokrat – och då är det absurt, meningslöst och *skadligt* att ge honom rätt till den ärorika och ansvarsfulla titeln partimedlem. Saken reducerar sig alltså just till en konsekvent tillämpning av organisationsprincipen eller också till en kanonisering av splittring och anarki. Skall vi bygga upp partiet på den redan skapade och sammanslutna kärna av *socialdemokrater*, som t ex anordnat partikongressen och som måste bredda och utöka alla slags partiorganisationer, eller skall vi nöja oss med den lugnande *frasen* att alla som hjälper till är partimedlemmar? ”Om vi antar Lenins formulering”, fortsatte kamrat Axelrod, ”så kommer vi att kasta över bord en del människor som, fast de inte omedelbart kan upptas i organisationen, inte desto mindre *är* partimedlemmar.” Den hopblandning av begreppen, som kamrat Axelrod ville beskylla mig för, framträder här hos honom själv med all tydlighet: han anser det vara givet, att alla som hjälper till är partimedlemmar, medan det är just detta som är omstritt, och opponenterna måste fortfarande *bevisa* nödvändigheten och nyttan av en sådan tolkning. Vad innebär den vid första anblicken kusliga frasen: kasta över bord? Om man som partimedlemmar erkänner endast medlemmar av organisationer, vilka är godkända som partiorganisationer, så kan ju de personer, som inte är beredda att ”omedelbart” gå in i en partiorganisation, arbeta inom en icke-partiorganisation, som dock står partiet nära. Att kasta över bord i meningen att avvisa från arbetet, från deltagande i rörelsen, kan det följaktligen inte bli tal om. Tvärtom: ju starkare våra partiorganisationer som omfattar *verkliga* socialdemokrater blir, ju mindre tvehägsenheten och vacklandet *inom* partiet blir, desto vidare, mångsidigare, rikare och fruktbarare blir partiets inflytande på de element av arbetande *massor*, som omger det och leds av det. Det är ju i själva verket omöjligt att sammanblanda partiet, såsom arbetarklassens förtrupp, med klassen i dess helhet. Men just åt en sådan sammanblandning (karaktäristisk för vår opportunistiska ekonomism överhuvudtaget) hemfaller kamrat Axelrod, när han säger: ”Vi

skapar naturligtvis i första hand en organisation av de mest aktiva partielementen, en organisation av revolutionärer, men då vi nu en gång är klassens parti måste vi tänka på att inte ställa de människor utanför partiet, vilka medvetet, om än kanske inte så särdeles aktivt, håller sig till detta parti.” För det första får till det socialdemokratiska arbetarpartiets aktiva element ingalunda räknas enbart revolutionärernas organisationer, utan även *en hel rad* arbetarorganisationer, vilka erkänts som partiorganisationer. För det andra: av vilken anledning och enligt vilken logik kan av det faktum, att vi är klassens parti, den slutsatsen dras att det är onödigt att skilja mellan dem som *tillhör* och dem som *står nära* partiet? Nej, här gäller det rakt motsatta: just på grund av den rådande skillnaden i fråga om graden av medvetenhet och aktivitet är det nödvändigt att upprätthålla en skillnad i fråga om närheten till partiet. Vi är klassens parti, och därför måste *nästan hela klassen* (och i krigstider, i inbördeskrigets epok absolut hela klassen) handla under ledning av vårt parti och hålla sig vårt parti så nära som möjligt, men det skulle vara manilovism och svanspolitik att tro, att nästan hela klassen eller hela klassen någonsin under kapitalismen blir i stånd att höja sig till sin förtrupps, sitt socialdemokratiska partis medvetenhets- och aktivitetsnivå. Ingen förnuftig socialdemokrat har någonsin tvivlat på att under kapitalismen är inte ens de fackliga organisationerna (som är primitivare och mera begripliga för de outvecklade skiktens medvetenhet) i stånd att omfatta nästan hela eller hela arbetarklassen. Att glömma skillnaden mellan förtruppen och den stora massan som dras till den, att glömma förtruppens ständiga förpliktelse att *höja* allt bredare och bredare lager mot denna avancerade nivå, detta innebär bara att man bedrar sig själv, att man blundar för hur väldiga våra uppgifter är och förringar dem. Just ett sådant blundande och en sådan glömska är det att söka utplåna skillnaden mellan närstående och anslutna, mellan de medvetna och aktiva och dem som hjälper till.

Att hänvisa till att vi är klassens parti för att *rättfärdiga* den organisatoriska lösligheten, *rättfärdiga* hopblandningen av organisation och desorganisation, det betyder att upprepa Nadezjdins fel, när han rörde ihop ”den filosofiska och socialhistoriska frågan om rörelsens ’rötter i djupet’ med den tekniska och organisatoriska frågan” (Vad bör göras?, s 91). Just denna hopblandning, av kamrat Axelrods lätta hand, upprepades sedan tiotals gånger av de talare, som försvarade kamrat Martovs formulering. ”Ju mer spridd benämningen parti-medlem blir, desto bättre”, yttrade Martov dock utan att förklara nyttan med en vid spridning av en *benämning*, som inte motsvarar innehållet. Kan det förnekas att kontroll över medlemmar, som inte tillhör någon partiorganisation, är en fiktion? Att vitt sprida en fiktion är skadligt, inte nyttigt. ”Vi kan endast glädjas, om varje strejkande, varje demonstrant, som står för sitt handlande, kommer att kunna kalla sig partimedlem.” (S 239) Verkligen? *Varje strejkande* bör ha rätt att *förklara sig vara partimedlem*? Denna kamrat Martovs tes driver genast hans villfarelse till det absurda, *degraderar* socialdemokratin till en strejkrörelse, och därigenom upprepar han akimovarnas missöde. Vi kan endast glädjas om socialdemokratin lyckas leda varje strejk, ty det är socialdemokratin direkta och ovillkorliga plikt att leda varje yttring av proletarietets klasskamp, och strejken är en av de mest djupgående och mäktigaste yttringarna av denna kamp. Men vi kommer att vara svanspolitiker om vi tillåter oss att *identifiera* en sådan elementär, ipso facto rent facklig kampform med den allsidiga och medvetna socialdemokratiska kampen. Vi kommer att opportunistiskt *legitimera en uppenbar falskhet*, om vi ger varje strejkande rätt att ”förklara sig vara partimedlem”, ty *i de flesta fall* blir en sådan ”förklaring” *falsk*. Vi kommer att söva oss med önskedrömmar, om vi söker intala oss själva och andra att *varje strejkande* kan *vara* socialdemokrat och medlem av det socialdemokratiska partiet under den ändlösa söndring, undertryckning och avtrubning, som under kapitalismen oundvikligen kommer att tynga på mycket, mycket breda skikt av de ”obildade”, okvalificerade arbetarna. Just genom exemplet med den ”*strejkande*” framträder särskilt klart skillnaden mellan den *revolutionära strävnan* efter att socialdemokratiskt leda varje strejk och den *opportunistiska fras*, som förklarar varje strejkande vara partimedlem. Vi

är klassens parti i den mån vi *i handling* socialdemokratiskt leder nästan hela eller rentav hela den proletära klassen; men av detta kan endast akimovar dra den slutsatsen, att vi *i ord* måste identifiera partiet med klassen.

”Jag är inte rädd för en hemlig organisation”, sade kamrat Martov i samma tal men tillade han, ”för mig har en hemlig organisation någon mening endast i den mån den omsluts av ett brett socialdemokratiskt arbetarparti.” (S 239) För att vara exakt hade det varit nödvändigt att säga: i den mån den omsluts av en bred socialdemokratisk arbetarrörelse. Och i den formen är kamrat Martovs tes inte bara obestridlig utan även en ren truism. Jag har dröjt vid denna punkt endast därför att en del följande talare av Martovs truism bildade det mycket *gängse och mycket vulgära* argumentet, att Lenin skulle vilja ”inskränka hela summan av partimedlemmar till summan av konspiratörer”. Denna slutsats, som endast kan väcka löje, drog även kamraterna Posadovskij och Popov, och när den även anammades av Martynov och Akimov framstod dess verkliga karaktär fullt tydlig, nämligen karaktären av en opportunistisk fras. För närvarande utvecklar kamrat Axelrod detta argument i den nya Iskra för att informera läsekretsen om den nya redaktionens nya synpunkter på organisationen. Redan på kongressen, på det första sammanträde som diskuterade frågan om paragraf 1, märkte jag att opponenter ville betjäna sig av ett dylikt billigt vapen och därför kom jag med en varning i mitt tal (s 240): ”Man får inte tro att partiorganisationerna måste bestå av enbart yrkesrevolutionärer. Vi behöver de mest olikartade organisationer av alla slag, ranger och schatteringar, alltifrån utomordentligt snäva och hemliga till de mest vittomfattande, fria, lose Organisationen.” Detta är en så uppenbar och självklar sanning, att jag ansåg det onödigt att dröja vid den. Men i nuvarande stund, när vi i mångt och mycket dragits tillbaka, är det nödvändigt att ”repetera det inlärdä” också här. För en sådan repetition skall jag anföra några utdrag ur Vad bör göras? och Brev till en kamrat:

”... Men en cirkel av föregångsmän i stil med Aleksejev och Mysjkin, Chalturin och Zjeljabov förmår ta itu med politiska uppgifter i detta ords mest reella, mest praktiska betydelse, förmår göra det just därför och i den mån som deras lidelsefulla förkunnelse vinner genklang bland den spontant vaknande massan och deras sprudlande energi tas upp och stöds av den revolutionära klassens energi.” För att vara ett socialdemokratiskt parti måste man tillvinna sig *stöd* just av *klassen*. Det är inte partiet som måste omsluta den hemliga organisationen, såsom kamrat Martov menade, utan den revolutionära klassen, proletariatet, som måste omsluta partiet, vilket sedan inom sig hyser såväl hemliga som icke hemliga organisationer.

”... Arbetarnas organisationer för den ekonomiska kampen måste vara fackliga organisationer. Varje socialdemokratisk arbetare bör såvitt möjligt stödja dessa organisationer och arbeta aktivt i dem ... Men det ligger alls inte i vårt intresse att kräva att endast socialdemokrater skulle få vara medlemmar i ‘fack’föreningarna: det skulle inskränka omfånget av vårt inflytande på massan. Låt varje arbetare, som förstår nödvändigheten av att sluta sig samman till kamp mot företagarna och regeringen, delta i fackföreningen. Själva målet för fackföreningarna skulle vara ouppnåeligt, om de inte sammanslöt alla som nått åtminstone denna elementära grad av förståelse, om de inte vore mycket *breda* organisationer. Och ju bredare dessa organisationer är, desto bredare blir också vårt inflytande över dem – ett inflytande som grundar sig inte bara på den ekonomiska kampens ‘spontana’ utveckling utan också på den direkta och målmedvetna inverkan, som de socialistiska fackföreningsmedlemmarna utövar på sina kamrater.” (S 86) I förbigående sagt är exemplet med fackföreningarna särskilt karakteristiskt för bedömningen av tvistefrågan om paragraf 1. Att dessa föreningar *måste* arbeta ”under kontroll och ledning” av de socialdemokratiska organisationerna, därom kan det inte råda delade meningar bland socialdemokraterna. Men att *på denna grundval* ge alla medlemmar i sådana föreningar rätt att ”förklara sig” vara medlemmar i socialdemokratiska partiet skulle vara en klar absurditet och utgöra ett hot om dubbel skada: dels om en

inskränkning av den fackliga rörelsens räckvidd och en försvagning av arbetarnas solidaritet på denna grundval. Dels skulle det öppna det socialdemokratiska partiets dörr för löslighet och vacklan. Den tyska socialdemokratin hade tillfälle att under konkreta förhållanden lösa en dylik fråga vid det berömda intermezzot med Hamburgs murare, som arbetade på ackord. Socialdemokratin tvekade inte ett ögonblick att förklara strejkbryteriet vara en ur dess synpunkt ärelös handling, dvs förklara ledningen och stödet av strejkerna vara *sin egen* hjärtesak, men samtidigt avvisade den lika bestämt kravet på att identifiera partiets intressen med fackföreningarnas, *att göra partiet ansvarigt* för de enskilda fackföreningarnas enskilda åtgärder. Partiet bör och kommer att sträva efter att ingjuta sin anda i fackföreningarna och bringa dem under sitt inflytande, men just i detta inflytandes intressen måste det helt och fullt skilja mellan dessa föreningars socialdemokratiska element (de som tillhör socialdemokratiska partiet) och dem som inte är helt vare sig medvetna eller politiskt aktiva, och inte blanda ihop dem som kamrat Axelrod vill.

... Centraliseringen av de mest hemliga funktionerna i en organisation av revolutionärer kommer inte att försvaga utan att berika omfånget och innehållet av den verksamhet, som bedrivs av en hel mängd andra organisationer, vilka är avsedda för en bred publik och därför är så lösa och så öppna som möjligt: arbetarnas fackföreningar, arbetarcirkelarna för självstudier och läsning av illegal litteratur, vidare de socialistiska och även demokratiska cirkelarna bland *alla* andra befolkningsskikt etc, etc. Sådana cirklar, föreningar och organisationer måste vi ha överallt i *så stort* antal *som möjligt* och med de mest olikartade funktioner, men det är absurt och skadligt att *blanda ihop* dem med *revolutionärernas* organisation och sudda ut gränsen mellan dem ..." (S 96) Av detta citat framgår hur opåkallat det var av kamrat Martov att påminna mig om att revolutionärernas organisation måste *omslutas* av breda arbetarorganisationer. Jag påvisade detta redan i Vad bör göras? och utvecklade denna idé ännu mer konkret i Brev till en kamrat. Företagsgrupperna, skrev jag där, "är särskilt viktiga för oss: rörelsens hela huvudstyrka ligger just i arbetarnas organisation på *storföretagen*, ty där finns inte bara den största utan också den mest inflytelserika, utvecklade och kampdugligaste delen av arbetarklassen. Varje företag måste vara vår fästning ... Underkommittén på företaget bör sträva efter att omspanna hela företaget, största möjliga antal arbetare med ett nät av olika slags grupper (eller kontaktmän) ... Alla grupper, cirklar, underkommittéer osv bör vara institutioner som lyder under kommittén eller vara dess filialer. En del av dem deklarerar öppet sin önskan att inträda i Rysslands socialdemokratiska arbetarparti och inträder i det *om de godkänns* av kommittén. De åtar sig då vissa funktioner (på uppdrag av eller enligt överenskommelse med kommittén), förpliktar sig att följa partiorganens beslut, *får samma rättigheter som andra partimedlemmar*, kommer att betraktas som de närmaste kandidaterna till medlemskap i kommittén osv. Andra *kommer inte att ingå* i Rysslands socialdemokratiska arbetarparti, de blir cirklar organiserade av partimedlemmar eller anknutna till en eller annan partigrupp osv." (S 17f) De ord jag kursiverat visar särskilt klart, att idén i min formulering av paragraf 1 helt uttrycktes redan i Brev till en kamrat. Villkoren för inträde i partiet är här direkt angivna, nämligen: 1) en viss grad av organisation och 2) partikommitténs godkännande. På följande sida har jag även ungefärligen påvisat vilka grupper och organisationer, som får inträda i partiet, och på vilka, grunder de får (eller inte får) göra detta: "Distributörgruppen måste tillhöra Rysslands socialdemokratiska arbetarparti och känna några av dess medlemmar och funktionärer. En grupp som studerar arbetsförhållandena och utarbetar fackliga krav behöver inte ovillkorligen tillhöra partiet. Cirklar av högskolestuderande, officerare och tjänstemän, som bedriver självstudier *under medverkan* av en eller ett par partimedlemmar, bör ibland överhuvudtaget inte alls veta att dessa tillhör partiet osv." (S 18f)

Detta ger er ytterligare material till frågan om det ”öppna visiret”! Medan formuleringen i kamrat Martovs utkast inte alls berörde partiets förhållande till organisationerna, hade jag nästan ett år före kongressen påvisat, att en del organisationer måste ingå i partiet och andra inte. Redan i Brev till en kamrat framträder klart den idé, som jag förfäktade på kongressen. Saken skulle kunna åskådliggöras på följande sätt. Allt efter graden av organisation i allmänhet och organisationens sekretess i synnerhet kan man bl a dela upp organisationerna i t ex följande kategorier: 1) organisationer av revolutionärer, 2) arbetarorganisationer, vilka är så vittfamnande och olikartade som möjligt (jag begränsar mig enbart till arbetarklassen, eftersom jag anser det självklart att vissa element ut andra klasser under vissa förhållanden också får räknas dit). Dessa båda kategorier bildar partiet. Vidare, 3) arbetarorganisationer, som är anknutna till partiet, 4) arbetarorganisationer, som inte är anknutna till partiet men i realiteten står under dess kontroll och ledning samt 5) arbetarklassens oorganiserade element, vilka delvis, åtminstone vid tillfällena av starkt uppflammande klasskamp, också står under socialdemokratins ledning. Så ungefär ter sig saken ur min synpunkt. Ur kamrat Martovs synpunkt däremot är partiets gränser fullkomligt obestämda, eftersom ”varje strejkande” kan ”förklara sig vara partimedlem”. Vad är det för nytta med denna löslighet? En vid spridning av ”benämningen”. Dess skadlighet består i att den introducerar *desorganisatoriska* idéer om sammanblandning av klassen och partiet.

Låt oss, för att illustrera de av oss uppställda allmänna teserna, kasta ytterligare en flyktig blick på de fortsatta kongressdebatterna om paragraf 1. Kamrat Brouckère uttalade sig (till kamrat Martovs belåtenhet) för min formulering, men det visade sig att *hans* förbund med mig, till skillnad från kamrat Akimovs förbund med Martov, berodde på ett missförstånd. Kamrat Brouckère var ”inte överens om hela stadgeförslaget och hela andan i det” (s 239) och försvarade min formulering *som en grundval för den demokratism*, som Rabotjeje Delos anhängare önskade. Kamrat Brouckère har ännu inte höjt sig till den ståndpunkten att man i den politiska kampen ibland måste välja *det mindre onda*; kamrat Brouckère insåg inte att det är gagnlöst att förfäkta demokratismen på en kongress som vår. Kamrat Akimov visade sig vara mera klarsynt. Han ställde frågan alldeles riktigt när han medgav att ”kamraterna Martov och Lenin tvistar om vilkendera [formulering] som bäst tjänar deras gemensamma mål” (s 252). ”Jag och Brouckère”, fortsatte han, ”vill välja den *som minst tjänar detta mål*. Jag väljer i detta avseende Martovs formulering.” Och kamrat Akimov förklarade öppenlydligt, att han ansåg ”själva deras syfte” (Plechanovs, Martovs och mitt: skapande av en ledande organisation av revolutionärer) vara ”ogenomförbart och skadligt”; han, liksom kamrat Martynov*, förfäktade ekonomisternas idé om att en ”organisation av revolutionärer” är obehövlig. Han var ”fylld av tro på att livet i alla fall skall tränga in i vår partiorganisation, oavsett om dess väg spärras av Martovs eller av Lenins formulering”. Vi hade inte behövt uppehålla oss vid denna ”svanspolitiska” uppfattning om ”livet”, om vi inte hade mött den också hos kamrat Martov. Kamrat Martovs andra tal (s 245) är överhuvudtaget så intressant att en ingående granskning av det lönar mödan.

Kamrat Martovs första argument: partiorganisationernas kontroll över de utanför organisationen stående partimedlemmarna är ”genomförbar eftersom den kommitté, som ger någon en bestämd funktion, också har möjlighet att övervaka den” (s 245). Denna tes är utomordentligt karakteristisk, ty den ”förråder”, om man kan uttrycka sig så, *vem* som

* Kamrat Martynov ville fö avskilja sig från kamrat Akimov, ville bevisa att sammansvuren inte betyder hemlig, att det bakom denna skillnad i ord också döljer sig olika begrepp. Vari denna olikhet består har varken kamrat Martynov eller kamrat Axelrod, som nu går i hans spår, någonsin kunnat klargöra. Kamrat Martynov ”lätsas”, att jag t ex i *Vad bör göras?* (liksom i *Uppgifterna*) [se denna utgåva, b 1, s 417-449-Red] inte med bestämdhet uttalat mig emot ”den politiska kampens *reducering* till en sammansvärjning”. Kamrat Martynov ville tvinga sina åhörare att glömma att de, som jag kämpade emot, *inte insåg* nödvändigheten av *en revolutionärernas organisation*, liksom numera inte heller kamrat Akimov gör det.

behöver Martovs formel och vem den *i realiteten* kommer att tjäna: intellektuella privatpersoner eller arbetargrupper och arbetarmassor. Saken är den, att det är möjligt att tolka Martovs formel på två sätt: 1) rätt att ”förklara sig vara” (för att använda Martovs egna ord) partimedlem har envar, som personligen regelbundet bistår partiet under ledning av en av dess organisationer och 2) som medlem i partiet har varje organisation rätt att erkänna envar, som personligen regelbundet bistår detsamma under dess ledning. Endast den första tolkningen ger faktiskt ”varje strejkande” möjlighet att kalla sig partimedlem, och *endast den* har därför direkt vunnit en Liebers, en Akimovs, en Martynovs hjärta. Men denna tolkning är uppenbarligen bara en fras, ty då kommer hela arbetarklassen i fråga, och skillnaden mellan parti och klass suddas ut; om kontroll och ledning av ”varje strejkande” kan det endast ”symboliskt” bli tal. Därför förirrade sig också kamrat Martov i sitt andra tal genast in på den andra tolkningen (trots att *den* i förbigående sagt *direkt avvisats av kongressen* när den avtog Kostitjs resolution, s 255): en kommitté skall förelägga uppgifterna och övervaka att de fullföljs. Dyliga specialuppdrag kan naturligtvis aldrig ifrågakomma för arbetarnas massa, för de tusentals proletärerna (som kamraterna Axelrod och Martynov talade om) utan de kommer ofta att ges just åt de *professorer*, som kamrat Axelrod förde på tal, de *gymnasister*, som kamraterna Lieber och Popov ömmade för (s 214), den *revolutionära ungdom*, som kamrat Axelrod hänvisade till i sitt andra tal (s 242). Kort sagt: kamrat Martovs formel kommer antingen att förbli en död bokstav, en tom fras, eller också i huvudsak och nästan uteslutande att gynna ”*de intellektuella, som är helt genomsyrade av borgerlig individualism*” och inte vill gå med i någon organisation. I ord förfäktar Martovs formel de breda proletära lagrens intressen; i sak tjänar denna formel intressena hos de borgerligt intellektuella, som ryggat tillbaka för den proletära disciplinen och organisationen. Ingen vågar förneka att *de intellektuella, såsom ett särskilt skikt* i det moderna kapitalistiska samhället, i det stora hela kännetecknas *just av individualism* och oförmåga till disciplin och organisation (jfr t ex Kautskys bekanta artiklar om de intellektuella); bl a däri skiljer sig detta samhällsskikt ofördelaktigt från proletariatet; däri ligger en av förklaringarna till den intellektuella slapphet och vacklan, som proletariatet så ofta får känna av; och denna egenskap hos intellektuella hänger oupplösligt samman med deras vanliga levnads- och inkomstförhållanden, som i mångt och mycket närmar sig de *småborgerliga existensförhållandena* (arbete på egen hand eller i mycket små kollektiv osv). Det är slutligen heller ingen tillfällighet, att just försvararna av kamrat Martovs formel måste dra fram exemplen med professorer och gymnasister! I tvisterna om paragraf 1 var det inte förkämpar för en bred proletär kamp som uppträdde mot förkämpar för en radikalt konspirativ organisation, såsom kamraterna Martynov och Axelrod trodde, utan anhängare av *den borgerligt intellektuella individualismen* som drabbade samman med anhängare av *den proletära organisationen och disciplinen*.

Kamrat Popov sade: ”Överallt i Petersburg, liksom i Nikolajev eller Odessa, finns det, enligt vad representanterna för dessa städer intygat, tiotals arbetare, som sprider litteratur, bedriver muntlig agitation och som inte kan vara medlemmar av en organisation. De kan vara anknutna till en organisation, men får inte betraktas som medlemmar.” (S 241) Varför de inte kan vara medlemmar av en organisation, det förblev kamrat Popovs hemlighet. Jag har härovan redan citerat ett ställe i Brev till en kamrat, som visar att det är både möjligt och nödvändigt att just ta in alla sådana arbetare (hundratals och inte tiotals) i organisationerna, varvid många, många av dessa organisationer kan och måste tillhöra partiet.

Kamrat Martovs andra argument: ”För Lenin finns det i partiet inga andra organisationer än partiorganisationerna ...” Alldeles riktigt! ... ”För mig däremot måste det finnas andra organisationer. Livet skapar och alstrar organisationer snabbare än vi hinner ta upp dem i vår kamporganisations hierarki av yrkesrevolutionärer ...” Detta är oriktigt i två hänseenden: 1) ”livet” alstrar avsevärt färre dugande organisationer av revolutionärer än vad vi behöver, än

vad som krävs för arbetarrörelsen; 2) vårt parti måste vara en hierarki inte bara av revolutionärers organisationer, utan även av arbetarorganisationernas massa ... ”Lenin tror att CK skall förläna titeln partiorganisation endast åt de organisationer, som kommer att vara fullt pålitliga i principiellt avseende. Men kamrat Brouckère förstår mycket väl, att livet [sic!] kommer att ta ut sin rätt och att CK för att inte ställa en mängd organisationer utanför partiet måste legitimera dem trots deras inte helt pålitliga karaktär; därför ansluter sig kamrat Brouckère också till Lenin ...” Här har vi en verkligt svanspolitisk uppfattning av ”livet”! Det är naturligtvis så, att om CK *ovillkorligen* måste bestå av personer, som leds inte av sin uppfattning, utan av vad andra säger (se intermezzot med OK), då tar ”livet” ut ”sin rätt” i den meningen, att de mest efterblivna elementen i partiet tar överhanden (*såsom också har skett nu, när det av efterblivna element bildats en ”minoritet” inom partiet*). Men det kan inte anföras någon rimlig orsak, som skulle kunna tvinga en *förnuftig* CK att ta in ”opålitliga” element i partiet. Just med detta återopande av ”livet”, som ”alstrar” opålitliga element, visade kamrat Martov klart upp den opportunistiska karaktären i sin organisationsplan!...”Men jag anser”, fortsatte han, ”att om en sådan [inte fullt pålitlig] organisation är villig att acceptera partiprogrammet och partiets kontroll, så kan vi ta in den i partiet utan att därmed göra den till en partiorganisation. Jag skulle anse det vara en stor triumf för vårt parti, om exempelvis en förening av ’oavhängiga’ bestämde sig för att anta socialdemokratins ståndpunkt och program samt inträdde i partiet, vilket emellertid inte innebär att vi tar in den i partiorganisationen ...” Där ser man till vilken oreda Martovs formel leder: partilösa organisationer, som tillhör partiet! Man må bara föreställa sig *hans* schema: partiet = 1) organisationer av revolutionärer + 2) arbetarorganisationer, erkända som partiorganisationer, + 3) arbetarorganisationer, icke erkända som partiorganisationer (framför allt bestående av ”oavhängiga”), + 4) enskilda personer, som fullgör olika funktioner – professorer, gymnastiker osv, + 5) ”varje strejkande”. Med denna utomordentliga plan kan man endast jämställa kamrat Liebers ord: ”Vår uppgift är inte bara att organisera en organisation [!], vi kan och måste organisera ett parti.” (S 241) Ja, naturligtvis kan och måste vi göra detta, men för detta behöver vi inget meningslöst prat om att ”organisera organisationer” utan ett *direkt krav* på partimedlemmarna att de verkligen arbetar för *organiseringen*. Att tala om att ”organisera partiet” och därvid försvara att allsköns desorganisation och oreda skylls med ordet parti – det är bara tomma ord.

”Vår formulering”, sade kamrat Martov, ”uttrycker en strävan att det skall finnas en rad organisationer mellan revolutionärernas organisation och massorna.” Nej då, inte alls. Just denna verkligt ofrånkomliga strävan *uttrycks inte* i Martovs formel: ty den *inspirerar inte till organisering*, innehåller inget krav på organisering, skiljer inte på det organiserade och det oorganiserade. Allt den ger är en *titel*^{*}, och av denna anledning kan man inte annat än på-

* På ligans kongress kom kamrat Martov med ännu ett argument för att stödja sin formulering, ett argument som man bara kan skratta åt. ”Vi skulle kunna påvisa”, sade han, ”att Lenins formel, bokstavligen tagen, ur partiet utesluter *CK:s kontaktmän*, eftersom de inte utgör någon organisation.” (S 59) Detta argument möttes även på ligans kongress med *skratt*, vilket noterats i protokollen. Kamrat Martov ansåg, att den av honom anförda ”svårigheten” kunde lösas endast på så sätt att CK:s kontaktmän ingick i ”CK:s organisation”. Men det är inte alls detta det är fråga om. Med detta sitt exempel har kamrat Martov i själva verket påtagligt bevisat att *han inte alls begripit idén i paragraf 1*, bara gett ett rent ordryttarexempel på Lritik, som sannerligen är värt att skrattas ut. *Formellt* skulle det vara tillräckligt att bilda en ”organisation av CK:s kontaktmän”, fatta *beslut* om dess intagning i partiet, och denna ”svårighet”, som vållat kamrat Martov så mycket huvudbry, skulle genast vara ur världen. I min formulering består *idén* i paragraf 1 emellertid i att inspirera till organisation, i att *säkra reell* kontroll och ledning. Med utgångspunkt i *sakens innebörd* är det löjligt att göra en fråga av CK-kontaktmännens anslutning till partiet, då den *reella* kontrollen över dem är helt och obetingat säkrad *redan därigenom att de utsetts till kontaktmän*, att de fortsätter med uppdraget som kontaktmän. Om en hopblandning av det organiserade och det oorganiserade (roten till felaktigheten i kamrat Martovs formulering) kan här följaktligen inte vara tal. Odugligheten i kamrat Martovs formel består i att den tillåter vem som helst att *förklara sig* vara

minna om kamrat Axelrods ord: ”Man kan inte med några som helst dekret förbjuda vare sig dem [cirklar av revolutionär ungdom och liknande] eller enskilda personer att kalla sig socialdemokrater [nog så sant!] eller rentav betrakta sig som en del av partiet ...” Det senare är dock *obetingat oriktigt!* Att förbjuda någon att kalla sig socialdemokrat är både omöjligt och *onödigt*, ty detta ord uttrycker *direkt* endast ett system av åsikter och inte bestämda organisatoriska förhållanden. Men man både kan och bör förbjuda enskilda cirklar och personer att ”betrakta sig som en del av partiet”, när sådana cirklar och personer skadar partiets sak, demoraliserar eller desorganiserar det. Det skulle vara löjligt att tala om *partiet* som en helhet, som en politisk storhet, om det inte kunde ”med dekret förbjuda” en cirkel att ”betrakta sig som en del” av helheten! Och varför skulle man då ha bestämmelser om ordningen och villkoren för uteslutning ur partiet? Kamrat Axelrod har åskådligt drivit kamrat Martovs fundamentala misstag till det absurda; han upphöjde till och med detta misstag till *opportunistisk teori*, när han tillade: ”I Lenins formulering står paragraf 1 i direkt principiell motsättning till själva det väsentliga [!], till de uppgifter proletariats socialdemokratiska parti har.” (S 243) Detta innebär varken mer eller mindre än att om man ställer högre krav på partiet än på klassen, så står detta i principiell motsättning till själva det väsentliga i proletariats uppgifter. Det är inte förvånande, att Akimov med all kraft har gått in för denna *teori*.

I rättvisans namn må nämnas, att kamrat Axelrod, som *numera* vill göra denna felaktiga, mot opportunistiskt klara tenderande formulering till ett frö till nya åsikter, på kongressen däremot förklarade sig redo för ”köpslagen” när han sade: ”Men jag märker att jag knackar på en öppen dörr [jag märker detsamma också i den nya Iskra] därför att kamrat Lenin med sina periferiska cirklar, vilka skall betraktas som delar av partiorganisationen, tillmötesgår mitt krav [och inte bara med de periferiska cirklarna utan också med allehanda arbetarföreningar: jfr s 242 i protokollen, kamrat Strachovs tal och de ovan anförda citaten ur Vad bör göras? och Brev till en kamrat]. Återstår alltså de enskilda personerna, men även här skulle det vara möjligt att fortfarande köpslå.” Jag svarade kamrat Axelrod att jag på det hela taget inte hade någonting emot att köpslå, och jag måste nu förklara vad jag avsåg med detta. Just i fråga om de enskilda personerna, alla dessa professorer, gymnasister m fl var jag minst av allt böjd för eftergifter; men om det yppats något tvivel beträffande arbetarorganisationerna, så var jag (trots den av mig ovan påvisade fullständiga grundlösheten i dessa tvivel) redo att till min paragraf 1 foga en anmärkning i stil med denna: ”Arbetarorganisationer, som godkänner Rysslands socialdemokratiska arbetarpartis program och stadgar, bör i största möjliga utsträckning intas som partiorganisationer.” Naturligtvis hör ett sådant önskemål strängt taget inte hemma i stadgarna, som måste inskränka sig till juridiska bestämmelser, utan i förklarande kommentarer och i broschyrer (och jag har redan påvisat, att jag i mina broschyrer långt före stadgarna gett sådana förklaringar), men en sådan anmärkning skulle åtminstone inte innehålla vare sig ett spår av *oriktiga* tankar, som kan leda till desorganisation, eller ett spår av de *opportunistiska* resonemang* och ”anarkistiska åsikter”, som obestriddligen finns i kamrat Martovs formulering.

medlem av partiet, vilken opportunist, vilken pratmakare, vilken ”professor”, vilken ”gymnasist” som helst. Denna *akilleshäl* i sin formulering söker kamrat Martov förgäves att *prata bort* genom exempel, där det inte kan vara tal om någon självutnämning till partimedlem, om att proklamera sig själv som medlem.

* Till detta slags argument, vilka oundvikligen uppstår vid försök att motivera Martovs formel, hör särskilt kamrat Trotskij's fras (s 248 och 346) att ”opportunisten uppstår av mera komplicerade [eller bestäms av djupare] orsaker än en eller annan stadgeparagraf, den framkallas genom den borgerliga demokratis och proletariats relativa utvecklingsnivå ...” Saken rör sig inte om att stadgeparagrafer kan framkalla opportunist, utan om att med deras hjälp smida ett mer eller mindre skarpt vapen mot opportunisten. Ju djupare dess orsaker ligger, desto skarpare måste detta vapen vara. Att med opportunistens ”djupa orsaker” *rättfärdiga* en formulering, som slår upp dörren för densamma, är därför svanspolitik av renaste vatten. När kamrat Trotskij var motståndare till kamrat Lieber, begrep han att stadgarna var helhetens ”organiserade misstro” mot delen,

Detta sista, av mig inom citationstecken satta uttryck stammar från kamrat Pavlovitj, som med all rätt betecknade det som *anarkism* att erkänna ”ansvarslösa och självutnämnda partimedlemmar”. ”Översatt till enkelt språk”, förklarade kamrat Pavlovitj min formulering för kamrat Lieber, betyder den: ”Om du vill vara partimedlem, så får du inte heller enbart platoniskt erkänna de organisatoriska förhållandena.” Hur enkel denna ”översättning” än är, var den dock inte obehövlig (som händelserna efter kongressen visat) vare sig för olika tvivelaktiga professorer och gymnasister eller ens för högst äkta medlemmar i partiet, för personer i toppen ... Med inte mindre rätt påvisade kamrat Pavlovitj motsättningen mellan kamrat Martovs formel och den obestridliga sats i den vetenskapliga socialismen, som kamrat Martov själv så misslyckat citerade. ”Vårt parti är den medvetna företrädaren för en omedveten process.” Just så är det. Och just därför är det oriktigt att sträcka sig så långt som att ”varje strejkande” kan kalla sig partimedlem, ty om ”varje strejk” skulle vara inte blott en spontan yttring av en mäktig klassinstinkt och av klasskampen, som oundvikligen leder till den sociala revolutionen, utan även ett *medvetet uttryck* för denna process, då – ja, då skulle generalstrejken inte vara en anarkistisk fras, då skulle vårt parti omedelbart och på en gång *omsluta* hela arbetarklassen och följaktligen genast göra slut även på *hela det borgerliga samhället*. För att *i verkligheten* vara en medveten företrädare måste partiet kunna utarbeta sådana organisationsförhållanden, som *säkrar en viss nivå* på medvetenheten och systematiskt höjer denna nivå. ”Går man Martovs väg”, sade kamrat Pavlovitj, ”måste man först och främst stryka punkten om erkännandet av *programmet*, ty för att erkänna ett program måste man tillgodogöra sig och förstå det ... Erkännandet av programmet kräver en ganska hög politisk medvetenhetsnivå.” Vi kommer aldrig att tillåta att *stöd* åt socialdemokratin, att *deltagande* i den av socialdemokratin ledda kampen på artificiellt sätt *begränsas* av några som helst krav (på tillgodogörande, kunnighetsnivå osv), eftersom detta *deltagande* självt genom sin blotta förekomst *höjer* såväl medvetenheten som organisationsinstinkterna men när *vi* nu en gång *slutit oss samman till ett parti* för att arbeta planmässigt, så måste vi också se till att säkerställa denna planmässighet.

Att kamrat Pavlovitjs varning i fråga om programmet inte var obehövlig, det visade sig *genast*, under *samma* sammanträde. Kamraterna Akimov och Lieber, som hjälpte kamrat

förtruppens mot efterslänrarna; men när kamrat Trotskij visade sig stå på kamrat Liebers sida, hade han redan glömt detta och började t o m rättfärdiga *svagheten* och vacklandet i vårt organiserande av denna misstro (misstron mot opportunisten) med ”komplicerade orsaker”, ”proletariatets utvecklingsnivå” m m. Ett annat argument av kamrat Trotskij: ”För den intellektuella ungdomen, som redan är organiserad på ett eller annat sätt, ställer det sig avsevärt lättare att skriva in sig [min kursiv] i partimatrikeln.” Just det. Det som lider av intellektuell löslighet är därför den formulering, som berättigar t o m oorganiserade element att *förklara sig* vara partimedlemmar, men däremot inte min, som *utesluter* rätten att ”skriva in sig” i matrikeln. Kamrat Trotskij säger, att om CK ”inte erkänner” opportunisternas organisation, så beror detta bara på personernas karaktär, och då nu dessa personer är kända som politiska individer så är de inte farliga och kan avlägsnas genom allmän partibojkott. Detta är riktigt endast beträffande de fall, då ett *avlägsnande ur partiet* är av nöden (och även då endast till hälften riktigt, eftersom ett organiserat parti avlägsnar medlemmar genom votum och inte genom bojkott). Detta är fullkomligt oriktigt beträffande de avsevärt oftare förekommande fall, då det är orimligt med avlägsnande utan gott räcker med *kontroll*. I kontrollsyften kban CK på vissa villkor *avsiktligt* ta in i partiet en inte fullt pålitlig, men arbetsduglig organisation för att pröva densamma, för att söka *leda in den på den rätta vägen*, för att genom sin ledning paralysera dess partiella avvikelser osv. En sådan intagning är inte farlig, *om* man överhuvudtaget inte tillåter ”*självinskrivning*” i partimatriklarna. Sådan intagning blir ofta nyttig, då ju utslag av felaktiga åsikter och felaktig taktik (liksom också diskussionen därom) därigenom kan ske öppet, *under ansvar* och kontroll. ”Men om de juridiska definitionerna skall motsvara de faktiska förhållandena, så måste kamrat Lenins formel avvisas”, sade kamrat Trotskij och talade återigen som en opportunist. De faktiska förhållandena är inte döda utan lever och utvecklas. De juridiska definitionerna kan motsvara en progressiv utveckling av dessa förhållanden, men de kan också (om de är dåliga) ”motsvara” tillbakagång eller stagnation. Detta senare fall är just kamrat Martovs ”fall”.

Martovs formulering till seger*, avslöjade *genast* sin sanna natur när de krävde (s 254f) att även programmet (för ”medlemskap” i partiet) skulle behöva godkännas endast platoniskt, endast ”i sina huvuddrag”. ”Kamrat Akimovs förslag är fullt logiskt ur kamrat Martovs synpunkt sett”, anmärkte kamrat Pavlovitj. Tyvärr framgår inte av protokollen *hur många* röster detta Akimovs förslag samlade, men med all sannolikhet inte mindre än sju (de fem bundisterna samt Akimov och Brouckère). Och just sju ombuds avtåg från kongressen förvandlade den ”kompakta majoritet” (av antiiskraiter, ”centrummän” och martovar), som börjat uppstå i fråga om stadgarnas paragraf 1, till en kompakt minoritet! Just dessa *sju* ombuds avtåg ledde till att förslaget om den gamla redaktionens stadfästade föll igenom, till detta föregivet flagranta brott mot ”kontinuiteten” i Iskras ledning! Men dessa sällsamma *sju* utgjorde den enda räddningen och garantin för den iskraitiska ”kontinuiteten”: dessa sju var bundisterna, Akimov och Brouckère, dvs just de ombud som röstade mot *motiven* för Iskras erkännande som centralorgan, just de ombud, vilkas opportunistiska tiotals gånger påtalades av kongressen och erkändes bl a av Martov och Plechanov när det var tal om att *mjuka upp* paragraf 1 i fråga om programmet. Iskras ”kontinuitet” värnad av antiiskraiter! Och därmed är vi framme vid *upptakten* till den tragikomedi, som utspelades efter kongressen.

* * *

Röstgrupperingen i fråga om paragraf 1 i stadgarna avslöjade precis samma fenomen som vid intermezzot med språkens likaberättigande: genom att (ungefärligen) en fjärdedel bortföll från den iskraitiska majoriteten blev det möjligt för de av ”centrum” stödda antiiskraiterna att segra. Naturligtvis förekom även här enskilda röster, som rubbade bildens fulla symmetri – på en så stor sammankomst som vår kongress finns det oundvikligen en del ”vildar”, som tillfälligtvis hamnar än på den ena, än på den andra sidan särskilt i en fråga som paragraf 1, där meningsskiljaktigheternas verkliga karaktär nätt och jämnt skyntade och många *inte* direkt *förmådde klara ut den* (då frågan inte i förväg behandlats i litteraturen). Från iskraitmajoriteten bortföll fem röster (Rusov och Karskij med två röster vardera och Lenskij med en röst); däremot stöddes den av en antiiskrait (Brouckère) och tre centrummän (Medvedev, Jegorov och Tsarjov); det gav en summa av 23 röster (24-5+4), en röst mindre än den slutliga grupperingen vid valen. *Det var antiiskraiterna som gav Martov majoriteten* genom att 7 av dem röstade för honom och en för mig (från ”centrum” fick Martov även sju röster och jag tre). Den iskraitminoritetens koalition med antiiskraiterna och ”centrum”, som bildade den kompakta minoriteten i slutet av och efter kongressen, *hade börjat utformas*. Det politiska misstaget av Martov och Axelrod, som vid formuleringen av paragraf 1 och särskilt vid försvaret av denna formulering *tog ett obestriddigt steg mot opportunistisk och anarkistisk individualism*, blottades *genast* och särskilt påtagligt tack vare kongressens fria och öppna arena, blottades därigenom att de minst ståndaktiga och minst principfasta elementen *genast* satte in alla sina krafter på att vidga den spricka, den klyfta, som yppat sig i den revolutionära socialdemokratins åskådning. Det samfälliga arbetet på kongressen av personer, som på det organisatoriska området öppet fullföljde *olika syften* (se Akimovs tal), drev *genast* de principiella motståndarna till vår organisationsplan och våra stadgar till att stödja kamraterna Martov och Axelrods fel. De iskraiter, som även i denna fråga förblev den revolutionära socialdemokratins åskådning trogna, visade sig vara *i minoritet*. Detta är en omständighet *av största betydelse*, ty utan att göra denna klar för sig är det fullkomligt omöjligt att förstå vare

* Det avgavs 28 röster för och 22 emot. Av de åtta antiiskraiterna var sju för Martov och en för mig. Utan opportunisternas hjälp hade kamrat Martov inte kunnat genomdriva sin opportunistiska formel. (På ligans kongress gjorde kamrat Martov ett mycket misslyckat försök att bestrida detta obestriddiga faktum genom att av någon anledning begränsa sig endast till bundisternas röster och totalt glömma bort kamrat Akimov och dennes vänner – eller rättare sagt, genom att påminna om dem *endast* då detta kunde användas som bevis mot mig, nämligen kamrat Brouckères instämmande med mig.)

sig kampen om stadgarnas enskildheter eller kampen om centralorganets och centralkommitténs personsammansättning.

j) Oskyldiga offer för en beskyllning för opportunism

Innan vi övergår till de fortsatta debatterna om stadgarna är det, för att klargöra vår menings-
skiljaktighet i frågan om de centrala instansernas personsammansättning, nödvändigt att
beröra de *enskilda* sammanträden med Iskraorganisationen, som ägde rum under kongressen.
Det sista och viktigaste av dessa fyra sammanträden hölls *omedelbart efter* voteringen om
paragraf 1 i stadgarna och splittringen av Iskraorganisationen på detta sammanträde således
blev en kronologisk och logiskt ofrånkomlig betingelse för den fortsatta kampen.

Iskraorganisationens enskilda sammanträden* började strax efter intermezzot med OK, vilket
gav anledning att diskutera frågan om de möjliga kandidaturerna till CK. Det är självklart att
på grund av att de imperativa mandaten avskaffats hade dessa sammanträden enbart råd-
givande och för ingen bindande karaktär, men det oaktat var deras betydelse mycket stor.
Valet av CK innebar avsevärda svårigheter för de ombud, som varken kände till täcknamnen
eller Iskraorganisationens inre arbete, en organisation, som skapat den faktiska partienheten
och ombesörjde den ledning av den praktiska rörelsen, som var en av anledningarna till det
officiella erkännandet av Iskra. Vi har redan sett att om iskraiterna varit eniga, skulle de på
kongressen ha tillförsäkrat sig en stor majoritet, nästan tre femtedels, och detta förstod alla
ombud mycket väl. Alla iskraiter väntade sig också faktiskt, att *Iskraorganisationen* skulle
rekommendera en bestämd personsammansättning av CK, och inte en enda medlem i denna
organisation hade ett ord att invända mot att den preliminärt diskuterade CK:s samman-
sättning, ingen av dem sade ett knyst om att hela OK skulle stadfästas, dvs förvandlas till CK,
och *inte ens om att man skulle rådgöra* med hela OK om kandidater till CK. Denna omstän-
dighet är också utomordentligt karakteristisk och ytterst viktig att beakta, ty *nu, i efterhand*,
försvarar martovarna med liv och lust OK och ådagalägger därmed endast hundra- och tusen-
falt sin politiska karaktärlöshet.† Så länge splittringen om centras sammansättning ännu inte
hade förenat Martov med akimovarna, stod det klart för alla på kongressen och varje opartisk
person kan lätt förvissa sig därom genom kongressprotokollen och genom Iskras hela historia,
nämligen att OK var en i huvudsak för kongressens inkallande tillkommen kommission, som
avsiktligt sammansatts av företrädare för de olika schatteringarna, inklusive bundisterna,
medan Iskraorganisationen på sin lott hade fått hela det verkliga arbetet på att *skapa* partiets
organisatoriska enhet (man bör också beakta att *några* iskraitiska OK-medlemmar råkade vara
frånvarande på kongressen, dels på grund av häktning, dels av andra "ovidkommande"
orsaker). Iskraorganisationens sammansättning på kongressen finns redan angiven i kamrat
Pavlovitjs broschyr (se hans Brev om andra kongressen, s 13).

Slutresultatet av de heta debatterna inom Iskraorganisationen blev två voteringar, som jag
redan nämnt i Brev till redaktionen. Första voteringen "förkastade en av Martov stödd
kandidatur med nio röster mot fyra och tre nedlagda". Vad kan vara enklare och naturligare,
förefaller det, än ett sådant faktum: alla sexton på kongressen närvarande medlemmar i Iskra-
organisationen behandlade enligt ett enhälligt beslut frågan om de möjliga kandidaturerna,

* Redan på ligans kongress sökte jag ge en så koncis redogörelse som möjligt för vad som ägde rum på de
enskilda sammankomsterna, detta för att undvika olösliga tvister. De viktigaste fakta har jag framlagt även i mitt
Brev till Iskras redaktion (s 4). Kamrat Martov gjorde ingen invändning mot dem i sitt *Svar*.

† Föreställ er bara denna "sedemålning": ett ombud för Iskraorganisationen rådgör *på kongressen endast* med
den och *sätter inte ens i fråga* att man skall rådgöra med OK. Men sedan han lidit nederlag såväl inom sin
organisation som på kongressen börjar han *beklaga sig* över att OK inte stadfästs, lovprisa denna i efterhand och
högdraget ignorera den organisation som gett honom mandatet! Det kan garanteras att det inte går att hitta något
liknande fall i något verkligt socialdemokratiskt och verkligt arbetarpartis historia.

och majoriteten förkastade en av kamrat Martov framförd kandidatur (nämligen kamrat Steins, varom kamrat Martov inte förmått tåga och nu redan pratat bredvid munnen, s 69 i Belägringstillståndet). Vi hade ju samlats till partikongressen bland annat just för att diskutera och lösa frågan om till vem vi skulle överlåta ”taktpinnen” – och det var vår gemensamma partiplikt att ägna denna punkt på dagordningen den största uppmärksamhet och lösa frågan utifrån *sakens intressen* och inte utifrån ”kälkborgerlig känslomhet”, som kamrat Rusov efteråt så helt riktigt uttryckte det. Vid diskussionen av frågan om kandidaterna *på kongressen* kunde man naturligtvis inte undgå att även beröra vissa personliga kvalifikationer och inte undgå att uttala sitt gillande eller ogillande *, och detta särskilt inte på en inofficiell och intim sammankomst. Och jag varnade redan *på ligans kongress* för att det är absurt att betrakta ett ogillande av en kandidatur som ett slags ”skymf” (s 49 i ligans protokoll), det är absurt att ställa till en ”scen” och stegra hysterin på grund av detta, som ingår i det direkta fullgörandet av partiplikten att med medvetenhet och omtanke välja funktionärer. Och det var just här som det tog eld i våra minoritetsmän, de började *efter kongressen* skrika om ”förstört anseende” (s 70 i ligans protokoll) och *i tryck inför den breda allmänheten* försäkra att kamrat Stein varit en ”huvudfigur” i den förutvarande OK och att han grundlöst beskyllts för ”allehanda infernaliska planer” (s 69 i Belägringstillståndet). Nå, är det inte hysteri, när man med anledning av att kandidater gillats eller ogillats skriker om ”förstört anseende”? Är det inte käbbel när personer, efter att ha lidit nederlag såväl på Iskraorganisationens enskilda sammanträde som på den officiella, högre partisammankomsten, på kongressen, sedan stämmer upp klagovisor kring gator och torg och åt den ärade publiken anbefaller de vrakade kandidaterna som ”huvudfigurer”? När de sedan söker tvinga sina kandidater på partiet genom splittring och krav på *kooptation*? I vår kvalmiga emigrantatmosfär har de politiska begreppen blivit så hopblandade, att kamrat Martov inte längre kan skilja partiplikten från cirkelväsendet och koteriintressena! Förmodligen är det byråkrati och formalism att tro att frågan om kandidaterna lämpligen bör behandlas och avgöras *endast* på kongresser, där ombuden samlas för att framför allt behandla de viktiga principfrågorna, där det samlas representanter för rörelsen, vilka är i stånd att inta en opartisk hållning till personfrågorna, i stånd (och förpliktade) att *införtra* och inhämta alla upplysningar om kandidaterna för att sedan slutgiltigt besluta om dem, och där det är naturligt och nödvändigt att bereda ett visst utrymme åt tvister om taktpinnen. I stället för denna byråkratiska och formalistiska uppfattning har det nu hos oss införts andra seder: vi skall, efter kongresserna, orda vitt och brett om Ivan Ivanovitjs politiska begravning och Ivan Nikiforovitjs förstörda anseende; kandidaterna skall rekommenderas i broschyrer av den ene eller andre litteratören och därvid skall man slå sig för bröstet och fariseiskt försäkra: detta är inte en cirkel utan ett parti ... De av den läsande publiken, som är pigga på skandaler, kommer då att girigt sluka den sensationella nyheten om vem som var huvudfigur i OK enligt vad själve Martov[†] försäkrar. Denna läsande publik är ju avsevärt mycket bättre skickad att behandla och avgöra frågan än sådana forma-

* Kamrat Martov beklagade sig i ligan bittert över frånheten i mitt ogillande och märkte därvid inte att hans klagolåt blev ett argument mot honom själv. Lenin betedde sig – för att använda hans eget uttryck – som besatt (s 63 i ligans protokoll). Riktigt. Han smällde igen dörren. Stämmer. Med sitt beteende (på Iskraorganisationens andra eller tredje sammanträde) retade han upp de medlemmar som stannat kvar på sammanträdet. Rena rama sanningen. Men vad följer av detta? Bara det att mina argument om tvistefrågornas väsen var övertygande och bekräftades under kongressens gång. När nu i alla fall nio av Iskraorganisationens sexton medlemmar till slut gick med mig, så är det ju klart att detta måste ha skett *oaktat och trots* den klandervärda frånheten. Det betyder att, om inte den där ”frånheten” hade varit, jag kanske fått fler än nio på min sida. Det betyder, att ju större ”indignation” argument och fakta hade att övervinna, dess mer övertygande måste de ha varit.

† Liksom Martov föreslog även jag inom Iskraorganisationen och även utan framgång en kandidat till CK om vars storslagna, av ovederläggliga fakta bevisade anseende jag också hade kunnat orera före och i början av kongressen. Men detta har inte fallit mig in. Denne kamrat äger *tillräcklig självaktning* för att *inte tillåta* någon att efter kongressen i tryck ta upp hans kandidatur eller att lamentera över hans politiska begravning, förstörda anseende osv.

listiska institutioner som kongresser med deras grovt mekaniska majoritetsbeslut ... Ja, det är för stora augiasstall av emigrantkäbbel som det förestår våra verkliga partiarbetare att rensa upp!

Iskraorganisationens andra votering: ”Med tio röster mot två och fyra nedlagda antas en lista på fem kandidater [till CK], där på mitt förslag medtagits en ledare för de icke-iskraitiska elementen och en ledare för Iskraminoriteten.^{*} Denna votering är synnerligen viktig, ty den bevisar klart och ovederläggligt hela lögnaktigheten i de efteråt, i en atmosfär av käbbel, framsprungna fablerna om att vi ville utstöta icke-iskraiterna ur partiet eller skjuta dem åt sidan, om att majoritetens kandidater valdes bara av en hälft av kongressen från en hälft osv. Allt detta är ren och skär lögn. Den votering jag har anfört visar att vi inte gick in för att avlägsna icke-iskraiterna vare sig ur partiet eller ens ur CK, utan tvärtom gav våra opponenter en högst betydande *minoritet*. Hela saken var den att de *ville ha majoriteten* och när denna blygsamma önskan inte gick i uppfyllelse ställde de till med *skandal* genom att blankt vägra vara med i centralinstanserna. Att det, trots kamrat Martovs påståenden i ligan, låg till just på det sättet framgår av följande *brev*, som tillställdes oss, iskraitmajoriteten (och kongressmajoriteten sedan de sju avtågat) från Iskraorganisationens minoritet strax efter det att paragraf 1 i stadgarna antagits på kongressen (det bör observeras att det sammanträde med Iskraorganisationen, som jag talat om, var *det sista*: efter detta skedde organisationens *faktiska* klyvning, och båda parterna försökte övertyga de övriga kongressombuden om det rättvisa i sin sak).

Så här löd brevet:

”Sedan vi åhört ombuden Sorokins och Sablinas förklaringar om redaktionsmajoritetens och gruppen Arbetets frigörelses önskan att delta i sammanträdet [det eller det datum[†]] och med hjälp av dessa ombud fastställt att det på föregående sammanträde upplästes en lista på kandidater till CK, som skulle ha kommit från oss och som utnyttjades för en oriktig karakteristik av hela vår *politiska* inställning, och i betraktande av för det första att denna lista tillskrivits oss utan att det gjorts något som helst försök att kontrollera dess ursprung, och för det andra att denna omständlighet står i otvivelaktigt samband med den mot Iskra-redaktionens och gruppen Arbetets frigörelses majoritet öppet utspridda beskyllningen för opportunist, och för det tredje att sambandet mellan denna beskyllning och förekomsten av en fullt bestämd plan på att *ändra sammansättningen av Iskras redaktion* för oss står fullkomligt klart – så finner vi de förklaringar, som givits oss om orsakerna till att vi inte fått vara med på sammanträdet, vara otillfredsställande och oviljan att ge oss tillträde till sammanträdet vara ett bevis på ovilligheten att ge oss möjlighet att gendriva ovannämnda beskyllningar.

Beträffande frågan om en eventuell överenskommelse mellan oss om en gemensam lista på kandidater till CK förklarar vi, att den enda lista vi kan godta som grund för en överenskommelse är den som upptar Popov, Trotskij och Glebov, varvid vi understryker denna listas karaktär av *kompromisslista* eftersom kamrat Glebovs upptagande på densamma har betydelse endast som tillmötesgående av majoritetens önskemål, ty sedan vi blivit klara över hans roll på kongressen *anser vi inte att kamrat Glebov* uppfyller de fordringar, som måste ställas på en kandidat till CK.

^{*} Se V I Lenin, *Varför jag utträdde ur Iskras redaktion?* Samlade skrifter, 5:e ry uppl, b 8, s 100. – *Red*

[†] Enligt min beräkning måste det datum, som nämns i brevet, ha infallit på en tisdag. Sammanträdet hölls på tisdagskvällen, dvs efter kongressens 28:e sammanträde. Denna kronologiska upplysning är mycket viktig. Den utgör en dokumentarisk vederläggning av kamrat Martovs åsikt, att det skulle ha uppstått meningsskiljaktigheter mellan oss i frågan om centralinstansernas organisation och inte i frågan om deras personsammansättning. Den utgör ett dokumentariskt bevis på att min framställning på ligans kongress och i Brev till redaktionen är riktig. Efter kongressens 28:e sammanträde talade kamraterna Martov och Starover allt ivrigare om en beskyllning för opportunist, men inte ett ord om någon meningsskiljaktighet i frågan om rådets sammansättning eller om kooptationen i centralinstanserna (varom vi tvistade på kongressens 25:e, 26:e och 27:e sammanträde).

Samtidigt understryker vi den omständigheten, att när vi upptar förhandlingar om kandidaturerna till CK, sätter vi inte detta i något samband med frågan om sammansättningen av CO:s redaktion, emedan vi inte är villiga att uppta några som helst förhandlingar i denna fråga (om redaktionens sammansättning).

På kamraternas uppdrag
Martov och Starover”

Detta brev, som exakt återger stämningen hos de tvistande parterna och tvistesituationen, för oss genast till den begynnande splittringens ”kärna” och visar dess verkliga orsaker. Iskra-organisationens minoritet ville inte komma överens med majoriteten utan föredrog att få driva sin fria agitation på kongressen (vilket den naturligtvis hade full rätt till), men likväl söker de förmå majoritetens ”ombud” att ge dem tillträde till ett enskilt sammanträde! Det är begripligt, att detta löjliga krav på vårt sammanträde (där brevet givetvis lästes upp) endast möttes med leenden och axelryckningar, medan de till hysteri gränsande skriken om ”beskyllningar för opportunist” framkallade direkt skratt. Men låt oss först, punkt för punkt, granska Martovs och Starovers bittra klagolåt.

Listan hade med orätt tillskrivits dem; deras politiska ståndpunkt hade blivit oriktigt karakteriserad. – Men såsom Martov själv medgett (s 64 i ligans protokoll), hade jag ingen tanke på att ifrågasätta det riktiga i hans utsaga, att han inte var listans upphovsman. Men nu är här inte alls fråga om författarskapet, och om listan gjorts upp av någon iskrait eller av någon av ”centrums” representanter osv – det har absolut ingen betydelse. Det viktiga är att denna lista, som upptog enbart medlemmar av den nuvarande minoriteten, cirkulerade på kongressen, om än endast som en enkel gissning eller hypotes. *Viktigast av allt* är slutligen, att kamrat Martov på kongressen *fann sig föranlåten* att med armar och ben bli kvitt en *sådan* lista, som han nu *borde* hälsa med hänförelse. Man kan omöjligt mera åskådligt teckna obeständigheten i värderingen av människor och schatteringar än genom detta på ett par månader gjorda språng från klagolåt över ”skändliga rykten” till det nuvarande tillvägagångssättet att påtvinga partientralen dessa samma kandidater från denna, såsom det sägs, skändliga lista!

Denna lista, sade kamrat Martov på ligans kongress, ”innebar att vi och Juzjnyj Rabotjij ingick en politisk koalition med Bund, en koalition som innebar en *direkt överenskommelse*” (s 64). Detta är oriktigt, ty för det första skulle Bund aldrig ha gått med på en ”överenskommelse” om en lista, som inte upptog en enda bundist, och för det andra var det inte *och kunde inte vara tal* om en direkt överenskommelse (som syntes Martov skändlig) vare sig med Bund eller med gruppen Juzjnyj Rabotjij. Det var inte alls fråga om en överenskommelse utan om en koalition, inte om att kamrat Martov ingick ett avtal utan om att själva de anti-iskraitiska och vacklande element, som han bekämpat under första hälften av kongressen och som hängt sig fast vid hans fel i fråga om paragraf 1 i stadgarna, *ofrånkomligen måste stödja* honom. Det av mig anförda brevet bevisar på det mest obestridliga sätt att *roten* till ”förolämpningen” låg just i en *öppen och därtill falsk anklagelse för opportunist*. Dessa ”beskyllningar”, som inledde hela affären och som kamrat Martov nu så omsorgsfullt undviker trots min påminnelse i Brev till redaktionen, var av två slag. För det första sade Plechanov rent ut under debatterna om paragraf 1 i stadgarna, att frågan om paragraf 1 var en fråga om att ”avskilja opportunistens representanter av alla slag” från oss, och att för mitt förslag såsom utgörande ett värn mot deras inträngande i partiet ”borde, redan av denna anledning, opportunistens alla motståndare rösta” (s 246 i kongressprotokollen). Dessa kraftfulla ord väckte sensation, trots att jag mildrade dem en smula (s 250), vilket klart kom

* De föregående raderna var redan satta, när vi fick meddelande om intermezzot mellan kamraterna Gusev och Deutsch. Vi skall granska detta intermezzo i en särskild bilaga. (Se detta band, s 520-529. – Red)

till uttryck i de tal som hölls av kamraterna Rusov (s 247), Trotskij (s 248) och Akimov (s 253). I våra ”parlamentskorridorer” kommenterades Plechanovs tes livligt och ältades i tusentals former under de ändlösa tvisterna om paragraf 1. Men i stället för att försvara sig i sak tog våra kära kamrater på sig en löjlig förolämpad min och gick så långt som till skriftliga lamentationer om ”en beskyllning för opportunism”!

Deras cirkelmentalitet och förbluffande omogenhet som partimedlemmar, vilken inte kan uthärda den friska vinden från öppna tvister inför alla, kom här åskådligt till uttryck. Detta är en för ryssen välbekant mentalitet, som uttrycks i det gamla talesättet: antingen får du på käften, eller ger du oss din hand! Dessa människor är så vana att sitta och ugglas i trånga och kvava bunkalag, att de drabbas av svindel när de för första gången på eget ansvar träder ut på en fri och öppen arena. Beskyllningar – och mot vem? Mot gruppen Arbetets frigörelse, och dessutom mot majoriteten av den, för opportunism – kan man tänka sig något värre! Antingen splittra partiet för denna outplånliga skymf eller också tysta ned detta ”husgräl” genom att återställa ”kontinuiteten” i bunkalaget – detta dilemma avtecknar sig redan tillräckligt bestämt i det behandlade brevet. Den intellektuella individualismens och cirkelväsandets mentalitet har törnat ihop med kravet på att öppet framträda inför partiet. Föreställ er bara, att det i det tyska partiet skulle kunna förekomma en sådan absurditet, ett sådant käbbel som klagolåt om ”en beskyllning för opportunism”! Där har man genom den proletära organisationen och disciplinen för länge sedan avvants från denna intellektuella slapphet. Ingen bemöter en man som t ex Liebkecht annat än med största aktning, men så där skulle ha skrattat ut *klagovisor* över att han (och Bebel) ”öppet anklagades för opportunism” på kongressen 1895, när han i agrarfrågan hade hamnat i dåligt sällskap med den beryktade opportunisten Vallmar och dennes vänner. Liebkechts namn är oupplösligt förbundet med den tyska arbetarrörelsens historia, fast naturligtvis inte därför att han hemföll åt opportunism i en dylik förhållandevis liten och partiell fråga, utan trots detta. Precis på samma sätt åtnjuter ett namn som t ex kamrat Axelrods, trots all irritation i striden, och kommer alltid att åtnjuta varje rysk socialdemokrats respekt, inte därför att kamrat Axelrod råkat försvara en opportunistisk mening på vårt partis andra kongress och råkat gräva upp en gammal anarkistisk dumhet på ligans andra kongress, utan trots detta. Endast det mest förtorkade cirkelväsen med dess logik – antingen får du på käften, eller ger du oss din hand! – kunde driva fram hysteri, käbbel och partisplittring av en sådan anledning som ”beskyllningen mot gruppen Arbetets frigörelses majoritet för opportunism”.

En annan orsak till denna förskräckliga beskyllning är på det mest oupplösliga sätt förbunden med den föregående (kamrat Martov sökte på ligans kongress [s 63] förgäves kringgå och skyla över den ena av detta intermezzos sidor). Denna orsak gäller just den antiiskraiternas och de vacklande elementens koalition med kamrat Martov, som *kom till synes* i fråga om paragraf 1 i stadgarna. Självfallet fanns det inte och kunde det inte finnas någon vare sig direkt eller indirekt överenskommelse mellan kamrat Martov och antiiskraiterna, och ingen har misstänkt honom därför: det var rädsla som fick honom att inbilla sig det. Men hans fel avslöjades *politiskt* just därigenom att folk, som otvivelaktigt graviterade mot opportunismen, började sluta upp omkring honom i alltmera fast och ”kompakt” majoritet (som nu blivit minoritet *endast* tack vare att sju ombud ”tillfälligtvis” avtågade). Vi påvisade naturligtvis också *öppet* denna koalition strax efter behandlingen av paragraf 1 såväl på kongressen (se den redan ovan anförda anmärkningen av kamrat Pavlovitj, s 255 i kongressprotokollen) som inom Iskraorganisationen (jag minns att den särskilt påpekades av Plechanov). Det var bokstavligen samma påpekande och samma ironi som också drabbade Bebel och Liebkecht 1895, när Zetkin sade till dem: ”Es tut mir in der Seele weh, dass ich dich in der Gesellschaft seh” (det är för själen min ett ve att dig – dvs Bebel – i sådant sällskap – dvs Vollmar & Co –

se). Det är i sanning märkligt att Bebel och Liebknecht inte den gången tillställde Kautsky och Zetkin en hysterisk epistel om en beskyllning för opportunism ...

Vad beträffar listan på kandidater till CK, så visar detta brev det fel, som begicks av kamrat Martov, vilken i ligan påstod att vägran att komma överens med oss ännu inte hade varit slutgiltig – ännu ett exempel på hur oförnuftigt det är att i den politiska kampen söka i minnet återkalla *samtal* i stället för att verifiera med dokument. I själva verket var ”minoriteten” så blygsam, att den förelade ”majoriteten” ett ultimatum om att ställa upp två från ”minoriteten” och en (för att kompromissa och egentligen *endast* som ett tillmötesgående!) från ”majoriteten”. Detta är monstruöst, men det är faktum. Och detta faktum visar åskådligt det orimliga i de nuvarande fablerna om att ena kongresshalvans ”majoritet” valde representanter endast från denna halva. *Det var just tvärtom*: martovarna erbjöd oss bara som ett tillmötesgående en av tre och ville följaktligen, om vi inte skulle gå med på detta säregna ”tillmötesgående”, själva besätta alla platser! På vårt enskilda sammanträde skrattade vi gott åt martovarnas blygsamhet och gjorde upp en egen lista, upptagande Glebov, Travinskij (vilken sedan invaldes i CK) och *Popov*. Den sistnämnde bytte vi ut (också på ett enskilt sammanträde med de 24) mot kamrat Vasiljev (som sedan invaldes i CK) *endast därför* att kamrat Popov först vid ett enskilt samtal och sedan öppet inför kongressen (s 338) vägrade stå på vår lista.

Just så låg saken till.

Den blygsamma ”minoriteten” hyste en blygsam önskan att bli majoritet. När denna blygsamma önskan inte gick i uppfyllelse, behagade ”minoriteten” helt sätta sig på tvären och ställa till med skandal. Och ändå finns det fortfarande folk, som majestätiskt nedlåtande talar om ”majoritetens omedgörlighet”!

”Minoriteten” förelade ”majoriteten” löjligen ultimata och drog i härnad för fri agitation på kongressen. När de lidit nederlag, *började våra hjältar lipa och skrika om belägringstillstånd*. Voilà tout! [Det är allt. – Red]

Den förskräckliga beskyllningen att vi ämnade ändra redaktionens sammansättning bemötte vi (på ett enskilt sammanträde med de 24) likaledes med löje: alltifrån kongressens början och även före kongressen kände alla mycket väl till planen på att *förnya* redaktionen genom att välja det ursprungliga tremanna-kollegiet (vilket jag kommer att behandla utförligare när det blir tal om redaktionsvalet på kongressen). Att ”minoriteten” fruktade denna plan *sedan* den sett att ”minoritetens” koalition med antiiskraiterna blivit en utmärkt bekräftelse på att denna plan var riktig – det förvånade oss inte utan var fullt naturligt. Förslaget att vi frivilligt, före striden på kongressen, skulle förvandla oss till minoritet kunde vi naturligtvis inte ta på allvar; inte heller kunde vi ta på allvar hela det där brevet, vars författare nått ett sådant otroligt stadium av upphetsning, att de talade om ”beskyllningar för opportunism”. Vi hyste en fast förhoppning om att partiplikten mycket snart skulle få övertag över den naturliga önskan att ”häva ur sig”.

k) De fortsatta stadgedebatterna. Rådets sammansättning

De följande stadgeparagraferna framkallade långt fler tvister om detaljer än om organisationsprinciper. Kongressens 24:e sammanträde ägnades helt åt frågan om representationen på partikongresserna, varvid en beslutsam och bestämd kamp mot samtliga iskraiters gemensamma planer återigen fördes enbart av bundisterna (Goldblatt och Lieber, s 258f) och kamrat Akimov, som med berömvärd uppriktighet erkände sin roll på kongressen: ”Varje gång jag talar är det i fullt medvetande om att jag med mina argument inte inverkar på kamraterna, utan tvärtom skadar den punkt jag försvarar.” (S 261) Denna träffande anmärkning passade särskilt väl in strax efter behandlingen av paragraf 1; endast användningen av uttrycket ”tvärtom” var inte helt riktig här, ty kamrat Akimov förstod inte bara att skada vissa punkter utan också att

samtidigt därmed ”inverka på kamraterna” – vissa mycket inkonsekventa och för opportunistiska fraser benägna iskraiter.

Stadgarnas paragraf 3, som fastställer villkoren för representation på kongresserna, antogs i sin helhet av en majoritet, varvid 7 röster nedlades (s 263), uppenbarligen antiiskraitiska.

Twisten om rådets sammansättning, som upptog större delen av kongressens 25:e sammanträde, uppvisade en utomordentlig splittring av grupperingarna kring ett mycket stort antal olika förslag. Abramson och Tsarjov avvisade helt och hållet planen på ett råd. Panin ville envist göra rådet till enbart en skiljedomstol och föreslog därför i full konsekvens härmed att man skulle stryka definitionen att rådet är högsta instans och att det kan sammankallas av två av sina ledamöter, vilka som helst.* Hertz och Rusov förfäktade olika sätt att tillsätta rådet utöver de *tre* sätt, som föreslagits av stadgekommisionens *fem* medlemmar.

Twistefrågorna gick framför allt ut på att fastställa rådets uppgifter: skiljedomstol eller högsta partiinstans? Det första hävdades, som jag ovan påvisat, konsekvent av kamrat Panin. Men han stod ensam. Kamrat Martov uttalade sig bestämt mot detta: ”Jag föreslår att förslaget om att stryka orden ‘rådet är högsta instans’ avvisas. Vår formulering [dvs den formulering av rådets uppgifter, som vi hade enats om inom stadgekommisionen] går avsiktligt ut på att ge rådet möjlighet att utvecklas till högsta partiinstans. För oss är rådet inte bara en förlikningsinrättning.” Emellertid skulle rådets sammansättning, enligt kamrat Martovs förslag, helt och fullt och uteslutande motsvara karaktären hos en ”förlikningsinrättning” eller en skiljedomstol: två ledamöter från var och en av centralinstanserna och den femte inbjuden av dessa fyra. Men inte bara en sådan sammansättning av rådet, utan även den, som antogs av kongressen på kamraterna Rusovs och Hertz’ förslag (femte ledamoten tillsätts av kongressen), motsvarade uteslutande förliknings- och skiljedomssyften. En sådan sammansättning av rådet står i oförsonlig motsättning till dess uppgift att bli högsta partiinstans. Partiets högsta instans måste ha permanent sammansättning och inte vara beroende av tillfälliga (ibland genom polisgripande föranledda) förändringar i centralinstansernas sammansättning. Högsta instansen måste ha direkt samband med partikongressen, erhålla sina fullmakter av denna och inte av två andra, kongressen underställda partiinstitutioner. Högsta instansen måste bestå av personer, som är kända av partikongressen. Slutligen kan *högsta* instansen inte vara så *organiserad, att själva dess existens* är beroende av slumpen, så att partiet står utan högsta instans, om de båda kollegierna inte kan enas om valet av femte ledamoten! Mot detta invändes: 1) om en av de fem lägger ner sin röst, och de övriga fyra är delade i två par, kan situationen även visa sig vara hopplös (Jegorov). Denna invändning är ohållbar, emedan en omöjlighet att *fatta beslut* ibland är oundviklig inom *varje* kollegium, men detta innebär ingalunda någon omöjlighet att *sammansätta* kollegiet. Den andra invändningen: ”Om en sådan instans som rådet inte kommer att kunna utse en femte ledamot, så innebär detta att instansen är alltigenom arbetsoduglig” (Zasulitj). Men här är det inte alls fråga om att *högsta* instansen är arbetsoduglig utan om att den inte existerar: utan femte ledamot *kommer det inte att bli* något råd, *kommer det inte att bli någon ”institution”* och det kommer även att vara omöjligt att tala om arbetsdugligheten. Slutligen vore det en alltjämt reparabel skada, om sådana fall inträffade, att något av de partikollegier, som har ett annat, högre över sig, inte kan sammansättas, ty detta högre kollegium kan i undantagsfall alltid fylla luckan på ett eller annat sätt. Men över rådet står *inget* kollegium utöver kongressen, och att därför i stadgarna lämna *möjlighet* till att rådet *inte ens kan bildas* är klart ologiskt.

* Kamrat Starover lutade tydligen även åt kamrat Panins åsikter, bara med den skillnaden att den sistnämnde visste vad han ville och fullt konsekvent lade fram resolutioner om att göra rådet till en ren skiljedoms- och förlikningsinrättning, medan kamrat Starover inte visste vad han ville när han talade om att rådet enligt förslaget skulle sammanträda ”endast på parternas önskan” (s 266). Detta var ren osanning.

Mina båda korta kongresstal i denna fråga (s 267 och 269) ägnades just åt att granska *endast dessa* två oriktiga invändningar, varmed Martovs förslag försvarades av honom själv och andra kamrater. Men frågan om CO:s eller CK:s dominans i rådet *snuddade jag inte ens vid*. Denna fråga berördes *för första gången*, redan på kongressens 14:e sammanträde, av *kamrat Akimov*, som påpekade faran av CO:s dominans (s 157), och kamraterna Martov, Axelrad med flera följde *endast* i Akimovs fotspår *efter kongressen* när de uppfann den orimliga och demagogiska sagan om ”majoritetens” önskan att förvandla CK till redaktionens redskap. När kamrat Martov kom in på denna fråga i sin skrift *Belägringstillståndet* förtegg han blygsamt dess verkliga initiativtagare!

Den som vill stifta bekantskap med *hela* frågeställningen om CO:s dominans över CK på partikongressen och inte begränsa sig till enstaka ur sitt sammanhang lösryckta citat kan lätt se hur kamrat Martov förvrängt saken. Det var *ingen annan än kamrat Popov* som redan på 14:e sammanträdet inledde en polemik mot de åsikter som omfattades av kamrat Akimov, vilken ville ”i partiets topp försvara ‘den strängaste centralisering’ *för att försvaga CO:s inflytande*” (s 154, min kursiv) och ”detta är egentligen hela innebörden i detta [akimovska] system”. ”En dylik centralisering”, tillade kamrat Popov, ”inte bara vägrar jag att försvara, utan är även redo att på allt sätt bekämpa den, emedan den är *opportunistens fana*.” Just detta är roten till den beryktade frågan om CO:s dominans över CK, och det är inte förvånande att kamrat Martov nu ser sig *nödsakad* att förtiga frågans verkliga ursprung. *Inte ens* kamrat Popov kunde undgå att se den *opportunistiska* karaktären i det akimovska pratet om CO:s dominans*, och det var för att på bästa sätt kunna avskilja sig från kamrat Akimov som han kategoriskt förklarade: ”Må i detta centrum [rådet] tre ledamöter komma från redaktionen och två från CK. *Detta är en sekundär fråga* [min kursiv] men viktigt är att ledningen, den högsta ledningen av partiet, skall utgå från en och samma källa.” (S 155) Kamrat Akimov invände: ”Enligt förslaget tryggas CO dominans inom rådet redan därigenom att redaktionens sammansättning är permanent, medan CK är föränderlig” (s 157) – ett argument som endast gäller ”permanensen” i den *principiella* ledningen (en normal och önskvärd företeelse) men ingalunda någon ”dominans” i form av inblandning eller ingrepp i självständigheten. Och kamrat Popov, som den gången ännu inte tillhörde den ”minoritet”, som med struntprat om CK:s osjälvständighet dolde sitt missnöje över centralinstansernas sammansättning, svarade med fullt fog kamrat Akimov: ”Jag föreslår att det [rådet] skall betraktas som partiets ledande centrum och *då har det alls ingen betydelse om det finns fler representanter från CO eller från CK i rådet*.” (S 157f, min kursiv)

När diskussionen av frågan om rådets sammansättning återupptogs på 25:e sammanträdet, fortsatte kamrat Pavlovitj de gamla debatterna och uttalade sig för CO:s dominans över CK ”med hänsyn till den förstnämndas stabilitet” (264), varmed han avsåg just den *principiella* stabiliteten, och så uppfattades detta också av kamrat Martov, som talade omedelbart efter kamrat Pavlovitj; Martov ansåg det onödigt ”att slå fast den ena institutionens dominans över den andra” och påvisade möjligheten av att någon av CK:s medlemmar vistades utomlands, ”varigenom CK:s principiella stabilitet i viss mån bevaras”. (264) Här fanns ännu inget tecken på den demagogiska *sammanblandningen* av frågan om den *principiella* stabiliteten och dess bevarande med frågan om bevarande av CK:s självständighet och oberoende. Denna samman-

* Varken kamrat Popov eller kamrat Martov drog sig för att kalla kamrat Akimov för opportunist. De blev illa berörda och uppbragta endast när denna benämning tillämpades *på dem själva*, vilket skedde med all rätt i fråga om såväl ”språkens likaberättigande” som paragraf 1. Kamrat Akimov, i vars fotspår kamrat Martov gick, förstod dock att uppträda mera värdigt och modigt på partikongressen än vad kamrat Martov & Co gjorde på ligans kongress. ”Jag har här”, yttrade kamrat Akimov på partikongressen, ”kallats opportunist, och personligen anser jag detta ord vara smädligt och kränkande. Jag anser mig inte alls ha gjort mig förtjänt av det, men det oaktat inlägger jag ingen protest mot det.” (S 296) Kanske kamraterna Martov och Starover föreslog kamrat Akimov att skriva under deras protest mot beskyllningen för opportunist, men att kamrat Akimov vägrade?

blandning som *efter kongressen* blev kamrat Martovs näranog viktigaste trumf, företräddes envist *på kongressen endast av kamrat Akimov*, som *redan då* talade om ”stadgarnas araktjejevskas anda” (268) och om att ”*ifall det i partirådet blir tre ledamöter från CO så förvandlas CK till blott och bart en verkställare av redaktionens vilja* [min kursiv]. Tre utomlands boende personer får obegränsad [!!] rätt att bestämma över hela [!!] partiets arbete. De garanteras säkerhet och därför behåller de makten så länge de lever.” (268) Just mot dessa absolut orimliga och demagogiska fraser, som förväxlar *den ideologiska ledningen* med *inblandning i hela partiets arbete* (och som efter kongressen gav kamrat Axelrod med hans tal om ”teokrati” en billig paroll) – *mot dem* uttalade sig återigen kamrat Pavlovitj, som underströk att han höll på ”fastheten och renheten i de principer, som Iskra företräder. Genom att jag ger dominans åt centralorganets redaktion önskar jag befästa dessa principer.” (268)

Just så låg det i själva verket till med frågan om CO:s beryktade, dominans över CK. Kamraterna Axelrods och Martovs illustra ”principiella meningsskiljaktighet” är ingenting annat än *en upprepning av kamrat Akimovs opportunistiska och demagogiska fraser*, fraser vilkas verkliga karaktär t o m kamrat Popov klart insåg då han ännu inte lidit nederlag i frågan om centralinstansernas sammansättning!

* * *

För att sammanfatta frågan om rådets sammansättning: tvärtemot kamrat Martovs försök att i Belägringstillståndet bevisa att min framställning i Brev till redaktionen är motsägelsefull och oriktig, visar kongressprotokollen klart att denna fråga i *jämförelse* med frågan om paragraf 1 faktiskt bara var en *detalj* och att påståendet i artikeln Vår kongress (nr 53 av Iskra) om att vi ”nästan uteslutande” tvistade om organisationen av partiets centrala institutioner är en *fullständig förvrängning*. Denna förvrängning är desto mera upprörande som artikelförfattaren *helt förbigått tvisten om paragraf 1*. Vidare: att iskraiterna inte bildade någon bestämd gruppering i frågan om rådets sammansättning bekräftas också av protokollen: det förekom inga omröstningar genom namnupprop; Martov gick emot Panin, jag gick samman med Popov, medan Jegorov och Gusev intog en särskild ståndpunkt osv. Till slut: mitt sista konstaterande (på Ryska revolutionära socialdemokratins utlandsligas kongress) att martovarnas koalition med antiiskraiterna stärkts, *bekräftas också* av kamraterna Martovs och Axelrods numera för alla uppenbara omsvängning till kamrat Akimov även i denna fråga.

I) Stadgedebatternas avslutning. Kooptationen i centralinstanserna. Rabotjeje Delo-ombudens avtåg

Från de fortsatta stadgedebatterna (på kongressens 26:e sammanträde) lönar sig endast att nämna frågan om begränsning av centralkommitténs makt, vilken ställer karaktären i martovarnas *nuvarande* angrepp mot hypercentralismen i dess rätta dager. Kamraterna Jegorov och Popov sökte begränsa centralismen med något större övertygelse, oavsett deras egna eller av dem stödda kandidaturer. De föreslog redan i stadgekommissionen att CK inte skulle få rätt att upplösa lokalkommittéer annat än med rådets samtycke och dessutom endast i speciellt uppräknade fall (s 272, anm 1). Tre av stadgekommissionens medlemmar (Glebov, Martov och jag) uttalade sig emot detta, och på kongressen försvarade kamrat Martov vår åsikt (s 273) och invände mot Jegorov och Popov att ”CK i alla fall kommer att diskutera innan den beslutar sig för en så allvarlig åtgärd som att upplösa en organisation”. Som synes slog kamrat Martov *då* ännu dövörat till för alla anticentralistiska avsikter, och kongressen avvisade Jegorovs och Popovs förslag – med hur många röster får vi tyvärr inte veta genom protokollen.

På partikongressen var kamrat Martov även ”emot att utbyta ordet organiserar [CK organiserar kommittéer osv i partistadgarnas paragraf 6] mot ordet godkänner. Här måste

också ges rätt att organisera”, sade kamrat Martov *den gången*, innan han ännu grubblat sig fram till den underbara, först på ligans kongress upptäckta iden, att godkännande inte ingår i begreppet ”organisera”.

Bortsett från dessa två punkter har de övriga, redan helt små debatterna om detaljer i paragraferna 5-11 i stadgarna (s 273276 i protokollen) knappast något intresse. Med paragraf 12 kom man till frågan om kooptationen till alla partikollegier i allmänhet och centralinstanserna i synnerhet. Kommissionen föreslog att den för kooptation erforderliga kvalificerade majoriteten skulle ökas från två tredjedelar till fyra femtedelar. Den föredragande (Glebov) föreslog *enhällig* kooptation till CK. Kamrat Jegorov ansåg att *dissonanser* inte var önskvärda och höll på enkel majoritet om ett motiverat veto saknades. Kamrat Popov var inte överens med vare sig kommissionen eller kamrat Jegorov och krävde antingen enkel majoritet (utan vetorätt) eller enhällighet. Kamrat Martov var inte överens med vare sig kommissionen eller Glebov, Jegorov och Popov och uttalade sig emot enhälligheten, emot fyra femtedelar (men för två tredjedelar) och *emot ”ömsesidig kooptation”, dvs CO-redaktionens rätt att protestera mot kooptation i CK och vice versa* (”rätt till ömsesidigt kontroll över kooptationerna”).

Som läsaren ser uppstod här den mest mångskiftande gruppering och meningsskiljaktigheterna var så många att ombuden närapå bara var ”eniga” om sina egna speciella åsikter!

Kamrat Martov sade: ”Jag medger det psykologiskt omöjliga i att arbeta tillsammans med otrevliga personer. Men för oss är det också viktigt, att vår organisation skall bli livs- och arbetsduglig ... CK och CO behöver inte ha rätt till ömsesidig kontroll vid kooptation. Jag är inte motståndare till den därför att jag tror att den ena är inkompetent på den andras område. Ingalunda! CO-redaktionen t ex skulle kunna ge CK ett gott råd, exempelvis om herr Nadezjdin bör upptas i CK. Jag opponerar mig därför att jag inte vill skapa ett ömsesidigt irriterande byråkratiskt förfaringssätt.”

Jag invände mot honom: ”Här rör det sig om två frågor. Den första gäller den kvalificerade majoriteten, och jag är emot förslaget att sänka den från fyra femtedelar till två tredjedelar. Att införa en motiverad protest är inte ändamålsenligt och jag är emot den. Ojämförligt viktigare är den andra frågan om CK:s och CO:s rätt till ömsesidig kontroll över kooptationerna. Ömsesidigt samförstånd mellan de båda centralinstanserna är en nödvändig förutsättning för harmoni. Här gäller det att förebygga en klyfta mellan de båda centra. Den som inte vill splittring måste vinnlägga sig om att det skall bli harmoni. Från partilivet är det känt, att det förekommit personer, som orsakat splittring. Detta är en principfråga, en viktig fråga, på vilken partiets hela framtida öde kan bero.” (276f) Detta är den fullständiga texten till det på kongressen nedtecknade sammandraget av mitt tal, som kamrat Martov tillmätt en särskilt stor betydelse. Men när han gjorde det, bemödade han sig tyvärr inte om att sätta det i samband med alla debatterna och med hela den politiska situationen på kongressen, när detta tal hölls.

Först inställer sig frågan: varför begränsade jag mig i mitt ursprungliga förslag (se s 394, paragraf 11) till två tredjedelar och krävde inte någon ömsesidig kontroll över kooptationerna i centralinstanserna? Kamrat Trotskij, som talade efter mig (s 277), ställde genast denna fråga.

Svaret på denna fråga ger mitt tal på ligans kongress och kamrat Pavlovitj's brev om andra kongressen. Stadgarnas paragraf 1 ”spräckte kärlet” och det var nödvändigt att binda ihop det med ”dubbla snören”, sade jag på ligans kongress. Detta innebar för det första, att Martov i en rent teoretisk fråga visade sig vara opportunist och hans fel *försvarades* av Lieber och Akimov. Detta innebar för det andra, att koalitionen mellan martovarna (dvs en obetydlig minoritet av iskraiterna) och antiiskraiterna gav dem *majoritet på kongressen* vid röstningen om centralinstansernas personsammansättning. Men jag talade just här om centralinstansernas *personsammansättning* och underströk därvid nödvändigheten av harmoni samt *varnade för*

”personer som orsakade splittring”. Denna varning fick verkligen stor principiell betydelse, ty Iskraorganisationen (som otvivelaktigt var mera kompetent i frågan om centralinstansernas personsammansättning, då den hade den intimaste kännedomen om alla praktiska angelägenheter och alla kandidater) hade redan avgett sin rådgivande röst i denna fråga och fattat sitt av oss kända beslut om de kandidaturer som väckte dess farhågor. Såväl moraliskt som rent sakligt (dvs i fråga om kompetens att fatta beslut) borde Iskraorganisationen ha det avgörande ordet i denna delikata fråga. Men *formellt* hade kamrat Martov självfallet full rätt att *mot* Iskraorganisationens majoritet appellera till sådana som Lieber och Akimov. Och kamrat Akimov yttrade i sitt briljanta tal om paragraf 1 anmärkningsvärt klart och förnuftigt, att när han såg en meningsskiljaktighet bland iskraiterna i fråga om sätten att uppnå deras gemensamma iskraitiska mål, så skulle han medvetet och avsiktligt *avge sin röst för det sämsta sättet*, emedan hans, Akimovs, mål var diametralt motsatta de iskraitiska. Det kunde alltså *inte råda något tvivel* om att, t o m oberoende av kamrat Martovs vilja och medvetande, skulle *just den sämsta sammansättningen av centralinstanserna* få stöd av lieberarna och akimovarna. Dessa kunde rösta och måste (att döma inte av deras ord, utan av deras *handlingar*, av deras röstning om paragraf 1) rösta på just den lista, som kunde bereda plats för ”personer som orsakade splittring”, rösta *just för att* ”orsaka splittring”. Är det då underligt att jag i en sådan situation talade om en viktig principiell fråga (harmonin mellan de båda centralinstanserna), på vilken partiets hela framtida öde kunde bero?

Ingen enda socialdemokrat, som i någon mån kände till de iskraitiska idéerna och planerna samt rörelsens historia och någotsånär ärligt omfattade dessa idéer, kunde för ett ögonblick betvivla, att lieberarnas och akimovarnas avgörande av tvisten inom Iskraorganisationen om centralinstansernas sammansättning var formellt riktigt men garanterade sämsta möjliga resultat. Och mot dessa sämsta möjliga resultat var det ens plikt att *kämpa*.

Hur skulle vi bekämpa dem? Vi kämpade naturligtvis inte med hysteri och skandalmakeri, utan med *fullt lojala och legitima* medel: inseende att vi var i minoritet (liksom i fråga om paragraf 1) *började vi inför kongressen förorda att minoritetens rättigheter skulle tryggas*. Strängare kvalificering vid medlemsintagning (fyra femtedelar i stället för två tredjedelar), enhällighet vid kooptation och ömsesidig kontroll över kooptationer till centralinstanserna – allt detta började vi förfäkta *när det visade sig att vi var i minoritet i frågan om centralinstansernas personsammansättning*. Detta faktum ignoreras ständigt av personer, som är benägna att lättsinnigt bedöma kongressen efter ett par samtal om den i vänkretsen, utan att på allvar ha studerat alla protokollen och alla ”vittnesbörd” av de berörda personerna. Men var och en som samvetsgrant vill studera dessa protokoll och dessa vittnesbörd kommer oundvikligen fram till det faktum som jag påvisat: *roten till tvisten var vid denna tidpunkt av kongressen just frågan om centralinstansernas personsammansättning* och vi eftersträvade de strängare kontrollvillkoren just därför att vi var i minoritet och att vi ville ”med dubbla snören binda ihop kärlet”, som Martov spräckt under lieberarnas och akimovarnas jubel och med deras jublande medverkan.

”Om saken inte legat så till”, säger kamrat Pavlovitj om denna tidpunkt av kongressen, ”så kan det endast antas att vi, när vi lade fram punkten om enhällighet vid kooptation, hyste omsorg om våra motståndare, ty för den dominerande parten inom en eller annan institution är enhällighet inte bara onödig, utan rentav ofördelaktig.” (S 14 i Brev om andra kongressen) Men för närvarande glömmer man alltför ofta händelsernas kronologiska ordning, glömmer att den nuvarande minoriteten *under en hel period av kongressen* var majoritet (tack vare lieberarnas och akimovarnas medverkan) och att just till denna period hänförde sig tvisten om kooptationer till centralinstanserna, vars bakgrund var meningsskiljaktigheten i Iskraorganisationen om centralinstansernas personsammansättning. Den, som har denna omständighet klar för sig, förstår också lidelsefullheten i våra debatter och kommer inte att

förvåna sig över den *skenbara* motsägelsen i att några små meningsskiljaktigheter om detaljer gav upphov till verkligt viktiga, principiella frågor.

Kamrat Deutsch, som talade på samma sammanträde (s 277), hade i betydande mån rätt när han förklarade: "Otvivelaktigt är detta förslag beräknat för det givna ögonblicket." Ja verkligen, endast om man förstått det *givna ögonblicket* i all dess invecklade beskaffenhet kan man fatta tvistens sanna betydelse. Och det är i högsta grad viktigt att beakta att vi, när vi var i minoritet, förfäktade minoritetens rätt *genom sådana metoder*, som varje europeisk socialdemokrat erkänner som legitima och tillåtliga, nämligen att inför kongressen plädera för strängare kontroll över centralinstansernas personsammansättning. I lika hög grad rätt hade kamrat Jegorov, när han på kongressen, fast på ett annat sammanträde sade: "Jag är ytterligt förvånad över att återigen i debatterna få höra hänvisningar till principer. [Detta yttrades med anledning av valen till CK, på 31:a sammanträdet, dvs om jag inte minns fel på en torsdagsförmiddag, och 26:e sammanträdet, som det nu är fråga om, hölls på en måndagseftermiddag.] Det förefaller vara klart för envar att alla debatter under de senaste dagarna inte kretsat kring den ena eller andra principiella frågan, utan uteslutande kring hur man skall säkra eller hindra den ena eller andra personens inträde i centralinstitutionerna. Låt oss medge att principerna för länge sedan tappats bort på den här kongressen, och låt oss kalla sakerna vid deras rätta namn. (*Allmänt skratt. Muravjov: 'Jag ber att få anteckna till protokollet att kamrat Martov log.'*)" (S 337) Det är inte förvånande, att både kamrat Martov och vi allesammans skrattade åt kamrat Jegorovs klagovisor, som verkligen var löjliga. Ja, "*under de senaste dagarna*" kretsade mångt och mycket kring frågan om centralinstansernas personsammansättning. Detta är riktigt. På kongressen stod detta verkligen *klart för alla* (och först nu försöker minoriteten *mörklägga* detta klara faktum). Det är slutligen också sant, att man bör nämna saker och ting vid deras rätta namn. Men vad i herrans namn kunde det här vara fråga om för "borttappade principer"? Vi hade ju samlats till kongress för att (se s 10, kongressens dagordning) *under de första dagarna* tala om programmet, taktiken och stadgarna samt lösa därmed sammanhängande frågor och *under de sista dagarna* (punkterna 18-19 på dagordningen) tala om centralinstansernas personsammansättning och lösa dessa frågor. När folk använder de *sista dagarna* av kongressen till att kämpa om taktpinnen, är detta naturligt och helt och fullt berättigat. (Men när man utkämpar en strid om taktpinnen *efter kongresser*, så är detta käbbel.) Om någon lidit nederlag *på kongressen* i frågan om centralinstansernas personsammansättning (som kamrat Jegorov) och *efteråt* talar om "borttappade principer", så är det *enbart löjligt*. Det är därför begripligt, att alla skrattade åt kamrat Jegorov. Begripligt är också varför kamrat Muravjov begärde att kamrat Martovs deltagande i detta skratt skulle tas till protokollet: *när kamrat Martov skrattade åt kamrat Jegorov, skrattade han åt sig själv ...*

Som komplettering till kamrat Muravjovs ironi är det kanske inte överflödigt att meddela följande faktum. *Efter kongressen* försäkrade kamrat Martov som bekant vitt och brett att det var just frågan om kooptationen i centralinstanserna som spelade huvudrollen i vår oenighet och att "den gamla redaktionens majoritet" var ilska motståndare till ömsesidig kontroll över kooptationer i centralinstanserna. När kamrat Martov *före kongressen* godtagit mitt förslag om val av två tremannagrupper, med ömsesidig kooptation med två tredjedels majoritet, *skrev han till mig härom: "När man godkänner en sådan form för ömsesidig kooptation, måste det understrykas att efter kongressen kommer en komplettering av varje kollegium att ske efter i någon mån andra grunder (jag skulle vilja ge detta råd: vartdera kollegiet koopterar nya medlemmar och meddelar sin avsikt till det andra, varvid detta kan inlägga en protest och tvisten avgörs då av rådet.* För att undvika förhållande bör denna procedur tillämpas beträffande *i förväg nominerade kandidater, åtminstone för CK:s vidkommande, från vilka kompletteringen kan slutföras snabbare*). För att understryka att kooptationen i fortsättningen

sker i den ordning, som kommer att stipuleras i partistadgarna, bör till paragraf 22* läggas '... som även sanktionerar de fattade besluten.'" (Min kursiv)

Kommentarer överflödiga.

Efter att ha förklarat betydelsen av det moment, då striden om kooptationen i centralinstanserna pågick, måste vi något uppehålla oss vid de därmed sammanhängande *voteringarna*, vid *debatterna* behöver man inte uppehålla sig, ty efter de förut anförda talen av kamrat Martov och mig följde endast ett kort replikskifte, vari ett obetydligt antal ombud deltog (se s 277-280 i protokollen). Med anledning av voteringarna påstod kamrat Martov på ligans kongress, att jag i min framställning begått "den grövsta förvrängning [s 60 i ligans protokoll] när jag framställt kampen kring stadgarna [här sade kamrat Martov oförhoppandes en stor sanning: efter paragraf 1 rörde sig de heta tvisterna just *kring* stadgarna] som en kamp mellan Iskra och martovarna, vilka hade gått i koalition med Bund".

Låt oss undersöka denna intressanta fråga om "den grövsta förvrängning". Kamrat Martov sammanför voteringarna rörande frågan om rådets sammansättning och voteringarna rörande frågan om kooptationen och anför *åtta* voteringar: 1) Valet till rådet av två ledamöter från vardera CO och CK, för 27 (M), mot 16 (L), nedlagda 7†. (Inom parentes anmärkt visar protokollen s 270 att antalet nedlagda röster var 8, men detta är en bagatell.) – 2) Kongressens val av den femte rådsledamoten: för 23 (L), mot 18 (M), nedlagda 7. – 3) Själva rådets utseende av utslagna rådsledamöters efterträdare: mot 23 (M), för 16 (L), nedlagda 12. – 4) Enhälligheten inom CK: för 25 (L), mot 19 (M), nedlagda 7. – 5) Kravet på *en* motiverad protest för att en ledamot icke accepteras: för 21 (L), mot 19 (M), nedlagda 11. – 6) Enhälligheten vid kooptation i CO: för 23 (L), mot 21 (M), nedlagda 7. – 7) Tillåtligheten av omröstning rörande rätt för rådet att ogiltigförklara CO:s och CK:s beslut att en ledamot icke accepteras: för 25 (M), mot 19 (L), nedlagda 7. – 8) Själva förslaget härom: för 24 (M), mot 23 (L), nedlagda 4. "Här är det *uppenbart*", sammanfattar kamrat Martov (s 61 i ligans protokoll), "att en av Bunds delegater röstade för förslaget, medan de övriga lade ned sina röster." (Min kursiv)

Man frågar sig, varför kamrat Martov ansåg det *uppenbart* att bundisten röstade *för honom, Martov*, när det inte förekom några omröstningar genom namnupprop.

Därför att han räknade *röstsiffrorna* och när dessa tydde på att Bund *hade deltagit* i voteringen, så tvivlade han, kamrat Martov, inte på att *detta deltagande* varit till hans, Martovs, favör.

Ligger väl häri "den grövsta förvrängning" från min sida?

Hela röstetalet var 51, utan bundisterna 46, utan Rabotjeje Delo-anhängarna 43. I *sju* voteringar av de åtta, som anförts av kamrat Martov, deltog respektive 43, 41, 39, 44, 40, 44 och 44 ombud medan 47 ombud (eller rättare sagt röster) deltog i *en* votering, och här medger kamrat Martov själv att han stöddes av en bundist. Det visar sig således, att den bild Martov skisserat upp (och det ofullständigt som vi nu skall få se) *endast bekräftar och understryker min framställning av striden!* Det visar sig att i många fall var antalet nedlagda röster *mycket stort*: detta visar just att kongressen i sin helhet hyste ett *jämförelsevis* ringa intresse för vissa *detaljer* och att det i dessa frågor inte förekom några klart bestämda grupperingar bland

* Det är här fråga om mitt ursprungliga förslag till Tagesordning för kongressen och mina kommentarer därtill, som alla ombud kände till. I detta förslag (paragraf 22) talades just om val av två tremannagrupper till CO och CK, om "ömsesidig kooptation" av dessa sex med två tredjedels majoritet, om kongressens sanktionering av denna ömsesidiga kooptation samt om i fortsättningen självständig kooptation i CO och CK.

† Bokstäverna M och L inom parentes utvisar på vilken sida jag (L) respektive Martov (M) stod.

iskraiterna. Martovs ord, att bundisterna ”med sina nedlagda röster klart stödde Lenin” (s 62 i ligans protokoll), *talat just mot Martov*: det innebär, att *endast* om bundisterna var frånvärande eller avstod från att rösta, kunde jag ibland räkna med seger. Men varje gång bundisterna *ansåg det lönt* att ingripa i striden stödde de kamrat Martov, och ett sådant ingripande förekom *inte bara* i ovannämnda fall när 47 ombud deltog i voteringen. Den som gör sig besvär att granska kongressprotokollen märker *den mycket underliga ofullständigheten* i kamrat Martovs bild. Kamrat Martov *utelämnade helt enkelt tre andra fall*, då Bund *deltog* i voteringarna, och *i alla dessa fall* utgick kamrat Martov *självfallet* som segrare. Dessa fall är: 1) Antagandet av kamrat Fomins ändringsförslag om att sänka den kvalificerade majoriteten från fyra femtedelar till två tredjedelar: för 27, mot 21 (s 278), vilket innebär 48 avgivna röster. 2) Antagandet av kamrat Martovs förslag om att avskaffa den ömsesidiga kooptationen: för 26, mot 24 (s 279), vilket innebär 50 avgivna röster. Slutligen 3) förkastandet av mitt förslag om att tillåta kooptation i CO och CK endast med samtliga rådsledamöters bifall (s 280): mot 27, för 22 (det var t o m en omröstning genom namnupprop, vilken tyvärr inte bevarats i protokollen), vilket innebär 49 avgivna röster.

För att sammanfatta: i frågor om kooptationen i centralinstanserna deltog bundisterna *endast i fyra voteringar* (tre har nu anförts av mig, med respektive 48, 50 och 49 deltagare, medan en, med 47 deltagare, anförts av kamrat Martov). *Ur alla dessa voteringar* framgick kamrat Martov som segrare. *Min framställning visar sig vara riktig på alla punkter*, såväl i påvisandet av koalitionen med Bund, i konstaterandet av frågornas relativt detaljerade beskaffenhet (de många fallen med ett stort antal nedlagda röster) som i påvisandet av att det inte förekom någon bestämd gruppering av iskraiter (inga omröstningar genom namnupprop och mycket få talare i debatterna).

Kamrat Martovs försök att finna en motsägelse i min framställning har visat sig vara ett försök med odugliga medel, ty kamrat Martov ryckte endast ut enskilda ord och gjorde sig inte besvär med att rekonstruera helhetsbilden.

Stadgarnas sista paragraf, som gäller frågan om utlandsorganisationen, gav återigen upphov till debatter och voteringar, vilka var synnerligen karakteristiska betraktade utifrån kongressgrupperingarna. Saken gällde ligans erkännande som partiets utlandsorganisation. Kamrat Akimov revolterade givetvis genast, påminde om det utlandsförbund som sanktionerades av första kongressen och påpekade frågans principiella betydelse. ”Jag vill först och främst förutskicka”, förklarade han, ”att jag inte tillmäter vare sig det ena eller andra beslutet i denna fråga någon särskild praktisk betydelse. Den ideologiska kamp, som hittills förts inom vårt parti, är förvisso inte avslutad; men den kommer att fortsättas på ett annat plan och med en annan styrkegruppering

Stadgarnas paragraf 13 återspeglar än en gång och mycket skarpt tendensen att förvandla vår kongress från en parti- till en fraktionskongress. I stället för att förmå alla socialdemokrater i Ryssland att rätta sig efter partikongressens beslut i partienhetens namn och förena alla partiorganisationer har det föreslagits kongressen att göra slut på minoritetens organisation och tvinga minoriteten att försvinna.” (281) Som läsaren ser var den ”kontinuitet”, som blev kamrat Martov så kär efter hans nederlag i frågan om centralinstansernas sammansättning, inte mindre kär för kamrat Akimov. Men personer, som mätte både sig själva och, andra med annorlunda mått, opponerade sig på kongressen häftigt mot kamrat Akimov. Trots att programmet hade antagits, Iskra erkänts och stadgarna fastställts nästan i sin helhet, körde man fram med just den där ”principen”, som gör ”principiell” åtskillnad mellan liga och förbund. ”Vill kamrat Akimov ställa frågan på principiell basis”, utropade kamrat Martov, ”har vi ingenting emot det; särskilt inte sedan kamrat Akimov talat om möjliga kombinationer

i kampen mot två riktningar. Man måste *sanktionera den ena riktningens seger* [observera att detta yttrades på kongressens 27:e sammanträde!], inte i den meningen att vi än en gång betygar vår aktning för Iskra, utan i den meningen att *vi slutgiltigt tar avstånd från alla de möjliga kombinationer, som kamrat Akimov talat om.*" (282, min kursiv)

Vilken bild! Efter det att alla programstrider på kongressen var avslutade fortsatte kamrat Martov att *slutgiltigt ta avstånd* från alla tänkbara kombinationer – så länge han ännu inte lidit nederlag i frågan om centralinstansernas sammansättning! Kamrat Martov tog på kongressen "slutgiltigt avstånd" från den *möjliga* "kombination", som han med välbehag genomförde *första dagen efter kongressen*. Men kamrat Akimov visade sig *redan då* avsevärt mera framsynt än kamrat Martov: kamrat Akimov hänvisade till det femåriga arbete, som utförts av "den gamla partiorganisationen, vilken enligt första kongressens vilja bär namnet kommitté", och slutade med den högst giftiga *profetiska* repliken: "Vad beträffar kamrat Martovs åsikt att mina förhoppningar om att det skall uppstå en annan strömning inom vårt parti skulle vara fåfänga, så måste jag säga, att *t o m han själv inger mig förhoppningar.*" (S 283, min kursiv)

Ja, det måste medges, att kamrat Martov på det mest lysande sätt infriat kamrat Akimovs förhoppningar!

Kamrat Martov slog in på kamrat Akimovs väg efter att ha blivit övertygad om att denne hade rätt sedan "kontinuiteten" rubbats för det gamla partikollegiet, som ansågs ha fungerat i tre år. Kamrat Akimovs seger kostade honom inte stora ansträngningar.

På kongressen stöddes emellertid kamrat Akimov – och stöddes konsekvent – endast av kamraterna Martynov och Brouckère samt av bundisterna (8 röster). Kamrat Jegorov gick som en verklig ledare för "centrum" en gyllene medelväg: han var kantänka överens med iskraiterna, "sympatiserade" med dem (s 282) och bevisade denna "sympati" med ett *förslag* (s 283) om att helt lämna åsido den ställda principiella frågan och *inte säga någonting* om ligan eller förbundet. Förslaget avvisades med 27 röster mot 15. Uppenbarligen röstade förutom antiiskraiterna (8) nästan hela "centrum" (10) med kamrat Jegorov (hela antalet röstande var 42, så ett betydande antal avstod eller *var frånvarande*, vilket ofta inträffade vid voteringar som inte var intressanta eller vilkas resultat *ansågs givet*). *Så fort det blev tal* om att omsätta de *iskraitiska principerna i handling*, visade det sig genast att "centrums" "sympati" endast var *tomma ord*, och då hade vi inte mera än trettio eller något över trettio röster på vår sida. Debatterna och voteringarna om Rusovs förslag (att erkänna ligan som den *enda* utlandsorganisationen) visade detta ännu tydligare. Antiiskraiterna och "träsket" intog redan en direkt *principiell* ståndpunkt, varvid denna försvarades av kamraterna Lieber och Jegorov, vilka förklarade kamrat Rusovs förslag vara procedurstridigt och ej kunna bli föremål för votering: "Det avlivar alla övriga utlandsorganisationer" (Jegorov). Och talaren, som inte ville vara med om att "avliva organisationer", avstod inte bara från att rösta, utan lämnade också salen. Man måste emellertid göra "centrums" ledare den rättvisan, att han ådagalade tiofalt mera övertygelse (i sina felaktiga principer) och politiskt mod än kamrat Martov & Co, ty han tog parti för en organisation som höll på att "avlivas" *inte först när det gällde den egna cirkeln*, som lidit nederlag i öppen strid.

Kamrat Rusovs förslag förklarades giltigt för votering med 27 röster mot 15, varefter det antogs med 25 mot 17. Om vi till dessa 17 lägger den frånvarande kamrat Jegorov, får vi *antiiskraiternas och "centrums" hela numerär (18)*.

Hela stadgeparagraf 13 om utlandsorganisationen antogs endast med *31 röster* mot 12 och sex nedlagda. Denna siffra, 31, som visar oss det ungefärliga antalet iskraiter på kongressen, dvs personer som konsekvent förfäktade och *i handling* omsatte Iskras åsikter, möter vi nu för inte mindre än *sjätte gången* vid analysen av kongressens voteringar (Bundfrågans plats på dagordningen, intermezzot med OK, upplösningen av gruppen Juzjnyj Rabotjij och de båda

voteringarna om agrarprogrammet). Men kamrat Martov vill på allvar övertyga oss om att det inte finns några skäl att utsöndra en så ”snäv” grupp iskraiter!

Det måste också nämnas, att antagandet av paragraf 13 i stadgarna gav upphov till ytterligt karakteristiska debatter med anledning av kamraterna Akimovs och Martynovs deklaration att de skulle ”avstå från att delta i voteringen” (s 288). Kongressbyrån diskuterade denna deklaration och förklarade – med all rätt – att inte ens en direkt upplösning av förbundet gav dess ombud någon rätt att vägra delta i kongressarbetet. Röstvägran var obetingat en onormal och otillåtlig sak, det var den ståndpunkt som hela kongressen intog tillsammans med byrån, däribland de minoritetsiskraiter, som vid det 28:e sammanträdet *på det skarpaste fördömde det som de själva sedan gjorde på det 31:a!* När kamrat Martynov började försvara sin deklaration (s 291), vände sig såväl Pavlovitj och Trotskij som Karskij och Martov emot honom. Kamrat Martov insåg särskilt klart en missnöjd minoritets skyldigheter (så länge han själv inte befann sig i minoritet!) och höll en särdeles docerande predikan om detta. ”Antingen är ni kongressombud”, utropade han till kamraterna Akimov och Martynov, ”och då är ni *skyldiga* att delta i hela dess arbete [min kursiv; kamrat Martov hade då ännu inte upptäckt det formalistiska och byråkratiska i att minoriteten underordnar sig majoriteten!] eller också är ni det inte, och då kan ni inte vara med på sammanträdet ... Förbundets ombud har med sin deklaration nödgat mig att ställa två frågor: är de medlemmar av partiet och är de ombud på kongressen?” (S 292)

Kamrat Martov undervisade kamrat Akimov om en partimedlems plikter! Det var dock inte utan skäl som kamrat Akimov redan hade sagt att han ställde vissa förhoppningar på kamrat Martov ... Dessa förhoppningar var förutbestämda att infrias, men först *efter* Martovs nederlag i valen. När det inte var fråga om honom själv, utan om andra, slog kamrat Martov dövörat till t o m för det förskräckliga ordet ”undantagslag”, som (om jag inte tar fel) *först lanserades av kamrat Martynov*. ”De upplysningar man gett oss”, svarade kamrat Martynov dem som bad honom ta tillbaka sin deklaration, ”klargjorde inte om detta var ett principbeslut eller en *undantagsåtgärd* mot förbundet. I så fall anser vi att förbundet förolämpats. Kamrat Jegorov har liksom vi fått ett intryck av att detta är en *undantagslag* [min kursiv] mot förbundet, och därför lämnade han t o m sammanträdeslokalen.” (295) Såväl kamrat Martov som kamrat Trotskij opponerade sig energiskt tillsammans med Plechanov mot den absurda, *verkligt absurda* tanken att se en *förolämpning* i kongressens votering, och när kamrat Trotskij försvarade den av kongressen på hans förslag antagna resolutionen (om att kamraterna Akimov och Martynov kunde anse sig ha fått full gottgörelse) försäkrade han att ”resolutionen var av rent principiell och ingalunda kälkborgerlig karaktär och *vi bryr oss inte om huruvida någon känner sig förolämpad av den*” (s 296). Det visade sig emellertid mycket snart att cirkelväsendet och kälkborgerligheten allttjämt var för starka inom vårt parti och att de av mig kursiverade stolta orden bara var en tom välljudande fras.

Kamraterna Akimov och Martynov vägrade återta sin deklaration och lämnade kongressen medan ombuden unisont ropade: ”Helt obefogat!”

m) Valen. Kongressens avslutning

Sedan stadgarna godkänts, antog kongressen en resolution om distriktsorganisationerna och en rad resolutioner om de olika partiorganisationerna, och efter de av mig tidigare analyserade ytterst lärorika debatterna om gruppen Juzjnij Rabotijj övergick den till frågan om valen till de centrala partiinstitutionerna.

Vi vet redan, att Iskraorganisationen, som hela kongressen väntade skulle ge en auktoritativ rekommendation, hade splittrats på denna fråga, ty organisationens *minoritet* ville i fri och öppen kamp på kongressen pröva om den inte kunde få *majoritet*. Vi vet också, att alla ombud

långt före kongressen och på densamma kände till planen på att *förnya* redaktionen genom att välja tre man till vardera CO och CK. Låt oss mera i detalj dröja vid denna plan för att klarlägga debatterna på kongressen.

Här följer nu ordagrant min kommentar till förslaget till Tagesordning för kongressen, där denna plan framlades*: ”Kongressen väljer tre personer till CO-redaktionen och tre till CK. Dessa sex tillsammans kompletterar om så påfordras CO-redaktionen och CK genom kooptation med två tredjedels majoritet och rapporterar härom för kongressen. Sedan kongressen godkänt denna rapport, sker fortsatt kooptation av CO-redaktionen och CK var för sig.”

Av denna text framgår planen alldeles bestämt och otvetydigt: den innebär att redaktionen *förnyas under medverkan* av de mest inflytelserika ledarna av det praktiska arbetet. De båda av mig angivna dragen i denna plan framträder med en gång för envar som gör sig möda att någotsånär uppmärksam genomläsa den anförda texten. Men numera måste man ju dröja vid och klargöra även de mest elementära saker. Planen innebär just en förnyelse av redaktionen, inte ovillkorligen att den utvidgas och inte heller att medlemsantalet i den ovillkorligen reduceras, utan just förnyelse, ty frågan om dess eventuella numerära utvidgning eller reduktion lämnas *öppen*: kooptation förutses endast i det fall *då detta är nödvändigt*. Bland de antaganden, som olika personer framförde rörande frågan om denna förnyelse, fanns även planer som gick ut på en eventuell minskning av redaktionsmedlemmarnas antal men också på dess ökning till sju (personligen har jag alltid ansett sju vara en ojämförligt mycket ändamålsenligare siffra än sex), och t o m till elva (jag ansåg detta möjligt i händelse av ett fredligt enande med alla socialdemokratiska organisationer överhuvudtaget och då i synnerhet med Bund och den polska socialdemokratin). Men det viktigaste, som vanligtvis förbises av de personer som ordar om ”tremanngruppen”, är *kravet på att CK-medlemmarna skall delta vid lösningen av frågan om ytterligare kooptation i CO*. Inte en enda kamrat av hela mängden organisationsmedlemmar och kongressombud från ”minoriteten”, vilka känt till denna plan och godkänt den (antingen genom sitt särskilt uttalade godkännande eller genom sitt tiggande), har besvärat sig med att klargöra detta kravets betydelse. För det första: varför togs just en grupp på tre man och endast tre till utgångspunkt för redaktionens förnyelse? Det är uppenbart, att detta hade varit *fullkomligt meningslöst*, om man *enbart* eller åtminstone huvudsakligen hade haft en *utvidgning* av kollegiet i sikte och om detta kollegium hade ansetts vara verkligt ”harmoniskt”. Det skulle ha varit underligt att för en utvidgning av ett ”harmoniskt” kollegium *utgå* inte från hela detta kollegium, utan endast från *en del däruv*. Det är uppenbart, att *inte alla* kollegieledamöter ansågs fullt lämpliga att diskutera och *avgöra* frågan om kollegiets förnyelse och om den gamla redaktionscirkelns omvandling till en *partiinstitution*. Det är uppenbart, att t o m den som själv personligen önskade förnyelse genom utvidgning ansåg den gamla sammansättningen vara oharmonisk och inte motsvara idealet för en partiinstitution, ty i annat fall hade det varit onödigt att för en utvidgning av en grupp på sex man *börja* med att minska den till *tre*. Jag upprepar: detta är självklart och endast den temporära bortblandningen av frågan med frågan om ”personer” har kunnat få någon att glömma det.

För det andra framgår det av den av mig ovan anförda texten, att t o m *samtliga tre CO-ledamöters samtycke* fortfarande skulle ha varit otillräckligt för att utvidga trion. Detta förbises också alltid. För kooptation krävs två tredjedelar av *sex*, dvs *fyra* röster, vilket innebär att om bara de tre utsedda CK-ledamöterna ingav sitt ”veto”, *kunde ingen utvidgning av trion ske*. Om däremot två av CO-redaktionens tre medlemmar var emot fortsatt kooptation, skulle en kooptation ändå kunna komma till stånd, om samtliga tre CK-ledamöter är ense därom. Det är sålunda uppenbart, att man vid den gamla cirkelns omvandling till

* Se mitt *Brev till Iskras redaktion*, s 5, och ligans protokoll, s 53.

partiinstitution avsett att ge den *avgörande* rösten till av kongressen valda ledare för det praktiska arbetet. Vilka kamrater vi approximativt avsett därtill framgår därav, att redaktionen före kongressen till sin sjunde medlem enhälligt valde kamrat Pavlovitj ifall det skulle bli nödvändigt att på kongressen uppträda å kollegiets vägnar. Utom kamrat Pavlovitj föreslogs till sjunde platsen en gammal medlem av Iskraorganisationen och OK-ledamot, *som senare valdes till ledamot av CK*.

Planen på val av två tremannagrupper hade sålunda klart följande i sikte: 1) att förnya redaktionen, 2) att ur den avlägsna vissa drag av det gamla cirkelväsendet, som är oförenligt med en partiinstitution (om det inte funnits något att avlägsna, så hade det ju varit meningslöst att uppfinna en första tremanna-grupp!) och slutligen 3) att avlägsna det publicistiska kollegiets "teokratiska" drag (genom att dra in framstående praktiker i *avgörandet* av frågan om tremannagruppens utvidgning). Denna plan, som alla redaktörer kände till, var uppenbart grundad på *erfarenheterna från tre års* arbete och motsvarade *helt* de av oss konsekvent genomförda principerna för en revolutionär organisation: i den epok av *villervalla*, då Iskra framträdde, bildades enskilda grupper ofta tillfälligt och spontant och led oundvikligen under en del skadliga yttringar av cirkelväsen. Skapandet av ett parti förutsatte och krävde att sådana drag eliminerades, det var *nödvändigt* att framstående praktiker deltog i denna eliminering, ty en del redaktionsmedlemmar sysslade *alltid* med organisatoriska angelägenheter, och i ett system av partiinstitutioner måste ingå inte ett rent publicistiskt kollegium utan ett kollegium av politiska ledare. Att valet av den första tremannagrupper skulle tillkomma kongressen var lika naturligt utifrån Iskras ständiga politik: vi hade förberett kongressen i högsta grad *försiktigt* och avvaktade det *fullständiga* klarläggandet av de tvistiga principfrågorna beträffande program, taktik och organisation, vi *betvivlade inte* att kongressen skulle bli *iskraitisk*, dvs att den överväldigande majoriteten skulle stå solidarisk i dessa fundamentala frågor (därom vittnade delvis också resolutioner om att erkänna Iskra som ledande organ); vi *borde* därför åt de kamrater, som på sina skuldror burit hela arbetet med att sprida Iskras idéer och förbereda dess omvandling till parti, överlåta att *själva* avgöra frågan om de bäst lämpade kandidaterna till den nya partiinstitutionen. *Endast* denna självklarhet hos planen på de "två tremannagrupperna", *endast* dess *fullständiga överensstämmelse* med Iskras hela politik och med allt vad saken någotsånär närstående personer visste om Iskra *kan förklara* att denna plan allmänt antogs och att varje som helst konkurrerande plan lyste med sin frånvaro.

På kongressen var det först kamrat Rusov som föreslog val av två tremannagrupper. Anhängarna till Martov, vilken skriftligen underrättat oss om sambandet mellan denna plan och den falska anklagelsen för opportunist, tänkte det oaktat inte ens på att hänföra tvisten om gruppen skulle bestå av sex eller tre till frågan om denna anklagelse var riktig eller oriktig. Inte en enda av dem knystade ens härom! Inte en enda av dem dristade sig att säga ett enda ord om den principiella skillnaden i schatteringarna, som hängde samman med om gruppen skulle bestå av sex eller tre. De föredrog ett bekvämare och billigare tillvägagångssätt – att vädja till medömkan, att åberopa sig på en eventuell kränkning, att vilja göra gällande att frågan om redaktionen redan var avgjord genom att Iskra godkänts som centralorgan. Detta sista argument, som framfördes av kamrat Koltsov mot kamrat Rusov, var en direkt osanning. På kongressens dagordning fanns – och naturligtvis inte av en slump – två särskilda punkter upptagna (se s 10 i protokollen), nämligen punkt 4 "Partiets CO" och punkt 18 "Val av CK och av CO-redaktion". Detta för det första. För det andra förklarade alla ombud kategoriskt när CO utsågs, att man därmed inte fastställt någon redaktion, utan endast angivit riktningen *, och mot dessa uttalanden höjdes inte en enda protest.

* Se s 140 i protokollen, Akimovs tal: "... Man har sagt mig att det först mot slutet blir fråga om val av CO"; Muravjovs tal mot Akimov, "som frågan om CO:s kommande redaktion ligger mycket nära om hjärtat" (s 141);

Förklaringen att kongressen genom att den fastställt ett visst organ också i själva verket däri-genom hade godkänt en redaktion – en förklaring som många gånger upprepades av minoritetsanhängarna (Koltsov, s 321, Posadovskij, s 321, Popov, s 322, och av många flera) – var alltså *faktiskt en direkt osanning*. Detta var en för alla tydlig *manöver* för att täcka *återtåget* från den position man intagit när *alla* ännu kunde inta en *verklig opartisk* hållning till frågan om centralinstansernas sammansättning. Återtåget kunde inte rättfärdigas vare sig med principiella motiv (ty att *på kongressen* resa frågan om ”beskyllningen för opportunism” hade varit alltför *otjänligt* för minoriteten som *inte heller knystade* därom) eller med hänvisningar till *faktiska* uppgifter beträffande den verkliga arbetsdugligheten hos en sex- eller tremannagrupp (ty minsta omnämmande av dessa uppgifter skulle ha medfört en mängd argument mot minoriteten). Den nödgades söka reda sig med *fraser* om ”en symmetrisk helhet”, om ”ett harmoniskt kollektiv”, om ”en symmetrisk och kristallklar helhet” osv. Inte underligt att sådana argument genast kallades vid sitt rätta namn: ”*ynkliga glosor*” (s 328). Själva planen på en tremannagrupp vittnade redan klart om brist på ”harmonin”, och de intryck, som ombuden fått under ett mer än månadslångt gemensamt arbete, gav dem uppenbarligen massor av material för en *självständig* bedömning. När kamrat Posadovskij (oförsiktigt och tanklöst utifrån hans ståndpunkt, se s 321 och 325 om hans ”villkorliga” användning av ordet ”dissonanser”) anspelade på detta material, förklarade kamrat Muravjov direkt: ”Jag har den uppfattningen att det för kongressens majoritet i detta nu står fullt klart att sådana ^{*} dissonanser otvivelaktigt existerar.” (321) Minoriteten föredrog att uppfatta ordet ”dissonanser” (som sattes i svang av Posadovskij och inte av Muravjov) uteslutande som någonting personligt och vågade inte ta upp den av kamrat Muravjov kastade handsken och inte heller framlägga *ett enda* argument i *sakfrågan* till försvar för en sexmannagrupp. Det uppstod en i sin ofruktbarhet högst komisk dispyt: majoriteten förklarade (genom kamrat Muravjov) att den var *helt klar* över den verkliga betydelsen av sex- och tremanna-grupper, medan minoriteten envisades med att inte lyssna till detta och bedyrade att ”vi *inte har möjlighet* att företa en undersökning”. Majoriteten ansåg det inte bara möjligt att undersöka frågan, utan hade också redan ”gjort detta”, och talade om de i dess tycke *fullt klara* resultaten av denna undersökning, men minoriteten, som tydligen *var rädd för en undersökning*, tog betäckning enbart bakom ”ynkliga glosor”. Majoriteten gav rådet att ”hålla i minnet att vårt CO inte bara är en publicistisk grupp” och ”vill att det i spetsen för CO står *personer som är helt bestämda och kända för kongressen, personer som uppfyller de krav jag talat om*” (dvs just kravet på att inte bara ha publicistiska kvalifikationer, s 327, kamrat Langes tal). Minoriteten vågade inte heller nu ta upp handsken och sade inte ett ord om vem som enligt deras mening var lämpad för ett inte enbart publicistiskt kollegium och vem som var en ”helt bestämd och för kongressen känd” storhet. Minoriteten fortsatte att gömma sig bakom den beryktade ”harmonin”. Men inte nog med det. Minoriteten förde t o m i debatten in argument, som principiellt var absolut oriktiga och därför också med rätta möttes av skarpa gensagor. ”Kongressen har [kantänka] varken moralisk eller politisk rätt att göra om redaktionen”

Pavlovitjs tal om att vi genom att utse ett organ fått ”konkret material på vars basis vi kan genomföra de operationer som kamrat Akimov har sådant bekymmer för”, och om att beträffande ”*Iskras* underordning under partiets beslut” kunde inte minsta tvivel råda (s 142); Trotskijs tal: ”Om vi inte tillsätter någon redaktion, vad är det då vi godkänner i *Iskra*? . . . Inte namnet, utan riktningen . . . inte namnet, utan en fana” (s 142); Martynovs tal: ”... jag anser liksom många andra kamrater, att när vi diskuterar frågan om att erkänna *Iskra*, såsom en tidning av en viss riktning, till vårt centralorgan, så bör vi inte genast befatta oss med sättet att välja eller godkänna dess redaktion, ty detta kommer först senare, under vederbörande punkt på dagordningen ...” (S 143) ^{*} Vad för ”dissonanser” kamrat Posadovskij egentligen avsåg, fick vi dock inte veta på kongressen. Men kamrat Muravjov bestred på samma sammanträde (s 322) att hans tankegång hade blivit riktigt återgiven, och när protokollen skulle justeras förklarade han direkt, att han ”talat om de dissonanser, som visat sig i kongressens debatter om olika frågor, dissonanser av principiell karaktär, vilkas existens i detta ögonblick beklagligtvis är ett faktum, som ingen kan förneka” (s 353).

(Trotskij, s 326). ”Detta är en alltför ömtålig [sic!] fråga” (densamme). ”Hur skall de icke valda redaktionsmedlemmarna förhålla sig till att kongressen inte längre vill se dem i redaktionen?” (Tsarjov, s 324^{*})

Sådana argument förde redan frågan helt och hållet över till *medömkans och de kränkta känslornas* mark och var en direkt bankruttförklaring när det gällde verkligt principiella, verkligt politiska argument. Majoriteten karakteriserade genast denna frågeställning med det *riktiga* ordet: *kälkborgerlighet* (kamrat Rusov). ”Från revolutionärens mun”, yttrade med all rätt kamrat Rusov, ”får vi nu höra sådant sällsamt tal, som står i gäll disharmoni till begreppet partiarbete, partietik. Det huvudargument, som motståndarna till val av tremannagrupper stöder sig på, innebär *en rent kälkborgerlig syn på partiangelägenheterna* (överallt min kursiv) ... Om vi accepterar denna icke partimässiga utan *kälkborgerliga* syn på saken, så kommer vi vid varje val att stå inför frågan: blir inte Petrov förolämpad om inte han utan Ivanov blir vald, och blir inte den ene OK-medlemmen förolämpad om inte han utan den andre blir invald i CK? Vart kommer detta att leda oss, kamrater? Om det *inte är för inbördes beundran och kälkborgerligt dalt* vi samlats här, utan för att skapa ett parti, så kan vi på inga villkor instämma i ett sådant betraktelsesätt. Vi står nu inför frågan att *välja funktionärer*, och här kan det inte bli fråga om misstro mot den ene eller andre som inte blir vald utan *endast om vad som gagnar saken och i vad mån den valde personen lämpar sig för det uppdrag han valts till.*” (S 325)

Vi skulle vilja råda alla, som självständigt vill utforska partisplittringens orsaker och komma ned till dess *rötter* på kongressen, att *flera gånger läsa igenom* kamrat Rusovs tal, vars argument minoriteten inte vederlade eller ens bestred. Det går ju heller inte att bestrida dylika elementära, fundamentala sanningar, som bara kan glömmas bort, vilket redan kamrat Rusov med rätta förklarade, om man befinner sig i ”*nervös upphetsning*”. Och detta är verkligen också den för minoriteten minst obehagliga förklaringen till att den kunde överge partiståndpunkten för denna kälkborgerliga och cirkelbetonade syn.[†]

^{*} Jämför kamrat Posadovskijs tal: ”... Om ni av den gamla redaktionens sex medlemmar väljer tre, så erkänner ni därmed att de övriga tre är onyttiga och överflödiga. Och det har ni varken rätt eller skäl att göra.”

[†] Kamrat Martov intar i sin skrift *Belägringstillståndet* samma hållning till denna fråga som till övriga av honom berörda frågor. Han bryr sig inte om att ge någon fullständig bild av tvisten. Han undviker blygsamt den enda verkligt *principiella* fråga, som uppkommit i denna tvist: kälkborgerligt dalt eller val av funktionärer? Partiståndpunkt eller Ivan Ivanovitjars kränkta känslor? Kamrat Martov inskränker sig även här till att anföra enstaka och ur sitt sammanhang lösryckta episoder med tillägg av allehanda för mig avsedda glåpord. Det räcker inte, kamrat Martov!

Kamrat Martov ansätter speciellt *mig* med frågan *varför* inte kamraterna Axelrod, Zasulitj och Starover blev valda på kongressen. Den kälkborgerliga ståndpunkt han intagit hindrar honom att inse det *otillständiga* i dessa frågor (varför ställer han dem inte till sin redaktionskollega kamrat Plechanov?). Han ser en motsägelse i att jag anser minoritetens beteende på kongressen i frågan om sexmannagrupperna vara ”taktlöst” och i att jag samtidigt krävde offentlighet inför partiet. Detta är ingen motsägelse, och det skulle även Martov själv lätt inse, om han besvärade sig med att ge en sammanhängande framställning av frågans alla faser och inte bara brottstycken av den. Det var taktlöst att ställa frågan på kälkborgerlig bog och appellera till medömkan och kränkta känslor; partioffentlighetens intressen krävde en värdering av sexmannagruppernas företrädare i *sak* framför tremannagrupperna, en värdering av kandidaterna med hänsyn till de funktioner de hade att bekläda och en värdering av de olika schatteringarna, men *minoriteten knystade inte ens om detta på kongressen.*

Om kamrat Martov uppmärksamst studerat protokollen, skulle han i ombudens tal ha funnit *en hel rad* argument mot sexmannagrupperna. Här är ett litet axplock ur dessa tal: för det första att det i den gamla sexmannagrupperna klart visade sig dissonanser i form av olika principiella schatteringar; för det andra att teknisk förenkling av det redaktionella arbetet var önskvärd; för det tredje att sakens gagn stod över det kälkborgerliga daltet och att endast valen kunde trygga att de valda motsvarade sina uppdrag; för det fjärde att kongressen inte kunde inskränka på valens frihet; för det femte att partiet numera behövde inte bara en publicistgrupp i CO, i CO behövdes inte bara litteratörer utan också administratörer; för det sjätte att det i CO måste ingå *för kongressen* välkända och fullt bestämda personer; för det sjunde att ett sexmanna-kollegium ofta blir handlingsodugligt och

Men minoriteten var så totalt utan möjlighet att finna förnuftiga och sakliga argument mot valen att den, förutom att i partiangelägenheter komma med källborgerligheter, också tillgrep direkt *skandalösa metoder*. Vilken annan beteckning kan man ge kamrat Popovs beteende, när han rådde kamrat Muravjov att ”inte åta sig delikata *uppdrag*” (s 322) ? Vad är detta om inte ”ett intramp i en annans själ”, som kamrat Sorokin så riktigt kallade det (s 328) ? Vad är detta annat än en spekulering om ”*personliga saker*” i brist på *politiska* argument? Hade kamrat Sorokin rätt eller fel när han sade att ”vi alltid protesterat mot sådana metoder”? ”*Kan man tillåta kamrat Deuschs beteende*, när han demonstrativt sökte vid skampålen nagla fast de kamrater, som inte var överens med honom?” * (S 328)

Låt oss sammanfatta debatterna i redaktionsfrågan. Minoriteten vederlade inte (och har inte försökt vederlägga) majoritetens talrika påpekanden, att förslaget om tremannagruppen var känt *för ombuden* alltifrån kongressens början och även *dessförinnan*, att detta förslag sålunda framsprungit ur *överbäganden och uppgifter, som inte hade något att göra med händelserna och tvisterna på kongressen*. När minoriteten gick in för sexmannagruppen, intog den en *principiellt oriktig och otillätlig*, på *källborgerliga* resonemang baserad ståndpunkt. Minoriteten ådagalade en fullständig glömska av *partisynen* på val av *funktionärer* och gjorde inte ens en ansats till en *värdering* av varje kandidat till en post och hans lämplighet eller olämplighet för vederbörande posts funktioner. Minoriteten *undvek* att sakligt diskutera frågan, åberopade sig på den beryktade harmonin, ”göt tårar” och ”hemföll åt patos” (s 327, Langes tal) som om man ”ville slå ihjäl” någon. Under inflytande av ”*nervös upphetsning*” gick minoriteten t o m så långt som till ”*ett intramp i en annans själ*”, till gnäll om valets ”*brottslighet*” och liknande *otillåtliga* metoder (s 325).

Kampen om en sexmannagrupp eller en tremannagrupp på vårt trettionde kongresssammanräde var en kamp mellan *källborgerlighet och partianda, mellan ”personliga saker”* av sämsta slag och *politiska överbäganden*, mellan *ynkliga glosor* och elementär uppfattning av *den revolutionära plikten*.

Och vid 31:a sammanträdet, när kongressen med en majoritet av 19 röster mot 17 och tre nedlagda *avvisat* förslaget att stadfästa hela den gamla redaktionen (se s 330 och *tryckfelsrättelserna*) och när *de förutvarande redaktörerna* återtagit sina platser i kongressalen, ådagalade kamrat Martov i sitt ”uttalande å den tidigare redaktionsmajoritetens vägnar” (s 330f) i ännu högre grad samma vinglighet och inkonsekvens i sin politiska ståndpunkt och sina *politiska begrepp*. Låt oss nu närmare granska varje punkt i detta kollektiva *uttalande* och mitt svar (s 332f) därpå.

”Hädanefter”, sade kamrat Martov sedan den gamla redaktionen inte stadfäst, ”existerar inte den gamla Iskra, och det skulle vara konsekventare att ändra dess namn. I varje fall ser vi i

att det arbete det utfört inte skett *på grund* av onormala stadgar *utan trots* sådana; för det åttionde att skötseln av tidningen är en parti- och inte en cirkelangelägenhet osv. När nu kamrat Martov är så intresserad av frågan om varför den eller den inte blivit vald, må han då *sätta sig in* i vart och ett av dessa överbäganden och vederlägga *åtminstone något* av dem.

* Så uppfattades kamrat Deuschs ord (jfr s 324, ”det skarpa replikskiftet med Orlov”) av kamrat Sorokin *på just samma sammanträde*. Kamrat Deutsch förklarade (s 351), att han ”inte sagt något liknande”, men medgav själv *på samma gång* att han sagt något *i högsta grad* ”liknande”. ”Jag sade inte den som vågar”, förklarade han, ”utan jag skulle vilja se den som vågar [sic! Kamrat Deutsch kom ur askan i elden!] stödja ett så brottsligt [sic!] förslag som att välja tre.” (S 351) Kamrat Deutsch vederlade inte, utan *bekräftade* kamrat Sorokins ord. Kamrat Deutsch bekräftade kamrat Sorokins förebräelse att ”alla begrepp här rörts ihop” (i minoritetens argument för sexmannagruppen). Kamrat Deutsch bekräftade det befogade i kamrat Sorokins erinran om den *elementära sanningen* att ”vi är partimedlemmar och i vårt handlande måste vägledas uteslutande av politiska överbäganden”. Att skrika om valens *brottslighet* betyder att sjunka ner inte bara till källborgerlighet utan också till regelrätt *skandalmakeri*!

detta nya kongressbeslut en väsentlig inskränkning i det förtroendevotum för Iskra, som antogs på ett av kongressens första sammanträden.”

Kamrat Martov och hans kolleger tog upp den verkligt intressanta och i många avseenden lörorika frågan om *politisk konsekvens*. På detta har jag redan svarat genom att hänvisa till vad alla sade vid stadfästandet av Iskra (s 349 i protokollen, jfr ovan s 82). Det råder inget tvivel om att vi här står inför ett av de mest flagranta fallen av politisk inkonsekvens; från vilkens sida – från kongressmajoritetens eller den gamla redaktionsmajoritetens – det överlåter vi åt läsaren att avgöra. Vi överlåter även åt läsaren att avgöra två andra, av kamrat Martov och hans kolleger mycket träffande ställda frågor: 1) Är det en *kalkborgerlig* eller *partimässig* synpunkt som kommer till uttryck, när man i *kongressens* beslut att företa *val av funktionärer i CO:s redaktion* vill se ”en inskränkning i förtroendevotumet för Iskra”? 2) Från vilken tidpunkt egentligen *upphörde den gamla Iskra att existera*, från nr 46, när Plechanov och jag började redigera den, eller från nr 53, när den redigerades av den gamla redaktionens majoritet? Om den första frågan är en i högsta grad intressant *principfråga*, så är den andra en synnerligen intressant *sakfråga*.

”Eftersom det nu har beslutats”, fortsatte kamrat Martov, ”att välja en redaktion på tre personer, så förklarar jag på mina egna och de tre andra kamraternas vägnar, att ingen av oss kommer att delta i en sådan ny redaktion. Personligen vill jag tillägga, att om det är sant att en del kamrater ville nominera mig som kandidat till denna ‘trio’, så måste jag i detta se en förolämpning, som jag inte gjort mig förtjänt av [sic!]. Jag säger detta på grund av de omständigheter, varunder man beslutat ändra redaktionen. Beslutet fattades just på grund av något slags ‘friktioner’* och den f d redaktionens arbetsförmåga, varvid kongressen avgjorde den frågan på ett bestämt sätt utan att tillfråga redaktionen om dessa friktioner och utan att åtminstone tillsätta någon kommitté för att rapportera i frågan om dess arbetsförmåga ... [Det är underligt, att ingen från minoriteten kom att tänka på att inför kongressen framlägga förslag om att ”tillfråga redaktionen” eller tillsätta en kommitté! Kom sig det av att detta skulle ha varit gagnlöst efter Iskraorganisationens splittring och de misslyckade underhandlingar kamraterna Martov och Starover skrev om?] Under sådana omständigheter måste jag betrakta vissa kamraters antaganden, att jag skulle vara villig att arbeta i en på så sätt reformerad redaktion, som en fläck på mitt politiska rykte ...” †

* Troligtvis hade kamrat Martov här kamrat Posadovskijs uttryck ”dissonanser” i tankarna. Jag upprepar att kamrat Posadovski aldrig klargjorde för kongressen vad han ville ha sagt därmed, men kamrat Muravjov, som använde samma uttryck, förklarade att han avsåg *principiella* dissonanser, som *kom till uttryck i kongressdebatterna*. Läsaren torde erinra sig att det *enda* fall av verkligt *principiell* debatt, vari de fyra redaktörerna (Plechanov, Martov, Axelrod och jag) deltog, gällde stadgarnas paragraf 1 och att kamraterna Martov och Starover skriftligen beklagade sig över ”beskyllningen för opportunism” som ett av argumenten för en ”förändring” av redaktionen. *I detta brev såg* Martov ett *klart* samband mellan ”opportunismen” och planen på att förändra redaktionen, men *på kongressen* nöjde han sig med en dunkel anspelning på ”*något slags friktioner*”. ”Beskyllningen för opportunism” var redan glömd!

† Kamrat Martov tillade dessutom: ”En sådan roll skulle Rjazanov kanske gå med på, men inte den Martov, som jag tror att ni känner genom hans arbete.” I den mån detta var ett *personligt* angrepp mot Rjazanov, tog kamrat Martov tillbaka det. Men Rjazanovs namn var okänt på kongressen inte alls på grund av hans ena eller andra personliga egenskaper (att tala om dem hade varit mindre lämpligt), utan för Borbagruppens *politiska fysionomi* och dess *politiska fel*. Kamrat Martov gjorde alldeles rätt i att ta tillbaka denna skenbara eller verkliga personliga förolämpning, men för den skull behöver han inte glömma de *politiska fel*, som bör tjäna som en *läxa för partiet*. Borbagruppen anklagades på vår kongress för att anstifta ”organisatoriskt kaos” och ”splittring, som inte grundar sig på några principiella resonemang” (s 38, kamrat Martovs tal). Ett *sådant* politiskt beteende förtjänar obetingat en tillrättavisning inte bara när vi ser det hos en liten grupp före partikongressen under en period av *allmänt* kaos, utan även när vi ser det *efter* partikongressen, under pågående övervinnande av kaos, vi må sedan se det hos ”Iskra-redaktionens majoritet eller hos majoriteten i gruppen Arbetets frigörelse”.

Jag har avsiktligt återgett detta resonemang i dess helhet för att visa läsaren ett exempel på och början till det som yppigt blomstrade upp *efter kongressen* och som bara kan betecknas som *käbbel*. Jag använde detta uttryck redan i mitt Brev till Iskras redaktion och trots redaktionens ogillande måste jag upprepa det, ty det är obestriddligen riktigt. Det är fel att tro att käbbel förutsätter ”lumpna motiv” (en slutsats som den nya Iskras redaktion drar): varje revolutionär, som det minsta känner till våra förvisnings- och emigrationskolonier, har säkerligen iakttagit tiotals fall av käbbel när de orimligaste anklagelser, misstankar, självanklagelser, ”personliga saker” osv satts i omlopp och tuggats om på grund av ”nervös upphetsning” och onormala, kvävande levnadsförhållanden. Lumpna *motiv* kan det inte falla någon förnuftig människa in att under alla förhållanden söka i detta käbbel, *hur lumpna dess yttringar än må vara*. Och bara med ”nervös upphetsning” kan man förklara den virriga härva av orimligheter, personfrågor, fantasifulla farhågor, intramp i en annans själ, inbillade förölämpningar och förklenanden som kommer till synes i det av mig återgivna avsnittet av kamrat Martovs tal. De kvävande levnadsförhållandena ger bland oss hundratals gånger upphov till sådant käbbel, och, ett politiskt parti vore inte värt aktning, om det inte vågade nämna sin sjukdom vid sitt rätta namn, ställa skoningslös diagnos och finna ut botemedlen.

I den mån man kan dra ut något principiellt ur denna härva, är det *oundvikligt* att dra slutsatsen, att ”val inte har det minsta att göra med kränkning av det politiska anseendet”, att man skapar *förvirring* i frågan om man ”bestrider kongressens rätt att företa nyval, att företa vilken som helst förändring i funktionärsstabens sammansättning och att nybesätta de av kongressen befullmäktigade kollegierna” och att ”kamrat Martovs uppfattning om att det är tillåtet att välja en del av det tidigare kollegiet är ett uttryck för *den största politiska begreppsförvirring*” (såsom jag uttryckte det på kongressen, s 332).

Jag skall förbigå kamrat Martovs ”personliga” anmärkning till frågan om från vem planen på tremannagruppen utgick och övergå till hans ”politiska” karakteristik av den betydelse det hade att den gamla redaktionen inte omvaldes: ”... Det som nu skett är sista akten i en kamp, som pågått under kongressens andra hälft ... [Riktigt! Och denna andra hälft började då Martov i frågan om stadgarnas paragraf 1 hamnade i kamrat Akimovs hårda omfamning.] Det är ingen hemlighet för någon, att det vid denna reform inte är fråga om ‘arbetsofönnåga’, utan om en kamp om inflytande över CK ... [För det första är det ingen hemlighet för någon att saken här gällde *både* arbetsförmågan *och* meningsskiljaktigheten om CK:s *sammansättning*, ty ”reform”-planen framfördes *innan det ännu kunde bli tal* om den andra meningsskiljaktigheten, när vi tillsammans med kamrat Martov hade valt kamrat Pavlovitj till sjunde medlem av redaktionskollegiet! För det andra har vi redan på grundval av *dokumentariska* uppgifter påvisat att saken gällde CK:s *personsammansättning* och saken à la fin de fins [=Sist och slutligen – *Red*] ledde till olika listor: Glebov – Travinskij – Popov och Glebov Trotskij – Popov.] Redaktionsmajoriteten har påvisat, att den inte vill förvandla CK till ett redskap för redaktionen ... [Här börjar den akimovska visan: frågan om det inflytande, för vilket varje majoritet på varje partikongress alltid och allestädes kämpar för att *befästa* detta inflytande genom *majoritet* i centralinstitutionerna, stöps här om till *opportunistiskt skvaller* om ”redskap” åt redaktionen och om ”rent bihang” till redaktionen, som samme kamrat Martov uttryckte det något senare, s 334.] Just därför har man funnit det nödvändigt att minska antalet redaktionsmedlemmar [!!]. Och därför kan jag inte inträda i en sådan redaktion ... [Betrakta detta ”därför” uppmärksamare: hur *skulle* redaktionen *kunna* förvandla CK till ett bihang eller ett redskap? *Endast* på så sätt och i det fall, att den hade tre röster i rådet och *missbrukade* denna övervikt? Är inte detta klart? Är det inte också klart, att en som tredje man invald kamrat Martov alltid skulle kunna hindra varje missbruk och *enbart med sin egen röst* omintetgöra all dominans för redaktionen i rådet? Saken reduceras följaktligen just till CK:s *personsammansättning*, och talet om redskap och bihang visar sig genast vara *skvaller*.]

Tillsammans med den gamla redaktionens majoritet hade jag trott, att kongressen skulle göra slut på 'belägringstillståndet' i partiet och införa normal ordning i det. Men i verkligheten har belägringstillståndet med undantagslagarna mot enskilda grupper fortsatt och t o m skärpts. Endast om hela den gamla redaktionen blir kvar kan vi garantera att de rättigheter, som stadgarna tillerkänt redaktionen, inte utnyttjas till skada för partiet..."

Så lydde hela det avsnitt av kamrat Martovs tal, där *han för första gången slungade ut den beryktade parollen om "belägringstillståndet"*. Och betrakta nu mitt svar till honom:

"... Med mitt beriktigande av Martovs uttalande om den privata karaktären hos planen på de två tremannagrupperna har jag dock inte för avsikt att förneka samme Martovs påstående om den 'politiska betydelsen' av det steg vi tagit genom att inte godkänna den gamla redaktionen. Tvärtom: jag är helt och obetingat ense med kamrat Martov om att detta steg har stor politisk betydelse – bara inte den betydelse som Martov tillskriver det. Han sade att detta är en akt i kampen om inflytandet över CK i Ryssland. Jag går längre än Martov. Iskras hela verksamhet som separat grupp har hittills varit en kamp om inflytandet, men nu gäller det redan någonting mer, nu gäller det att organisatoriskt befästa inflytandet och inte bara att kämpa om det. Hur djupt kamrat Martov och jag här politiskt skiljer oss från varandra framgår av att han räknar denna önskan att öva inflytande på CK mig till last, medan jag räknar mig till förtjänst att jag strävat och strävar efter att organisatoriskt befästa detta inflytande. Det visar sig att vi rentav talar skilda språk. Vilket gagn skulle väl allt vårt arbete, alla våra ansträngningar få, om kronan på verket endast blev samma gamla kamp om inflytande och inte att inflytandet helt vanns och konsoliderades? Ja, kamrat Martov har fullständigt rätt: det steg som tagits är utan tvivel ett viktigt politiskt steg, som vittnar om att man valt en av de riktningar, som nu framträtt i fråga om vårt partis fortsatta arbete. *Och jag låter inte alls skrämja mig av de skräckinjagande orden om 'belägringstillståndet i partiet', om 'undantagslagarna mot enskilda personer och grupper' osv.* I fråga om de svaga och vacklande elementen är det inte endast så att vi kan, utan vi är skyldiga att skapa ett 'belägringstillstånd' och alla våra partistadgar, hela vår centralism, som från och med nu stadfästs av kongressen, är ingenting annat än ett 'belägringstillstånd' mot de talrika källorna till politisk löslighet. Mot lösligheten behövs just särskilda lagar, t o m undantagslagar, och det steg kongressen tagit har riktigt stakat ut den politiska riktningen och skapat en fast grund för sådana lagar och sådana åtgärder."

I detta sammandrag av mitt tal på kongressen har jag kursiverat *en mening, som kamrat Martov i sin skrift Belägringstillståndet* (s 16) föredragit att utelämna. Det förvånar inte, att han ogillade den och inte ville begripa dess klara innebörd.

Vad innebär uttrycket "skräckinjagande ord", kamrat Martov?

Det innebär *drift*, drift med den som ger småsaker stora namn, med den som krånglar till en enkel fråga med pretentiöst frasmakeri.

Det lilla och enkla faktum, som *enbart det* kunde ge och även gav upphov till kamrat Martovs "nervösa upphetsning", var uteslutande att kamrat Martov *led nederlag på kongressen i frågan om centras personsammansättning*. Detta enkla faktums politiska betydelse var att partikongressens majoritet med sin seger befäste sitt inflytande genom att säkerställa majoriteten också i partiledningen, genom att skapa en organisatorisk basis för att med stöd av stadgarna bekämpa det som denna majoritet ansåg vara vacklan, instabilitet och löslighet. * Att

* Vari kom iskraitminoritetens instabilitet, vacklan och löslighet till uttryck på kongressen? För det första i de opportunistiska fraserna om paragraf 1 i stadgarna; för det andra i koalitionen med kamraterna Akimov och Lieber som snabbt utvecklades under kongressens andra hälft; för det tredje i att man var redo att degradera

av den anledningen med fasa i ögonen prata om ”kamp om inflytandet” och beklaga sig över ”belägringstillstånd” är ingenting annat än *pretentiöst* frasmakeri och skräckinjagande ord.

Kamrat Martov är inte överens om detta? Då kanske han vill försöka bevisa för oss att det någonsin förekommit en partikongress, eller att en sådan överhuvudtaget är tänkbar, där majoriteten inte skulle befäst sitt vunna inflytande genom att 1) säkra sig majoritet även i centralinstanserna och 2) ge den makt för att lamslå vacklan, instabilitet och löslighet?

Före valen hade vår kongress att lösa frågan: skulle partiets majoritet eller dess minoritet ges *en tredjedel* av rösterna i CO och CK? Kamrat Martovs sexmannaförslag och lista innebar, att vi skulle ges en tredjedel och hans anhängare två tredjedelar. Vårt tremanaförslag för CO och vår lista innebar att vi skulle ges två tredjedelar och kamrat Martovs anhängare en tredjedel. Kamrat Martov vägrade att träffa en uppgörelse med oss eller att dra sig tillbaka, och han utmanade oss *skriftligen* till kamp på kongressen; men när han lidit nederlag på kongressen började han lipa och beklaga sig över ”belägringstillstånd”! Nå, vad är väl detta om inte käbbel? Är det inte ett nytt utslag av intellektuell modlöshet?

Man kan av denna anledning inte annat än påminna om den glänsande socialpsykologiska karakteristik av den sistnämnda egenskapen, som nyligen gjorts av K Kautsky. De socialdemokratiska partierna i olika länder måste nu inte sällan genomgå likartade sjukdomar, och det är för oss mycket, mycket nyttigt att av mera erfarna kamrater lära den riktiga diagnosen och den riktiga läkemetoden. K Kautskys karakteristik av vissa intellektuella kommer därför endast skenbart att innebära en avvikelse från vårt ämne.

”... För närvarande är vi ånyo livligt intresserade av frågan om *antagonismen mellan intelligentsia* och proletariat*. Mina kolleger [Kautsky är själv intellektuell, litteratör och redaktör] kommer till största delen att bli rasande över att jag erkänner denna antagonism. Men den existerar verkligen, och det vore en mycket oändamålsenlig taktik (här som i andra fall) att söka komma ifrån den genom att förneka fakta. Denna antagonism är en social antagonism, som manifesterar sig i klasser och inte i enskilda individer. Liksom enskilda kapitalister kan även enskilda intellektuella helt engagera sig i proletariatets klasskamp. I de fall, då detta händer, förändras den intellektuelle även till sin natur. Och i den fortsatta framställningen kommer det huvudsakligen inte att talas om *denna typ* av intellektuella, som även nu alltjämt är undantagsfall inom sin klass. Såvida inte annat anges kommer jag i fortsättningen att *med intellektuella förstå enbart vanliga intellektuella, som står på det borgerliga samhällets grund* och är typiska representanter för intelligentsians *klass*. Denna *klass* befinner sig i en viss *antagonism* till proletariatet.

Denna antagonism är av annat slag än antagonismen mellan arbete och kapital. Den intellektuelle är inte kapitalist. Visserligen är hans levnadsstandard borgerlig, och han måste upprätthålla denna standard om han inte skall bli en fattiglapp, men samtidigt måste han sälja sin arbetsprodukt, ofta även sin arbetskraft, och inte sällan är han underkastad exploatering från kapitalisternas sida och en viss social förödmjukelse. Den intellektuelle befinner sig alltså inte i någon ekonomisk antagonism till proletariatet. Men hans levnadsförhållanden och arbetsvillkor är inte proletära och därav kommer en viss antagonism i stämningar och tänkesätt.

Proletären är ingenting så länge han förblir en isolerad individ. All sin styrka, all sin framstegsförmåga, alla sina förhoppningar och förväntningar hämtar han ur *organisationen*, ur den planmässiga verksamheten tillsammans med kamraterna. Han känner sig stor och stark, när han utgör en del av en stor och stark organism. Denna organism är för honom allt, och i jämförelse därmed betyder den enskilde individen mycket litet. Proletären för sin kamp med största självupppoffring,

frågan om val av funktionärer till CO till källborgerlighet, ynkliga glosor och t o m intramp i en annans själ. Efter kongressen har alla dessa förtjusande egenskaper mognat från knoppar till blommor och bär.

* De tyska uttrycken Literat och Literatentum översätter jag här med intellektuell och intelligentsia, då de inbegriper inte bara litteratörer, utan alla bildade personer, som företräder fria yrken i allmänhet, företräder det andliga arbetet (brain workers som engelsmännen säger) till skillnad från dem som företräder det manuella arbetet.

som en ringa del av den anonyma massan och med bortseende från personlig fördel och personlig ära, han gör sin plikt på varje post där han blir ställd och underkastar sig frivilligt en disciplin, som genomsyrar hela hans känsla och tänkande.

Helt annorlunda ställer det sig med den intellektuelle. Han kämpar inte med någon som helst användning av styrka, utan genom argument. Hans vapen är hans personliga kunskaper, hans personliga förmåga, hans personliga övertygelse. Han kan få en viss betydelse endast genom sina personliga egenskaper. Full frihet att uttrycka sin personlighet framstår därför för honom som det främsta villkoret för framgångsrikt arbete. Endast med möda underordnar han sig helheten som en tjänande del därav, han underordnar sig av nödtvång och inte av egen drift. Nödvändigheten av disciplin erkänner han endast för massans vidkommande och inte för de utvalda andarnas. Själv anser han sig givetvis tillhöra dessa utvalda andar ...

Nietzsches filosofi med dess kult av övermänniskan, för vilken allt går ut på att säkra den fulla utvecklingen av den egna personligheten och för vilken den egna personens underordnande under något högre, samhälleligt mål ter sig som en styggelse och skam, denna filosofi är för den intellektuelle den sanna världsåskådningen, och den gör honom fullständigt oduglig att delta i proletariats klasskamp.

Jämte Nietzsche är Ibsen den mest framstående företrädaren för en världsåskådning, som överensstämmer mer intelligentsians känslor. Ibsens doktor Stockman (i dramat *En folkfiende*) är inte socialist som många har trott, utan en typ av intellektuell som oundvikligen måste komma i konflikt med den proletära rörelsen liksom med varje annan folkrörelse, så snart han försöker verka inom den. Detta därför att grundvalen för varje proletär och demokratisk* rörelse är respekten för kamraternas flertal. En typisk intellektuell à la Stockman ser i 'den kompakta majoriteten' ett vidunder, som måste slås ner.

... Ett idealexempel på en intellektuell, som helt genomsyrats av de proletära känslorna, som i sitt lysande författarskap gjort rent hus med de specifikt intellektualistiska psykiska dragen, utan knot gick med i ledet, arbetade på varje post han blev tilldelad, helt underställde sig vår stora sak och föraktade det ynkliga gnäll [weichliches Gewinsel] över sin personlighets undertryckande, som vi så ofta får höra från med Ibsen och Nietzsche upplödda intellektuella, när de råkar befinna sig i minoritet – just ett sådant intellektuellt idealexempel, som den socialistiska rörelsen behöver, var Liebkecht. Man kan här också nämna Marx, som aldrig armbågade sig fram till främsta platsen och som mönstergillt underkastade sig partidisciplinen inom internationalen, där han flera gånger var i minoritet.”†

Just ett sådant ynkligt gnäll av intellektuella som blivit i minoritet, och ingenting annat innebar Martovs och hans kollegers vägran att åta sig uppdragen bara för att den gamla cirkeln inte blev godkänd och likaså klagolåten över belägringstillstånd och undantagslagar ”mot enskilda grupper”, som Martov inte alls ömmade för vid upplösningen av Juzjnyj Rabotjij och Rabotjeje Delo, men som blev honom kära när *hans* eget kollegium upplöstes.

Och just ett sådant ynkligt gnäll av intellektuella, som blivit i minoritet, innebar alla dessa ändlösa klagomål, förebråelser, anspelningar, beskyllningar, skvallerhistorier och insinuationer om ”den kompakta majoriteten”, vilka tack vare Martov så rikligt östes ut över vår partikongress‡ (och ännu mer efter den).

Minoriteten klagade bittert över att den kompakta majoriteten höll enskilda sammanträden. Minoriteten måste ju faktiskt på något sätt dölja det för den obehagliga förhållandet att de ombud, som den inbjöd till sina enskilda sammankomster, vägrade att gå dit medan de som

* et är ytterst betecknande för den oreda, som våra martovar har infört i alla organisationsfrågor, att de, samtidigt som de svängt över till Akimov och till en *olämplig* demokrati, är uppretade över det demokratiska valet av redaktionen, över det val på kongressen, som i förväg planerats av alla! Är det kanske detta som är er princip, mina herrar?

† Karl Kautsky, *Franz Mehring, Neue Zeit*, 1903, årgång XXII, I, nr 4, s 99-101.

‡ Se s 337, 338, 340, 352 m fl i kongressprotokollen.

gärna skulle ha gått (sådana som Jegorov, Machov och Brouckère) inte kunde inbjudas av minoriteten efter hela den strid, som den utkämpat mot dem på kongressen.

Man klagade bittert över ”beskyllningen för opportunism”. Man måste ju faktiskt på något sätt dölja det obehagliga förhållandet att *just opportunisterna*, som oftast följde anti-iskraiterna, och även en del av själva dessa antiiskraiter, bildade den kompakta minoriteten och satte in alla krafter på att underhålla cirkelväsendet i institutionerna, opportunismen i resonemangen, kälkborgerligheten i partiangelägenheterna och den intellektualistiska tvehågsenheten och slappheten.

Vi skall i nästa avdelning visa vari förklaringen ligger till det högst intressanta *politiska faktum*, att det mot slutet av kongressen bildades en ”kompakt majoritet”, och varför minoriteten så synnerligen sorgfälligt, trots alla utmaningar, *kringgår* frågan om orsakerna till dess bildande och dess *historia*. Men först skall vi avsluta analysen av kongressdebatterna.

Vid valen till CK framlade kamrat Martov en utomordentligt karakteristisk resolution (s 336), vars tre huvuddrag jag brukat kalla ”matt i tre drag”. Dessa tre drag var: 1) vid valet till CK skulle det röstas på kandidatlistor och inte på enskilda kandidater; 2) sedan listorna kungjorts skulle två sammanträden överhoppas (uppenbarligen för diskussion) och 3) om absolut majoritet inte uppnåddes, skulle den andra omröstningen bli avgörande. Denna resolution innebär en väl uttänkt strategi (man måste även göra sin motståndare rättvisa!) som kamrat Jegorov inte gick med på (s 337), men som *säkerligen* skulle ha tryggt Martovs fullständiga seger, *om inte de sju bundisterna och Rabotjeje Delo-männen hade avtågat från kongressen*. Förklaringen till denna strategi är just, att Iskraminoriteten *inte hade och inte kunde ha* någon ”direkt överenskommelse” (som Iskrmajoriteten hade) med vare sig Bund och Brouckère eller kamraterna Jegorov och Machov.

Minns att kamrat Martov på ligans kongress jämrade sig över att ”beskyllningen för opportunism” förutsatte hans direkta överenskommelse med Bund. Jag upprepar att detta endast föreföll Martov så i hans rädsla, och att *just den omständigheten att kamrat Jegorov var emot kandidatlistorna* (kamrat Jegorov hade ”ännu inte tappat bort sina principer”, troligen de principer som förmådde honom att gå samman med Goldblatt i bedömningen av de demokratiska garantiernas absoluta betydelse) *åskådligt* visade det oerhört viktiga faktum, att *det inte kunde bli tal om någon ”direkt överenskommelse” ens med Jegorov*. Men det kunde finnas och det fanns en *koalition* med både Jegorov och Brouckère, en koalition i den meningen att martovarna *var säkrade* deras stöd varje gång martovarna råkade i allvarlig konflikt med oss och Akimov och hans vänner hade att välja *det mindre onda*. Det rådde och råder inte minsta tvivel om att *kamraterna Akimov och Lieber absolut skulle rösta både för en sexmannagrupp i CO och för den martovska CK-listan* såsom *det minst onda*, såsom något som *sämst tjänade de iskraitiska målen* (se Akimovs tal om paragraf 1 och hans ”förhoppningar” på Martov). Röstningen på listor, överhoppandet av två sammanträden och den dubbla omröstningen var just avsedda att med nästan mekanisk säkerhet uppnå detta resultat utan någon direkt överenskommelse.

Men eftersom vår kompakta majoritet förblev en kompakt majoritet, innebar kamrat Martovs kringgående manöver bara en tidspillan och vi kunde inte göra annat än avböja den. Minoriteten utgöt skriftligen (i sin deklaration, s 341) sin klagan över detta, och *vägrade enligt Martynovs och Akimovs mönster att delta i röstningarna* och i valet av CK ”på grund av de förhållanden varunder de företogs”. Efter kongressen utgöts denna klagan över onormala valförhållanden (se Belägringstillståndet, s 31) vitt och brett inför hundratals partiskvallertanter. Men vari bestod då detta onormala? I den hemliga omröstningen, som redan i förväg var stipulerad i kongressreglementet (paragraf 6, s 11 i protokollen) och som det vore löjligt att se något ”hyckleri” eller någon ”orättvisa” i? I uppkomsten av en kompakt

majoritet, detta ”vidunder” för slappa intellektuella? Eller i sådana ärade intellektuellas *onormala* önskan att *bryta det ord* de avgett inför kongressen om att erkänna alla dess val (s 380, paragraf 18 i kongresstadgarna)?

Kamrat Popov gjorde en *fin* antydan om denna önskan, när han på valdagen talade på kongressen och ställde den direkta frågan: ”Är byrån övertygad om att kongressens beslut är giltigt och bindande, när hälften av de närvarande vägrat att delta i voteringen?” * Byrån svarade naturligtvis att den var övertygad därom och erinrade om intermezzot med kamraterna Akimov och Martynov. Kamrat Martov instämde med byrån och förklarade rent ut att kamrat Popov tog miste och att ”kongressens beslut är bindande” (s 343). Må läsaren själv avgöra vad för en – vi förmodar i högsta grad normal – politisk konsekvens man får fram genom att jämföra *denna förklaring inför partiet* med uppförandet efter kongressen och Belägringstillståndets fras om ”*halva partiets redan på kongressen inledda uppror*” (s 20). De förhoppningar, som kamrat Akimov ställde på kamrat Martov, visade sig väga tyngre än Martovs egna flyktiga goda föresatser.

”*Du har segrat*”, kamrat Akimov!

* * *

Som belysning av i vilken grad den beryktade frasen om ”belägringstillstånd”, som nu för alltid fått en tragikomisk klang, var ett ”skräckinjagande ord”, kan tjäna några till synes små, men till innebörden mycket betydelsefulla händelser vid kongressens *avslutning*, som ägde rum *efter* valen. Kamrat Martov viftar nu med detta tragikomiska ”belägringstillstånd” och intalar på allvar sig själv och sina läsare, att detta av honom utspekulerade spöke innebar att ”majoriteten” på något onormalt sätt förföljde, hetsade och skuffade undan ”minoriteten”. Vi skall strax visa hur saken låg till *efter* kongressen. Men även om man tar slutet av kongressen, så ser man att ”den kompakta majoriteten” *efter* valen ingalunda förföljde de stackars undanskuffade, förorättade och till avrättning ledda martovarna, utan tvärtom *själv erbjöd dem* (genom Ljadov) *två platser av tre* i protokollkommissionen (s 354). Ta resolutionerna i taktiska och andra frågor (s 355ff) och man finner rent sakliga och praktiska debatter, där resolutionsundertecknarna ofta om vartannat är företrädare för den monstruösa kompakta ”majoriteten” och anhängare av den ”förödmjukade och förorättade” ”minoriteten” (s 355, 357, 363, 365 och 367 i protokollen). Nog är väl detta bra likt ”avsked från arbetet” och ”undanskuffande” i allmänhet?

Den enda intressanta, men tyvärr alltför korta, sakdispyten uppstod med anledning av Starovers resolution om liberalerna. Den antogs av kongressen, som man kan se av underskrifterna (s 357f) därför att tre anhängare av ”majoriteten” (Braun, Orlov och Osipov) röstade både *för den* och för en resolution av Plechanov utan att se någon oförsonlig motsättning mellan de båda. Vid första ögonkastet fanns ingen oförsonlig motsättning mellan dem, ty Plechanovs resolution fastslog en allmän princip och gav uttryck för en bestämd principiell och taktisk inställning till *den borgerliga liberalismen i Ryssland*, medan Starovers sökte fastställa *konkreta betingelser för tillåtligheten av ”tillfälliga överenskommelser”* med ”liberala eller liberal-demokratiska strömningar”. De båda resolutionerna hade olika tema. Men Starovers led just av *politisk löslighet*, varigenom den blev svag och ytlig. Den *definierade inte den ryska liberalismens klassinnehåll*, den påvisade inte de *bestämda* politiska strömningar som ger uttryck för den, den klargjorde inte för proletariatet dess propagandistiska och agitatoriska *huvuduppgifter* gentemot dessa bestämda strömningar, den sammanblandade (på grund av sin löslighet) sådana skilda saker som studentrörelsen och

* S 342. Här åsyftas valet av den femte rådsmedlemmen. Därvid avgavs 24 röstsedlar (antalet röstberättigade var sammanlagt 44), varav två blanka.

Osvobozjdenije och den angav i alltför ytliga och kasuistiska ordalag *tre* konkreta betingelser, då ”tillfälliga överenskommelser” är tillåtliga. Den politiska lösligheten ledde i detta fall, liksom i många andra, till kasuistik. Frånvaron av en allmän princip och försöket att räkna upp ”betingelserna” ledde till en ytlig och strängt taget *oriktig* formulering av dessa villkor. Låt oss se närmare på dessa tre staroverska betingelser: 1) ”de liberala eller liberal-demokratiska strömningarna” måste ”klart och otvetydigt ge besked om att de i sin kamp mot självhärskar-regeringen beslutsamt ställer sig på den ryska socialdemokratins sida”. Vad är skillnaden mellan liberala och liberal-demokratiska strömningar? Resolutionen ger inget som helst material till svar på denna fråga. Är det kanske så, att liberala strömningar uttrycker de politiskt minst progressiva borgerliga skiktens ståndpunkt, medan liberal-demokratiska uttrycker de mest progressiva borgerliga och småborgerliga skiktens ståndpunkt? Om så är, anser kamrat Starover det verkligen vara möjligt, att de minst progressiva (men i alla fall progressiva, ty annars skulle man inte kunna tala om liberalism) borgerliga skikten ”beslutsamt ställer sig på socialdemokratins sida”? Detta är absurt, och även om företrädarna för en sådan strömning ”*klart och otvetydigt ger besked*” (en förutsättning som är fullständigt omöjlig), så är det vår, det proletära partiets, *plikt att inte lita* på dessa besked. Att vara liberal och att beslutsamt ställa sig på socialdemokratins sida – det ena utesluter det andra.

Vidare. Låt oss anta, att ”liberala eller liberal-demokratiska strömningar” klart och otvetydigt förklarar att de i sin kamp mot självhärskardömet beslutsamt ställer sig på *socialistrevolutionärernas* sida. Ett sådant antagande är vida mindre osannolikt (på grund av den socialistrevolutionära riktningens borgerligt demokratiska natur) än kamrat Starovers antagande. Av meningen i hans resolution följer på grund av dess löslighet och kasuistik, att *i sådant fall är tillfälliga överenskommelser* med sådana liberaler *otillåtliga*. Denna ofrånkomliga slutsats av kamrat Starovers resolution leder emellertid till en *alldeles oriktig* tes. Tillfälliga överenskommelser är tillåtliga även med socialistrevolutionärerna (se kongress-resolutionen om dem) och *följaktligen* också med de liberaler som skulle ställa sig på socialistrevolutionärernas sida.

Den andra betingelsen: att dessa strömningar ”i sina program inte uppställer krav, som går stick i stäv mot arbetarklassens och överhuvudtaget demokratins intressen eller förmörkar deras medvetande”. Samma fel också här: det har aldrig funnits och kan inte finnas sådana liberal-demokratiska strömningar, som inte i sina program uppställer krav, vilka går stick i stäv mot arbetarklassens intressen, och som inte förmörkar dess (proletariatets) medvetande. Till och med en av de mest demokratiska avdelningarna av vår liberal-demokratiska strömning, socialistrevolutionärernas avdelning, uppställer i sitt program – oredigt som i alla liberala program – krav som går stick i stäv mot arbetarklassens intressen och förmörkar dess medvetande. Den slutsats, som följer av detta faktum, är att det är nödvändigt att ”avslöja den borgerliga frihetsrörelsens begränsning och otillräcklighet”, men ingalunda att tillfälliga överenskommelser är otillåtliga.

Slutligen är också kamrat Starovers tredje ”betingelse” (att liberal-demokraterna skall göra allmän, lika, hemlig och direkt rösträtt till sin kampparoll) *oriktig* i den allmänna form den fått. *Det vore oförnuftigt* att förklara tillfälliga och partiella överenskommelser vara under alla omständigheter otillåtliga i fråga om sådana liberal-demokratiska strömningar, som ställer parollen om en författning med begränsad rösträtt, en ”ramp”-författning överhuvudtaget. Faktiskt skulle herrar ”osvobozjdenijemäns” ”strömning” passa in just här, men att binda sina händer genom att på förhand förbjuda ”tillfälliga överenskommelser”, om också med de mest tveksamma liberaler, vore en politisk kortsynthet, oförenlig med marxismens principer.

För att sammanfatta: kamrat Starovers resolution, som undertecknades även av kamraterna Martov och Axelrod, är *felaktig*, och tredje kongressen gör klokt i att upphäva den. Den lider av *politisk löslighet* i det teoretiska och taktiska ställningstagandet, av kasuistik i de praktiska

”betingelser” den kräver. Den *blandar ihop två frågor*: 1) avslöjandet av de ”antirevolutionära och antiproletära” dragen hos *varje* liberal-demokratisk strömning och plikten att *bekämpa* dessa drag och 2) *betingelsen* för tillfälliga och partiella *överenskommelser* med vilken som helst av dessa strömningar. Den ger inte det som behövs (analys av liberalismens klassinnehåll) utan det som inte behövs (uppställande av ”betingelser”). På en partikongress är det överhuvudtaget absurt att utarbeta konkreta ”betingelser” för tillfälliga överenskommelser, när det inte ens finns någon bestämd kontrahent, något subjekt för eventuella överenskommelser av detta slag; och om det också fanns ett sådant ”subjekt” vore det hundra gånger mer rationellt att låta partiets centralinstitutioner fastställa ”betingelserna” för den tillfälliga överenskommelsen, vilket kongressen också beslöt i fråga om herrar socialistrevolutionärers ”strömning” (se den plechanovska ändringen av slutformuleringen i kamrat Axelrods resolution, s 362 och 15 i protokollen).

Vad beträffar ”minoritetens” invändningar mot Plechanovs resolution, så var kamrat Martovs enda argument att den ”utmynnar i den ynkliga slutsatsen att man måste avslöja en speciell litteratör. Är inte detta att slå ihjäl ‘en fluga med yxa’?” (S 358). Detta argument, där tankefrånvaron döljs med en klatschig fras – ”den ynkliga slutsatsen” – ger oss ett nytt exempel på pretentiöst frasmakeri. För det första talar Plechanovs resolution om att ”inför proletariatet avslöja den borgerliga frihetsrörelsens begränsning och otillräcklighet överallt där denna begränsning och denna otillräcklighet kommer till synes”. Det är därför renaste struntpratet av kamrat Martov, när han påstod (på ligans kongress, s 88 i protokollen) att ”all uppmärksamhet skulle inriktas enbart på Struve, på en enda liberal”. För det andra: att jämställa herr Struve med en ”fluga”, när det är tal om möjligheten av tillfälliga överenskommelser med de ryska liberalerna, innebär att med en klatschig fras avfärda ett elementärt och uppenbart politiskt faktum. Nej, hr Struve är ingen fluga utan en politisk storhet och detta inte därför att han personligen skulle vara en mycket stor figur. Det är hans ställning som ger honom hans politiska betydelse, hans ställning som den ende företrädaren för den ryska liberalismen, för den åtminstone i någon mån handlingskraftiga och organiserade liberalismen, inom den illegala världen. Att prata om de ryska liberalerna och vårt partis förhållande till dem utan att ta just herr Struve och just Osvobozjdenije med i räkningen betyder därför att prata för pratandets egen skull. Eller kan kanske kamrat Martov visa oss på *någon enda* ”liberal eller liberal-demokratisk strömning” i Ryssland, som tillnärmelsevis skulle kunna nu jämföras med ”osvobozjdenije”-strömningen? Det vore intressant att se ett sådant försök!*

”Namnet Struve betyder ingenting för arbetarna”, understöddes kamrat Martov av kamrat Kostrov. Detta är – må kamraterna Kostrov och Martov inte ta illa upp – ett rent akimovskt argument. Någonting i stil med proletariatet i genitiv.

För vilka arbetare ”betyder namnet Struve ingenting” (och namnet Osvobozjdenije, som i kamrat Plechanovs resolution nämns jämte herr Struve)? För sådana som ytterst litet eller inte

* På ligans kongress framförde kamrat Martov ännu ett argument mot kamrat Plechanovs resolution: ”Huvudinvändningen mot den, huvudbristen i denna resolution är att den fullständigt ignorerar vår plikt att i kampen mot självhärskardömet inte dra oss för att ingå förbund med de liberal-demokratiska elementen. Kamrat Lenin skulle kalla en dylik tendens martynovsk. I den nya *Iskra* har den redan kommit till synes.” (S 88)

Denna passus är en raritet och bjuder på en rik samling ”pärlor”. 1) Talet om *förbund* med liberalerna är rent bludder. Ingen har talat om förbund, kamrat Martov, utan endast om tillfälliga eller partiella överenskommelser. Det är stor skillnad. 2) När Plechanov i sin resolution ignorerar ett osannolikt ”förbund” och endast talar om ”stöd” i allmänhet, så är detta ingen brist, utan en förtjänst i hans resolution. 3) Kanske kamrat Martov vill göra sig besväret att klargöra för oss vad som överhuvudtaget kännetecknar de ”martynovska tendenserna”? Kanske han vill berätta för oss om dessa tendensers förhållande till opportunisten? Kanske han vill undersöka deras förhållande till paragraf 1 i stadgarna? 4) Jag brinner faktiskt av otålighet att av kamrat Martov få höra på vad sätt de ”martynovska tendenserna” kommit till uttryck i den ”nya” *Iskra*. Förlös mig så fort som möjligt från väntans kval, kamrat Martov!

alls känner till de ”liberala och liberal-demokratiska strömningarna” i Ryssland. Frågan är hur vår partikongress skall förhålla sig till sådana arbetare: skall den uppdra åt partimedlemmarna att informera dessa arbetare om den enda bestämda liberala strömningen i Ryssland, eller skall det för arbetarna mindre kända namnet *förtigas* med anledning av att de egentligen är föga bekanta med politiken? Om kamrat Kostrov efter att ha tagit det första steget på kamrat Akimovs väg inte vill ta det andra på denna väg, så löser han förvisso frågan i den först avsedda meningen. Efter att ha gjort så, inser han hur ohållbart hans argument var. *I varje fall kan orden* ”Struve” och ”Osvobozjdenije” i Plechanovs resolution ge arbetarna mycket mer än orden ”liberal och liberal-demokratisk strömning” i Starovers resolution.

Den ryske arbetaren kan för närvarande inte i praktiken lära känna vår liberalism något så när öppna politiska tendenser på något annat sätt än genom Osvobozjdenije. Den legala liberala litteraturen är härvidlag oduglig på grund av sin dimmighet. Och vi måste så enträget som möjligt (och inför bredast möjliga arbetarmassor) rikta vår kritiks vapen mot osvobozjdenijemännen för att det ryska proletariatet i den förestående revolutionen med vapnets verkliga kritik skall kunna paralysera herrars osvobozjdenijemäns oundvikliga försök att stympa omvälvningens demokratiska karaktär.

Bortsett från kamrat Jegorovs av mig ovan nämnda ”förvirring” i frågan om vårt ”stöd” åt den oppositionella och revolutionära rörelsen erbjöd debatterna om resolutionerna ingenting av intresse, och några debatter förekom knappast.

Kongressen avslutades med att ordföranden i korthet erinrade om att kongressbesluten var bindande för alla partimedlemmar.

n) Den allmänna bilden av kampen på kongressen. Partiets revolutionära och opportunistiska flyglar

Sedan vi avslutat analysen av debatterna och omröstningarna på kongressen, måste vi nu summera för att på grundval av hela kongressmaterialet besvara frågan: av vilka element, grupper och schatteringar bildades den slutgiltiga majoritet och minoritet, som vi såg vid valen och som var förutbestämda att för en tid bli huvudindelningen i vårt parti? Det är nödvändigt att summera allt det material om principiella, teoretiska och taktiska, schatteringar som kongressprotokollen i så rikt mått erbjuder. Utan en allmän ”sammanfattning”, utan en allmän bild av hela kongressen och alla de viktigaste grupperingarna vid omröstningarna blir detta material alltför splittrat och osammanhängande, så att de ena eller andra grupperingarna vid första ögonkastet förefaller vara tillfälliga, särskilt för den som inte gör sig mödan att självständigt och allsidigt *studera* kongressens protokoll (och hur många läsare har gjort sig den mödan?).

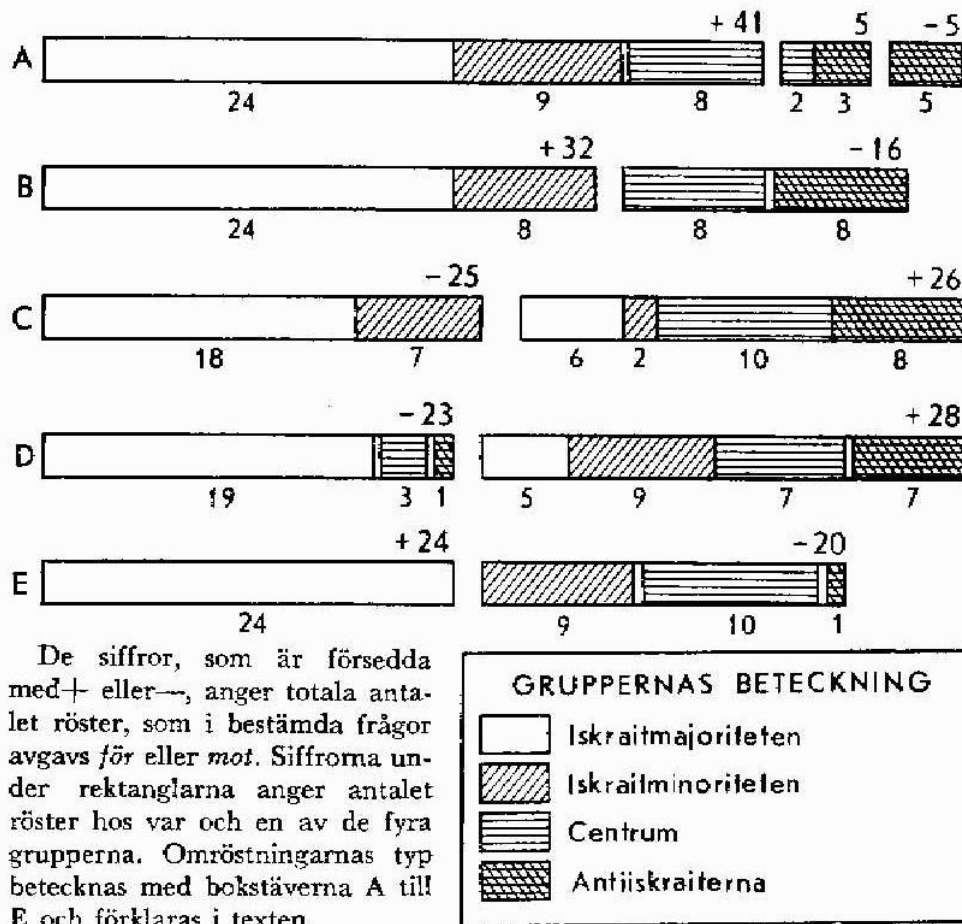
I engelska parlamentsreferat möter man ofta det karakteristiska ordet division – delning. Huset ”delades” i en viss majoritet och minoritet, säger man om omröstningen i en viss fråga. ”Delningen” av vårt socialdemokratiska hus i de olika frågor, som diskuterades på kongressen, ger *en i sitt slag enastående, i fullständighet och exakthet unik bild* av den inre kampen i partiet, en bild av dess schatteringar och grupper. För att göra denna bild åskådlig, för att få en verklig *bild* och inte en hop osammanhängande, splittrade och isolerade fakta och små detaljer, för att göra slut på de ändlösa och meningslösa tvisterna om de enskilda omröstningarna (vem röstade på vem och vem stödde vem?) har jag beslutat göra ett försök att framställa *alla de grundläggande* typerna av ”delningarna” på vår kongress i form av ett *diagram*. En sådan metod kommer sannolikt att förefalla många besynnerlig, men jag be-

tvivlar att man kan finna något annat framställningssätt, som verkligen mera fullständigt och exakt sammanfattar och summerar. Om det ena eller andra ombudet röstat för eller mot ett visst förslag – det kan vid omröstning genom namnupprop fastslås med absolut exakthet, och vid några viktiga röstningar utan namnupprop, kan detta fastslås på grundval av protokollen med mycket hög grad av sannolikhet, med tillräcklig grad av närmande till sanningen. Om man härvid tar i betraktande alla omröstningar genom namnupprop och alla utan namnupprop, som berörde något så när viktiga frågor (vilket t ex kan bedömas av debatternas utförlighet och lidelsefullhet), så får man en framställning av vår inre partikamp, vilken utmärker sig för den största objektivitet, som kan uppnås på grundval av det material vi har till hands. Härvid skall vi försöka att i stället för en fotografisk framställning, dvs en framställning av varje enskild omröstning, ge en bild, dvs anföra alla huvudtyper av omröstningar och bortse från relativt oviktiga avvikelser och varianter, vilka endast skulle kunna trassla till saken. I varje fall kommer envar att på grundval av protokollen kunna kontrollera varje streck i vår bild, att kunna komplettera den med vilken enskild omröstning som helst, kort sagt, att kunna kritisera den inte endast genom överväganden, tvivel och hänvisningar till enskilda tillfällen utan genom att sammanställa en *annan bild* på grundval av samma material.

Vi inför i diagrammet varje ombud, som deltagit i omröstningen, och utmärker med särskild skuggning de fyra huvudgrupper, som vi ingående iakttog under hela gången av debatterna på kongressen, nämligen 1) iskraitmajoriteten; 2) iskraitminoriteten; 3) ”centrum” och 4) anti-iskraiterna. Skillnaden i de principiella schatteringarna mellan dessa grupper har vi sett i *en mängd exempel*, och om någon inte tycker om gruppernas *benämningar*, vilka alltför mycket påminner älskare av sicksacklinjer om Iskras organisation och Iskras inriktning, så vill vi säga dem, att det inte är namnet det kommer an på. Nu då vi följt skiftningarna i *alla* kongressdebatter, kan man lätt ersätta de redan vedertagna och invanda partinamnen (som skorrar en och annan i öronen) med en karakteristik av *innebörden i schatteringarna mellan grupperna*. När vi gör det, får vi följande benämningar på de fyra grupperna: 1) de konsekventa revolutionära socialdemokraterna; 2) de små opportunisterna; 3) de medelstora opportunisterna och 4) de stora opportunisterna (stora efter vår ryska måttstock). Låt oss hoppas att dessa benämningar kommer att vara mindre chockerande för dem, som sedan någon tid tillbaka börjat försäkra sig själva och andra att ”iskraiter” är en benämning, som endast omfattar en ”cirkel” men inte en *riktning*.

Vi övergår till en detaljerad framställning av vilka typer av omröstningar som ”avbildats” i bifogade diagram (se diagrammet Allmän bild av kampen på kongressen).

Allmän bild av kampen på kongressen

Den första omröstningstypen (A) omfattar de fall, då "centrum" gick tillsammans med iskraiterna mot antiiskraiterna eller mot en del av dem. Hit hör omröstningen om programmet i dess helhet (kamrat Akimov ensam lade ned sin röst, de övriga röstade för), omröstningen om den principiella resolutionen mot federationen (alla röstade för utom de fem bundisterna), röstningen om paragraf 2 i Bunds stadgar (de fem bundisterna var emot oss, och fem lade ned rösterna: Martynov, Akimov, Brouckère och Machov med två röster; de övriga röstade med oss); denna omröstning är framställd i diagram A. Vidare förekom tre omröstningar av samma typ i frågan om Iskras stadfästande som partiets centralorgan; redaktionen (fem röster) lade ned rösterna, två (Akimov och Brouckère) röstade mot i alla tre omröstningarna, och dessutom lade de fem bundisterna och kamrat Martynov ned rösterna vid omröstningen om motiven för att stadfästa Iskra.*

Den omröstningstyp, som vi undersöker, ger svar på den utomordentligt intressanta och viktiga frågan: när gick kongressens "centrum" tillsammans med iskraiterna? Antingen när också antiiskraiterna – med några få undantag – gick med oss (antagandet av programmet, Iskras stadfästande oberoende av motiven), eller när det gällde sådana deklARATIONER, som ännu inte omedelbart förpliktar till ett bestämt politiskt ställningstagande (erkännande av Iskras organisatoriska arbete förpliktar ännu inte till att i handling genomföra dess organisationspolitik gentemot enskilda grupper; förkastande av federationen hindrar ännu inte

* Varför har just omröstningen om paragraf 2 i Bunds stadgar valts för framställningen i diagrammet? För att omröstningen om Iskras erkännande är mindre fullständig och för att omröstningarna om programmet och om federationen gäller mindre bestämda konkret politiska beslut. Överhuvudtaget ändrar valet av den ena eller andra ur raden av likartade omröstningar inget i bildens huvuddrag, vilket envar lätt kan övertyga sig om efter att ha gjort motsvarande ändringar.

att man kan avstå från att rösta i frågan om ett konkret förslag till federation, som vi har sett av kamrat Machovs exempel). Redan tidigare, då vi talade om betydelsen av grupperingarna på kongressen överhuvudtaget, såg vi hur oriktigt denna fråga framställs i den officiella Iskras officiella framställning; denna *utsuddar och fördunklar* (genom kamrat Martovs mun) skillnaden mellan iskraiterna och "centrum", mellan de konsekventa revolutionära socialdemokraterna och opportunisterna, genom att hänvisa till *sådana fall, då också antiiskraiterna gick med oss!* Inte ens de mest "högerinställda" bland de tyska och franska opportunisterna i de socialdemokratiska partierna röstar mot sådana punkter som att *erkänna programmet i dess helhet*.

Den andra omröstningstypen (B) omfattar de fall, då de konsekventa och de inkonsekventa iskraiterna gick tillsammans mot alla antiiskraiter och hela "centrum". Dessa fall hänför sig huvudsakligen till de frågor, då det gällde att i verkligheten genomföra konkret fastställda planer för iskrapolitiken, när det gällde att erkänna Iskra *i handling och inte endast i ord*. Hit hör *intermezzot med OK**, frågan om Bunds ställning i partiet skulle upptas först på dagordningen, upplösningen av gruppen Juzjnyj Rabotjij, de två omröstningarna om agrarprogrammet och slutligen för det sjätte röstningen mot Ryska socialdemokraternas utlandsförbund (Rabotjeje Delo), dvs erkännandet av ligan som partiets enda organisation i utlandet. Det gamla cirkelväsendet från tiden före partiets bildande, de opportunistiska organisationernas eller smågruppernas intressen, den snäva uppfattningen av marxismen kämpade här mot den revolutionära socialdemokratins principfasta och konsekventa politik; iskraitminoriteten gick alltjämt med oss i en hel rad fall, i en hel rad ytterst viktiga (ur OK:s, Juzjnyj Rabotjijs, Rabotjeje Delos synpunkt) omröstningar – så länge saken inte berörde deras eget cirkelväsen, deras egen inkonsekvens. "Delningen" av den här undersökta typen visar tydligt, att *centrum gick med antiiskraiterna* i en rad frågor om förverkligandet av våra principer, visade sig stå mycket närmare dem än oss och lutade i *verkligheten* mycket mera åt den *opportunistiska* än åt den *revolutionära* flygeln inom socialdemokratien. "Iskraiterna" till *namnet*, som blygdes över att *vara* iskraiter, uppenbarade sin natur, och den oundvikliga kampen framkallade åtskillig irritation, som för mindre eftertänksamma och mer lättpåverkade personer överskuggade betydelsen av de principiella schatteringar, som blottades i denna kamp. Men nu, då stridens hetta lagt sig något och protokollen har blivit kvar som det objektiva extraktet av en rad häftiga strider, kan endast folk som blundar undgå att se att machovarnas och jegerovarnas sammanslutning med akimovarna och lieberarna inte var någon tillfällighet och inte kunde vara det. Det återstår ingenting annat för Martov och Axelrod än att undvika en allsidig och noggrann analys av protokollen eller att efteråt försöka *göra om* sitt uppförande på kongressen genom alla möjliga uttryck för *beklagande*. Som om man genom beklagande skulle kunna upphäva skillnaden i åsikter och skillnaden i politik! Som om Martovs och Axelrods nuvarande förbund med Akimov, Brouckère och Martynov kan förmå vårt parti, som återupprättades på andra kongressen, att glömma den kamp som iskraiterna förde mot antiiskraiterna under nästan hela kongressen!

Den tredje omröstningstypen på kongressen, som omfattar de tre sista av diagrammets fem delar (nämligen C, D och E), kännetecknas av att *en liten del av iskraiterna avskiljer sig och går över till antiiskraiterna*, som därför också segrar (så länge de är med på kongressen). För

* Just denna omröstning är framställd i diagram B: iskraiterna fick 32 röster, bundisternas resolution 16. Vi noterar, att bland omröstningarna av denna typ finns inte en enda genom namnupprop. Ombudens delning påvisas med en mycket hög grad av sannolikhet endast av två slags uppgifter: 1) i debatterna uttalar sig talarna från de båda iskragrupperna för, antiiskraiternas och centrumets talare mot; 2) antalet röster för ligger alltid mycket nära siffran 33. Man bör inte heller glömma, att då vi analyserade kongressdebatterna, konstaterade vi, alldeles bortsett från voteringarna, en hel rad fall, då "centrum" gick med antiiskraiterna (opportunisterna) mot oss. Hit hör frågorna om de demokratiska kravens absoluta värde, om stöd åt de oppositionella elementen, om centralismens begränsning osv.

att med full exakthet följa utvecklingen av denna iskraitminoritetens ryktbara *koalition* med antiiskraiterna, vars blotta omnämnande var tillräckligt för att driva Martov till hysteriska epistlar på kongressen, anför alla tre huvudtyper av omröstningar *genom namnupprop* av detta slag. C är omröstningen om språkens likaberättigande (vi har tagit den sista av de tre omröstningarna genom namnupprop i denna fråga, då den är den fullständigaste). Alla antiiskraiter och hela centrum står som en mur mot oss, medan en majoritetsdel och en minoritetsdel avsköndades från iskraiterna. *Ännu är det inte klart, vilka iskraiter som är i stånd till en slutgiltig och varaktig koalition med kongressens opportunistiska "höger"*. Vidare omröstningen av typen D – om paragraf 1 i stadgarna (av de två omröstningarna har vi valt den klaraste, dvs där inga lade ned rösterna). *Koalitionen får markantare konturer och blir fastare**: hela iskraitminoriteten står redan på Akimovs och Liebers sida, men blott ett mycket litet antal av iskraitmajoriteten, som uppväger de tre från "centrum" och en från antiiskraiterna som gått över till oss. Man behöver bara kasta en blick på diagrammet för att bli på det klara med vilka element som tillfälligt och temporärt gick över än till den ena sidan, än till den andra och vilka som *med obetvingslig kraft drevs till en fast koalition med akimovarna*. Vid den sista omröstningen (E – valen till CO, CK och partirådet), *som just innebär den slutgiltiga uppdelningen i majoritet och minoritet*, kan man klart se den fullständiga sammansmältningen mellan iskraitminoriteten och *hela "centrum"* samt med *resterna* av antiiskraiterna. Av de åtta antiiskraiterna fanns vid denna tidpunkt *endast* kamrat Brouckère (som redan fått höra av kamrat Akimov vilket fel han gjort och som intog den plats som med rätta tillkom honom i *martovarnas* led) kvar på kongressen. Den omständigheten att sju av de *mest "höger"-inriktade opportunisterna* lämnade kongressen avgjorde valens utgång mot Martov.†

Och låt oss nu summera resultaten av kongressen med stöd av de objektiva uppgifterna om omröstningarna av *alla typer*.

Det har talats mycket om att majoriteten på vår kongress var "tillfällig". Detta var faktiskt kamrat Martovs enda tröst i hans "Ännu en gång i minoriteten". Av diagrammet framgår det klart, att majoriteten kan kallas tillfällig i *en mening*, men endast i en, nämligen i den meningen att sju av de mest opportunistiska "höger"-elementen, såsom det heter, *tillfälligtvis* lämnade kongressen. I den mån detta avtåg var en tillfällighet, *så mycket* var också (och inte mer) vår majoritet en tillfällighet. En flyktig blick på diagrammet visar bättre än långa resonemang på vems sida dessa sju skulle ha stått, på vilken sida de *måste ha stått*.‡ Men frågan är i vilken mån man egentligen kan anse det vara en tillfällighet att de sju lämnade kongressen. Det är en fråga de personer inte tycker om att ställa sig, som så gärna talar om att majoriteten var "tillfällig". Det är en obehaglig fråga för dem. Är det en tillfällighet att det var *högerflygelns* ettrigaste representanter och inte vårt partis *vänsterflygelns*, som lämnade kongressen? Är det en tillfällighet att det var *opportunisterna* och inte de konsekventa *revolutionära socialdemokraterna*, som lämnade kongressen? Har inte detta "tillfälliga" avtåg

* Av allt att döma var ytterligare fyra omröstningar om stadgarna av samma typ, nämligen s 278 – 27 röster för Fomin och 21 för oss; s 279 – 26 röster för Martov mot 24 för oss; s 280 – 27 röster mot mig och 22 för och på samma sida 24 röster för Martov och 23 för oss. Detta är de omröstningar om kooptationen till centra, som jag redan tidigare berört. Omröstningar genom namnupprop förekom inte (det var en, men resultaten har kommit bort). Bundisterna (alla eller en del) räddar tydligen Martov. Martovs oriktiga påstående (i ligan) angående omröstningarna av denna typ är korrigerade här ovan.

† De sju opportunisterna, som lämnade andra kongressen, var de fem bundisterna (Bund utträdde ur partiet på andra kongressen, sedan federationsprincipen förkastats) och två från *Rabotjeje Delo*, kamraterna Martynov och Akimov. De sistnämnda lämnade kongressen sedan iskraiternas liga erkänts som partiets *enda* organisation i utlandet, dvs sedan det av *Rabotjeje Delo* dominerade Ryska socialdemokraternas utlandsförbund upplöstes. (Författarens anmärkning till 1907 års upplaga – Red)

‡ Vi skall senare se, att både kamrat Akimov och Voronezjkommitten, som har mycket stor *släktskap* med kamrat Akimov, *efter* kongressen öppet uttryckte sin sympati för "minoriteten".

ett visst samband med den kamp mot den opportunistiska flygeln, som fördes under hela kongressen och som så påtagligt kommer till synes i vårt diagram?

Det är tillräckligt att ställa dessa för minoriteten obehagliga frågor för att få klart för sig vilket faktum det är som *döljs* med pratet om att majoriteten var tillfällig. Det är det otvivelaktiga och obestriddiga faktum, att *minoriteten utgjordes av de medlemmar i vårt parti, som mest dras till opportunismen*. Minoriteten bestod av de i teoretiskt avseende *minst säkra och i principiellt avseende minst ståndaktiga* elementen i partiet. Minoriteten bildades just av partiets *högerflygel*. Uppdelningen i majoritet och minoritet är en direkt och oundviklig fortsättning av den uppdelning i en revolutionär och en opportunistisk socialdemokrati, i Berget och Gironden, som inte uppstått så sent som igår och inte endast i det ryska arbetarpartiet och som säkert inte heller kommer att försvinna i morgon.

Detta faktum har grundläggande betydelse, då det gäller att klargöra orsakerna till och omsvängningarna i meningsskiljaktigheterna. Att försöka *kringgå* detta faktum genom att förneka eller skyla över kampen på kongressen och de principiella schatteringar, som kom till uttryck i den – det betyder att utfärda ett fullständigt intellektuellt och politiskt fattigdomsbevis åt sig själv. Men för att *vederlägga* detta faktum måste man *för det första* visa att totalbilden av omröstningarna och ”uppdelningarna” på vår partikongress inte var sådan som jag angivit; *för det andra* måste man visa att beträffande *det väsentliga* i alla de frågor, där kongressen ”delade sig”, var det de mest konsekventa revolutionära socialdemokraterna, som i Ryssland är förknippade med namnet iskraiter*, *som hade orätt*. Försök att bevisa det, mina herrar!

Det faktum att minoriteten bestod av de mest opportunistiska, av de minst säkra och minst uthålliga elementen i partiet ger för övrigt ett svar på många betänkligheter och invändningar, som riktas mot majoriteten av folk som känner saken dåligt eller tänkt igenom frågan dåligt. Är det inte småaktigt, säger man oss, att förklara *meningsskiljaktigheten* med ett litet fel av kamrat Martov och kamrat Axelrod? Ja, mina herrar, kamrat Martovs fel var inte stort (det påpekade jag också redan på kongressen, i stridens hetta), men av detta lilla fel *kunde* uppstå (*och uppstod*) mycken skada, emedan ombud, som begick en *hel rad fel* och i en rad frågor visat tendens till opportunism och principiell hållningslöshet, drog kamrat Martov över på sin sida. Det vankelmod, som kamraterna Martov och Axelrod ådagalade, var ett individuellt och oviktigt faktum, men det var inte ett individuellt *utan ett partimässigt* och *inte helt oviktigt* faktum att det bildades en i högsta grad betydande minoritet av *alla* de minst säkra elementen, av *alla dem* som antingen inte alls erkände Iskrariktningen och direkt bekämpade den eller som erkände den i ord, men i handling ideligen gick med antiiskraiterna.

Är det inte löjligt att *förklara* meningsskiljaktigheten med det förbenade cirkelväsandets och den revolutionära kälkborgerlighetens herravälde i den lilla cirkeln, av Iskras gamla redaktion? Nej, det är inte löjligt, ty till stöd för *detta individuella cirkelväsen reste sig allt det i vårt parti*, som under hela kongressen kämpade *för varje cirkelväsen*, allt det som *överhuvudtaget inte kunde höja sig* över den revolutionära kälkborgerligheten, allt det som återopade

* Anmärkning för kamrat Martov. Om kamrat Martov nu har glömt, att *iskrait* betyder *anhängare av en riktning* och inte *medlem i en cirkel*, så vill vi råda honom att i kongressprotokollen läsa igenom kamrat Trotskijs förklaring till kamrat Akimov i denna fråga. Det fanns tre iskraitiska *cirklar* på kongressen (i förhållande till partiet): gruppen Arbetets frigörelse, *Iskras* redaktion och Iskraorganisationen. Två cirklar av dessa tre var så förnuftiga, att de upplöste sig själva; den tredje ådagalade inte tillräcklig partimässighet för att göra detta och upplöstes av kongressen. Den mest omfattande av iskracirklarna, Iskraorganisationen (som omfattade både redaktionen och gruppen Arbetets frigörelse), räknade på kongressen sammanlagt 16 personer, av vilka *endast elva* hade beslutande röst. Det fanns, enligt min beräkning, på kongressen 27 ombud *med 33 röster*, som var iskraiter *till inriktningen* men inte tillhörde någon iskraitisk ”cirkel”. Det innebär, att *mindre än hälften* av iskraiterna tillhörde de iskraitiska *cirklarna*.

sig på den "historiska" karaktären i kälkborgerlighetens och cirkelväsandets onda för att rättfärdiga och bevara detta onda. Som en tillfällighet skulle man måhända kunna betrakta den omständigheten att de snäva cirkelintressena fick övertaget över partiintressena i en liten cirkel i Iskras redaktion. Men det var ingen tillfällighet, att detta cirkelväsen fick ivrigt stöd av kamraterna Akimov, Brouckère m fl, för vilka den ryktbara Voronezjkommitténs och den beryktade petersburgska Arbetarorganisationens "historiska kontinuitet" inte var mindre (om inte mer) dyrbara; att det fick stöd av sådana kamrater som Jegorov, vilka begrät "mordet" på Rabortjeje Delo lika bittert (om inte bittrare) som "mordet" på den gamla redaktionen; av sådana kamrater som Machov osv, osv. Säg mig med vem du umgås, och jag skall säga dig vem du är, säger ett gammalt visdomsord. Säg mig vem som är din politiske bundsförvant, vem som röstar för dig – och jag skall säga dig hurudan din *politiska fysionomi* är.

Kamrat Martovs och kamrat Axelrods lilla fel förblev och kunde förbli *litet*, så länge det inte tjänade som utgångspunkt för ett *fast förbund* mellan dem och hela den opportunistiska flygeln i vårt parti, så länge det inte på grund av detta förbund ledde till ett *återupplivande* av opportunismen, till *revansch* för alla dem som Iskra kämpat mot och som var beredda att med största glädje *nu låta sitt raseri gå ut* över de konsekventa anhängarna av den revolutionära socialdemokratin. Händelserna efter kongressen har just lett till att vi i nya Iskra ser just ett återupplivande av opportunismen, en revansch för Akimov och Brouckère & Co (se Voronezjkommitténs flygblad), förtjusningen hos martynovarna, som nu (äntligen!) fått lov att i den förhatliga Iskra sparka till den förhatliga "fienden" för alla möjliga tidigare oförrätter. Detta visar oss särskilt tydligt hur nödvändigt det var att "återinsätta Iskras gamla redaktion" (ur kamrat Starovers ultimatum av den 3 november 1903) för att bevara den iskraitiska "kontinuiteten" ...

I och för sig var kongressens (och partiets) uppdelning i vänster och höger, i en revolutionär och en opportunistisk flygel ännu ingenting förfärligt och ingenting kritiskt, ja inte ens något som helst onormalt. Tvärtom har hela det senaste årtiondet i den ryska (och inte endast i den ryska) socialdemokratins historia oundvikligen och ofrånkomligen lett till en sådan delning. Att orsaken till delningen utgjordes av en rad mycket *små* fel hos högerflygeln, (relativt) mycket obetydliga meningskiljaktigheter – denna omständighet (som för en ytlig iakttagare och en kälkborgarsjäl förefaller chockerande) betydde *ett stort steg framåt för vårt parti som helhet*. Tidigare skilde vi oss i stora frågor, som ibland t o m hade kunnat rättfärdiga en sprängning; nu är vi redan ense i allt stort och viktigt, nu skiljer oss endast *schatteringar*, som man kan *och måste* strida om, men för vilkas skull det vore meningslöst och barnsligt att skiljas (som kamrat Plechanov med all rätt redan sagt i sin intressanta artikel "Vad som inte bör göras", som vi senare skall återkomma till). *Nu*, då minoritetens *anarkistiska uppförande efter kongressen* nästan har fört partiet till sprängning, kan man ofta möta slughuvuden som säger: ja var det egentligen mödan värt att slåss på kongressen om sådana småsaker som intermezzot med OK, upplösningen av gruppen Juzjnyj Rabortjij eller Rabortjeje Delo, paragraf 1, upplösningen av den gamla redaktionen osv? Den som resonerar så * inför just en cirkelmässig synpunkt i partiangelägenheterna: kampen mellan *schatteringarna* i partiet är *oundviklig och nödvändig*, så länge kampen inte leder till anarki och sprängning, så länge kampen pågår *inom en ram*, som gemensamt godkänts av alla kamrater och partimedlemmar. Och *vår kamp* mot partiets högerflygel *på kongressen*, mot Akimov och Axelrod, mot Martynov och Martov, *gick alls inte utöver denna ram*. Det är tillräckligt att erinra om två fakta, som vittnar härom på det mest obestridliga sätt:

* Jag kan av denna anledning inte låta bli att erinra om ett samtal, som jag hade på kongressen med ett av ombuden från "centrum". "Vilken tryckt stämning, som härskar på vår kongress!" beklagade han sig för mig. "Denna bittra kamp, denna agitation mot varandra, denna skarpa polemik, denna okamratliga inställning! ..." "Vilken utmärkt sak vår kongress är!" svarade jag honom. "En öppen och fri kamp. Åsikterna har sagts ut. Schatteringarna har avtecknat sig. Grupperna har tagit form. Händerna har höjts. Ett beslut har antagits. En etapp har tillryggelagts. Framåt! Det är min musik! Detta är livet. Detta är inte ändlösa, långråkiga, intellektuella orddispyter, som slutar inte därför att folk löst frågan utan helt enkelt därför att de är för trötta för att tala ..." Kamraten från "centrum" såg förvånad på mig och ryckte på axlarna. Vi talade skilda språk.

1) när kamraterna Martynov och Akimov lämnade kongressen, *var vi alla redo* att på varje sätt avvisa tanken på en "förolämpning", *vi röstade alla* (med 32 röster) för kamrat Trotskijs resolution, som uppmanade dessa kamrater att ge sig tillfreds med förklaringarna och att återta sitt uttalande; 2) när det blev fråga om val av centra, gav vi kongressminoriteten (eller den opportunistiska flygeln) *en minoritet i båda centra*: Martov i CO och Popov i CK. Ur partisynpunkt *kunde vi inte* handla annorlunda, då vi redan före kongressen hade beslutat att välja två tremannagrupper. *Om skillnaden mellan de schatteringar, som framträdde på kongressen, var liten*, så var ju också den *praktiska* slutsats vi drog av kampen mellan dessa schatteringar liten: denna slutsats gick *uteslutande* ut på att *majoriteten* på partikongressen måste få *två tredjedelar* i bägge tremannagrupperna.

Endast kongressminoritetens *vägran* att vara *minoritet i centra* ledde först till ett "svagt gnällande" hos de intellektuella, som lidit nederlag, och sedan till *anarkistiska fraser* och anarkistiska handlingar.

Låt oss till sist ännu en gång se på diagrammet utifrån frågan om centras sammansättning. Det är helt naturligt att *förutom* frågan om schatteringarna stod ombuden vid valen även inför frågan om den ena eller andra *personens duglighet*, arbetsförmåga osv. Minoriteten är nu mycket gärna benägen att blanda ihop dessa frågor. Men att detta är olika frågor – det är självklart och det framgår t ex av det enkla faktum, att valet av den *ursprungliga* tremannagruppen till CO var planerat redan *före kongressen*, då inte en enda människa kunde förutse Martovs och Axelrods förbund med Martynov och Akimov. Olika frågor måste också besvaras på olika sätt: svaret på frågan om schatteringarna måste sökas i *kongressens protokoll*, i den *öppna* diskussionen och omröstningen om alla möjliga punkter. Frågan om *personernas duglighet* beslutade alla på kongressen att avgöra *genom hemlig omröstning*. Varför fattade *hela kongressen enhälligt* ett sådant beslut? – det är en så elementär fråga, att det skulle vara besynnerligt att dröja vid den. Men minoriteten har (efter sitt nederlag vid valen) börjat glömma t o m det elementära. Vi har hört strömmar av glödande, lidelsefulla, nästan till otillräknelighet upprörda tal till försvar för den gamla redaktionen, men vi har *absolut ingenting* hört om de schatteringar *på kongressen*, som var förknippade med kampen om sexmannagruppen och tremannagruppen. Från alla håll och kanter hör vi prat och sladder om den bristande arbetsförmågan, odugligheten, illviljan osv hos de personer, som valdes till CK, men vi hör *absolut ingenting* om de schatteringar *på kongressen*, som kämpade om övervikten inom CK. Det förefaller mig att *utanför kongressen* är prat och sladder om personers egenskaper och handlingar otillständigt och ovärdigt (ty dessa handlingar är i 99 fall av 100 en organisationshemlighet, som blottas endast inför partiets högsta instans). Att föra kampen *utanför kongressen* genom *sådant prat* är enligt min mening att fara med *skvaller*. Och det enda svar, som jag kan ge publiken med anledning av detta sladder är att hänvisa till kampen på kongressen: ni säger att CK valdes med knapp majoritet. Det stämmer. Men denna knappa majoritet bestod av alla dem, som på det mest konsekventa sätt, inte bara i ord utan också i handling kämpat för att genomföra de iskraitiska planerna. Denna majoritets *moraliska* auktoritet måste därför vara ojämförligt större än dess *formella* auktoritet – större för alla dem som skattar *Iskrariktningens* kontinuitet högre än kontinuiteten i en eller annan av *Iskras cirklar*. Vem kunde vara mer kompetent att bedöma de ena eller andra personernas lämplighet att genomföra *Iskras politik* – de som genomförde denna politik på kongressen, eller de som i en hel rad fall kämpat mot denna politik och försvarat all slags efterblivenhet, allt gammalt skräp, all slags cirkelväsen?

o) Efter kongressen. Två kampmetoder

Den nu slutförda analysen av debatterna och omröstningarna på kongressen ger egentligen in nuce (i sin linda) förklaringen till *allt som förekommit efter kongressen*, och vi kan fatta oss kort vid behandlingen av de följande etapperna i vår partikris.

Martovs och Popovs vägran att delta i valen skapade genast en atmosfär av *käbbel* i partikampen mellan schatteringarna inom partiet. Kamrat Glebov, som ansåg det otroligt att de

icke omvalda redaktörerna på allvar skulle kunna *slå följe* med Akimov och Martynov och förklarade att saken främst berodde på upphetsning, föreslog dagen efter kongressen mig och Plechanov att sluta fred, att ”kooptera” alla fyra på villkor att redaktionens representation i rådet säkrades (dvs att den ene av de två representanterna absolut måste tillhöra partimajoriteten). Detta villkor syntes Plechanov och mig rationellt, ty om de gick med på det innebar det *ett tyst erkännande av det på kongressen begångna felet*, en önskan om fred och inte om krig, en önskan att vara närmare mig och Plechanov än Akimov och Martynov, Jegorov och Machov. En eftergift i form av ”kooptation” skulle alltså bli av *personlig* karaktär, och ingenting vore ju att vinna med att avvisa en personlig eftergift, som skulle skingra upphetsningen och återställa freden. Plechanov och jag gick därför med på saken. Men redaktionsmajoriteten avvisade villkoret. *Glebov for sin väg*. Vi började vänta på fortsättningen: skulle Martov fasthålla vid den lojala ställning han intog på kongressen (*mot* centrumrepresentanten, kamrat Popov), eller skulle de vacklande och på splittring inställda element, som han slagit följe med, få övertaget?

Vi stod inför ett dilemma: skulle kamrat Martov vilja betrakta sin ”koalition” på kongressen som en politisk engångsföreteelse (sådan som Bebels koalition med Vollmar av år 1895 var – *si litet partia componere magnis* *), eller skulle han vilja *befästa* denna koalition, sätta in all kraft på att bevisa att det var *Plechanov och jag* som begått ett fel på kongressen och etablera sig som den verkliga ledaren för vårt partis opportunistiska flygel? Detta dilemma kunde med andra ord formuleras så: käbbel eller en politisk partikamp? Av oss tre, som dagen efter kongressen var de enda tillgängliga ledamöterna av centralinstitutionerna, var Glebov mest benägen för den förstnämnda lösningen av dilemmat och var den som mest bemödade sig om att lugna ner de bångstyriga barnen. Kamrat Plechanov var mest för den andra lösningen och lät s a s inte tala med sig. Jag agerade denna gång ”centrum” eller ”träsk” och gjorde ett försök med övertalning. Att för närvarande försöka återkalla ordalagen i övertalningarna skulle vara ett hopplöst företag och jag skall inte följa kamraterna Martovs och Plechanovs dåliga exempel. Några utdrag ur ett skriftligt övertalningsförsök, som jag adresserade till en medlem av den iskraitiska ”minoriteten”, anser jag det emellertid nödvändigt att återge:

”... Martovs vägran att inträda i redaktionen, hans och andra partilitteratörers vägran att samarbeta, en hel rad personers vägran att arbeta för CK, propagerandet av tanken på bojkott eller passivt motstånd, allt detta leder ofrånkomligen, t o m mot Martovs och hans vänners vilja, till splittring av partiet. Även om Martov kommer att hålla fast vid en lojal ståndpunkt (som han så bestämt intog på kongressen), så gör inte de andra det – och den av mig angivna utgången blir oundviklig ...

Och nu frågar jag mig vad det egentligen är som kommer att skilja oss åt ... När jag överblickar alla händelser och intryck på kongressen, måste jag medge att jag ofta uppträdde och handlade i största upphetsning, ‘rasande’, och jag är gärna beredd att erkänna mina försyndelser inför vem som helst, om man nu kan kalla det för försyndelser som med naturnödvändighet framkallades av atmosfären, reaktionerna, replikskiftena, stridigheterna etc. Men när jag nu fullt lidelsefritt ser på de uppnådda resultaten, på det som uppnåtts genom den rasande striden, så kan jag i dessa resultat verkligen inte se något, absolut inte någonting som är till skada för partiet och absolut inte något sårande eller förolämpande för minoriteten.

Naturligtvis kan det faktum att man finner sig vara i minoritet inte vara annat än sårande, men jag protesterar kategoriskt mot tanken på att vi ‘smutskastat’ någon, att vi *har velat* förolämpa eller förödmjuka någon. Ingenting i den vägen har förekommit. Och man får inte tillåta en politisk meningsskiljaktighet att leda till att händelserna tolkas genom att parterna beskyller varandra för samvetslöshet, skurkaktighet, intrigmakeri och andra vackra saker, som man allt

* Om man kan tillåta sig jämföra små ting med stora. – Red

oftare får höra i en atmosfär av annalkande splittring. Sådant får inte tillåtas, ty detta skulle vara minst sagt *nec plus ultra* [= i allra högsta grad – *Red*] oförnuft.

Vi har politiskt (och organisatoriskt) blivit oense med Martov såsom vi varit i tiotals fall. Besegrad i frågan om stadgarnas paragraf 1, kunde jag inte annat än med all energi eftersträva revansch i det som återstod för mig (och kongressen). Jag kunde inte annat än eftersträva dels en strikt iskraitisk CK, dels en redaktionell tremannagrupp ... En sådan tremannagrupp anser jag vara det *enda* organ som kan vara officiell institution medan ett kollegium, grundat på stallbrödraskap och vårdslöshet, inte kan vara det. Jag anser det kunna vara det enda verkliga centrum, där var och en alltid kan framföra och förfäktas sin partisynpunkt, men inte det ringaste mer, och detta irrespective [= Oberoende – *Red*] av allt personligt, av allt prat om förörettelser, om att ge sig iväg osv.

Denna tremannagrupp har efter händelserna på kongressen otvivelaktigt legitimerat en politisk och organisatorisk linje, som i ett avseende är riktad mot Martov. Javisst. Men skall det vara orsak till brytning? Skall det vara orsak till att slå sönder partiet?? Har inte Martov och Plechanov varit emot mig i frågan om demonstrationerna? Och har inte Martov och jag varit emot Plechanov i frågan om programmet? Är inte en sida i varje tremannagrupp alltid vänd mot varje deltagare? Om den iskraitiska majoriteten såväl inom Iskraorganisationen som på kongressen fann just denna speciella nyans av den martovska linjen vara felaktig i organisatoriskt och politiskt hänseende, är det då inte i själva verket vansinnigt att söka förklara detta med något slags 'intrig', med 'upphetsning' och liknande? Och skulle det inte vara vansinnigt att söka komma ifrån detta faktum genom att skälla denna majoritet för 'pack'?

Jag upprepar: jag liksom majoriteten av iskraiterna på kongressen är djupt övertygad om att Martov slog in på en felaktig linje och att han måste korrigeras. Men att se något förörettande i detta, att uppfatta det som en kränkning etc är orimligt. Vi har varken nu eller tidigare 'smutskastat' någon, och vi avstänger inte någon från arbetet. Och att sätta i gång med splittring bara för att man inte kommit med *i ett centrum* är en för mig obegriplig dårskap." *

Jag har ansett det nödvändigt att här återge dessa mina skriftliga förklaringar, ty de visar exakt majoritetens strävan att *omedelbart* dra en bestämd skiljelinje mellan å ena sidan möjliga (och vid hetsig kamp oundvikliga) personliga kränkningar och personlig indignation till följd av angreppens skarphet, "vildsinthet" osv och å andra sidan ett visst politiskt fel, en politisk linje (koalitionen med högerflygeln).

Dessa förklaringar bevisar, att minoritetens *passiva motstånd började omedelbart efter kongressen* och genast föranledde en varning från vår sida om att detta var *ett steg mot splittring av partiet*; att detta direkt stred mot *lojalitetsförklaringarna på kongressen*; att detta kommer att bli en splittring uteslutande *för att man inte kommit med* (dvs inte invaldes) *i centralinstitutionerna*, ty att avstänga någon partimedlem *från arbete* har aldrig ens varit påtänkt; att den politiska meningsskiljaktigheten mellan oss (som var ofrånkomlig, eftersom man ännu inte klarlagt och avgjort frågan om det var Martov eller vi som följt en felaktig linje på kongressen) *alltmer* började *urarta till käbbel* med okvädning, misstänkliggöranden etc, etc.

Varningarna hjälpte inte. Minoritetens beteende visade att de element, som var minst stabila och som *minst uppskattade* partiet höll på att få övertaget inom densamma. Detta tvingade

* Detta brev skrevs redan *i september* (nya stilen). Jag har ur det utlämnat det som synes mig inte höra till saken. Om brevets adressat anser just det utlämnade vara av vikt, är det lätt för honom att fylla luckan. På tal om detta vill jag utnyttja detta tillfälle för att en gång för alla ge alla mina opponenter fria händer att publicera alla mina privata brev, om de anser det gagna saken.

Plechanov och mig att ta tillbaka vårt instämmande i Glebovs förslag: när minoriteten i *handling* bevisade sin politiska instabilitet inte bara på principernas, utan även på *den elementära partilojalitetens* område, vad värde kunde man då tillmäta dess *ord* om den famösa "kontinuiteten"? Ingen har mer bitande än Plechanov hånat hela orimligheten i kravet på att i partiredaktionen "kooptera" en majoritet av sådana människor, som öppet förkunnar sina nya och växande meningsskiljaktigheter! Ja, var i världen kan man väl någonsin få skåda att en partimajoritet själv förvandlar sig till minoritet i centralinstitutionerna *innan* de *nya* meningsskiljaktigheterna *blivit klarlagda* i pressen och inför partiet? Må först meningsskiljaktigheterna framläggas, må partiet få bedöma deras djup och betydelse, må partiet självt få rätta till det fel som det begått på sin andra kongress, om det kan bevisas att det på ett eller annat sätt gjort fel! Att bara ställa ett sådant krav under *åberopande* av ännu obekanta meningsskiljaktigheter visade den fullständiga instabiliteten hos dem som framställt kravet, att man helt och hållet drar ner de politiska meningsskiljaktigheterna till simpelt käbbel, den djupaste ringaktning för hela partiet och för de egna uppfattningarna. Det har aldrig i världen funnits och kommer aldrig att finnas *principiellt övertygade* människor, som vägrar att *övertyga andra* förrän de fått majoritet (*för sin privata del*) i den institution, som de satt sig före att övertyga.

Kamrat Plechanov förklarade slutligen den 4 oktober, att han skulle göra ett *sista* försök att få slut på denna meningslöshet. Det inkallades ett möte med alla de sex medlemmarna av den gamla redaktionen i närvaro av en ny ledamot av CK.* I dryga tre timmar bevisade kamrat Plechanov orimligheten i kravet på att till två man från "majoriteten" "kooptera" fyra medlemmar av "minoriteten". Han föreslog *kooptation av två*, dels för att undanröja alla farhågor om att vi skulle vilja "köra ut", strypa, belägra, avrätta och begrava någon, dels för att bevara parti-"majoritetens" rättigheter och ställning. Även *kooptationen av två avvisades*.

Den 6 oktober skrev Plechanov och jag ett officiellt brev av följande lydelse till alla de gamla iskraredaktörerna och till medarbetaren kamrat Trotskij:

"Ärade kamrater! CO:s redaktion anser det vara sin plikt att officiellt uttala sitt beklagande av att Ni avstått från att medarbeta i Iskra och Zarja. Trots de talrika inbjudningar till medarbetarskap, som vi tillställt Er strax efter partiets andra kongress och under hela den följande tiden, har vi inte erhållit ett enda publicistiskt bidrag från Er. CO:s redaktion förklarar sig anse, att inget från dess sida kan ha föranlett att Ni avstått från att medarbeta. Personlig irritation får naturligtvis inte utgöra något hinder för arbete i partiets centralorgan. Om Er underlåtenhet skulle ha sin orsak i någon meningsskiljaktighet mellan Er och oss, så anser vi det skulle vara av största nytta för partiet att sådana meningsskiljaktigheter ingående belyses. Och mer än så. Vi anser det synnerligen önskvärt att arten och djupet av dessa meningsskiljaktigheter fortast möjligt klarläggs inför hela partiet i de av oss redigerade publikationerna." †

Som läsaren ser var det fortfarande oklart för oss om "minoritetens" handlingar dikterades av personlig upphetsning eller av en önskan att ge organet (och partiet) *en ny kurs*, vari denna nu kunde bestå. Jag tror att även idag, om vi så satte sjuttio skrifflärda i arbete med att utreda frågan på grundval av vilka som helst skrifter och vittnesbörd, så kunde man inte få ut

* Denne CK-ledamot** hade dessutom speciellt ordnat en rad enskilda och kollektiva samtal med minoritetens representanter, varvid han vederlade de orimliga historierna och appellerade till partiplikten.

† I brevet till kamrat Martov tillfogades ytterligare en passus innehållande en fråga om en broschyr och följande mening: "Slutligen informerar vi Er i sakens intresse än en gång om att vi alltjämt är redo att kooptera Er till medlem av CO:s redaktion för att ge Er full möjlighet att officiellt framlägga och hävda alla Era åsikter inom den högsta partiinstansen."

någonting ur detta virrvarr. Käbblat kan knappast någonsin klargöras: det måste antingen avbrytas eller också måste man ta avstånd från det.*

På brevet av den 6 oktober svarade oss Axelrod, Zasulitj, Starover, Trotskij och Koltsov med ett par rader om att ingen av undertecknarna skulle befatta sig med något medarbetarskap i Iskra, sedan den övergått i händerna på den nya redaktionen. Kamrat Martov var mera meddelsam och förärade oss följande svar:

”Till redaktionen av RSDAP:s CO. Ärade kamrater! Som svar på Ert brev av den 6 oktober får jag meddela följande. Jag anser att alla våra diskussioner om att gemensamt arbeta i ett och samma organ nu är avslutade efter den överläggning, som ägde rum den 4 oktober i närvaro av en CK-ledamot, och där Ni vägrade svara på frågan om orsakerna till att Ni tog tillbaka det förslag Ni tillställt oss om att ta in Axelrod, Zasulitj, Starover och mig i redaktionen på villkor att vi förpliktade oss att välja kamrat Lenin till vår ‘representant’ i rådet. Sedan Ni under denna överläggning upprepade gånger avvikit från formuleringarna i Era egna, i vittnens närvaro avgivna deklARATIONER, anser jag det inte påkallat att i brev till Er klarlägga några motiv för min vägran att under nuvarande omständigheter arbeta i Iskra. Om så påfordras, skall jag utförligt redogöra därför inför hela partiet, som redan genom andra kongressens protokoll kommer att känna till varför jag avvisat Ert nu upprepade förslag att inträda i redaktionen och i rådet ...†

L Martov”

Detta brev klargör tillsammans med föregående dokument ovederläggligt den fråga om bojkott, desorganisering, anarki och splittringsförberedelser, som så sorgfälligt kringgås (med hjälp av utropstecken och utelämningsstecken) av kamrat Martov i hans Belägringstillståndet, nämligen frågan om lojala och illojala kampmedel.

Kamrat Martov och de andra har *föreslagits* framlägga sina avvikande meningar, *ombetts* säga rent ut vad saken gäller och hur de vill ha det, *uppmannats* att sluta med att vara nyckfulla och att lugnt dryfta felet beträffande paragraf 1 (vilket oupplösligt hänger samman med felet att svänga åt höger), men kamrat Martov & Co *vägrar låta tala med sig* och skriker: vi belägras, vi körs ut! Förlöjligandet av det ”skräckinjagande ordet” har inte kylt ner iveren i denna komiska klagolåt.

Hur skall man kunna *belägra* den som *vägrar att samarbeta?* har vi frågat kamrat Martov. Hur skall man kunna kränka, ”köra ut” och undertrycka en minoritet, som *vägrar att vara i minoritet?* Varje minoritetsställning innebär ju ständigt och ofrånkomligen vissa nackdelar för den, som råkat i den. Dessa nackdelar består antingen i att man måste ingå i ett kollegium, där man blir nedröstad i vissa frågor, eller också ställa sig utanför det, angripa det och därmed givetvis utsätta sig för eld från väl förskansade batterier.

Ville kamrat Martov med sina skrik om ”belägringstillstånd” ha sagt att man på ett orättmätigt och illojalt sätt bekämpar eller dirigerar dem som är i minoritet? *Endast* en sådan tes skulle (i Martovs ögon) kunna ha åtminstone en anstrykning av rimlighet, ty – jag upprepar det en gång till – minoritetsställning innebär ständigt och ofrånkomligen vissa nackdelar. Men här tillkommer också ett stycke komik, då man ju inte kunde *ta upp någon strid* med kamrat Martov så länge han vägrade att gå i svaromål! Och man kunde ju *absolut inte dirigera* en minoritet, så länge den vägrade att vara i minoritet!

Kamrat Martov har *inte* kunnat påvisa ett enda fall av överskriden befogenhet eller maktmissbruk från CO-redaktionens sida, så länge Plechanov och jag satt där. Och *inte ett enda fall* har minoritetens praktiker kunnat påvisa heller från centralkommitténs sida. Hur mycket kamrat

* Kamrat Plechanov skulle sannolikt här ha tillagt: eller också måste man tillfredsställa *vartenda anspråk* från käbblets upphovsmän. Vi kommer att få se varför detta var omöjligt.

† Jag utelämnar här svaret beträffande Martovs vid denna tid på nytt utgivna broschyr.

Martov än svänger sig i Belägringstillståndet, kvarstår fullt ovedersägligt att *all jämmern över ett belägringstillstånd aldrig varit annat än "slappt snyftande"*.

Kamrat Martov & Co:s fullständiga avsaknad av *vettiga* argument mot den av kongressen tillsatta redaktionen illustreras bäst av deras eget slagord: "Vi är inte livegna!" (Belägringstillståndet, s 34) Här framträder med anmärkningsvärd tydlighet mentaliteten hos en borgerlig intellektuell, som räknar sig till de "utvalda andarna", stående över alla massorganisationer och all massdisciplin. Att *förklara* sin vägran att arbeta inom partiet med att "vi inte är livegna" innebär att *fullständigt blotta sig*, att erkänna sin totala avsaknad av argument, sin totala oförmåga att motivera, sin totala brist på rimliga skäl för sitt missnöje. Plechanov och jag har förklarat, att vi inte anser vägran på något vis försakad av oss, och vi har bitt vederbörande framlägga sina avvikande meningar, men de svarar bara "vi är inte livegna" (med tillägget: vi har ännu inte slutat köpslå om kooptationen).

Den intellektuella individualism, som kom till uttryck redan i tvisterna om paragraf 1 och därvid avslöjade sin benägenhet för opportunistiska resonemang och anarkistiska fraser, ser i all proletär organisation och disciplin ett *livegenskapsförhållande*. Den läsande allmänheten kommer snart att inse, att även en ny *partikongress* för dessa "partimedlemmar" och "funktionärer" i partiet ter sig som en livegenskapsinstitution, skräckinjagande och outhärdlig för "utvalda andar" ... Denna "institution" är i själva verket också avskräckande för sådana som gärna vill dra nytta av titeln partimedlem, men känner att denna titel inte motsvarar partiets intressen och vilja.

De kommittéresolutioner, som jag räknat upp i mitt brev till den nya Iskras redaktion och som kamrat Martov avtryckt i Belägringstillståndet, ger faktiska bevis för att minoritetens handlande inneburit ett genomgående *brott* mot kongressens beslut och *desorganisation* av det positiva praktiska arbetet. Den minoritet som utformats av opportunister och iskrahatare *söndrar partiet*, skadar och desorganiserar arbetet i sin önskan att hämnas sitt nederlag på kongressen och i sin känsla av att den med *hederliga och lojala* medel (sakens framläggande i tryck eller på kongress) *aldrig* kan vederlägga de på andra kongressen mot den riktade anklagelserna för opportunism och intellektuell vacklan. I medvetande om sin oförmåga att *övertyga* partiet har de motarbetat det genom att *desorganisera* partiet och *lägga hinder i vägen för allt arbete*. De har förebråts för att (med sitt trassel på kongressen) ha spräckt vårt käril, och de har svarat på förebråelserna med att sätta in *alla krafter* på att *fullständigt slå sönder* det spruckna kärlet.

Begreppsförvirringen har gått ända därefter att bojkott och vägran att arbeta förklarats vara ett "*hederligt** medel" i kampen. Kamrat Martov svänger sig nu på alla upptänkliga sätt kring denna ömtåliga punkt. Han är till den grad "principfast" att han försvarar bojkotten – när den bedrivs av minoriteten – och fördömer den, när den hotar honom själv om han råkar inneha majoritet!

Jag tror vi kan lämna därefter frågan huruvida detta är käbbel eller "principiell meningskiljaktighet" om hederliga kampmedel i ett socialdemokratiskt arbetarparti.

Efter de misslyckade försöken (den 4 och 6 oktober) att få förklaringar av de kamrater, som ställde till bråk för "kooptationens" skull, hade centralinstitutionerna bara att vänta och se hur den med läpparna utlovade lojala kampen skulle komma att te sig. Den 10 oktober vände sig CK med ett cirkulär till ligan (se ligans protokoll, s 3-5), vari den förklarade att den höll på att utarbeta stadgar och inbjöd ligans medlemmar att medverka. Ligans styrelse hade då avvisat

* Gruvarbetarresolutionen (s 38 i *Belägringstillståndet*)

att ligan skulle hålla kongress (med två röster mot en, se s 20 i ligans protokoll). Minoritetsanhängarnas svar på cirkuläret visade genast, att den beryktade lojaliteten och erkännandet av kongressbesluten bara var fraser och att minoriteten i verkligheten var besluten att på *inga* villkor *underordna sig* partiets centralinstitutioner, då den besvarade deras uppmaningar till gemensamt arbete med *skriftliga undanflykter*, fyllda av sofismer och *anarkistiska* fraser. På det beryktade öppna brevet från styrelseledamoten Deutsch (s 10) svarade Plechanov, jag och andra majoritetsanhängare med att uttala vår bestämda ”protest mot de grova brott mot partidisciplinen, varigenom ligans funktionär tillåter sig att bromsa partiinstitutionens organisatoriska verksamhet och uppmanar andra kamrater till samma brott mot disciplinen och stadgarna. Fraser sådana som ‘I sådant arbete som CK inbjuder mig till anser jag att jag inte har rätt att delta’ eller ‘Kamrater, vi kan under inga omständigheter tillerkänna den [CK] rätt att utarbeta nya stadgar åt ligan’ o d tillhör den sortens agitationsmetoder, som endast kan framkalla ogillande hos envar som i minsta mån gjort klart för sig begreppen parti, organisation och partidisciplin. Den sortens metoder är så mycket mera upprörande som de tillämpas gentemot den nyss skapade partiinstitutionen, således otvivelaktigt utgör ett försök att undergräva förtroendet till den bland partikamraterna, och därtill sätts igång under en ligastyrelseledamots skylt och bakom ryggen på CK.” (S 17)

Ligans kongress kunde under dessa förhållanden endast bli en skandal.

Kamrat Martov tog från första början upp sin taktik från partikongressen med ”intramp i en annans själ”, denna gång i kamrat Plechanovs, och detta genom en förvrängd framställning av privata samtal. Kamrat Plechanov protesterade och kamrat Martov nödgades ta tillbaka (s 39 och 134 i ligans protokoll) sina lättsinniga och uppretade anklagelser.

Så kom turen till rapporten. Det var jag som varit ligans ombud på partikongressen. En flyktig blick på konceptet till min rapport (s 43ff) kommer att visa läsaren att jag presenterade ett grovt utkast till den analys av kongressvoteringarna, som i utarbetad form ingår i föreliggande broschyr. Tyngdpunkten i min rapport låg just i att det bevisades att Martov & Co genom sina begångna fel hade hamnat i vårt partis opportunistiska flygel. Trots att rapporten avgavs inför en majoritet av de mest förbittrade motståndare, kunde dessa inte hitta någonting i den som avvek från lojala metoder för kamp och polemik inom partiet.

Martovs rapport utgjorde förutom några små och partiella ”korrigeringar” av min framställning (oriktigheten i dessa korrigeringar har jag redan påvisat) någonting rakt motsatt – en viss produkt av sjuka nerver.

Inte underligt att majoriteten avstod från att kämpa i en sådan atmosfär. Kamrat Plechanov protesterade mot ”scenen” (s 68) – där förekom också sannerligen en ”scen”! – och avlägsnade sig från kongressen utan att bry sig om att framlägga de av honom redan förberedda invändningarna mot huvudinnehållet i rapporten. Nästan alla övriga majoritetsanhängare lämnade likaledes kongressen efter att ha skriftligt protesterat mot kamrat Martovs ”ovärdiga beteende” (s 75 i ligans protokoll).

Minoritetens kampmetoder framträdde fullt påtagligt för alla. Vi hade anklagat denna minoritet för det politiska felet på partikongressen, för att den hemfallit åt opportunism, för koalition med bundisterna och med sådana som Akimov, Brouckère, Jegorov och Machov. Minoriteten hade lidit nederlag på kongressen och nu ”utarbetat” två kampmetoder, omspannande hela den ändlösa mångfalden av enskilda framstötter, angrepp, utfall osv.

Första metoden går ut på att desorganisera allt partiarbete, skada saken och söka hindra allt och alla ”utan angivande av skäl”.

Andra metoden går ut på att ställa till med ”scener” etc, etc.*

Denna ”andra kampmetod” har även kommit till uttryck i ligans beryktade ”princip”-resolutioner, i vilkas behandling ”majoriteten” givetvis inte deltog. Låt oss se på dessa resolutioner, som kamrat Martov nu också återgett i Belägringstillståndet.

Den första resolutionen, undertecknad av kamraterna Trotskij, Fomin, Deutsch m fl, rymmer två teser, riktade mot partikongressens ”majoritet”: 1) ”Ligan beklagar djupt att det på kongressen, på grund av där uppkomna tendenser, som i allt väsentligt går stick i stäv mot Iskras hittillsvarande politik, vid utarbetande av partistadgarna inte ägnats tillbörlig uppmärksamhet åt att skapa tillräckliga garantier för att skydda CK:s självständighet och auktoritet.” (S 83 i ligans protokoll)

Denna ”principiella” tes utmynnar, som vi redan har sett, i den *akimovska* fras, vars *opportunistiska* karaktär på partikongressen avslöjades till och med av kamrat Popov! Påståendena att ”majoriteten” inte tänkt på att skydda CK:s självständighet och auktoritet har egentligen aldrig visat sig vara annat än skvaller. Det räcker med att påpeka att när Plechanov och jag satt i redaktionen, *hade CO ingen* övervikt över CK *i rådet*, men att en sådan övervikt *uppstod* när martovarna kom in i redaktionen! När vi satt i redaktionen *överbögde de ryska praktikerna* över utlandspublicisterna i rådet, men när martovarna tog över blev det tvärtom. När vi satt i redaktionen försökte rådet *inte en enda gång* blanda sig i någon *praktisk* fråga, men från och med den enhälliga kooptationen *inleddes en sådan inblandning*, vilket läsekretsen i detalj kommer att få veta inom en nära framtid.

Den granskade resolutionen innehöll också följande tes: ”...När kongressen upprättade de officiella centralinstanserna för partiet ignorerade den det kontinuerliga sambandet med de centralinstanser, som faktiskt uppstått ...”

Denna tes gäller uteslutande frågan om centralinstansernas *personsammansättning*. ”Minoriteten” föredrog att kringgå att de gamla centralinstanserna på kongressen bevisade sin oduglighet och begick en rad fel. Men allra mest komisk är hänvisningen till ”kontinuiteten” i fråga om organisationskommittén. På kongressen fanns, som vi redan vet, inte en enda person som ifrågasatte att OK i dess helhet skulle godkännas. Martov skrek rentav i fullt vredesmod på kongressen, att en lista med tre OK-ledamöter skulle vara en skymf mot honom. Den *sista* lista ”minoriteten” förelade kongressen upptog endast *en* OK-ledamot (Popov, Glebov eller Fomin och Trotskij), medan ”majoriteten” drev igenom en lista med *två* OK-ledamöter av tre (*Travinskij, Vasiljev* och Glebov). Man frågar sig om detta åberopande på ”kontinuiteten” verkligen kan kallas ”principiell meningsskiljaktighet”.

Vi går nu över till den andra resolutionen, som undertecknades av fyra medlemmar av den gamla redaktionen med kamrat Axelrod i spetsen. Här möter vi alla de huvudanklagelser mot ”majoriteten”, som sedan dess mer än en gång upprepats i tryck. Det är lämpligast att undersöka dem i just den formulering de fick av redaktionscirkelns medlemmar. Anklagelserna riktas mot det ”autokratisk-byråkratiska systemet i partiledningen”, mot den ”byråkratiska centralism”, som till skillnad från ”en sant socialdemokratisk centralism” definieras sålunda: Den ”ställer inte den inre enheten i främsta rummet, utan en yttre formell enhet, som genomförs och bevaras med rent mekaniska medel, genom att systematiskt undertrycka det individuella initiativet och den samhällseliga självverksamheten”; den är

* Jag har redan framhållit hur oförnuftigt det vore att också förutsätta lumpna motiv för de lumpnaste yttringarna av det i emigrations- och förvisningsatmosfären så vanliga käbblet. Det är fråga om ett slags sjukdom, som sprider sig epidemiskt under vissa onormala levnadsförhållanden, vid vissa nervpåfrestningar osv. Jag *var tvungen* att här ge en sann bild av detta kampsystem, emedan kamrat Martov *på nytt har tillämpat det i dess helhet i Belägringstillståndet*.

därför ”på grund av själva sitt väsen oförmögen att organiskt förena de element varav samhället består”.

Vad för ett ”samhälle” kamrat Axelrod & Co här talar om vete allah allena. Kamrat Axelrod var synbarligen själv alldeles ovetande om huruvida han skrev en zemstvoadress om önskvärda reformer i ledningen eller bara gav utlopp åt ”minoritetens” klagan. Vad *kan väl menas* med den ”autokrati” i partiet, som de missnöjda ”redaktörerna” skriker om? Autokrati är en högsta, okontrollerad, oansvarig makt, utövad av en enda icke vald person. Av ”minoritetens” litteratur framgår med all önskvärd tydlighet, att den räknar ingen annan än *mig* som dylik autokrat. När den granskade resolutionen skrevs och antogs satt Plechanov och jag i CO. Följaktligen uttalade kamrat Axelrod & Co som sin övertygelse, att såväl Plechanov som samtliga CK-ledamöter ”styrde partiet” inte enligt vad de ansåg vara till gagn för saken, utan enligt autokraten Lenins *vilja*. Beskyllningen för autokratisk ledning innebär nödvändigtvis och ofrånkomligen att man betraktar samtliga i ledningen deltagande, utom autokraten själv, som simpla redskap i annans hand, som knektar, verkställande annans vilja. Och vi frågar än en gång: är det verkligen i detta som den högt ärade kamrat Axelrods ”principiella menings-skiljaktighet” består?

Vidare. Vad är det för en yttre, formell enhet som här förs på tal av våra ”partimedlemmar”, nyss komna från en partikongress, vars beslut de högtidligen förklarat vara bindande? Vet de verkligen av något annat sätt att uppnå enhet inom ett parti, som är organiserat på någorlunda fasta grundvalar, än partikongressen? Om så är, varför har de då inte mod att säga rent ut, att de inte längre erkänner andra kongressen vara laglig? Varför gör de inget försök att för oss framlägga sina nya åsikter och sina nya metoder att uppnå enhet inom ett skenbart organiserat s k parti?

Vidare. Vad är det för ett ”undertryckande av det individuella initiativet”, vilket förs på tal av våra intellektuella individualister, som partiets CO alldeles dessförinnan *bett* framlägga sina avvikande meningar, men som *i stället* köpslagit om ”kooptationen”? Och hur skulle överhuvudtaget Plechanov och jag eller CK kunna undertrycka initiativet och självverksamheten av folk, som vägrat att inlåta sig på *någon som helst* ”verksamhet” tillsammans med oss?! Hur skulle man kunna ”undertrycka” någon inom de institutioner och kollegier, där de som skulle undertryckas *vägrat vara med*? Hur kan de icke valda redaktörerna beklaga sig över ett ”styrelsesystem”, när de vägrat att *låta sig styras*? Vi *har inte kunnat begå några som helst fel* när det gäller att leda våra kamrater av den enkla anledningen att dessa kamrater överhuvudtaget inte arbetat under vår ledning.

Det tycks klart, att skriken om den beryktade byråkratismen bara är till för att skylla missnöjet med centralinstansernas personsammansättning, bara ett fikonlöv för att dölja sveket mot det ord som så högtidligt avgavs på kongressen. Du är byråkrat därför att du är tillsatt av kongressen inte med, utan mot min vilja; du är formalist därför att du stöder dig på kongressens formella beslut men inte på mitt gillande; du handlar grovt mekaniskt då du åberopar dig på partikongressens ”mekaniska” majoritet och inte beaktar min åstundan att bli koopterad; du är autokrat därför att du inte vill överlåta makten åt det gamla, hemtrevliga gänget, som förfäktar sitt cirkelväsens ”kontinuitet” allt mer energiskt, ju mer motbjudande det finner kongressens direkta underkännande av detta cirkelväsen.

Det har inte funnits och finns inte något som helst *reellt* innehåll i dessa skrik om byråkratism utom det som här nämnts.* Och just ett sådant sätt att kämpa ger bara ytterligare bevis på minoritetens intellektuella vankelmod. Den ville övertyga partiet om att valet av central-

* Det behöver bara påpekas, att kamrat Plechanov i minoritetens ögon upphörde att vara anhängare av ”den byråkratiska centralismen”, sedan han ordnat med den välgörande kooptationen.

instanser var misslyckat. Och hur? Med kritik av den Iskra, som redigerades av Plechanov och mig? Nej, det var något som översteg dess krafter. Den ville övertyga genom att avhålla en del av partiet från att arbeta under de förhatliga centralinstansernas ledning. Men ingen som helst centralinstitution inom något som helst parti i världen mäktar bevisa sin förmåga att leda sådana, som inte vill underställa sig dess ledning. Vägran att underställa sig centralinstansernas ledning är detsamma som vägran att vara med i partiet, detsamma som att ödelägga partiet; det är inget medel att övertyga, utan ett medel att *slå sönder*. Och just detta utbyte av övertygande mot söndersläende visar att det där inte finns någon principfasthet, inte någon tro på de egna idéerna.

Man talar om byråkratism. Byråkratism skulle kunna översättas till ryska med ordet mestnitjestvo.* Byråkratism innebär att *sakens* intressen får stå tillbaka för *karriär*intressena, att man ignorerar arbetet och ägnar mesta intresset åt att *hävda sin egen ställning*, att man slåss för *kooptation* i stället för att kämpa för *idéer*. En sådan byråkratism är verkligen absolut inte önskvärd och är till skada för partiet, och jag överlåter lugnt åt mina läsare att bedöma vilkendera av de båda inom vårt parti kämpande parterna som gör sig skyldig till dylik byråkratism ... Man talar om grovt mekaniska metoder för att ena. Givetvis är grovt mekaniska metoder till skada, men jag överlåter återigen åt läsarna att bedöma om man kan tänka sig något mera grovt och mera mekaniskt än den nya riktningens sätt att kämpa mot den gamla, såsom att placera in sina män i partiinstitutionerna innan partiet övertygats om riktigheten i nya åsikter, innan dessa åsikter framlagts för partiet.

Men kanske dessa minoritetens älsklingsuttryck har en viss principiell betydelse, kanske de uttrycker en viss speciell idékrets, oavsett den futtiga och partiella anledning som otvivelaktigt tjänade som utgångspunkt för en ”omvälvning” i den sak det gäller? Bortser man från bråket om ”kooptationen”, kanske dessa uttryck i alla fall utgör en återspeglning av ett annat åsiktssystem?

Låt oss betrakta frågan ur den synvinkeln. Innan vi gör det, måste vi dock påpeka, att den som först gjorde en ansats till sådan granskning var kamrat Plechanov i ligan, när han påvisade minoritetens vändning till *anarkism och opportunist*, och att just kamrat Martov (som numera är mycket förnärmat över att inte alla vill erkänna hans ståndpunkt som principiell[†]) har föredragit att *helt förtiga* denna incident i Belägringstillståndet.

På ligans kongress togs den allmänna frågan upp huruvida de stadgar som ligan eller en kommitté utarbetar åt sig är giltiga utan att de stadfästs av CK och även om CK vägrar att stadfästa dem. Det kunde tyckas att frågan är helt klar: stadgar är ett formellt uttryck för organisatorisk uppbyggnad och rätten att organisera kommittéer är i våra partistadgars paragraf 6 kategoriskt tilldelad just CK; stadgarna fastställer gränserna för kommittéernas autonomi, men sista ordet när det gäller att fastställa dessa gränser har partiets centrala och inte dess lokala institutioner. *Detta är abc* och det vore rena barnsligheten om någon inlåter sig på djupsinniga funderingar om att ”organisera” inte alltid förutsätter ”stadfästande av

* Skadligt gynnande av trångsynta intressen till nackdel för det hela – *Red*

[†] Inget kan vara mer komiskt än denna den nya *Iskras förnärmelse* över att Lenin inte vill se några principiella meningsskiljaktigheter eller förnekar att de finns. Ju mer principiellt inställda till saken ni är, desto snabbare skulle ni ha granskat mina upprepade påpekanden om att ni har svängt mot opportunisten. Ju mer principiell ståndpunkt ni intar, desto mera fjärran skulle ni vara från att dra ner den ideologiska kampen till käbbel om befattningar. Ni får skylla er själva, ty ni har gjort allt vad ni kan för att hindra att man uppfattar er som principiellt inställda män. Som exempelvis kamrat Martov, när han i *Belägringstillståndet* talar om ligans kongress och därvid förtiger dispyten med Plechanov om anarkismen, men i stället berättar att Lenin är ultracentrum och att han bara behöver blinka för att centrum skall ordna det så, att CK rider in i ligan på vit häst osv. Jag betvivlar ingalunda att kamrat Martov just med detta sitt val av tema ådagalagt sin djupgående idémässighet och principiella fasthet.

stadgar” (som om ligan själv inte uttryckt sin önskan att vara organiserad just på grundval av formella stadgar). Men kamrat Martov har glömt (för en tid får vi hoppas) t o m socialdemokratins abc. Enligt hans mening innebär kravet på stadgarnas stadfastande bara att ”den förutvarande revolutionära iskraistiska centralismen ersätts av en byråkratisk centralism” (s 95 i ligans protokoll), varjämte han i samma tal förklarade att han just i detta såg ”den principiella sidan” av saken (s 96), en principiell sida som han föredragit att förbigå i Belägringstillståndet!

Kamrat Plechanov svarade genast Martov och bad honom avhålla sig från sådana ”för kongressens värdighet kränkande” uttryck som byråkratism, pompadourism osv (s 96). Därefter följde ett replikskifte med kamrat Martov, som ansåg dessa uttryck utgöra ”en principiell karakteristik av en viss riktning”. Kamrat Plechanov uppfattade *då*, liksom alla andra majoritetsanhängare, dessa uttryck i deras konkreta betydelse och ansåg dem ingalunda vara principiella, utan rent ”kooptationella”, om man så får uttrycka sig. Han gjorde emellertid en eftergift åt martovarnas och deutscharnas anspråk (s 96f) och inlät sig på en *principiell* granskning av deras s k principiella åsikter. ”Om det vore så”, yttrade han (dvs om kommittéerna vore autonoma i fråga om att skapa sina organisationer och utarbeta sina stadgar), ”skulle de vara autonoma gentemot det hela, gentemot partiet. En sådan ståndpunkt kan inte ens kallas bundistisk, den är rent anarkistisk. Anarkisterna resonerar ju också som så: individers rättigheter är obegränsade, de må gärna kollidera med varandra, varje individ bestämmer själv gränserna för sina rättigheter. Men här är det inte gruppen själv som skall bestämma gränserna för sin autonomi, utan den helhet, av vilken den utgör en del. Som åskådligt exempel på brott mot denna princip kan Bund tjäna. Autonomins gränser bestäms alltså antingen av kongressen eller av den högsta instans som kongressen tillsatt. Den centrala institutionens myndighet måste vara grundad på moralisk och andlig auktoritet. Om detta är jag givetvis överens. Varje representant för en organisation måste se till att institutionen har moralisk auktoritet. Men därav följer inte, att om auktoriteten behövs, så är myndigheten överflödigt ... Att ställa myndighetens auktoritet i motsats till idéernas auktoritet är en anarkistisk fras, som inte har någonting här att göra.” (98) Dessa teser är i högsta grad elementära, är rena axiom, som det var t o m underligt att göra till föremål för votering (s 102) och som ifrågasattes bara därför att ”begreppen nu blandats samman” (ibid). Men minoritetens intellektuella individualism hade oundvikligen lett den till en önskan att sabotera kongressen och att inte underordna sig majoriteten; denna önskan kunde inte rättfärdigas med annat än en *anarkistisk fras*. Det är mycket besynnerligt att minoriteten inte hade annat att svara Plechanov med än *klagolåt* om att han använt övermåttan starka uttryck som opportunist, anarkism o d. Plechanov gycklade med all rätt över denna klagolåt och frågade hur det kunde komma sig att ord som ”jaurèsism och anarkism var opassande, men sådana som lèse-majesté [majestätsbrott] och pompadourism passande”. På den frågan fick han inget svar. Detta originella *qui pro quo* [=Missförstånd – Red] möter vi ideligen hos kamraterna Martov, Axelrod & Co, deras nya glosor bär den uppflammande vredens prägel, men att påpeka detta är kränkande – vi är ju principfast folk; men om ni *av princip* vägrar att underordna delen under helheten så är ni anarkister, säger man dem. Återigen är de kränkta av starka uttryck! Med andra ord: de strider gärna mot Plechanov, men bara på det villkoret att han inte på allvar angriper dem!

Kamrat Martov och diverse andra ”mensjeviker” har många gånger lika barnsligt sökt överbevisa mig om följande ”motsägelse”. De har anfört citat ur Vad bör göras? eller Brev till en kamrat, där det talas om ideologisk påverkan, om kamp för inflytande osv och ställt den ”byråkratiska” påverkan genom stadgarna, den ”autokratiska” strävan att stödja sig på makt m m i motsättning till detta. Vilken naivitet! De har redan glömt att vårt parti *förut* inte utgjorde någon formellt organiserad helhet, utan endast var en hopsamling av enskilda grupper, och

att det därför inte kunde finnas några andra relationer mellan dessa grupper än den ideologiska påverkan. *Nu* har vi blivit ett organiserat parti, och detta innebär att upprätta en myndighet, att idéauktoriteten blir en myndighetsauktoriteten och att de lägre partiinstanserna underordnas de högre. Det är verkligen genant att behöva förklara en så elementär sak för sina gamla kamrater, särskilt när man känner att saken i grund och botten rör sig om minoritetens ovilja att foga sig efter majoriteten när det gäller val! Men *principiellt* är alla dessa ändlösa försök att pådyvla mig motsägelser *i sin helhet* bara en anarkistisk fras. Den nya Iskra har ingenting emot att utnyttja en partiinstitutions namn och befogenhet, men vill inte underordna sig partiets majoritet.

Om det finns en princip i fraserna om byråkratism, om detta inte är ett anarkistiskt förnekande av delens skyldighet att underordna sig helheten, så har vi här att göra med *opportunistens princip*, som söker minska de enskilda intellektuellas ansvar mot proletariats parti, försvaga centralinstitutionernas inflytande, öka de minst hållfasta partielementens autonomi och reducera de organisatoriska förhållandena till en läpparnas rent platoniska erkännande av dem. Vi såg detta på partikongressen, där folk som Akimov och Lieber höll precis samma slags tal om den ”monstruösa” centralismen, som sedan på ligans kongress flödade ur munnen på Martov & Co. Att opportunisten inte av någon tillfällighet utan på grund av själva sin natur – och det inte bara i Ryssland utan i hela världen – leder till martovska och axelrodska ”åsikter” om organisationen, kommer vi att få se i fortsättningen vid analysen av kamrat Axelrods artikel i den nya Iskra.

p) Små obehag får inte hindra ett stort nöje

Ligans avvisande av resolutionen om att dess stadgar måste stadfästas av CK (s 105 i ligans protokoll) innebar, som partikongressens hela majoritet genast noterade, ett ”*flagrant brott mot parti-stadgarna*”. Betraktad som en handling av principfasta män var detta brott den renaste anarkism, och i den atmosfär som kännetecknat kampen efter partikongressen har det ofrånkomligen skapat intrycket att partiets minoritet vill ”göra upp räkningen” med dess majoritet (s 112 i ligans protokoll); det har inneburit att minoriteten inte vill underordna sig partiet? inte vill vara med i detsamma. Ligans vägran att anta en resolution om CK:s deklARATION att det var nödvändigt att ändra stadgarna (s 124f) medförde ofrånkomligen att den sammankomst ansågs *stadgestridig*, som ville *räkna sig* som en sammankomst av en partiorganisation, men samtidigt inte ville underordna sig partiets centralinstitution. Partimajoritetens anhängare lämnade också ofördröjligen denna kvasipartisammanskomst för att slippa bli delaktiga i denna ovärdiga komedi.

Den intellektuella individualism med sina platoniska erkännanden av de organisatoriska förhållandena, som blottade sig i tvehågsenheten kring frågan om stadgarnas paragraf 1, ledde alltså i praktiken till sitt logiska, av mig redan i september, dvs för halvannan månad sedan, förutsagda slut – till partiorganisationens *upprivande*. Och i detta ögonblick, på kvällen samma dag ligans kongress avslutades, förklarade kamrat Plechanov för sina kolleger från partiets båda centralinstitutioner, att han inte förmådde ”skjuta på sina egna”, att ”en kula för pannan var bättre än splittring” och att man för att undvika ett värre ont måste göra maximala personliga eftergifter, varom denna förödande strid egentligen rörde sig (ojämförligt mycket mera än om de principer, som kom till synes i den oriktiga inställningen till paragraf 1). För att ge en mer exakt karakteristik av denna kamrat Plechanovs omsvängning, som fått en viss allmän betydelse för partiet, anser jag det lämpligast att inte stödja mig på privata samtal och brev (sådant gör man endast i nödfall), utan på Plechanovs egen framställning av saken inför hela partiet, på hans artikel ”Vad som inte bör göras” i nr 52 av Iskra, skriven just efter ligans kongress, efter mitt utträde ur CO-redaktionen (den 1 november 1903) och före kooptationen av martovarna (den 26 november 1903).

Grundtanken i artikeln "Vad som inte bör göras" är att man inte bör vara rätlinjig i politiken, inte olämpligt från och olämpligt omedgörlig, att det ibland för att undvika splittring är nödvändigt att göra eftergifter åt revisionister (sådana som närmar sig oss eller är inkonsekventa) och åt anarkistiska individualister. Det är helt naturligt att dessa abstrakta och allmänna teser väckte allmän undran hos Iskras läsare. Man kunde inte utan löje läsa kamrat Plechanovs högrävande och stolta förklaringar (i hans följande artiklar), att man inte hade förstått honom på grund av det nya i hans tankar och på grund av obekantskap med dialektiken. I själva verket kunde hans artikel "Vad som inte bör göras", den gången den skrevs, förstås endast av något tiotal personer i de två förorter till Genève, vilkas namn börjar med samma bokstavspar. Det var kamrat Plechanovs olycka att han inför tiotusentals läsare satte i omlopp en mängd anspelningar, pikar, algebraiska tecken och gåtor med adress till bara detta tiotal personer, som deltagit i alla omsvängningar i den efter partikongressen förda kampen mot minoriteten. Kamrat Plechanov råkade ut för denna olycka därför att han kränkte den av honom så olyckligt omnämnda grundsats i dialektiken, som säger att det inte finns någon abstrakt sanning, utan att sanningen alltid är konkret. Just därför var det också så olämpligt att i abstrakt form kläda den högst konkreta tanken på eftergifter åt martovarna efter ligans kongress.

Eftergivenhet, som kamrat Plechanov gjort till ett nytt stridsrop, är berättigad och nödvändig i två fall: antingen när den tillmötesgående blivit på det klara med att de som eftersträvar eftergifter har rätt (ärliga politiker erkänner i sådant fall direkt och öppet sina fel) eller när en eftergift åt oförnuftiga och för saken skadliga krav görs för att undvika ett ännu värre ont. Av den analyserade artikeln framgår fullt klart, att det är det senare fallet författaren har i åtanke: han talar rent ut om eftergifter åt revisionister och anarkistiska individualister (dvs martovarna som alla partimedlemmar numera känner till genom ligans protokoll), eftergifter som man är skyldig att göra för att undvika splittring. Som synes utmynnar kamrat Plechanovs föregivna nya tanke i en inte alldeles ny levnadsvisdom: små obehag får inte hindra ett stort nöje, en liten opportunistisk dumhet och en liten anarkistisk fras är bättre än en stor partisplittring. När kamrat Plechanov skrev sin artikel insåg han klart, att minoriteten utgör den opportunistiska flygeln av vårt parti och att den för sin kamp med anarkistiska metoder. Han har föreslagit att denna minoritet skall bekämpas genom personliga eftergifter, ungefär (återigen si licet parva componere magnis) som när den tyskasocialdemokratin kämpade mot Bernstein. Bebel förklarade offentligt på sitt partis kongresser, att han inte kände någon människa, som var mera mottaglig för miljöns inverkan än kamrat Bernstein (inte herr Bernstein, som kamrat Plechanov förut brukat uttrycka sig, utan kamrat Bernstein): vi upptar honom i vår krets, vi gör honom till riksdagsledamot, och vi kommer att bekämpa revisionismen utan att skrika opassande gällt (à la Sobakevitj-Parvus) mot revisionisten. Denne revisionist "dödar vi med mildhet" (kill with kindness), såsom, vill jag minnas, kamrat M Beer betecknade det på en engelsk socialdemokratisk sammankomst, där han försvarade den tyska eftergivenheten, fridsamheten, mildheten, smidigheten och omtänksamheten mot ett angrepp av den engelske Sobakevitj-Hyndman. Just så önskade också kamrat Plechanov "med mildhet döda" kamraterna Axelrods och Martovs lilla anarkism och lilla opportunism. Jämsides med de fullt klara anspelningarna på "anarkistiska individualister" uttryckte sig kamrat Plechanov visserligen avsiktligt oklart om revisionisterna, uttryckte sig så som om han avsåg Rabotjeje Delos anhängare, vilka var på glid från opportunism till ortodoxi, och inte Axelrod och Martov, som börjat glida från ortodoxi till revisionism, men detta var en ofarlig krigslist*, en dåligt befäst ställning, som inte kunde hålla stånd mot partioffentlighetens artillerield.

* Om några eftergifter åt kamraterna Martynov, Akimov och Brouckère har det aldrig varit tal efter partikongressen. Jag har inte hört att de också skulle ha krävt "kooptation". Jag betvivlar även att kamrat Starover eller kamrat Martov rådgjort med kamrat Brouckère, när de skrev sina aktstycken och "noter" till oss i

Den som stiftar bekantskap med det här skildrade politiska momentets konkreta konjunkturen och sätter sig in i kamrat Plechanovs mentalitet, den förstår också att jag den gången inte kunde handla annorlunda än jag gjorde. Jag säger detta med adress till de majoritetsanhängare, som förebrått mig för att jag skänkte bort redaktionen. När kamrat Plechanov svängde efter ligans kongress och från att ha varit majoritetsanhängare blev anhängare av försoning till varje pris, så var det min plikt att söka tyda denna omsvängning till det bästa. Kunde det inte tänkas att kamrat Plechanov med sin artikel ville ge ett program för en god och hedersam fred? Varje sådant program måste utmyнна i att båda sidorna uppriktigt erkände sina fel. Vilket fel påvisade kamrat Plechanov hos majoriteten? En olämplig, Sobakevitj värdig fränhet mot revisionisterna. Det är inte känt vad kamrat Plechanov avsåg med detta: sin egen fränhet i liknelsen om åsnorna eller den stora oförsiktigheten att i Axelrods närvaro nämna anarkism och opportunism; kamrat Plechanov föredrog att yttra sig ”abstrakt” och därtill med en snegling åt andra. Det kan ju vara en smaksak. Men jag har erkänt min personliga fränhet öppet såväl i brevet till Iskramedlemmen som på ligans kongress, så hur kunde jag då bestrida detta ”fel” hos majoriteten? För minoritetens vidkommande däremot har kamrat Plechanov klart påvisat dess fel: revisionism (jämför hans anmärkningar om opportunismen på partikongressen och om jaurèsismen på ligans kongress) och anarkism, som lett fram till splittring. Kunde jag stå i vägen för ett försök att genom personliga eftergifter och allehanda slag av allmän ”kindness” (älskvardhet, mildhet osv) få fram ett erkännande av dessa fel och en paralysering av deras skadeverkningar? Kunde jag stå i vägen för ett sådant försök, när kamrat Plechanov i sin artikel ”Vad som inte bör göras” direkt kommit med en uppmaning om att ”skona motståndarna” bland revisionister, som är revisionister ”bara till följd av en viss inkonsekvens”? Och om jag inte hade trott på detta försök, hade jag då kunnat handla annorlunda än att göra en personlig eftergift mot CO och flytta över till CK för att där försvara majoritetens ställning? * Jag kunde ju inte absolut förneka möjligheten av sådana försök och ensam ta på mig ansvaret för den hotande splittringen, redan av den anledningen att jag själv, i brevet av den 6 oktober, varit böjd för att skriva bråket på den ”personliga upphetsningens” konto. Men att försvara majoritetens ställning ansåg och anser jag fortfarande vara min politiska plikt. Att i detta hänseende förlita sig på kamrat Plechanov var svårt och riskabelt, ty allt tydde på att han var villig att dialektiskt tolka sin fras ”proletariatets ledare har inte rätt att ge efter för sina krigiska böjelser när dessa står i motsättning till de politiska beräkningarna” så, att om man ändå måste skjuta, så var det mera ändamålsenligt att (under det i Genève rådande novembervädret) skjuta på majoriteten ... Att försvara majoritetens

”halva partiets” namn ... På ligans kongress avvisade kamrat Martov med den rakryggade politiske kämpens djupa förtrytelse själva tanken på ett ”samgående med Rjazanov eller Martynov”, på möjligheten av ett ”avtal” med dem eller ens en (redaktionell) ”partitjänst” tillsammans med dem (s 53 i ligans protokoll). På samma kongress fördömde han skarpt de ”martynovska tendenserna” (s 88), och när kamrat Ortodox försiktigt antydde att Axelrod och Martov kanske ”även för kamraterna Akimovs, Martynovs och andras vidkommande erkänner rätten att samlas, utarbeta sina egna stadgar och handla efter eget gottfinnande” (s 99), så började martovarna förneka detta som när Petrus förnekade Kristus (s 100: ”kamrat Ortodox’ farhågor” ”beträffande sådana som Akimov, Martynov m fl” ”är helt ogrundade”).

* Kamrat Martov yttrade sig mycket träffande om detta när han sade, att jag flyttade över avec armes et bagages (med vapen och tross – *Red*). Kamrat Martov använder med förkärlek militära liknelser: fälttåg mot ligan, batalj, oläkliga blesyrer etc, etc. Jag medger att även jag hyser stor svaghet för militära liknelser, särskilt nu, när man med spännt intresse följer nyheterna från Stilla havet. Och för att nu tala militärt, kamrat Martov, så låg saken till så här. Vi erövrade två fort på partikongressen. Ni attackerade dem på ligans kongress. Efter den första lätta skottväxlingen öppnade min kollega, kommandanten på den ena fästningen, portarna för fienden. Jag samlar givetvis ihop mitt obetydliga artilleri och drar mig tillbaka till det andra, nästan obefästa fortet för att ”uthärda belägringen” av den numerärt överlägsne fienden. Jag t o m föreslår fred – vem kan väl kriga mot två makter? Men som svar på mitt fredsförslag kommer de nya bundsförvanterna och bombarderar mitt ”sista” fort. Jag besvarar elden. Då kommer min förutvarande kollega, kommandanten, och ropar med pompöst ogillande: titta, gott folk, hur denne Chamberlain totalt saknar fredsvilja!

ställning var nödvändigt därför att kamrat Plechanov – i hån mot dialektiken, som kräver konkret och allsidig granskning – när han tog upp frågan om revolutionärernas goda (?) vilja försynt kringgick frågan om *förtroendet för revolutionärerna*, om tron på en sådan ”proletariatets ledare” som ledde en bestämd flygel av partiet. När kamrat Plechanov talade om anarkistisk individualism och rådde till att ”stundtals” blunda för ett disciplinbrott och ”någon gång” göra en eftergift åt den intellektuella löslighet, som ”grundar sig på en känsla som inte har någonting att göra med hängivenheten mot den revolutionära idén”, glömde han tydligen att man också måste räkna mer partimajoritetens goda vilja och att det är *just praktiker* som måste tillerkännas rätten att bestämma *omfattningen* av eftergifter åt anarkistiska individualister. Lika lätt som det är att bekämpa barnsligt anarkistiskt nonsens på det litterära området, lika svårt är det praktiska arbetet med en anarkistisk individualist inom en och samma organisation. En skriftställare, som åtar sig att bestämma omfattningen av eventuella praktiska eftergifter åt anarkismen, blottar därmed endast sin egen omåttliga, verkligt doktrinära litterära inbilskhet. Kamrat Plechanov har majestätiskt förklarat (för sin betydelses skull som Bazarov uttryckte sig) att arbetarna i händelse av en ny splittring inte längre skulle förstå oss, men samtidigt inledde han själv en ändlös rad artiklar i nya Iskra, vilka till sin verkliga och konkreta betydelse oundvikligen måste bli obegripliga inte bara för arbetarna, utan för alla andra överhuvudtaget. Inte underligt att den CK-ledamot, som läste artikeln ”Vad som inte bör göras” i korrektur, gjorde kamrat Plechanov uppmärksam på att hans plan på att något förkorta vissa publikationer (protokollen från partiets och ligans kongress) måste omintetgöras av just denna artikel, som skulle väcka nyfikenhet, framlägga vissa pikanta men samtidigt högst dunkla saker för gatans dom^{*}, oundvikligen ge upphov till förbryllade frågor om ”vad som hade hänt”. Inte underligt att just denna kamrat Plechanovs artikel genom sina abstrakta resonemang och dunkla antydningar väckte jubel bland socialdemokratins fiender: cancandans i Revoljutsionnaja Rossijas spalter och hänfört bifall från Osvobozjdenijes konsekventa revisionister. Orsaken till alla dessa lustiga och ledsamma missförstånd, som kamrat Plechanov sedan så lustigt och ledsamt försökt befria sig från, är just att man brutit mot den grundsats i dialektiken som säger att konkreta frågor måste granskas i hela sitt konkreta väsen. Särskilt hr Struves hänförelse var fullt naturlig: han var inte det minsta intresserad av det ”goda” syfte (kill with kindness) som kamrat Plechanov eftersträvade (men inte behövde uppnå); hr Struve välkomnade och kunde inte annat än välkomna den *vändning till vårt partis opportunistiska flygel*, som börjat i nya Iskra såsom var och en nu inser. Inte bara ryska borgerliga demokrater välkomnar varje, om än den mest obetydliga och tillfälliga, vändning till opportunismen inom alla socialdemokratiska partier. I en klok fiendes bedömning förekommer mycket sällan blott och bart missförstånd: säg mig vem som berömmar dig och jag skall säga dig vilka fel du begått. Och kamrat Plechanov torde förgäves förlita sig på läsarens uppmärksamhet när han söker framställa saken så, att majoriteten var absolut emot personliga eftergifter i fråga om kooptationen, men inte emot en övergång från partiets vänstra till dess högra flygel. Sakens kärna är ingalunda att kamrat Plechanov för att undvika splittring gjorde en personlig eftergift (detta är mycket lovvärt), utan att han, trots att han helt insett nödvändigheten att *strida* mot de inkonsekventa revisionisterna och anarkistiska individualisterna, har föredragit att strida mot majoriteten, från vilken han skilt sig *i fråga om omfattningen* av möjliga praktiska eftergifter åt anarkismen. Kärnan är ingalunda att kamrat

* Vi diskuterade häftigt och lidelsefullt i ett slutet rum. Plötsligt rusade en av oss upp, slog upp ett fönster åt gatan och började skälla ut sobakevitjar, anarkistiska individualister, revisionister osv. Det var ju naturligt att en hop nyfikna skockades ute på gatan och att våra fiender fick anledning till skadeglädje. De andra deltagarna i dispyten gick också fram till fönstret och önskade ge en sammanhängande redogörelse alltifrån början och utan anspelningar på saker som ingen kände till. Då smällde fönstret igen: det lönar sig inte att diskutera om käbbel (Iskra nr 53, s 8, spalt 2, rad 24 nedifrån). Det lönade sig inte att i Iskra börja diskutera om ”käbbel”, kamrat Plechanov – det är den verkliga sanningen!

Plechanov ändrat redaktionens personsammansättning, utan att han svikit sin ståndpunkt i striden mot revisionismen och anarkismen och upphört att förfäktas denna ståndpunkt i partiets CO.

Vad beträffar CK, som då var den enda organiserade företrädaren för majoriteten, så skilde sig kamrat Plechanov då från CK *uteslutande i fråga om omfattningen av möjliga praktiska eftergifter åt anarkismen*. Det hade gått nära en månad sedan den 1 november, då jag genom mitt utträde lät det bli fritt fram för kill-with-kindness-politiken. Kamrat Plechanov hade fått alla möjligheter att genom varjehanda förbindelser pröva denna politikens duglighet. Han hade då offentliggjort sin artikel ”Vad som inte bör göras”, som var – *och fortfarande är* – så att säga martovarnas enda inträdesbiljett till redaktionen. Parollerna – revisionism (som måste bekämpas medan motståndaren skall skonas) och anarkistisk individualism (som man måste ställa sig in hos och döda genom mildhet) – är tryckta med fetstil på denna biljett. Stig in, mitt herrskap, och var välkomna, nu skall jag döda er med mildhet – det var vad kamrat Plechanov med sitt inbjudningskort sade till sina nya redaktionskolleger. För CK återstod givetvis inget annat än att säga sitt sista ord (och ett ultimatum är just sista ordet om eventuell fred) rörande omfattningen av de enligt dess åsikt tillåtliga praktiska eftergifterna åt den anarkistiska individualismen. Antingen vill ni fred – och då får ni ett bestämt antal poster, som bevisar vår mildhet, fredskärlek, eftergivenhet etc (fler kan vi inte ge om fred skall garanteras i partiet, en fred inte i meningen att inga diskussioner förekommer, utan i meningen att partiet inte slås sönder av anarkistisk individualism); ta emot dessa poster och vänd er så småningom åter bort från Akimov till Plechanov. Eller också vill ni vidhålla och utveckla er ståndpunkt och slutgiltigt (åtminstone i organisationsfrågorna) vända er till Akimov och övertyga partiet om att ni har rätt gentemot Plechanov – i så fall får ni en publicistisk grupp, får representation på kongressen och inleder en ärlig kamp och öppen polemik för att vinna majoritet. Det var dessa båda alternativ, som fullt klart ställdes för martovarna i centralkommitténs ultimatum av den 25 november 1903 (se *Belägringstillståndet* och *Kommentarer till ligans protokoll* *) och detta stod i bästa samklang med Plechanovs och mitt brev av den 6 oktober 1903 till de förutvarande redaktörerna: antingen rör det sig om personlig upphetsning (och då kan det i värsta fall bli fråga om ”kooptation”) eller också om principiell skiljaktighet (och då måste ni *till att börja med* övertyga partiet, och först därefter börja tala om förändring av centralinstansernas personsammansättning). CK hade så mycket större anledning att överlåta lösandet av detta delikata dilemma åt martovarna själva som kamrat Martov *just vid den tiden* i sin profession de foi (Än en gång i minoritet) skrivit följande rader:

”Minoriteten gör anspråk på en enda ära – att för första gången i vårt partis historia ge exempel på att man kan bli ’besegrad’ *utan att ändå bilda ett nytt parti*. Att minoriteten intar en sådan ståndpunkt

* Jag avstår givetvis från att söka nysta upp den härva, som Martov i *Belägringstillståndet* snott kring detta CK:s ultimatum med hänvisningar till privatsamtal etc. Detta är ”den andra kampmetoden”, som jag karakteriserade i det föregående avsnittet, men endast en specialist på neuropatologi skulle med hopp om framgång kunna analysera den. Här räcker det med att nämna, att kamrat Martov där yrkar på en överenskommelse med CK om att inte publicera förhandlingarna, men någon sådan överenskommelse har trots alla efterforskningar ännu inte kunnat upptäckas. Kamrat Travinskij, som förde underhandlingarna å CK:s vägnar, meddelade mig skriftligen, att han ansåg mig ha full rätt att även utanför *Iskra* publicera mitt brev till redaktionen.

Det finns emellertid ett uttryck av kamrat Martov, som jag särskilt gillar, och det är ”bonapartism av sämsta slag”. Jag anser att han framfört denna beteckning synnerligen lägligt. Låt oss lidelsefritt granska vad den innebär. Såvitt jag kan finna, innebär den att man tillskansar sig makten på *formellt* laglig väg men i *realiteten* mot folkets (eller partiets) vilja. Är det inte så, kamrat Martov? Och om så är, kan jag lugnt låta läsekretsen bedöma på vilken sida det finns sådan ”bonapartism av sämsta slag”, om det är hos Lenin och Y, vilka kunnat utnyttja sin *formella* rätt att utestänga martovarna och därvid stödja sig på andra kongressens vilja, men ändå *inte gjorde det*, eller om det är hos dem, som med *formell rätt* (genom ”enhällig kooptation”) tagit hand om redaktionen, väl vetande att detta i *realiteten inte motsvarar andra kongressens vilja* och i fruktan för att tredje kongressen skall pröva den viljan.

beror på hela dess syn på partiets organisatoriska utveckling, på dess medvetande om sin fasta samhörighet med det redan utförda partiarbetet. Minoriteten tror inte på 'pappersrevolutioners' mystiska kraft och ser i sina strävandens *djupgående förbundenhet med det levande livet en garanti för att den med rent ideologisk propaganda inom partiet skall vinna seger för sina organisatoriska principer.*" (Min kursiv)

Vilka sköna, stolta ord! Och hur bittert det varit att genom erfarenheter lära sig att detta var – *blott och bart ord* ... Och ni torde ursäkta, kamrat Martov, att *jag nu å majoritetens vägnar gör anspråk* på denna "ära", som ni *inte förtjänat*. Det blir en verkligt stor ära, väl värd att kämpa för, just därför att cirkelväsandets traditioner gett oss i arv en osedvanlig fallenhet för splittring och ett osedvanligt flitigt tillämpande av regeln: antingen får du på käften, eller ger du oss din hand!

Det stora nöjet (att ha ett enda parti) måste väga upp och har vägt upp de små obehagen (sådana som käbblen om kooptationen). Jag har utträtt ur CO och kamrat Y (som Plechanov och jag delegerade till partirådet från CO-redaktionen) har utträtt ur rådet. Martovarna svarade på CK:s sista ord om fred med ett brev (se de citerade publikationerna) som var liktydigt med en krigsförklaring. Då, och först då, skrev jag mitt brev till redaktionen (Iskra, nr 53) om offentlighet. Om nu här talas om revisionism, tvistas om inkonsekvens och anarkistisk individualism, om olika ledares nederlag, var då så goda, mina herrar, och redogör utan hemlighetsmakeri för hela saken sådan den ligger till – det var innehållet i mitt brev om offentlighet. På detta svarade redaktionen med ilsket skäll och högtidlig förmaning: understå er inte att dra fram "cirkellivets struntsaker och käbblen" (Iskra, nr 53). På det viset, tänkte jag för mig själv: "cirkellivets struntsaker och käbblen" – es ist mir recht, mina herrar, det håller jag med om. Detta innebär ju att ni direkt hänför allt bråk om "kooptationen" till *cirkelkäbblen*. Alldeles riktigt. Men vad är detta för dissonans, när samma (av allt att döma samma) redaktion i den ledande artikeln i samma nr 53 tog upp talet om byråkratism, formalism osv.* Du får inte understå dig att ta upp frågan om kampen för kooptation i CO, ty det är bara käbblen. Men vi tar upp frågan om kooptation i CK och kallar det inte för käbblen utan för principiell meningsskiljaktighet om "formalismen". Nej, kära kamrater, tänkte jag, den favören ger jag er inte. Ni vill beskjuta mitt fort, och ni kräver att jag skall utlämna mitt artilleri till er. Skämtare där! Jag skrev och tryckte på annat håll än i Iskra Brev till redaktionen (Varför jag utträdde ur Iskras redaktion?), redogjorde där i korthet för hur saken låg till och frågade ännu en gång ont inte en fred var möjlig på basis av följande fördelning ni får centralorganet och vi centralkommittén. Ingendera parten behöver då kanna sig som "främling" i sitt parti och vi kan diskutera omsvängningen till opportunist och därvid till att börja med föra diskussionen i våra publikationer och därefter kanske på partiets tredje kongress.

Som svar på min fredsinvit öppnades eld från samtliga fientliga batterier, rådet inberäknat. Projektilerna haglade. Autokrat, Schweitzer, byråkrat, formalist, centrumbas, ensidig, enkelspårig, envis, trångsint, misstänksam, omedgörlig ... Mycket bra, mina vänner! Är ni färdiga? Har ni inget mer i förrådet? Då var er ammunition allt bra dålig ...

Nu är det jag som har ordet. Låt oss ta en titt på *innehållet* i nya Iskras nya organisationsåsikter och på förhållandet mellan dessa åsikter och den uppdelning av vårt parti i "majoritet" och "minoritet", vars verkliga natur vi visat genom vår analys av debatterna och voteringarna på andra kongressen.

* Det framkom sedermera att "dissonansen" rätt och slätt var en dissonans i CO-redaktionens sammansättning. Om "käbblen" har Plechanov skrivit (se hans erkännande i Ett beklagligt missförstånd i nr 57). medan ledaren Vår kongress har skrivits av Martov (Belägringstillståndet, s 84). Den ene sjunger si, den andre så.

q) Den nya Iskra. Opportunismen i de organisatoriska frågorna

Som grundval för en analys av nya Iskras principiella ståndpunkt måste man utan tvivel ta kamrat Axelrods två artiklar.* Den konkreta betydelsen av en hel rad uttryck, som han har en särskild förkärlek för, har vi redan tidigare ingående påvisat, och vi måste nu vinnlägga oss om att abstrahera från denna konkreta betydelse, tränga in i den tankegång som (av en eller annan obetydlig och småaktig anledning) har tvingat ”minoriteten” att gripa tag just i dessa och inte i några andra paroller samt undersöka den principiella betydelsen av dessa paroller oberoende av deras ursprung, oberoende av ”kooptationen”. Vi lever nu i eftergivenhetens tecken: låt oss då göra ett medgivande åt kamrat Axelrod och ta hans ”teori” ”på allvar”.

Kamrat Axelrods huvudtes (nr 57 av Iskra) är att ”vår rörelse från första början gömde inom sig två motsatta tendenser, vilkas inbördes antagonism inte kunde undgå att utvecklas och påverka den parallellt med dess egen utveckling”. Nämligen: ”principiellt är rörelsens proletära mål [i Ryssland] detsamma som hos västerns socialdemokrati”. Men hos oss utgår inverkan på arbetarmassorna ”från ett socialt element, som är främmande för dem” – de radikala intellektuella. Kamrat Axelrod konstaterar således, att det finns en antagonism mellan de proletära och de radikalt intellektuella tendenserna i vårt parti.

Häri har kamrat Axelrod absolut rätt. Det råder inget tvivel om att en sådan antagonism finns (och det inte endast i det ryska socialdemokratiska partiet). Inte nog härmed. Alla och envar vet att det är just denna antagonism, som i betydande grad förklarar den uppdelning av den moderna socialdemokratin i en revolutionär (också kallad ortodox) och en opportunistisk (revisionistisk, ministerialistisk, reformistisk), som fullt tydligt framträtt också i Ryssland under vår rörelses senaste tio år. Alla vet också att det är just den ortodoxa socialdemokratin, som uttrycker de proletära tendenserna i rörelsen, medan den opportunistiska uttrycker de demokratiskt intellektuellas.

Men knappt har kamrat Axelrod kommit tätt inpå detta allmänt kända faktum, förrän han ängsligt börjar dra sig tillbaka. Han gör *inte det minsta försök* att analysera hur denna uppdelning har framträtt i den ryska socialdemokratins historia i allmänhet och på vår partikongress i synnerhet – ehuru kamrat Axelrod skriver just med anledning av kongressen! Liksom nya Iskras hela redaktion är kamrat Axelrod *dödligt rädd* för protokollen från denna kongress. Efter allt som ovan framhållits, bör detta inte förvåna oss, men hos en ”teoretiker”, som påstår sig undersöka de olika tendenserna i vår rörelse, är detta ett originellt fall av *fruktan för sanningen*. Till följd av denna sin egenskap skjuter kamrat Axelrod ifrån sig det nyaste och mest exakta materialet om tendenserna i vår rörelse och söker räddning i behagliga drömmier. ”Den legala marxismen eller halvmarxismen har ju skänkt våra liberaler en litterär ledare”, säger han, ”så varför skulle inte historien-skämtaren ge den revolutionära borgerliga demokratin en ledare från den ortodoxa, revolutionära marxismens skola?” Till detta för kamrat Axelrod så behagliga drömmier vill vi bara säga, att om historien råkar skämta, så rättfärdigar det inte ett *tankeskämt* hos den som tar itu med att analysera denna historia. Då liberalen lyste igenom hos halvmarxismens ledare, hänvisade inte de personer, som önskade (*och förmådde*) undersöka hans ”tendenser”, till eventuella skämt av historier utan till tiotals och hundratals exempel på denne ledares mentalitet och logik, till de särdrag i hela hans litterära fysiologi, som rörde marxismens återspeglning i den borgerliga litteraturen. Men om kamrat Axelrod, som har gett sig i kast med att analysera ”de allmänt revolutionära och proletära tendenserna i vår rörelse”, *absolut inte i ringaste grad* har förmått ge något bevis på och påvisa vissa tendenser hos de eller de representanterna för den honom så förhatliga ortodoxa flygeln i partiet, så har han bara därmed gett sig själv ett *högtidligt*

* Dessa artiklar ingick i samlingsbandet Iskra under två år, d II, s 122ff (S:t Petersburg, 1906). (Författarens anmärkning till 1907 års upplaga – Red)

fattigdomsbevis. Det måste ligga synnerligen dåligt till med kamrat Axelrods sak, när han inte har någonting annat att komma med än att hänvisa till historiens eventuella skämt!

Kamrat Axelrods andra hänvisning – till ”jakobinerna” – är ännu lärorikare. Det är förmodligen inte obekant för kamrat Axelrod att den moderna socialdemokratins delning i en revolutionär och en opportunistisk flygel för länge sedan och inte bara i Ryssland har gett anledning till ”historiska analogier med den stora franska revolutionens epok”. Det är förmodligen inte obekant för kamrat Axelrod att *den moderna socialdemokratins girondister* överallt och ständigt använder sig av uttrycken ”jakobinism”, ”blanquism” osv för att karakterisera sina motståndare. Vi skall således inte ta efter kamrat Axelrods fruktan för sanningen utan betrakta protokollen från vår kongress: måhända finner vi i dem material för en analys och kontroll av de tendenser vi undersöker och de analogier vi analyserar.

Första exemplet. Striden om programmet på partikongressen. Kamrat Akimov (som är ”helt ense” med kamrat Martynov) säger: ”Avsnittet om erövringen av den politiska makten [om proletariats diktatur] har jämfört med alla andra socialdemokratiska program fått en sådan utformning, att den kan tolkas och verkligen tolkades av Plechanov så, att den roll den ledande organisationen spelar måste skjuta i bakgrunden den klass organisationen leder och isolera organisationen från klassen. Och därför är formuleringen av våra politiska uppgifter alldeles densamma som hos Narodnaja Volja.” (S 124 i protokollen) Mot kamrat Akimov protesterar kamrat Plechanov och andra iskraiter och förebrår honom för opportunism. Anser inte kamrat Axelrod att denna strid visar oss (i verkligheten, och inte i inbillade skämt av historien) antagonismen mellan *de moderna jakobinerna och de moderna girondisterna* inom socialdemokratien? Och har inte kamrat Axelrod börjat tala om jakobinerna därför att han (på grund av de fel han begått) kommit i sällskap med socialdemokratins *girondister*?

Andra exemplet. Kamrat Posadovskij reser frågan om en ”allvarlig meningsskiljaktighet” i ”den grundläggande frågan” om ”de demokratiska principernas absoluta värde” (s 169). Tillsammans med Plechanov förnekar han deras absoluta värde. Ledarna för ”centrum” eller träsket (Jegorov) och för antiiskraiterna (Goldblatt) protesterat energiskt mot detta och ser hos Plechanov en ”efterapning av den borgerliga taktiken” (s 170) – *detta är just kamrat Axelrods idé om sambandet mellan ortodoxi och borgerlig tendens*, endast med den skillnaden att denna idé hänger i luften hos Axelrod, medan den hos Goldblatt är knuten till bestämda debatter. Vi frågar än en gång: anser inte kamrat Axelrod att också denna strid på vår partikongress påtagligt visar oss antagonismen mellan jakobinerna och girondisterna i den moderna socialdemokratien? Dundrar inte kamrat Axelrod mot jakobinerna därför att han har råkat i sällskap med girondisterna?

Tredje exemplet. Striderna om paragraf 1 i stadgarna. Vem försvarar ”*de proletära tendenserna i vår rörelse*”, vem understryker att arbetaren ej fruktar organisationen, att proletären inte hyser någon sympati för anarkin, att han uppskattar parollen ”organisera er!”, vem varnar mot de borgerliga intellektuella, som är helt genomsyrade av opportunism? *Socialdemokratins jakobiner*. Och vem smugglar in radikala intellektuella i partiet, vem vinnlägger sig om professorerna, gymnasisterna, individualisterna, den radikala ungdomen? *Girondisten Axelrod tillsammans med girondisten Lieber*.

Kamrat Axelrod försvarar sig oskickligt mot ”beskyllningen för opportunism”, som öppet spreds på vår partikongress mot majoriteten av gruppen Arbetets frigörelse! Han försvarar sig på ett sådant sätt att han bestyrker anklagelsen genom att på nytt ta upp den utnötta bernsteinska melodin om jakobinism, blanquism osv! Han hojtar om faran från de radikala intellektuella för att överrösta sina egna tal på partikongressen, vilka andas omsorg om dessa intellektuella.

Dessa ”skräckinjagande ord” jakobinism osv uttrycker absolut ingenting annat än opportunist. En jakobin, som är oupplösligt förbunden med *organisationen* av proletariatet, som blivit *medvetet* om sina klassintressen – det är just en *revolutionär socialdemokrat*. En girondist, som längtar efter professorer och gymnasister, som fruktar proletariatets diktatur, som suckar över de demokratiska kravens absoluta värde – det är just en *opportunist*. Endast opportunisterna kan än idag se en fara i konspirativa organisationer, då tanken på att pressa ihop den politiska kampen till en sammansvärjning har blivit tusen gånger vederlagd i litteraturen, och för länge sedan vederlagts och bortträngts av livet, då den politiska massagitationens grundläggande betydelse har klargjorts och idisslats ända till leda. Den reella grundvalen för skräcken för sammansvärjningen, blanquismen är inte ett eller annat drag som kommit fram i den praktiska rörelsen (vilket Bernstein & Co länge och förgäves har försökt bevisa), utan girondistisk ängslan hos den borgerlige intellektuelle, vars mentalitet så ofta bryter igenom hos de moderna socialdemokraterna. Det finns ingenting mera komiskt än dessa krampaktiga ansträngningar av nya Iskra att säga *ett nytt ord* (som på sin tid sagts hundratals gånger) för att varna för de franska revolutionära sammansvurnas taktik på 40- och 60-talet (nr 62, ledaren). I nästa nummer av Iskra kommer den moderna socialdemokratins girondister sannolikt att visa oss en sådan grupp av franska sammansvurna från 40-talet, för vilken betydelsen av den politiska agitationen bland arbetarmassorna, arbetartidningarnas betydelse som grundval för partiets inverkan på klassen skulle varit ett för länge sedan inpluggat och inlärt abc.

Den nya Iskras strävan att under skenet av nya ord upprepa gamla läxor och idissla abc är likväl alls ingen tillfällighet, utan en oundviklig följd av den ställning Axelrod och Martov råkat i, sedan de hamnat i vårt partis opportunistiska flygel. Ställningen förpliktar. Man blir tvungen att upprepa opportunistiska fraser, man blir tvungen att *traska tillbaka* för att i det *längesedan förflutna* försöka finna åtminstone något slags rättfärdigande för sin ståndpunkt, som inte kan försvaras utifrån kampen på kongressen och de nyanser och uppdelningar av partiet, som bildades på kongressen. Till de akimovska djupsinnigheterna om jakobinismen och blanquismen lägger kamrat Axelrod också det akimovska tjetet om att inte endast ekonomisterna utan också ”politikerna” var ”ensidiga”, överdrivet ”entusiastiska” osv, osv. När man läser de högtravande betraktelserna över detta ämne i nya Iskra, som i inbilsk ton gör anspråk på att stå över alla dessa ensidigheter och svärmerier, så måste man förbluffad fråga sig: Vems porträtt är det de tecknar? Var hör de sådant prat? Vem vet då inte att den ryska socialdemokratins uppdelning i ekonomister och politiker är ett för länge sedan förflutet stadium? Se igenom Iskra ett par år före partiets kongress, och ni skall få se att kampen mot ekonomismen stillnar av och fullständigt upphör redan 1902, ni skall få se att man t ex i juli 1903 (nr 43) talar om ”ekonomismens tider” som ”slutgiltigt övervunna”, att man anser ekonomismen vara ”slutgiltigt begravd” och betraktar politikernas svärmerier som en uppenbar atavism. Av vilken orsak vänder då nya Iskras redaktion tillbaka till denna slutgiltigt begravda uppdelning? Kämpade vi verkligen på kongressen mot akimovarna för de fel, som de begick i Rabotjeje Delo för två år sedan? Om vi hade gjort det, skulle vi ha varit kompletta idioter. Men alla vet, att vi inte gjorde det, att vi kämpade mot akimovarna på kongressen inte på grund av deras gamla, slutgiltigt begravda fel i Rabotjeje Delo utan på grund av de *nya fel* de begick i sina resonemang och i sina voteringar på kongressen. Det är inte efter deras ståndpunkter i Rabotjeje Delo, utan efter deras ståndpunkter på kongressen, som vi bedömt vilka fel, som verkligen är övervunna, och vilka som fortfarande lever och framkallar nödvändiga diskussioner. Vid den tid kongressen ägde rum existerade inte längre den gamla uppdelningen i ekonomister och politiker, men det fanns fortfarande olika opportunistiska tendenser, som kom till uttryck i debatterna och voteringarna i en rad frågor och som sist och slutligen ledde till en ny uppdelning av partiet i en ”majoritet” och en ”minoritet”. Det väsentliga i saken är att Iskras nya redaktion av lätt begripliga skäl strävar att skylta över sambandet mellan denna nya uppdelning och den *nuvarande* opportunisten i vårt

parti och att den därför är tvungen att traska tillbaka från den nya uppdelningen till den gamla. Oförmågan att förklara den nya uppdelningens politiska ursprung (eller önskan att i eftergivenhetens namn kasta en slöja* över detta ursprung) föranleder dem att idissla den för jämförelsevis länge sedan övervunna gamla uppdelningen. Alla och envar vet att det som ligger till grund för den nya uppdelningen är en meningsskiljaktighet i de *organisatoriska* frågorna, som började med en strid om principerna för organisationen (paragraf 1 i stadgarna) och slutade med en ”praxis” som är anarkister värdig. Det som låg till grund för den gamla uppdelningen i ekonomister och politiker var en meningsskiljaktighet huvudsakligen i *taktiska* frågor.

Denna reträtt från de mera komplicerade, verkligt aktuella nutidsfrågorna i partilivet till frågor, som för länge sedan är lösta och på ett konstlat sätt grävs fram, söker nya Iskra att rättfärdiga genom en löjlig djupsinnighet, som bara kan betecknas som svanspolitik. Sedan kamrat Axelrod börjat med det, går som en röd tråd genom nya Iskras alla skrivelser den djupa ”tanken”, att innehållet är viktigare än formen, programmet och taktiken viktigare än organisationen, att ”organisationens livsduglighet står i direkt proportion till omfånget och betydelsen av det innehåll den för in i rörelsen”, att centralismen inte är ”någon självtilräcklighet”, inte en ”talisman, som skyddar mot allt” osv, osv. Djupsinniga, stora sanningar! Programmet är verkligen viktigare än taktiken, taktiken viktigare än organisationen. ABC-boken är viktigare än etymologin, etymologin viktigare än syntaxen – men vad skall man säga om folk som blivit kuggade i examen i syntax och nu gör sig viktiga och skryter över att de har blivit kvar i en lägre klass ännu ett år? Kamrat Axelrod resonerade om organisationens principiella frågor som en opportunist (paragraf 1) och handlade i organisationen som en anarkist (ligans kongress) – och nu fördjupar han socialdemokratin: druvorna är sura! Vad är egentligen organisation? Den är ju endast en form. Vad är centralism? Den är ju ingen talisman. Vad är syntax? Den är ju mindre viktig än etymologin, det är bara formen för föreningen av etymologins element ... ”Kommer inte kamrat Aleksandrov att vara ense med oss”, frågar Iskras nya redaktion segervisst, ”om vi säger att kongressen främjade centraliseringen av partiarbetet mycket mera genom att utarbeta partiprogrammet än genom att anta stadgarna, hur fulländade dessa än tycks vara?” (Nr 56, bilagan) Man får hoppas, att detta klassiska uttalande skall få en inte mindre vidsträckt och inte mindre varaktig historisk berömmelse än kamrat Kritjevskijs berömda sats att socialdemokratin i likhet med mänskligheten alltid ställer sig genomförbara uppgifter. Denna djupsinnighet hos nya Iskra är ju helt av samma slag. Varför har kamrat Kritjevskijs sats blivit utskrattad? För att han rättfärdigade felet i de taktiska frågorna hos en viss del av socialdemokraterna, oförmågan att ställa de politiska uppgifterna riktigt, med en banalitet som han utgav för filosofi. Precis på samma sätt rättfärdigar också nya Iskra felet hos en viss del av socialdemokraterna i organisationsfrågorna, det intellektuella vankelmod hos vissa kamrater, som har fört dem till den anarkistiska frasen, med banaliteten att programmet är viktigare än stadgarna, att programfrågorna är viktigare än organisationsfrågorna! Nå, är inte detta svanspolitik? Är det inte skryt över att man har blivit kvar i en lägre klass ännu ett år?

Programmets antagande främjar mera centraliseringen av arbetet än stadgarnas antagande. Hur doftar inte denna banalitet, som utges för filosofi, av radikal intellektualism, som står den

* Se Plechanovs artikel om ekonomismen i nr 53 av *Iskra*. I denna artikels underrubrik har tydligen ett litet tryckfel insmugit sig. I stället för ”reflexioner om partiets andra kongress”, bör man tydligen läsa ”om *ligans* kongress” eller måhända ”om *kooptationen*”. Lika mycket som eftergivenhet i personliga pretentioner under vissa förhållanden är på sin plats, lika otillåtligt (ur partimässig men inte ur källborgerlig synpunkt) är det att blanda ihop de frågor som intresserar partiet, att ersätta frågan om det nya felet hos Martov och Axelrod, vilka börjat svänga om från ortodoxi till opportunist, med frågan om det gamla felet (som ingen utom nya Iskra nu påminner om) hos martyrovarna och akimovarna, vilka idag måhända är beredda att i många programmatiska och taktiska frågor svänga om från opportunist till ortodoxi.

borgerliga dekadensen betydligt närmare än socialdemokratismen! I denna berömda sats tas ju ordet centralisering i en helt symbolisk bemärkelse. Om författarna till denna sats inte förmår eller vill tänka, så skulle de åtminstone ha erinrat sig det enkla faktum att antagandet av programmet tillsammans med bundisterna alls inte ledde till centralisering av vårt gemensamma arbete, ja inte ens skyddade oss mot sprängning. Enhet i de programmatiska och taktiska frågorna är en nödvändig men ännu inte tillräcklig förutsättning för partiets enande, för centralisering av partiarbetet (herregud, vilka elementära sanningar är man inte tvungen att tugga om igen nu för tiden, då alla begrepp blandats samman!). För detta senare behövs dessutom enhet i organisationen, vilken i ett parti, som vuxit det minsta utöver ramen för en familjecirkel, är otänkbar utan utformade stadgar, utan att minoriteten underordnar sig majoriteten, utan att delen underordnas det hela. Så länge det hos oss inte rådde enhet i programmets och taktikens huvudfrågor, sade vi också öppet ifrån att vi lever i splittringens och cirkelväsandets epok; vi förklarade öppet att innan man sammansluter sig, måste man avgränsa sig från varandra; vi pratade inte om formerna för en gemensam organisation utan talade uteslutande om de nya (den gången verkligen nya) frågorna om den programmatiska och taktiska kampen mot opportunisten. Som vi alla erkänner, har denna kamp nu redan tryggt en tillräcklig enhet, vilken formulerats i partiprogrammet och i partiresolutionerna om taktiken; nu måste vi ta nästa steg, och det har vi med allas samtycke gjort: vi har utarbetat formerna för en enhetlig organisation, som smälter samman alla cirklar till ett helt. Men nu har man till hälften förstört dessa former och släpat oss tillbaka, släpat oss tillbaka till ett anarkistiskt beteende, till den anarkistiska frasen, till återupprättande av en cirkel i stället för en partiredaktion, och nu rättfärdigar man detta steg tillbaka med att abc bättre främjar det litterära talet än kännedomen om syntaxen!

Svanspolitikens filosofi, som blomstrade för tre år sedan i frågorna om taktiken, uppstår på nytt i de organisatoriska frågorna. Ta exempelvis följande resonemang av den nya redaktionen: ”Den socialdemokratiska kampriktningen i partiet”, säger kamrat Aleksandrov, ”måste genomföras inte endast genom ideologisk kamp, utan också genom bestämda organisationsformer.” Redaktionen undervisar oss: ”Denna konfrontation av den ideologiska kampen och organisationsformerna är inte dålig. Den ideologiska kampen är en process, men organisationsformer är bara ... former [tro det eller inte, så står det i nr 56, bilagan, s 4, spalt 1, längst ned!] som skall ge ett hölje åt det flytande, framväxande innehållet – partiets praktiska arbete, som utvecklar sig.” Detta är redan alldeles i samma anda som en vits om att en kula är en kula och en bomb är en bomb. Den ideologiska kampen är en process, men organisationsformerna är bara former som bildar ett hölje åt innehållet! Frågan gäller om vår ideologiska kamp kommer att höljjas i *högre* former, formerna för en partiorganisation, som är bindande för alla, eller formerna för den gamla splittringen och det gamla cirkelväsendet. Man har släpat oss tillbaka från högre former till mera primitiva och söker rättfärdiga detta med att den ideologiska kampen är en process men formerna bara former. Precis på samma sätt släpade oss kamrat Kritjevskij på sin tid tillbaka från taktiken som plan till taktiken som process.

Ta dessa pretentiösa fraser i nya Iskra om ”proletariatets självuppfostran”, vilka framförs mot dem, som påstås vara i stånd att för formens skull förbise innehållet (nr 58, ledaren). Är det inte akimovism i ny upplaga? Första upplagan av akimovismen sökte rättfärdiga en del av de socialdemokratiska intellektuellas efterblivenhet, då det gäller att ställa de taktiska uppgifterna, med hänvisningar till det ”djupare” innehållet i den ”proletära kampen”, med hänvisningar till proletariatets självuppfostran. Andra upplagan av akimovismen söker rättfärdiga efterblivenheten hos en del av de socialdemokratiska intellektuella i organisationens teori och praktik med lika djupsinniga hänvisningar till att organisationen endast är en form och att sakens hela kärna är proletariatets självuppfostran. Proletariatet fruktar inte organisation och

disciplin, ni herrar, som är bekymrade för lillebror! Proletariatet kommer inte att anstränga sig för att herrar professorer och gymnasister, som inte önskar inträda i någon organisation, skall erkännas som partimedlemmar därför att de arbetar under kontroll av en organisation. Proletariatet uppfostras avsevärt radikalare till organisation genom hela sitt liv än många intellektuella brackor. Ett proletariat, som bara i någon mån tillägnat sig vårt program och vår taktik, kommer inte att rättfärdiga efterblivenhet i organisationen med hänvisningar till att formen är mindre viktig än innehållet. Det är inte proletariatet, utan *några intellektuella* i vårt parti, som saknar *självuppfostran* i organisationens och disciplinens anda, i en anda av fientlighet och förakt för den anarkistiska frasen. Akimovarna av andra upplagan baktalar proletariatet för bristande förberedelse till organisation på samma sätt som akimovarna av första upplagan baktalade det för bristande förberedelse till den politiska kampen. Proletären, som blivit en medveten socialdemokrat och känner sig som medlem av partiet, kommer att avvisa svanspolitiken i organisationsfrågorna med samma förakt som han avvisade svanspolitiken i taktikfrågorna.

Ta slutligen djupsinnigheten hos ”Praktiker” i nya Iskra: ”Den riktigt uppfattade iden om en centralistisk ’kamp’-organisation”, säger han, ”som förenar och centraliserar revolutionärernas *verksamhet* [en kursivering, som fördjupar saken] kan naturligtvis förverkligas endast när denna verksamhet *existerar* [både nytt och klokt] ; själva organisationen som form [hör, hör!] kan endast växa fram *samtidigt* [kursiverat av författaren, som överallt i detta citat] med tillväxten av det revolutionära arbetet, som utgör dess innehåll.” (Nr 57) Påminner inte detta återigen om hjälten i folkeposet, som då han såg ett liktåg utbrast: Hugg i, måtte det aldrig ta slut? I vårt parti finns det säkert inte en enda praktiker (utan citationstecken), som inte skulle förstå att just formen för vår verksamhet (dvs organisationen) redan länge har släpat efter, har släpat förtvivlat efter innehållet, att ropen till de efterblivna – håll takten, gå inte för fort! – endast är värdig partiets dummerjönsar. Försök att jämföra vårt parti med exempelvis Bund. Det råder inte det minsta tvivel om att *innehållet** i vårt partis arbete är ojämförligt rikare, mångsidigare, vidare och djupare än Bunds. Den teoretiska slagkraften är större, programmet är mera utvecklat, inverkan på arbetarmassorna (och inte bara på de organiserade hantverkarna) är bredare och djupare, propagandan och agitationen är mera mångsidig, det politiska arbetets puls slår snabbare både hos föregångsmännen och de vanliga medlemmarna, *folkrörelsen* vid demonstrationer och allmänna strejker är mera storslagen, verksamheten bland de ickeproletära skikten är mera energisk. Men ”formen”? ”Formen” för vårt arbete är så otillåtligt efterbliven jämfört med Bunds arbetsform, att det sticker en i ögonen och framkallar blygselns rodnad hos envar, som inte petar sig i näsan, när han betraktar sitt partis angelägenheter. Efterblivenheten i organiseringen av arbetet jämfört med dess innehåll är vår ömma punkt, och den var den ömma punkten långt före kongressen, långt innan organisationskommittén bildades. Formens bristande utveckling och stabilitet gör det inte möjligt att ta ytterligare betydande steg framåt i utvecklingen av innehållet, framkallar en skamlig stagnation, leder till slöseri med krafterna, till bristande överensstämmelse mellan ord och gärning. Alla har lidit nog av denna bristande överensstämmelse – men nu kommer axelrodarna och ”Praktikerna” i nya Iskra med den djupsinniga förkunnelsen: formen måste växa fram på ett naturligt sätt, endast samtidigt med innehållet!

Dithän leder det lilla felet i organisationsfrågan (paragraf 1), om man vill *fördjupa* meningslösheten och ge den opportunistiska frasen en filosofisk motivering. Med långsamma steg, i

* Jag bortser helt ifrån att *innehållet* i vårt partiarbete skisserades upp (i programmet osv) på kongressen i den revolutionära socialdemokratins anda endast *genom kamp*, kamp mot samma antiiskraiter och samma trask, vars representanter i fråga om antalet överväger i vår ”minoritet”. Det skulle även vara intressant att beträffande frågan om ”innehållet” jämföra t ex sex nummer av gamla *Iskra* (nr 46-51) med 12 nummer av nya *Iskra* (nr 52-63). Men det får vara till en annan gång.

ängsligt sicksack! – vi har hört denna melodi tillämpad på taktikfrågorna; nu hör vi den tillämpad på organisationsfrågorna. *Svanspolitik i organisatoriska frågor* är en naturlig och oundviklig produkt av den *anarkistiska individualistens* mentalitet, när denne börjar upphöja sina anarkistiska avvikelser (som i början kanske är tillfälliga) till ett *system av åskådningar*, till särskilda *principiella meningsskiljaktigheter*. På ligans kongress såg vi början till denna anarkism, i nya Iskra ser vi försök att upphöja den till ett system av åskådningar. Dessa försök bekräftar förträffligt det resonemang, som redan framfördes på partikongressen om skillnaden mellan synpunkten hos den borgerlige intellektuelle, som ansluter sig till socialdemokratin, och hos proletären, som blivit medveten om sina klassintressen. Samme ”Praktiker” i nya Iskra, vars djupsinne vi redan stiftat bekantskap med, anklagar mig exempelvis för att jag föreställer mig partiet som en ”väldig fabrik” med centralkommittén som en direktör i spetsen (nr 57, bilagan). ”Praktiker” har ingen aning om att det skräckinjagande ord han lanserat genast röjer mentaliteten hos den borgerlige intellektuelle, som varken känner till den proletära organisationens praktik eller teori. Just fabriken, vilken för en och annan ter sig endast som en skräckbild, är det som representerar den högsta form av kapitalistisk samverkan, som har sammanslutit och disciplinerat proletariatet, har lärt det att organisera sig, som har ställt det i spetsen för alla övriga skikt av den arbetande och exploaterade befolkningen. Just marxismen, såsom det genom kapitalismen skolade proletariatets ideologi, har lärt och lär de vankelmodiga intellektuella vad som är skillnaden mellan fabriken exploaterande sida (disciplin som beror på fruktan för att dö av svält) och dess organiserande sida (disciplin baserad på gemensamt arbete, som är förenat genom en tekniskt högt utvecklad produktion). Disciplin och organisation, som den borgerlige intellektuelle har så svårt att lära sig, har proletariatet särskilt lätt att tillägna sig just på grund av denna ”skola” i fabriken. Dödlig skräck för denna skola, fullständig brist på förståelse för dess organiserande betydelse är just karakteristiska för de tankemetoder, som återspeglar de småborgerliga levnadsförhållandena och ger upphov åt den art av anarkism, som de tyska socialdemokraterna kallar Edelanarchismus, dvs den ”förnäme” herrns anarkism, jag skulle vilja säga herrskapsanarkism. Denna herrskapsanarkism är särskilt typisk för den ryske nihilisten. Partiorganisationen förefaller honom vara en ohygglig ”fabrik”, delens underordnande under det hela och minoritetens under majoriteten tycks honom vara ”livegenskap” (se Axelrods artiklar), arbetets delning under ledning av ett centrum framkallar hos honom tragikomiska tjut mot att människorna förvandlas till ”kuggar i ett maskineri” (varvid som en särskilt mördande art av denna förvandling betraktas redaktörernas förvandling till medarbetare), nämmandet av partiets organisationsstadgar utlöser en föraktlig grimas och en nedlåtande anmärkning (adresserad till ”formalisterna”) om att man skulle kunna klara sig utan några stadgar.

Det är otroligt, men det är ett faktum: just en sådan docerande anmärkning gör kamrat Martov mot mig i nr 58 av Iskra och för att göra den ännu mera övertygande hänvisar han till mina egna ord i Brev till en kamrat. Nå, är det inte ”herrskapsanarkism”, är det inte svanspolitik, när man *rättfärdigar* upprätthållandet och lovprisandet av cirkelväsendet och anarkin under partiets epok med exempel från splittringens och cirkelväsendets epok?

Varför behövde vi inga stadgar tidigare? Därför att partiet bestod av enskilda cirklar, som inte var förbundna med varandra genom några organisatoriska band. Övergången från en cirkel till en annan var bara en fråga om den ”goda viljan” hos en eller annan individ, som framför sig inte hade något utformat uttryck för det helas vilja. Tvistefrågor inom cirklarna avgjordes inte enligt stadgar ”utan genom kamp och hot att ge sig iväg”: så uttryckte jag mig i Brev till en kamrat, varvid jag stödde mig på erfarenheten från en rad cirklar i allmänhet och från vår egen redaktions sexmannagrupp i synnerhet. Under cirklarnas epok var en sådan företeelse naturlig och oundviklig, men ingen fick för sig att prisa den, att betrakta den som ett ideal, alla klagade över denna splittring, alla var trötta på den och längtade efter att de splittrade

cirklarna skulle smälta samman till en utformad partiorganisation. Och nu då denna samman-smältning har ägt rum, släpar man oss tillbaka, trakterar man oss – under förevändning av högre organisatoriska åsikter – med en anarkistisk fras! För folk, som vant sig vid de oblomovska familjecirklarnas bekväma nattrock och tofflor, tycks de formella stadgarna både trånga och inskränkta, betungande och förnedrande, byråkratiska, livegenskapsfjättrande och hämmande för idékampens fria ”process”. Herrskapsanarkismen förstår inte att formella stadgar är nödvändiga just för att ersätta de trånga cirkelbanden med ett brett partiband. Det var varken nödvändigt eller möjligt att ge förbindelsen inom en cirkel eller mellan cirklarna en fast form, ty denna förbindelse berodde på vänskap eller på en omedveten och omotiverad ”tillit”. Förbindelsen inom ett parti kan och får ej stödja sig vare sig på det ena eller det andra, den måste baseras just på *formella*, ”byråkratiskt” (från den odisciplinerade intellektuelles synpunkt sett) redigerade stadgar, vilkas strikta iakttagande är det enda som garanterar oss skydd mot cirkelväsandets godtycke och nycker, mot cirkelmetoder för slagsmål, som man kallar idékampens fria ”process”.

Nya Iskras redaktion har spelat ut en trumf mot Aleksandrov genom det docerande påpekanudet att ”tillit är ett ömtåligt ting, som man alls inte kan plugga in i hjärtan och huvuden” (nr 56, bilagan). Redaktionen förstår inte att just detta framhävande av kategorin tillit, *blott och bart* tillit, om och om igen fullständigt avslöjar dess herrskapsanarkism och organisatoriska svanspolitik. Då jag bara var medlem av en cirkel, antingen det nu var den redaktionella sexmannagruppen eller Iskraorganisationen, hade jag, t ex då det gällde att rättfärdiga min ovilja att samarbeta med X, rätt att åberopa blott min misstro mot honom, en omedveten och omotiverad misstro. Sedan jag blivit medlem av partiet, *har jag inte rätt* att åberopa mig bara på en obestämd misstro, ty ett sådant åberopande skulle öppna dörren på vid gavel för all slags nycker och godtycke från det gamla cirkelväsendet; jag är *förpliktad* att motivera min ”tillit” eller min ”misstro” med ett formellt argument, dvs med en hänvisning till en eller annan formellt fastställd grundsats i vårt program, vår taktik, våra stadgar; jag får inte helt enkelt deklarerat min ”tillit” eller min ”misstro” utan att ge motiv och måste erkänna att mina beslut och överhuvudtaget alla beslut av varje del av partiet – *måste redovisas* för hela partiet; jag är förpliktad att följa den *formellt föreskrivna* vägen för att ge uttryck åt min ”misstro”, för att genomdriva de åsikter och önskemål som framgår av denna misstro. Vi har redan höjt oss från *cirkelväsandets* ståndpunkt med dess omotiverade ”tillit” till en partiståndpunkt som kräver att man iakttar de formellt föreskrivna sätten att tillkännage, redovisa för och *kontrollera* tilliten, men redaktionen släpar oss tillbaka och kallar sin svanspolitik för nya organisatoriska åsikter!

Lägg märke till hur vår så kallade partiredaktion resonerar om de publicistiska grupper, som skulle kunna kräva att bli representerade i redaktionen: ”Vi skall inte bli upprörda, vi skall inte börja skrika om docerar herrskapsanarkisterna som alltid och överallt har sett ned på varje disciplin. Vi, säger de, skall antingen ”komma överens” (sic!) med gruppen, om den duger något till, eller skall vi bara skratta ut dess krav.

Tänk bara, vilket upphöjt ädelmod som här uppträder mot den vulgära ”fabriks”-formalismen! Men i själva verket har vi här att göra med cirkelväsandets fraseologi i uppputsat skick, vilket dukas upp för partiet av redaktionen, som känner att den inte är en partiinstitution, utan ett brottstycke av en gammal cirkel. Den inre falskheten i denna ståndpunkt leder oundvikligen till *anarkistiskt* djupsinne, vilket upphöjer den splittring, som fariseiskt i ord förklaras redan vara övervunnen, till *princip* för den socialdemokratiska organisationen. Det behövs ingen hierarki av lägre och högre partikollegier och partiinstanser – för herrskapsanarkismen tycks en sådan hierarki vara en kansliuppfinnet av ämbetsverk, departement osv (se Axelrods artikel) – det behövs inget underordnande av delen under helheten, ingen ”formellt byråkratisk” definition av *partimetoderna* för att ”komma överens” eller avgränsa sig, låt det

gamla cirkelslagsmålet sanktioneras genom fraser om de ”verkligt socialdemokratiska” organisationsmetoderna.

Just här kan och måste proletären, som har genomgått ”fabrikens” skola, ge den anarkistiska individualismen en läxa. Den medvetne arbetaren har för länge sedan kommit ut ur den spädbarnsperiod, då han skydde den intellektuelle som sådan. Den medvetne arbetaren förstår att uppskatta det rikare förråd av vetande, den bredare politiska horisont, som han finner hos de socialdemokratiska intellektuella. Men allt efter som det hos oss utvecklas ett *verkligt* parti, måste den medvetne arbetaren lära sig att skilja mellan mentaliteten hos kämpen i den proletära armén och mentaliteten hos en borgerlig intellektuell, som prålar med anarkistiska fraser, han måste lära sig att *kräva* att inte endast de vanliga partimedlemmarna utan också ”männen i toppen” uppfyller en partimedlems plikter, han måste lära sig att möta svanspolitiken i de organisatoriska frågorna med samma förakt, som han på sin tid mötte svanspolitiken i de taktiska frågorna!

Oupplösligt förknippad med girondismen och herrskapsanarkismen är det sista karakteristiska särdraget i nya Iskras ståndpunkt i organisationsfrågorna: försvaret av *autonomismen* mot centralismen. Just en sådan principiell betydelse har (ifall de har någon^{*}) tjuven om byråkratism och autokrati, klagomålen över ”den oförtjänta bristen på uppmärksamhet mot icke-iskraiterna” (som försvarade autonomismen på kongressen), de komiska tjuven om krav på ”oförbehållsam underkastelse”, de bittra klagomålen över ”pompadourism” osv, osv. Den opportunistiska flygeln inom varje parti försvarar och rättfärdigar alltid varje efterblivenhet, såväl programmatisk som taktisk och organisatorisk. Försvaret för nya Iskras organisatoriska efterblivenhet (svanspolitik) hänger nära samman med försvaret av *autonomismen*.

Visserligen har autonomismen på det hela taget redan blivit så starkt diskrediterad genom gamla Iskras treåriga propaganda, att nya Iskra *ännu* blygs för att öppet uttala sig för den; den betygar fortfarande för oss sina sympatier för centralismen, men detta bevisas endast genom att ordet centralism sätts med kursiv. I verkligheten avslöjar kritikens lättaste beröring av den ”verkligt socialdemokratiska” (inte anarkistiska?) kvasicentralismens ”principer” hos nya Iskra ständigt och jämt autonomismens ståndpunkt. Är det nu inte klart för alla och envar, att Axelrod och Martov har svängt om till Akimov i de organisatoriska frågorna? Har de inte själva högtidligt erkänt detta i de betydelsefulla orden om ”den oförtjänta bristen på uppmärksamhet gentemot ickeiskraiterna”? Och var det inte autonomismen som Akimov och hans vänner försvarade på vår partikongress?

Just autonomismen (om inte anarkismen) var det som Martov och Axelrod försvarade på ligans kongress, där de med komisk iver sökte bevisa, att delen inte skall underordnas helheten, att delen är autonom gentemot helheten när det gäller att bestämma dess relationer till helheten, att utlandsligans stadgar, som formulerar dessa relationer, är giltiga trots partimajoritetens vilja, trots particentrumets vilja. Just autonomismen är det som kamrat Martov nu öppet försvarar också i nya Iskras spalter (nr 60) i frågan om att centralkommittén skall utse medlemmar i de lokala kommittéerna. Jag skall inte tala om de barnsliga sofismer, varmed kamrat Martov försvarade autonomismen på ligans kongress och försvarar den i nya Iskra[†] – för mig är det här viktigt att notera den otvivelaktiga tendensen till att *försvara autonomismen mot centralismen* som ett principiellt drag, utmärkande för opportunisten i organisatoriska frågor.

* Här liksom i hela denna avdelning bortser jag från ”kooptations”- tanken i dessa tjuv.

† Då kamrat Martov gick igenom de olika paragraferna i stadgarna, utelämnade han just den paragraf, som handlar om relationerna mellan helheten och delen: centralkommittén ”fördelar partiets krafter” (paragraf 6). Kan man fördela krafterna utan att flytta funktionärerna från en kommitté till en annan? Det är verkligen pinsamt att behöva uppehålla sig vid en så elementär sak.

Det närapå enda försöket att analysera begreppet byråkratism är den skillnad nya Iskra (nr 53) gör mellan ”den formellt *demokratiska* principen” (författarens kursiv) och ”den formellt *byråkratiska*”. Denna skillnad (som tyvärr är lika litet utvecklad och klarlagd som hänvisningen till icke-iskraiterna) innehåller ett korn av sanning. Byråkratism versus demokratism, det är just centralism versus autonomism, det är just den revolutionära socialdemokratins organisationsprincip gentemot organisationsprincipen hos socialdemokratins opportunister. Den senare principen strävar att gå nedifrån och uppåt och försvarar därför överallt där det är möjligt och i den mån det är möjligt autonomismen, ”demokratismen” som (hos dem som är mera ivriga än förnuftiga) går ända till anarkism. Den första principen strävar att utgå uppifrån och försvarar utvidgandet av centrums rättigheter och fullmakter gentemot delen. Under splittringens och cirkelväsandets epok var denna högsta instans, varifrån den revolutionära socialdemokratins strävade att utgå i organisatoriskt avseende, oundvikligen en av cirkelarna, som till följd av sin verksamhet och sin revolutionära konsekvens (i vårt fall Iskraorganisationen) var den mest inflytelserika. Under den epok, då partiets faktiska enhet återupprättas och de föråldrade cirkelarna går upp i denna enhet, är den högsta instansen oundvikligen partikongressen som partiets högsta organ. Kongressen samlar såvitt möjligt alla representanter för de aktiva organisationerna och utser de centrala institutionerna (ofta i en sammansättning, som mera tillfredsställer de framskridna än de efterblivna elementen i partiet, som dess revolutionära flygel tycker mera om än dess opportunistiska flygel) och gör dem till högsta instans fram till nästa kongress. Så brukar det åtminstone vara hos socialdemokratins européer, ehuru detta för anarkisterna principiellt förhatliga förfaringsätt undan för undan, inte utan svårigheter, inte utan kamp och inte utan käbbel, även börjar breda ut sig till socialdemokratins asiater.

Det är i högsta grad intressant att konstatera att de principiella drag hos opportunisten i de organisatoriska frågorna, som jag påvisat (autonomism, herrskapsanarkism eller intellektuell anarkism, svanspolitik och girondism), mutatis mutandis (med motsvarande ändringar) kan iakttas i alla socialdemokratiska partier överallt i världen, bara det finns en delning i en revolutionär och en opportunistisk flygel (och var finns inte det?). Särskilt pregnant har detta trätt i dagen under den allra senaste tiden i det tyska socialdemokratiska partiet, då nederlaget vid valen i den 20:e sachsiska valkretsen (det s k Göhrefallet^{*}) ställde *principerna* för partiorganisationen på dagordningen. Särskilt de tyska opportunisternas iver bidrog till att frågan ställdes principiellt med anledning av denna sak. Göhre (f d präst, författare till den inte okända boken *Drei Monate Fabrikarbeiter*[†] och en av ”hjältarna” på Dresdenkongressen) var själv en ettrig opportunist, och de konsekventa tyska opportunisternas organ *Sozialistische Monatshefte* (Socialistisk månadstidskrift) gick genast ”i bräschen” för honom.

Opportunism i programmet är på ett naturligt sätt förknippad med opportunism i taktiken och med opportunism i de organisatoriska frågorna. Kamrat Wolfgang Heine åtog sig att utlägga den ”nya” ståndpunkten. För att ge läsaren en karakteristik av fysionomin hos denne typiske intellektuelle, som anslutit sig till socialdemokratien och fört med sig opportunistiska tankevanor, är det tillräckligt att säga att kamrat Wolfgang Heine är något mindre än en tysk kamrat Akimov och något mer än en tysk kamrat Jegorov.

Kamrat Wolfgang Heine drog i *Sozialistische Monatshefte* i fält med inte mindre pompa än kamrat Axelrod i nya Iskra. Vad är inte redan bara artikelns rubrik värd: Demokratiska

* Göhre valdes till riksdagen den 16 juni 1903 i den 15:e sachsiska valkretsen, men efter Dresdenkongressen nedlade han sitt mandat; väljarna i den 20:e valkretsen, där en vakans uppstått, efter Rosenows död, ville ånyo föreslå Göhre som sin kandidat. Partiets centralstyrelse och den centrala sachsiska agitationskommittén motsatte sig detta. Formellt hade de inte rätt att förbjuda Göhres kandidatur, men de uppnådde dock att Göhre avsåg sig kandidaturen. Vid valen led socialdemokraterna nederlag.

† Tre månader som fabriksarbetare – *Red*

anmärkningar till fallet Göhre (nr 4, april, Sozialistische Monatshefte). Och innehållet är inte mindre braskande. Kamrat W Heine motsätter sig ”övergreppen mot valkretsens autonomi”, försvarar ”den demokratiska principen”, protesterar mot ”de utnämnda myndigheternas” (dvs partiets centralstyrelses) ingripande i folkets fria val av representanter. Här är det inte fråga om en tillfällig episod, förmanar oss kamrat W Heine, utan om den allmänna ”*tendensen till byråkratism och centralism i partiet*”, en tendens som han påstår att man observerat också tidigare, men som nu blir särskilt farlig. Man måste ”principiellt erkänna att partiets lokala institutioner är bärarna av dess liv” (plagiat från kamrat Martovs broschyr Ännu en gång i minoritet). Man får inte ”vänja sig vid att alla viktiga politiska beslut utgår från ett centrum”, man måste varna partiet för ”den doktrinära politik, som förlorar sambandet med livet [lånat från kamrat Martovs tal på partiets kongress om att ”livet kommer att ta ut sin rätt”] Om man går ända till roten”, fördjupar kamrat W Heine sin argumentation, ”och bortser från personkonflikter, vilka här som alltid spelat en betydande roll, så ser vi i denna upphetsning mot revisionisterna [författarens kursiv, som antagligen anspelar på olikheten i begreppen kamp mot revisionismen och kamp mot revisionisterna] huvudsakligen en misstro hos partiets officiella personer mot ‘*utomstående element*’ [W Heine har tydligen ännu inte läst broschyren om kampen mot belägringstillståndet och tillgriper därför anglicismen Outsider-tum], traditionens misstro mot allt som är ovanligt – den operonliga institutionens misstro mot allt som är individuellt [se Axelrods resolution på ligans kongress om undertryckandet av det individuella initiativet], kort sagt, samma tendens, som vi redan tidigare karakteriserade som en tendens till byråkratism och centralism i partiet.”

Begreppet ”disciplin” väcker hos kamrat W Heine en inte mindre ädel harm än hos kamrat Axelrod. ”... Man har förebrått revisionisterna”, skriver han, ”för brist på disciplin för att de skrivit i Sozialistische Monatshefte, ett organ som man inte ens ville erkänna som socialdemokratiskt, emedan det inte stod *under partiets kontroll*. Redan detta försök att inskränka begreppet ‘socialdemokratiskt’, enbart detta krav på *disciplin* på den andliga produktionens område, där det måste råda fullständig frihet [kom ihåg: den ideologiska kampen är en process, men organisationens former är endast former] vittnar om en tendens till byråkratism och undertryckande av individualiteten.” Och ännu länge, länge dundrar W Heine på alla sätt mot denna förhatliga tendens till att skapa ”en *enda* allomfattande stor organisation, som är i högsta möjliga grad centraliserad, en *enda* taktik, en *enda* teori”, han dundrar mot kravet på ”ovillkorligt underordnande”, ”blind underkastelse”, han dundrar mot ”den förenklade centralismen” osv, osv – bokstavligen ”à la Axelrod”.

Den av W Heine inledda striden gick vidare, och eftersom den i det tyska partiet inte fördunklades av käbbel om kooptation, eftersom de tyska akimovarna visar sin fysiologi inte bara på kongresserna, utan ständigt i ett särskilt organ, så mynnade striden snart ut i en analys av ortodoxins och revisionismens principiella tendenser i den organisatoriska frågan. Som en av representanterna för den revolutionära riktningen (vilken naturligtvis liksom hos oss anklagas för ”diktatorsvälde”, ”inkquisition” och andra ruskiga saker) uppträdde Karl Kautsky (Neue Zeit, 1904, nr 28, artikeln Wahlkreis und Partei – Valkrets och parti). W Heines artikel, förklarar han, ”uttrycker hela den revisionistiska riktningens tankegång”. Inte bara i Tyskland utan också i Frankrike och Italien går opportunisterna med all kraft in för autonomismen, för att försvaga partidisciplinen, för att reducera den till noll, överallt leder deras tendenser till desorganisation, till ”den demokratiska principens” förvrängning till anarkism. ”Demokrati betyder inte frånvaro av herravälde”, undervisar Karl Kautsky opportunisterna i den organisatoriska frågan, ”demokrati är inte anarki, utan den är massans herravälde över sina förtroendemän till skillnad från andra former för herravälde, där. folkets skenbara tjänare i verkligheten är dess herrar.” K Kautsky undersöker ingående den opportunistiska autonomismens desorganiserande roll i olika länder, påvisar att just en ”*massa borgerliga*

elements” * anslutning till socialdemokratien stärker opportunisten, autonomismen och tendenserna till brott mot disciplinen, han erinrar åter och åter om att just ”organisationen är det vapen, med vilket proletariatet skall befria sig”, att just ”organisationen är det för proletariatet utmärkande vapnet i klasskampen”.

I Tyskland, där opportunisten är svagare än i Frankrike och Italien, har ”de autonomistiska tendenserna ännu inte nått längre än till mer eller mindre patetiska deklamationer mot diktatorer och storinkvisitorer, mot bannstrålar[†] och jakt på kättare, till ändlösa trätor och käbbel, som skulle leda till ändlöst split, om de skulle analyseras”.

Det är inte att undra på att i Ryssland, där opportunisten i partiet är ännu svagare än i Tyskland, har de autonomistiska tendenserna skapat mindre idéer och mera ”patetiska deklamationer” och käbbel.

Det är inte att undra på att Kautsky kommer till följande slutsats: ”Ja, man kan säga att revisionismen i alla länder, trots all dess mångfald och brokighet, kanske inte i någon annan fråga framträder så enhetligt som just i den organisatoriska frågan.” Huvudtendenserna hos ortodoxin och revisionismen på detta område formulerar också K Kautsky med hjälp av ”de skräckinjagande orden” byråkratismen versus (mot) demokratismen. Man säger oss, skriver K Kautsky, att om man ger partiledningen rätt att utöva inflytande på de lokala valkretsarnas nominering av kandidater (till parlamentet), så skulle det vara ”ett skamligt övergrepp mot den demokratiska principen, som kräver att hela den politiska verksamheten utvecklas nerifrån och upp, genom massans självverksamhet och inte uppifrån och ned på byråkratiskt sätt ... Men om det finns någon verkligt demokratisk princip, måste det vara principen att majoriteten skall ha övervikten över minoriteten, och inte tvärtom ...” Valet av riksdagsledamöter från en eller annan enskild valkrets är en viktig fråga för partiet som helhet, vilket också måste utöva inflytande på nomineringen av kandidaterna, åtminstone genom partiets förtroendemän (Vertrauensmänner). ”Den som anser detta vara alltför byråkratiskt eller centralistiskt kan försöka föreslå att kandidaterna nomineras genom direkt omröstning av samtliga partimedlemmar [sämtliche Parteigenossen]. Om detta inte går för sig, är det inte lönt att klaga över brist på demokrati, då denna funktion, som så mycket annat arbete som angår hela partiet, ombesörjs av en eller flera partiinstanser.” Det har också tidigare varit ett ”vedertaget bruk” i det tyska partiet att de enskilda valkretsarna ”på ett kamratligt sätt kom överens” med partiledningen om nomineringen av en eller annan kandidat. ”Men partiet har redan blivit för stort för att denna stillatigande erkända sedvänja skulle vara tillfredsställande, Vallans rätt upphör att vara en rätt, när man upphör att erkänna den som något självklart, när innehållet i dess bestämmelser, ja rentav själva dess existens bestrids. Då blir det ovillkorligen nödvändigt att exakt formulera denna rätt, att kodifiera den ...”, gå över till en mera ”exakt fixering i stadgar[‡] [statutarische Festlegung] och därigenom till en större stränghet [grössere Straffheit] i organisationen”.

Ni ser således under andra förhållanden samma kamp i organisationsfrågan mellan den opportunistiska och den revolutionära flygeln i partiet, samma konflikt mellan autonomismen och centralismen, demokratismen och ”byråkratismen”, mellan tendenserna till att försvaga strängheten och öka strängheten i organisationen och disciplinen, mellan den vankelmodige

* Som exempel nämner K Kautsky *Jaurès*. Ju mera dessa personer avviker till opportunisten, ”måste partidisciplinen oundvikligen synas dem vara en otillåtlig inskränkning av deras fria personlighet”.

[†] Bannstrahl – exkommunikation. Detta är den tyska ekvivalenten för det ryska ”belägringstillståndet” och ”undantagslagarna”. Det är de tyska opportunisternas ”skräckinjagande ord”.

[‡] Det är i högsta grad lärorikt att jämföra dessa anmärkningar av K Kautsky om att ersätta den stillatigande erkända vanans rätt med en formellt fastställd stadgemässig rätt och hela den ”avlösning”, som försiggår i vårt parti i allmänhet och i redaktionen i synnerhet efter partikongressen. Jämför talet av V I Zaslutij (på ligans kongress, s 66ff), som knappast inser hela betydelsen av den avlösning som pågår.

intellektuelles och den ståndaktige proletärens mentalitet, mellan den intellektuelles individualism och den proletära sammanhållningen. Den frågan inställer sig hur *den borgerliga demokratin* ställde sig till denna konflikt – inte den demokrati, som historien-skämtaren ännu endast lovat att någon gång i hemlighet visa kamrat Axelrod – utan den verkliga reella borgerliga demokratin, som också i Tyskland har inte mindre kloka och vakna representanter än våra herrar i Osvobozjdenije. Den tyska borgerliga demokratin reagerade genast med anledning av den nya striden, och gick – som den ryska, som alltid, som överallt – genast med liv och själ in för den opportunistiska flygeln i det socialdemokratiska partiet. Det tyska hörskapitalets ledande organ, *Frankfurter Zeitung*, publicerade en braskande ledare (Frankfurter Zeitung, 1904, 7 april, nr 97, Abendblatt), som visar att de ogenerade plagiaten från Axelrod rent av håller på att bli en sjukdom i den tyska pressen. De stränga demokraterna från Frankfurtsbörsen gisslar ”autokratin” i det socialdemokratiska partiet, ”partidiktaturen”, ”partiledningens autokratiska herravälde”, dessa ”bannstrålar”, varmed man ”så att säga vill straffa hela revisionismen” (kom ihåg ”beskyllningen för opportunism”), detta krav på ”blind lydnad”, ”kadaverdisciplin”, kravet på ”lakejunderkastelse”, partimedlemmarnas förvandling till ”politiska lik” (det var åtskilligt kraftigare än kuggarna i ett maskineri!). ”Varje personlig egenart”, utbrister börsriddarna harmset vid åsynen av det antidemokratiska tillståndet inom socialdemokratin, ”varje individualitet måste gälla som straffbar, emedan de, som referenten i denna fråga,” på de sachsiska socialdemokraternas kongress, ”Sindermann, öppet förklarade, hotar att leda till ett franskt tillstånd, till jaurèsism och millerandism.”

Försåvitt nya Iskras nya slagord i den organisatoriska frågan har en principiell innebörd, råder det således inte det minsta tvivel om att denna innebörd är opportunistisk. Denna slutsats bekräftas både genom hela analysen av vår partikongress, som var uppdelad i en revolutionär och en opportunistisk flygel, och genom exemplet från *alla* europeiska socialdemokratiska partier, där opportunismen i organisationsfrågan kommer till uttryck i samma tendenser, i samma beskyllningar och titt och tätt också i samma slagord. Självfallet sätter de olika partiernas nationella särdrag och olikheten i de politiska förhållandena i de olika länderna sin prägel och gör den tyska opportunismen helt olik den franska, den franska olik den italienska, den italienska olik den ryska. Men den likartade huvuduppdelningen av alla dessa partier i en revolutionär och en opportunistisk flygel, det likartade i opportunistens tankegång och tendenser i den organisatoriska frågan framträder tydligt trots hela den påpekade skillnaden i förhållandena. * Överflödet på representanter för de radikala intellektuella inom våra marxisters och våra socialdemokraters led har gjort och gör existensen av den opportunist, som skapas av dessa intellektuelles mentalitet, oundviklig på de mest olika områden och i de mest olika former. Vi har kämpat mot opportunismen i vår världsåskådnings huvudfrågor, i frågorna om programmet, och den absoluta bristen på överensstämmelse beträffande målen ledde till en oåterkallelig boskillnad mellan liberalerna, som fördärvade vår legala marxism, och socialdemokraterna. Vi har kämpat mot opportunismen i de taktiska frågorna, och bristen på överensstämmelse med kamraterna Kritjevskij och Akimov i dessa mindre viktiga frågor var naturligtvis endast övergående och åtföljdes inte av att det bildades olika partier. Nu måste vi bekämpa Martovs och Axelrods opportunist i de organisatoriska frågorna vilka självfallet

* Ingen tvivlar idag på att de ryska socialdemokraternas gamla uppdelning beträffande taktikfrågor i ekonomister och politiker var av samma art som hela den internationella socialdemokratins uppdelning i opportunister och revolutionärer, ehuru skillnaden mellan kamraterna Martynov och Akimov å ena sidan och kamraterna von Vollmar och von Elm eller Jaurès och Millerand å andra sidan är mycket stor. Precis lika otvivelaktig är den likhet som finns i huvuduppdelningarna i den organisatoriska frågan, trots de väldiga skillnaderna mellan förhållandena i politiskt rättslösa och politiskt fria länder. Det är högst karakteristiskt att nya *Iskras* principfasta redaktion, som flyktigt berörde dispyten mellan Kautsky och Heine (nr 64), ängsligt *kringgick* frågan om de *principiella* tendenserna hos *varje* opportunist och *varje* ortodox i den organisatoriska frågan.

är av ännu mindre grundläggande betydelse än de programmatiska och taktiska frågorna, men som i nuvarande ögonblick kommit i förgrunden i vårt partiliv.

När man talar om kampen mot opportunisten, får man aldrig glömma det karakteristiska draget hos hela den nuvarande opportunisten på alla områden: dess obestämdhet, dess konturlöshet, dess ogripbarhet. På grund av själva sin natur undviker opportunisten alltid en bestämd och oåterkallelig frågeställning, han söker en medelväg, snor sig som en ål mellan synpunkter, som ömsesidigt utesluter varandra, försöker att ”vara ense” med både den ena och den andra, reducerar sina meningsskiljaktigheter till små ändringsförslag, till tvivel, fromma och oskyldiga önsknings osv, osv. Kamrat E Bernstein, en opportunist i programfrågor, är ”ense” med partiets revolutionära program och ehuru han säkerligen skulle önska en ”genomgripande reform” av det, betraktar han detta som otidsenligt, oändamålsenligt, inte så viktigt som klarläggandet av ”kritikens” ”allmänna principer” (som huvudsakligen består i ett okritiskt lån av principer och slagord från den borgerliga demokratin). Kamrat von Vollmar, en opportunist i de taktiska frågorna, är också ense med den revolutionära socialdemokratins gamla taktik och inskränker sig också mera till deklamationer, små ändringsförslag, små vitsar och uppträder alls inte med någon bestämd ”ministerialistisk” taktik. Kamraterna Martov och Axelrod, opportunisterna i organisationsfrågorna, har inte heller hittills, trots direkta uppmaningar, gett några bestämda principiella teser, som skulle kunna ”fixeras i stadgar”; också de skulle önska, skulle absolut önska ”en genomgripande reform” av våra organisationsstadgar (Iskra, nr 58, s 2, spalt 3), men de skulle föredra att först sysselsätta sig med ”organisationens allmänna frågor” (därför att en verkligt genomgripande reform av våra trots paragraf 1 likväl centralistiska stadgar oundvikligen skulle leda till autonomism, om den genomfördes i nya Iskras anda, men kamrat Martov har naturligtvis ingen lust att tillstå sin *principiella* tendens till autonomism, inte ens för sig själv). Deras ”principiella” ståndpunkt i organisationsfrågan skiftar därför i regnbågens alla färger: det som överväger är oskyldiga, patetiska deklamationer om autokrati och byråkratism, om blind lydnad, kuggar i ett maskineri – deklamationer som är så oskyldiga, att det är mycket svårt att skilja mellan deras verkligt principiella betydelse och deras verkliga kooptationsbetydelse. Men ju längre man kommer in i skogen, dess tätare blir den: försöken att analysera och exakt definiera den förhatliga ”byråkratismen” leder oundvikligen till autonomism, försöken att ”fördjupa” och motivera leder oundvikligen till ett rättfärdigande av efterblivenheten, till svanspolitik, till girondistiska fraser. Som den enda verkligt bestämda och därför i praktiken särskilt krasst framträdande principen (praktiken går alltid före teorin) framträder till slut *anarkismens* princip. Förhånande av disciplinen – autonomism – anarkism, det är den stege, på vilken vår organisatoriska opportunist än stiger ned, än klättrar upp, i det den hoppar från steg till steg och skickligt undviker varje bestämd formulering av sina principer. * Precis samma gradering

* Den som minns debatterna om paragraf 1 kommer nu att klart se, att kamraterna Martovs och Axelrods fel i frågan om paragraf 1, om det utvecklas och fördjupas, *oundvikligen* leder till organisatorisk opportunist. Kamrat Martovs grundtanke – att var och en har rätt att själv skriva in sig i partiet – är just en falsk ”demokratisk”, idén att bygga upp partiet nedifrån och upp. Däremot är min idé ”byråkratisk” i den meningen att partiet byggs uppifrån och ned, från partikongressen till de enskilda partiorganisationerna. Såväl den borgerlige intellektuelles mentalitet som de anarkistiska fraserna och den opportunistiska, svanspolitiska djupsinnigheten – allt detta gjorde sig gällande redan i diskussionen om paragraf 1. Kamrat Martov talar i *Belägringstillståndet* (s 20) om det ”tankearbete som börjat” i nya *Iskra*. Detta är sant i det avseendet att han och Axelrod ända från paragraf 1 verkligen rör tanken i en ny riktning. Det sorgliga är bara att riktningen är opportunistisk. Ju mera de kommer att ”arbeta” i denna riktning, ju mer detta arbete kommer att vara fritt från kooptationskåbblat, desto djupare kommer de att sjunka ned i träsket. Kamrat Plechanov såg detta klart redan på partiets kongress, och i artikeln *Vad som inte bör göras* varnade han dem för andra gången: jag är, heter det, beredd att kooptera er, bara ni inte slår in på denna väg, som uteslutande leder till opportunistisk och anarkism. Martov och Axelrod lyssnade inte till det goda rådet: Vad? Skall vi inte gå? Skall vi vara överens med Lenin om

kan man iaktta också i fråga om opportunisten i programmet och i taktiken: förlöjligande av ”ortodoxin”, rättrogenheten, inskränktheten och stelheten – revisionistisk ”kritik” och ministerialism – borgerlig demokrati.

Psykologiskt intimt förknippad med hatet mot disciplinen är den outtröttliga, enformiga tonen av *förnärmelse*, som är genomgående i alla skrivelser av alla nuvarande opportunisterna i allmänhet och vår minoritet i synnerhet. De blir förföljda, undanskuffade, utdrivna, belägrade och hetsade. Dessa ord innehåller betydligt mera psykologisk och politisk sanning än författaren av den nätta och skarpsinniga vitsen om den, som blir hetsad och den som hetsar, antagligen själv anat. Ni behöver bara ta protokollen från vår partikongress, och ni skall få se att minoriteten, det är alla de förorättade, alla dem som den revolutionära socialdemokratin någon gång har förorättat för det ena eller det andra. Här har vi bundisterna och Rabotjeje Delo-folket, som vi ”förorättade” så att de lämnade kongressen, här har vi Juzjnyj Rabotjij-männen, som är dödligt förnärmade över att organisationerna i allmänhet och deras egen i synnerhet bringats om livet, här har vi kamrat Machov, som blev förnärmad varje gång han tog ordet (emedan han varje gång ovillkorligen blamerade sig), här har vi slutligen kamraterna Martov och Axelrod, som man förnärmade genom ”beskyllningen för opportunism” i frågan om paragraf 1 i stadgarna och genom nederlaget i valet. Och alla dessa bittra oförrätter var inte ett tillfälligt resultat av otillåtliga vitsar, skarpa utfall, rasande polemik, smällande i dörrarna och hot med knytnävarna, som kolossalt många filistrar tror än idag, utan ett oundvikligt politiskt resultat av Iskras hela treåriga ideologiska arbete. Då vi under dessa tre år inte bara har farit med löst prat, utan gett uttryck åt de åskådningar, som måste omsättas i handling, så kunde vi inte undgå att kämpa mot antiiskraiterna och mot ”träsket” på kongressen. Men då vi tillsammans med kamrat Martov, som kämpade med öppet visir i de främsta leden, hade förorättat en sådan massa folk – så behövdes det inte mer än att vi en liten, liten smula förorättade kamrat Axelrod och kamrat Martov för att bågaren skulle rinna över. Kvantiteten slog över i kvalitet. Negationen negerades. Alla de förorättade glömde uppgörelsen sinsemellan, kastade sig gråtande i armarna på varandra och hissade fanan för ”uppror mot leninismen”.*

Upproret är en härlig sak, då det är avancerade element som gör uppror mot reaktionära. När den revolutionära flygeln gör uppror mot den opportunistiska, så är det bra. När den opportunistiska flygeln gör uppror mot den revolutionära, så är det illa.

Kamrat Plechanov är tvungen att delta i denna dåliga sak, så att säga i egenskap av krigsfånge. Han försöker att ”utlösa sin galla” genom att plocka ut enskilda klumpiga satser hos författarna av en eller annan resolution till förmån för ”majoriteten” och utropar härvid: ”Stackars kamrat Lenin! Det är just sköna ortodoxa anhängare han har!” (Iskra, nr 63, bilagan)

Men vet ni vad, kamrat Plechanov, om jag är fattig, så är redaktionen för nya Iskra redan fullständigt utarmad. Hur fattig jag än är, så har jag likväl ännu inte blivit så absolut utarmad att jag varit tvungen att blunda för partikongressen och söka material för att slipa mitt skarpsinne bland kommittémedlemmarnas resolutioner. Hur fattig jag än är, så är jag dock tusen gånger rikare än de, vilkas anhängare inte av en tillfällighet uttalar en eller annan klumpig sats, utan som i alla frågor, såväl i de organisatoriska som i de taktiska och programmatiska, envist och hårdnackat vidhåller principer som strider mot den revolutionära

att kooptationen bara är käbbel? Aldrig! Vi skall visa honom att vi är principfast folk! Och det har de visat. De har visat klart för alla att har de nya principer, så är det opportunistens principer!

* Detta märkliga uttryck härstammar från kamrat Martov (*Belägringstillståndet*, s 68). Kamrat Martov avvaktade den tidpunkt, då han hade överlägsenhet med fem mot en, för att resa ett ”uppror” mot mig ensam. Kamrat Martov polemiserar oskickligt: han vill tillintetgöra sin motståndare genom att säga honom de största komplimanger.

socialdemokratins principer. Hur fattig jag än är, så har jag ännu inte kommit så långt att jag varit tvungen att *för offentligheten dölja* det beröm jag fått av sådana anhängare. Men nya Iskras redaktion är tvungen att göra det.

Vet ni, läsare, vad Rysslands socialdemokratiska arbetarpartis Voronezjkommitté är för något? Vet ni inte det, så läs partikongressens protokoll. Där skall ni få veta, att denna kommittés riktning helt och fullt representeras av kamrat Akimov och kamrat Brouckère som på kongressen kämpade över hela linjen mot den revolutionära flygeln i partiet och som tiotals gånger räknades bland opportunisterna av alla, ända från kamrat Plechanov till kamrat Popov. Och nu förklarar denna Voronezjkommitté i sitt januariblad (nr 12, 1904, januari) följande:

”I vårt ständigt växande parti ägde ifjol en stor och för partiet betydelsefull händelse rum: RSDAP:s andra kongress – en kongress av representanter för partiets organisationer. Inkallandet av en partikongress är en mycket komplicerad och under de monarkiska förhållandena mycket riskabel och svår sak, och därför är det inte att undra på att kongressens inkallande genomfördes *långtifrån perfekt* och att kongressen, ehuru den var synnerligen lyckad, inte tillfredsställde alla de krav, som partiet ställde på den. De kamrater, som hade fått i uppdrag av konferensen (rådplägningen) 1902 att inkalla kongressen hade häktats, och *kongressen organiserades av personer, som blivit utsedda endast av en riktning i den ryska socialdemokratien – den iskraitiska. Många socialdemokratiska men icke-iskraitiska organisationer blev inte indragna i kongressens arbete: delvis på grund härav blev kongressens uppgift att utarbeta program och stadgar för partiet ytterst ofullkomligt* genomförd, de stora luckorna i stadgarna ‘som kan leda till farliga missuppfattningar’, erkänns av kongressdeltagarna själva. På kongressen splittrades iskraiterna själva, och många framstående ledare inom vårt RSDAP, som tidigare tycktes ha helt godkänt Iskras aktionsprogram, har nu förstått att många av dess åsikter, som *huvudsakligen* förfäktas av *Lenin och Plechanov*, inte är livsdugliga. Ehuru de sistnämnda fick övertaget på kongressen, korrigerar det praktiska livets makt, det reella arbetets krav, det arbete, som också alla icke-iskraiter står mitt uppe i, snabbt teoretiker- nas fel och har efter kongressen redan lett till betydande korrigeringar. *Iskra har starkt förändrats och lovar att uppmärksamt lyssna till kraven från alla som verkar inom socialdemokratien. Ehuru kongressens arbete måste revideras av nästa kongress, och ehuru det, som kongressdeltagarna själva klart inser, inte är tillfredsställande och därför inte heller kan ingå i partiet som bindande beslut*, har kongressen dock klarlagt läget i partiet, den har gett ett stort material för partiets fortsatta teoretiska och organisatoriska verksamhet och blev en kolossalt lärorik erfarenhet för det allmänna partiarbetet. Kongressens beslut och de stadgar den utarbetade kommer att *beaktas* av alla organisationer, men många *kommer att avhålla sig från att låta sig ledas uteslutande av dem på grund av deras uppenbara ofullkomligheter.*

Voronezjkommittén, som inser hela betydelsen av det allmänna partiarbetet, *reagerade* livligt på alla frågor i samband med organiserandet av kongressen. Den inser hela betydelsen av det som försiggick på kongressen och *välkomnar den vändning som ägt rum i Iskra* som blivit centralorgan (huvudorgan). Ehuru tillståndet inom partiet och i centralkommittén *ännu* inte tillfredsställer oss, tror vi dock att med gemensamma ansträngningar kommer det svåra arbetet att organisera partiet att förbättras. Med hänsyn till de falska ryktena förklarar Voronezjkommittén för kamraterna, att det inte ens kan bli tal om att Voronezjkommittén skall utträda ur partiet. Voronezjkommittén förstår mycket väl vilken farlig precedens (exempel) det skulle bli, om en arbetarorganisation som Voronezjkommittén skulle lämna RSDAP, *vilken tillvitelse mot partiet detta skulle innebära* och hur ofördelaktigt det skulle vara för arbetarorganisationerna, som kan följa ett sådant exempel. Det vi behöver är inte att framkalla nya sprängningar utan att energiskt sträva efter att sammansluta alla medvetna arbetare och socialister i ett parti. Dessutom var andra kongressen en ordinarie och inte en konstituerande kongress. Uteslutning ur partiet kan äga rum endast efter beslut av en partidomstol, och ingen organisation, inte ens själva centralkommittén har rätt att utesluta någon socialdemokratisk organisation ur partiet. Och inte nog härmed – andra kongressen antog en åttonde paragraf i stadgarna, enligt vilken varje organisation är autonom (självständig) i fråga om sina lokala angelägenheter, och därför *har Voronezjkommittén full rätt att genomföra sina organisatoriska åsikter i livet och i partiet.*”

Nya Iskras redaktion, som i nr 61 hänvisar till detta januariblad, avtryckte senare delen av denna tirad, som är satt med stor stil; den första delen däremot, som är satt med petit, har redaktionen *föredragit att utelämna*.

Den skämdes.

r) Något om dialektik. Två omvälvningar

Om vi kastar en allmän blick på utvecklingen av vår partikris, skall vi lätt se, att huvudsammansättningen av de båda kämpande parterna hela tiden på några få undantag har varit densamma. Det var en kamp mellan den revolutionära och den opportunistiska flygeln i vårt parti. Men denna kamp genomgick de mest olika stadier, och envar som vill orientera sig i den väldiga mängd litteratur, som redan hopats, i mängden av fragmentariska hänvisningar, citat som är lösryckta ur sitt sammanhang, enskilda anklagelser osv, osv måste ha noggrann kännedom om särdragen hos vart och ett av dessa stadier.

Låt oss räkna upp huvudstadierna, som tydligt skiljer sig från varandra: 1) Striden om paragraf 1 i stadgarna. En rent ideologisk kamp om organisationens grundprinciper. Plechanov och jag är i minoritet. Martov och Axelrod föreslår en opportunistisk formulering och visar sig ha fallit i opportunisternas armar. 2) Sprängningen av Iskraorganisationen i frågan om kandidatlistan till centralkommittén: Fomin eller Vasiljev i femmanna-gruppen, Trotskij eller Travinskij i tremannagruppen. Plechanov och jag erövrar majoriteten (nio mot sju) – delvis just på grund av att vi var i minoritet i fråga om paragraf 1. Martovs koalition med opportunisterna bekräftade faktiskt alla mina farhågor, som framkallats genom intermezzot med organisationskommittén.

3) Fortsättning på striderna om detaljerna i stadgarna. Opportunisterna räddar åter Martov. Vi är ånyo i minoritet och försvarar minoritetens rättigheter i de centrala instanserna. 4) Sju ombud för de extrema opportunisterna lämnar kongressen. Vi är i majoritet och besegrar en koalition (iskraitminoriteten, ”träsket” och antiiskraiterna) vid valen. Martov och Popov vägrar att delta i våra tremannagrupper. 5) Käbblat om kooptationen efter kongressen. Orgier av anarkistiskt uppträdande och anarkistiska fraser. De minst disciplinerade och ståndaktiga elementen inom ”minoriteten” får övertaget. 6) För att undgå sprängning går Plechanov över till politiken ”kill with kindness”. ”Minoriteten” besätter centralorganets redaktion och rådet och angriper centralkommittén av alla krafter. Käbblat fortsätter att dominera allt och överallt. 7) Den första attacken mot centralkommittén är tillbakalagen. Käbblat tycks börja avta något. Det blir möjligt att jämförelsevis lugnt dryfta två rent ideologiska frågor, som intresserar partiet synnerligen mycket: a) vilken politisk betydelse och vilken förklaring har den delning av vårt parti i en ”majoritet” och en ”minoritet”, som uppstod på andra kongressen och avlöste alla tidigare uppdelningar? b) vilken principiell betydelse har nya Iskras nya ståndpunkt i organisationsfrågan?

Vart och ett av dessa stadier karakteriseras av en väsentligt olika konjunktur i kampen och ett omedelbart mål för angreppet; varje stadium utgör så att säga en särskild drabbning i ett allmänt fälttåg. Man kan inte förstå något av vår kamp, om man inte studerar den konkreta situationen under varje drabbning. Men då vi studerat den, ser vi klatt att utvecklingen verkligen går den dialektiska vägen, motsättningarnas väg: minoriteten blir majoritet, majoriteten minoritet; varje sida går över från försvar till angrepp och från angrepp till försvar; utgångspunkten för den ideologiska kampen (paragraf 1) ”negeras” och lämnar plats för det alltomfattande käbblat*, men så börjar ”negationens negation” och sedan vi inom de

* Den svåra frågan om skiljelinjen mellan käbblat och principiell meningsskiljaktighet löses nu av sig själv: allt som hör till kooptationen är käbblat; allt som hör till analysen av kampen på kongressen, till striderna om paragraf 1 och om vändningen till opportunism och anarkism är principiell meningsskiljaktighet.

olika centrala instanserna på ett eller annat sätt, så gott det lät sig göra, ”enats” med den av gud skänkta hustrun, återvänder vi till utgångspunkten för den rent ideologiska kampen; men denna ”tes” är nu berikad med alla resultat av ”antitesen” och blev högsta syntes, då det isolerade, tillfälliga felet i fråga om paragraf 1 växt ut till ett kvasisystem av opportunistiska åskådningar i organisationsfrågan, då sambandet mellan denna företeelse och vårt partis huvuduppdelning i en revolutionär och en opportunistisk flygel framträder allt påtagligare för alla. Kort sagt: det är inte endast havren som växer enligt Hegel, utan också de ryska socialdemokraterna kämpar sinsemellan enligt Hegel.

Men den stora hegelska dialektiken, som marxismen har övertagit och ställt på fötterna, får aldrig förväxlas med den vulgära metoden att rättfärdiga sicksackkursen hos politiker, som löper över från den revolutionära till den opportunistiska flygeln i partiet, med det vulgära maneret att skära enskilda förklaringar, enskilda moment i de olika utvecklingsstadierna i en enhetlig process över en kam. Den sanna dialektiken rättfärdigar inte personliga fel, utan den studerar de oundvikliga vändningarna, bevisar deras oundviklighet på basis av det mest ingående studium av utvecklingen i hela dess konkretion. Dialektikens grundsats är: det finns ingen abstrakt sanning, sanningen är alltid konkret ... Och vidare får man inte förväxla denna stora hegelska dialektik med den vulgära levnadsviisdom, som kommer till uttryck i det italienska ordspråket: *mettere la coda dove non va il capo* (stick in svansen, där inte huvudet går in).

Resultatet av vår partikamps dialektiska utveckling har varit två omvälvningar. Partikongressen var en verklig omvälvning, som kamrat Martov riktigt anmärkte i sin ”Ännu en gång i minoritet”. Rätt har också de vitsmakare i minoriteten, som säger: världen drivs framåt genom revolutioner, därför har vi genomfört en revolution! De har verkligen gjort en revolution efter kongressen; det är också sant att världen allmänt talat rör sig genom revolutioner. Men den konkreta betydelsen av varje konkret revolution bestäms ingalunda genom detta allmänna uttalande: det finns revolutioner som är av samma slag som en reaktion, kan man säga med en omskrivning av den oförgätlige kamrat Machovs oförgätliga uttryck. Man måste veta, om det var den revolutionära eller den opportunistiska flygeln i partiet som var den reella kraft som genomförde omvälvningen, man måste veta, om det var revolutionära eller opportunistiska principer, som besjälade kämparna, för att man skall kunna bestämma om den eller den konkreta revolutionen har drivit ”världen” (vårt parti) framåt eller tillbaka.

Vår partikongress var en i sitt slag unik och enastående företeelse i hela den ryska revolutionära rörelsens historia. För första gången lyckades ett hemligt revolutionärt parti stiga fram ur illegalitetens mörker i dagens ljus och visa alla och envar hela förloppet och utgången av vår inre partikamp, anletet hos hela vårt parti och varje i någon mån märkbar del av det i frågorna om programmet, taktiken och organisationen. För första gången lyckades vi frigöra oss från traditionerna av cirkelväsandets disciplinlöshet och den revolutionära kälkborgerligheten och samla tiotals av de mest olika grupper, som ofta hade legat i en förbittrad inbördes kamp, som uteslutande var förknippade med varandra genom idéns makt och var beredda (beredda i princip) att offra varje gruppvis särställning och gruppvis självständighet för den stora helhet, som vi i verkligheten höll på att skapa för första gången: *partiet*. Men i politiken fås inga offer till skänks, de måste erövrats i kamp. Kampen om organisationernas upplösning blev oundvikligen fruktansvärt förbittrad. Den öppna, fria kampens friska vind förvandlades till en virvelvind. Denna virvelvind fejade bort – och det är mycket bra att den gjorde det! – alla slags rester av cirkelintressen, cirkelkänslor och cirkeltraditioner utan undantag och skapade för första gången verkliga partiinstitutioner.

Men det är en sak att kalla sig något, en annan sak att vara det. Det är en sak att i princip offra cirkelväsendet för partiet, en annan sak att avstå från sin egen cirkel. Den friska vinden visade

sig alltför frisk för folk, som vant sig vid den unkna kälkborgerligheten. ”Partiet stod inte ut med sin första kongress”, som kamrat Martov alldeles riktigt (ofrivilligt) uttryckte sig i sin broschyr ”Ännu en gång i minoritet.” Förnärmelsen över organisationernas upplösning var alltför stark. En rasande virvelvind rörde upp allt slam från botten av vår partiflod, och detta slam har tagit revansch. Det gamla förbenade cirkelväsendet har överflyglat den ännu unga partiprincipen. Den fullständigt slagna opportunistiska flygeln i partiet har – naturligtvis temporärt – fått övertaget över den revolutionära flygeln, sedan den stärkts genom det tillfälliga akimovska bytet.

Resultatet blev den nya Iskra, som är tvungen att utveckla och fördjupa det fel, som dess redaktörer begick på partikongressen. Den gamla Iskra lärde ut den revolutionära kampens sanningar. Den nya Iskra förkunnar levnadsvisdomen: eftergivenhet och medgörlighet. Den gamla Iskra var ett organ för den kämpande ortodoxin. Den nya Iskra serverar oss en ny upplaga av opportunisten, huvudsakligen i organisationsfrågor. Den gamla Iskra förvärvade sig en ärofull fiendskap både av de ryska och de västeuropeiska opportunisterna. Den nya Iskra har blivit ”klokare” och kommer snart att upphöra att blygas över det beröm, som de mest extrema opportunisterna slösar på den. Den gamla Iskra gick orubbligt mot sitt mål och dess ord och gärningar stred inte mot varandra. I den nya Iskra skapar den inre förljugenheten i dess ståndpunkt oundvikligen – t o m oberoende av viljan och medvetandet hos vem det vara må – politiskt hyckleri. Den rasar mot cirkelväsendet för att dölja cirkelväsendets seger över partiprincipen. Den fördömer fariseiskt splittringen, som om man i något som helst någorlunda organiserat parti kunde föreställa sig något annat medel mot splittring än att minoriteten underkastar sig majoriteten. Den förkunnar nödvändigheten att ta hänsyn till den revolutionära allmänna opinionen, och samtidigt som den hemlighåller akimovarnas lovtal sysselsätter den sig med småaktigt skvaller om de kommittéer, som tillhör partiets revolutionära flygel.* Vilken skam! Hur har de inte skämt ut vår gamla Iskra!

Ett steg framåt, två steg tillbaka ... Det förekommer både i individernas liv, i nationernas historia och i partiernas utveckling. Det skulle vara den mest brottsliga modlöshet att blott för ett ögonblick tvivla på den oundvikliga, fullständiga segern för den revolutionära socialdemokratins, den proletära organisationens och partidisciplinens principer. Vi har redan erövrat mycket, vi måste kämpa också i fortsättningen utan att förlora modet vid misslyckanden, kämpa disciplinerat, med förakt för cirkelkåbblets kälkborgarmetoder, intill sista möjlighet värna den enhetliga partiförbindelsen mellan alla socialdemokrater i Ryssland, som skapats med sådana ansträngningar, och genom ett hårdnackat och systematiskt arbete nå därhän, att alla partimedlemmar, i all synnerhet arbetarna, skall få en fullständig och medveten kännedom om partiplikterna, om kampen på andra partikongressen, om alla orsaker till och stadierna i meningsskiljaktigheterna mellan oss, om allt det fördärvliga i opportunisten, som också på organisationens område lika hjälplöst kapitulerar för den borgerliga mentaliteten, lika okritiskt övertar den borgerliga demokratins ståndpunkt och på samma sätt förslöar den proletära klasskampens vapen som i fråga om vårt program och vår taktik.

Proletariatet har inget annat vapen i kampen om makten än organisationen. Proletariatet, som splittras genom den anarkistiska konkurrensens herravälde i den borgerliga världen, undertrycks av tvångsarbetet för kapitalet och ständigt kastas ned ”på botten” av största elände, förvildning och urartning, kan bli och blir oundvikligen en oövervinnlig makt endast genom att dess ideologiska enande enligt marxismens principer befästs genom den materiella enheten i organisationen, som sammansvetsar miljoner arbetande till arbetarklassens arme. Mot denna arme kommer varken det ryska självhärskardörets murkna eller det internationella

* För denna nätta sysselsättning har redan utarbetats en stereotyp form: vår egen korrespondent X meddelar om majoritetskommittén Y, att den har behandlat minoritetskamraten Z illa.

kapitalets murknande makt att hålla stånd. Denna armé kommer att sluta sina led allt fastare samman, trots alla krokvägar och alla steg tillbaka, trots de opportunistiska fraserna från den moderna socialdemokratins girondister, trots det självbelåtna prisandet av det efterblivna cirkelväsendet, trots den *intellektuella* anarkismens glitter och krimskrams.

Bilaga. Intermezzot mellan kamraterna Gusev och Deutsch

Detta intermezzo har ett nära samband med den sk falska (som kamrat Martov uttryckte det) lista, som omnämndes i kamraterna Martovs och Starovers brev, vilket citerats i avdelning j. Kontentan i det är följande. Kamrat Gusev hade meddelat kamrat Pavlovitj, att denna lista, som upptog kamraterna Stein, Jegorov, Popov, Trotskij och Fomin, hade överlämnats till honom, Gusev, av kamrat Deutsch (s 12 i kamrat Pavlovitjs Brev). Kamrat Deutsch anklagade med anledning därav kamrat Gusev för ”avsiktligt förtal”, och en kamratskiljedomstol förklarade kamrat Gusevs ”meddelande” vara ”*oriktigt*” (se domstolsutlåtandet i nr 62 av Iskra). Sedan Iskras *redaktion* publicerat domstolsutlåtandet, utgav *kamrat Martov* (inte längre redaktionen) en ströskrift under titeln Kamratskiljedomstolens utlåtande, vari ingick inte bara den fullständiga texten till domstolsutlåtandet, utan även en fullständig redogörelse för sakens hela behandling jämte en *efterskrift av honom själv*. I denna efterskrift betecknade kamrat Martov bland annat det som ”skändligt” att ”i friktionskampens intresse förfalska en lista”. På denna skrift svarade kamraterna Ljadov och Gorin, ombud på andra kongressen, med en ströskrift under titeln Fjärde man i skiljedomstolen, vari de ”energiskt protesterar mot att kamrat Martov tillåter sig att gå längre än domstolsutslaget och tillvita kamrat Gusev ont uppsåt”, medan domstolen inte funnit något avsiktligt förtal föreligga, utan endast konstaterat att kamrat Gusevs meddelande var oriktigt. Kamraterna Gorin och Ljadov förklarade utförligt att kamrat Gusevs meddelande kunde ha berott på ett fullt naturligt misstag och betecknade kamrat Martovs tillvägagångssätt som ”*ovärdigt*”, eftersom han själv (inte minst i sin ströskrift) lämnat en mängd oriktiga uppgifter och godtyckligt tillvitat kamrat Gusev ont uppsåt. Något ont uppsåt kunde det överhuvudtaget inte vara fråga om här, sade de. Detta var, om jag inte tar fel, hela ”litteraturen” i denna fråga, till vars klarläggande jag anser mig skyldig att bidra.

Det är först och främst nödvändigt att läsaren är helt klar över tidpunkten och förutsättningarna för uppkomsten av denna lista (på kandidater till CK). Som jag redan påvisat i texten, sammanträdde Iskraorganisationen under kongressen om en lista på kandidater till CK, vilken lista den gemensamt skulle kunna förelägga kongressen. Sammanträdet slutade i oenighet: Iskraorganisationens majoritet antog en lista med Travinskij, Glebov, Vasiljev, Popov och Trotskij, medan minoriteten vägrade ge efter och höll fast vid den lista, som upptog Travinskij, Glebov, Fomin, Popov och Trotskij. De båda delarna av Iskraorganisationen sammanträdde inte mera gemensamt efter den sammankomst, där man lade fram och röstade om dessa listor. Vardera delen började agitera fritt på kongressen, ville få tvistefrågan mellan dem löst genom hela partikongressens votum och sökte dra över största möjliga antal ombud på sin sida. Denna fria agitation på kongressen blottade genast det politiska faktum, som jag så utförligt analyserat i föreliggande skrift, nämligen att iskraitminoriteten (med Martov i spetsen) för att vinna seger över oss var tvungen att stödja sig på ”centrum” (träsket) och på antiiskraiterna. Detta var nödvändigt därför att den väldiga majoriteten av de ombud, som konsekvent försvarade Iskras program, taktik och organisationsplaner mot antiiskraiternas och ”centrums” angrepp, mycket snabbt och mycket bestämt ställde sig på vår sida. Av de 33 ombud (eller rättare sagt röster), som varken tillhörde antiiskraiterna eller ”centrum”, vann ni mycket snart 24 och träffade ”direkt överenskommelse” med dessa, varigenom vi skapade den ”kompakta majoriteten”. För kamrat Martov däremot återstod endast nio röster; för att vinna seger måste han få alla röster

från antiiskraiterna och ”centrum”, med vilka grupper han kunde gå samman (liksom i fråga om stadgarnas paragraf 1) och ”ingå koalition”, dvs få deras stöd, men han *kunde inte* träffa någon direkt överenskommelse med dem just därför att han under hela kongressen bekämpat dem inte mindre skarpt än vi. Just däri bestod det tragikomiska i kamrat Martovs läge! I sin skrift *Belägringstillståndet* vill kamrat Martov förintä mig med den dödligt giftiga frågan: ”Vi ber vördsamt kamrat Lenin ge ett direkt svar på frågan: för *vem* var Juzjnyj Rabotjij utomstående på kongressen?” (S 23, noten) Jag svarar vördsamt och direkt att den var utomstående för kamrat Martov. Bevis: jag träffade mycket fort direkt överenskommelse med iskraiterna, men kamrat Martov varken gjorde eller kunde göra detta vare sig med Juzjnyj Rabotjij, med kamrat Machov eller med kamrat Brouckère.

Först sedan man gjort denna politiska situation klar för sig, kan man förstå vad som är ”kruket” i den ömtåliga frågan om den famösa ”falska” listan. Föreställ er konkret hur saken var: Iskraorganisationen hade splittrats, vi agiterade fritt var för sig på kongressen och förfäktade var sin lista. Vid detta förfäktande förekom massor av privata samtal, varvid listorna sammansattes på ett hundratal olika sätt, där föreslogs tre man i stället för fem och alla möjliga utbyten av namn fördes på tal. Jag minns t ex mycket väl hur i majoritetens enskilda samtal kamraterna Rusovs, Osipovs, Pavlovitjs och Dedovs kandidaturer kom upp och förkastades efter diskussioner och tvister. Det kan mycket väl hända att det även föreslogs andra kandidaturer, som jag inte känner till. Varje kongressombud framlade vid dessa samtal sin mening, föreslog ändringar, argumenterade etc. Det är ytterst svårt att tro, att detta ägde rum bara för majoritetens vidkommande. Det är rentav ställt utom allt tvivel att samma sak skedde även för minoritetens del, ty dess ursprungliga femmannalista (Popov, Trotskij, Fomin, Glebov, Travinskij) utbyttes sedan, som vi sett av kamraterna Martovs och Starovers brev, mot en lista på tre: Glebov, Trotskij och Popov, varvid Glebov inte föll dem i smaken och de hade gärna bytt ut honom mot Fomin (se kamraterna Ljadovs och Gorins ströskrift). Man får inte glömma, att de grupper, som jag i denna broschyr delat upp kongressombuden i, gjorts på grundval av den av mig post fattum genomförda analysen: i verkligheten hade dessa grupper bara börjat utbildas under valagitationen, meningsutbytet mellan ombuden skedde fullkomligt fritt, ingen ”mur” delade oss, och var och en fick tala med vem som helst, som han hade lust att prata privat med. Det är alls inte förvånande att det under dylika omständigheter bland alla möjliga kombinationer och listtyper och jämsides med den av Iskraorganisationens minoritet lanserade listan (Popov, Trotskij, Fomin, Glebov, Travinskij) uppstod en lista, som ju inte särskilt mycket skilde sig från denna senare: Popov, Trotskij, Fomin, Stein och Jegorov. Uppkomsten av en dylik kandidatsammansättning var i högsta grad naturlig, eftersom våra kandidater, Glebov och Travinskij, veterligen inte gillades av Iskraorganisationens minoritet (se dess brev i avdelning j, där de strök Travinskij från tremannalistan och i fråga om Glebov sade rent ut att det var en kompromiss). Att byta ut Glebov och Travinskij mot organisationskommitténs ledamöter Stein och Jegorov ställde sig helt naturligt, och det hade varit underligt om tanken på ett sådant utbyte inte hade dykt upp i huvudet på någon av partiets minoritetsombud.

Låt oss nu undersöka följande två frågor: 1) Från vem utgick listan med Jegorov, Stein, Popov, Trotskij och Fomin? 2) Varför var kamrat Martov så djupt upprörd över att man tillskrev honom denna lista? För att kunna svara exakt på den första frågan måste man utfråga samtliga kongressombud. Detta är nu omöjligt. Man hade framför allt måst göra klart för sig vilka ombud från partiminoriteten (ej att förväxla med Iskraorganisationens minoritet), som på kongressen hade fått reda på de listor, vilka framkallade splittringen inom Iskraorganisationen, vilken ställning dessa ombud intog till den lista som uppställts av Iskraorganisationens majoritet och till den som uppställts av dess minoritet, samt om de gjort eller hört några förslag eller åsikter om en önskvärd ändring av listan från Iskraorganisationens minoritet.

Tyvärr tycks dessa frågor inte heller ha kommit upp inför skiljedomstolen, vilken (av utslags-texten att döma) inte ens kände till vilka "femmannagrupper" som förorsakade splittringen av Iskraorganisationen. Kamrat Belov exempelvis (som jag hänför till "centrum") "framhöll att han stod i gott kamratligt förhållande till Deutsch, som meddelade honom sina intryck av kongressens arbete, och om Deutsch bedrivit agitation för någon lista, så skulle han också ha meddelat Belov detta". Man kan inte annat än beklaga att det förblivit outrett hurvida kamrat Deutsch på kongressen meddelat kamrat Belov sina intryck av Iskraorganisationens listor och i så fall hur kamrat Belov ställt sig till femmannalistan från Iskraorganisationens minoritet, och om han inte yttrat eller hört yttras något om önskvärda förändringar av listan. På grund av att denna omständighet inte klargjorts, får man den motsägelse i kamraterna Belovs och Deutschs utsagor, som kamraterna Gorin och Ljadov redan noterat, nämligen att kamrat Deutsch trots sina påståenden "bedrivit agitation till förmån för vissa av de CK-kandidater", som hade nominerats av Iskraorganisationen. Kamrat Belov omtalade vidare att "han på privat väg fick reda på den på kongressen cirkulerande listan ett par dagar före kongressens slut, då han sammanträdde med kamraterna Jegorov och Popov samt ombuden för Charkov-kommittén. Jegorov hade därvid uttalat sin förvåning över att hans namn placerats på en lista över kandidater till CK, eftersom hans kandidatur enligt hans egen mening inte kunde mötas med någon sympati från kongressombudens sida, vare sig från majoriteten eller från minoriteten". Det är ytterst betecknande, att det här uppenbarligen talas om *Iskraorganisationens* minoritet, alldenstund kamrat Jegorov, som ju var ledamot av OK och en framstående talare för "centrum", inte bara kunde, utan med all sannolikhet måste få sin kandidatur mött med sympati bland kongressminoritetens övriga representanter. Men tyvärr har vi ingenting fått veta av kamrat Belov om sympatierna eller antipatierna bland de medlemmar av partiminoriteten, som inte tillhörde Iskraorganisationen. Men det är just denna fråga som är viktig, ty kamrat Deutsch var upprörd över att man tillskrivit denna lista Iskraorganisationens minoritet, medan listan kunde ha utgått från minoriteten, som inte tillhörde denna organisation!

Det är givetvis mycket svårt att numera erinra sig vem som först yppade förmodan om en sådan kandidatkombination och från vem det var som envar av oss fick höra om den. Jag för min del kan absolut inte erinra mig detta, ja inte ens vilken majoritetsman som först framförde de av mig nämnda kandidaterna: Rusov, Dedov m fl. Av hela mängden samtal, förmodanden och rykten om allehanda möjliga kandidatkombinationer har jag i minnet bevarat endast de "listor", som direkt togs upp till omröstning inom Iskraorganisationen eller på majoritetens privata sammankomster. Dessa "listor" framfördes mestadels muntligt (i mitt Brev till Iskras redaktion, s 4, rad 5 nedifrån, har jag som "lista" betecknat just den av mig på sammankomsten muntligen föreslagna kombinationen av fem kandidater), men titt och tätt dök det också upp skriftliga förslag, som i allmänhet cirkulerade från ombud till ombud under kongressens sammanträden och vanligen förstördes efter sammanträdet.

Eftersom det inte finns några exakta uppgifter om den beryktade listans ursprung, återstår endast att anta antingen att någon för Iskraorganisationens minoritet okänd delegat i partiminoriteten uttalat sig för en sådan kombination av kandidater som listan uppvisar och att denna kombination i muntlig och skriftlig form börjat cirkulera på kongressen eller också att denna kombination på kongressen förts på tal av någon medlem av Iskraorganisationens minoritet, vilken sedan glömt bort den. Det senare antagandet tycks mig vara det mera sannolika av den anledningen att kamrat Steins kandidatur utom allt tvivel redan på kongressen mötts med sympati från Iskraorganisationens minoritet (se föreliggande broschyr), medan denna minoritet otvivelaktigt kom på idén om kamrat Jegorovs kandidatur efter kongressen (ty både på ligans kongress och i Belägringstillståndet har det beklagats att organisationskommittén inte blev godkänd som centralkommitté, och kamrat Jegorov var OK-

medlem). Är det då inte naturligt att anta, att denna tanke på att förvandla OK-medlemmarna till CK-ledamöter, som vid den tiden uppenbarligen svävade i luften, uttalades av någon minoritetsman vid ett privat samtal och på partiets kongress?

Men i stället för att avge en naturlig förklaring är kamraterna Martov och Deutsch benägna att se det hela som smuts, illvilja, ohederlighet, som spridande av ”avsiktligt lögnaktiga rykten i syfte att misskreditera”, som ”förfalskning i fraktionskampens intresse” osv. Denna sjukliga strävan kan förklaras endast med emigrantlivets osunda förhållanden eller med ett onormalt nervtillstånd, och jag skulle inte alls ha befattat mig med den här frågan, om det inte hade gått så långt som till ett otillständigt angrepp på en kamrats heder. Tänk bara efter: vilka skäl kunde kamraterna Deutsch och Martov ha för att söka ett smutsigt och ont uppsåt i en oriktig uppgift och ett oriktigt rykte? Deras sjuka fantasi har uppenbarligen ingett dem den föreställningen, att majoriteten ”misskrediterat” dem inte genom att påvisa minoritetens politiska fel (paragraf 1 och koalitionen med opportunisterna), utan genom att pådyvla minoriteten ”avsiktligt förvrängda” och ”förfalskade” listor. Minoriteten har föredragit att förklara saken inte med sitt eget fel, utan med majoritetens smutsiga, ohederliga, skändliga metoder! Hur oförnuftigt det är att söka ont uppsåt i det ”oriktiga meddelandet”, det har vi redan tidigare påvisat i vår skissering av sakförhållandet, och det insågs klart av kamratskiljedomstolen, som inte kunde konstatera något förtal, något ont uppsåt, någon skändlighet däri. Och allra mest åskådligt bevisas det slutligen därav att Iskraorganisationens minoritet redan på partikongressen, redan före valen, diskuterade med majoriteten om det osanna ryktet och att kamrat Martov avgav en förklaring därom i o m i det brev, som föredrogs på en sammankomst med samtliga 24 majoritetsombud! Majoriteten hade heller ingen tanke på att för Iskraorganisationens minoritet undanhålla vetskapen om att det på kongressen cirkulerade en viss lista: kamrat Lenskij berättade detta för kamrat Deutsch (se domstolsutlåtandet), kamrat Plechanov sade detta till kamrat Zaslutij (”hon är omöjlig att resonera med och tar mig tydligen för Trepov”, yttrade kamrat Plechanov till mig, och detta många gånger upprepade skämt var ännu ett belägg för minoritetens onormala upphetsning), och jag upplyste kamrat Martov om att jag till fullo godtog hans försäkran att listan ifråga inte emanerade från honom (ligans protokoll, s 64). Kamrat Martov tillställde då (jag vill minnas tillsammans med kamrat Starover) oss i byrån en skrivelse av ungefär följande innehåll: ”Iskraredaktionens majoritet anhåller om tillträde till majoritetens privata sammankomst för att gendriva mot den spridda skändliga rykten.” Plechanov och jag skrev ett svar på samma papper: ”Vi har inte hört några skändliga rykten. Om det krävs ett sammanträde med redaktionen, så må särskild överenskommelse därom träffas. Lenin. Plechanov.” På kvällen samma dag berättade vi detta på majoritetens sammanträde inför alla 24 ombuden. För att avlägsna alla möjligheter till missförstånd beslöts att gemensamt välja särskilda ombud för oss alla 24 och sända dessa ombud för att resonera med kamraterna Martov och Starover. De valda ombuden, kamraterna Sorokin och Sablina, gick till dem och förklarade, att det inte fanns någon som gjorde vare sig Martov eller Starover ansvarig för listan, särskilt inte efter den förklaring de avgett, och att det var helt utan betydelse om listan på ett eller annat sätt utgått från Iskraorganisationens minoritet eller från en kongressminoritet som saknade anknytning till denna organisation. Man kunde dock verkligen inte ställa till med rannsaking på en kongress! Man kunde dock inte förhöra alla ombud om en sådan lista! Men kamraterna Martov och Starover skrev i alla fall ännu ett brev till oss med en formell dementi (se avdelning j). Våra befullmäktigade, kamraterna Sorokin och Sablina, föredrog detta brev på de 24:s sammankomst. Det kan tyckas som om intermezzot därmed skulle ha varit ur världen – inte så att det skulle vara slut på forskandet efter listans ursprung (om det nu kunde intressera någon), utan så att det nu borde vara fullständigt slut på alla tankar om någon som helst avsikt att ”skada minoriteten” och ”misskreditera” någon eller att utnyttja ”förfalskningar i fraktionskampens intressen”. Men på ligans kongress (s 63f) kom kamrat Martov återigen dragande med denna av sin sjuka fantasi

framtvingade smuts och därtill lämnade han en hel rad *oriktiga meddelanden* (uppenbarligen – en följd av hans överretade tillstånd). Han sade att det stod en bundist på listan. Detta är oriktigt. Alla vittnen inför skiljedomstolen, bland dem kamraterna Stein och Belov, bekräftade att det var kamrat Jegorov som stod på listan. Kamrat Martov sade att listan innebar en koalition i form av en direkt överenskommelse. Detta är, som jag redan förklarat, oriktigt. Kamrat Martov sade att några andra listor, utgångna från Iskraorganisationens minoritet (och vilka kunde stöta bort kongressmajoriteten från denna minoritet), ”inte fanns ens i förfalskad form”. Detta är oriktigt ty partikongressens hela majoritet kände till åtminstone tre listor, som utgått från kamrat Martov & Co och som inte vann majoritetens gillande (se Ljadovs och Gorins skrift).

Varför har kamrat Martov blivit så upphetsad just över denna lista? Jo, därför att den betecknade en omsvängning till partiets högerflygel. Kamrat Martov klagade den gången över ”beskyllningen för opportunism” och blev upprörd över ”den oriktiga karakteristiken av hans politiska inställning”, men numera inser alla och envar att frågan om huruvida en viss lista utgått från kamraterna Martov och Deutsch inte kunde ha någon som helst politisk betydelse och att *i allt väsentligt, oberoende av denna och varje annan lista*, den nämnda anklagelsen inte var lögnaktig utan sann och att karakteristiken av den politiska inställningen var fullkomligt riktig.

Kontentan av denna bedrövliga och konstlade historia med den beryktade falska listan är följande:

- 1) Kamrat Martovs förgripelse på kamrat Gusevs heder med skriken om ”skändlig listförfalskning i fraktionskampens intressen” måste man, såsom kamraterna Gorin och Ljadov gjort, beteckna som ovärdig.
- 2) För att skapa en sund atmosfär och befria partimedlemmarna från skyldigheten att ta alla handa sjukliga påhitt på allvar torde det kanske bli tredje kongressens sak att fastställa en sådan regel som finns i det tyska socialdemokratiska arbetarpartiets organisationsstadgar, där paragraf 2 lyder: ”Den som befunnits skyldig till grovt brott mot partiprogrammets principer eller till vanhedrande handlingar kan icke kvarstå i partiet. Frågan om fortsatt medlemskap i partiet avgörs av en skiljedomstol, som tillkallats av partiledningen. Halva antalet domstolsledamöter tillsätts av den som yrkar uteslutning och den andra halvan av den som begärs utesluten, medan ordföranden tillsätts av partiledningen. Besvär över skiljedomstols beslut ställs till kontrollkommissionen eller partikongressen.” En sådan regel skulle bli ett gott redskap i kampen mot alla som lättsinnigt utslungar beskyllningar (eller utsprider rykten) om någonting ohederligt. En sådan regel skulle göra det möjligt att en gång för alla avfärda alla sådana beskyllningar som ovärdigt skvaller, så länge inte deras upphovsman har det moraliska modet att *inför partiet* framträda som anklagare och kämpa för ett utslag av vederbörande partiinstitution.

Skrivet i februari-maj 1904

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 8, s 185-414
Publicerat som särskild bok i maj 1904 i Genève